

ДОКЛАД

ПО ОТЧЕТА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА 2020 ГОДИНА

СЪДЪРЖАНИЕ

Използвани съкращения	3
I. АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ВЪНШНАТА И ВЪТРЕШНАТА ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА ПРЕЗ 2020 г.	5
1. Макроикономическо развитие в България през 2020 г.	5
1.1 Брутен вътрешен продукт	5
1.2 Пазар на труда	6
1.3 Инфлация	8
1.4 Външен сектор	9
1.5 Паричен сектор	11
2. Съпоставка на отчетните данни с допусканията и параметрите, заложи в макроикономическата прогноза по Закона за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 2020 г.	12
3. Оценка на въздействието на разходите и доходите в бюджетния сектор върху развитието на националната икономика	15
4. Макроикономически ефект от усвояването на средствата по оперативните програми	15
5. Изпълнение на мерките за намаляване на макроикономическите дисбаланси и други на база на одобрените препоръки на Съвета на Европейския съюз относно Националната програма за реформи и Конвергентната програма	17
II. ФИСКАЛНИ РАЗВИТИЯ ПРЕЗ 2020 г.	20
1. Бюджетна рамка и фискални развития	20
1.1 Информация за разходите, свързани с мерките за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последици от пандемията през 2020 година	34
1.2 Изпълнение на основните дискреционни мерки за 2020 г.	39
1.3 Промени в данъчното облагане през 2020 г.	44
1.4 Инвестиционна политика	51
2. Основни параметри на консолидираната фискална програма за 2020 г.	55
2.1 Мерки на НАП и АМ за повишаване на събираемостта на приходите	59
2.2 Изпълнение на приходите по консолидираната фискална програма	84
2.2.1 Корпоративни данъци	85
2.2.2 Данъци върху доходите на физическите лица	88
2.2.3 Приходи от осигурителни вноски	91
2.2.4 Данък върху добавената стойност	92
2.2.5 Акцизи	97
2.2.6 Мита	99
2.2.7 Данък върху застрахователните премии	101
2.2.8 Други данъци	101
2.2.9 Неданъчни приходи	102
2.2.10 Помощи и дарения	106
2.3 Изпълнение на разходите по икономически елементи по консолидираната фискална програма за 2020 г.	107
2.3.1 Текущи нелихвени разходи	107
2.3.2 Капиталови разходи	114
2.3.3 Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	117
2.3.4 Лихвени разходи	117
2.3.5 Вноска на Република България в общия бюджет на ЕС	118
2.3.6 Изпълнение на утвърдените ангажименти за разходи, които могат да бъдат поети през 2020 г. и на новите задължения за разходи, които могат да бъдат натрупани през 2020 г. от първостепенните разпоредители с бюджет	119

2.4	Изпълнение на разходите по функции по консолидираната фискална програма за 2020 г.	119
2.4.1	Общи държавни служби	120
2.4.2	Отбрана и сигурност	128
2.4.3	Образование	134
2.4.4	Здравеопазване	137
2.4.5	Социално осигуряване, подпомагане и грижи	139
2.4.6	Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда	147
2.4.7	Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело.....	153
2.4.8	Икономически дейности и услуги	158
2.4.9	Разходи, некласифицирани в другите функции	170
2.5	Изпълнение на показателите в частта на финансирането по консолидираната фискална програма за 2020 г.	171
2.5.1	Външно финансиране	171
2.5.2	Вътрешно финансиране	172
2.5.3	Приватизация.....	176
2.5.4	Средства, акумулирани по сметка на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система	176
III.	ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТИ НА ОБЩИНИТЕ, НА СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИТЕ ФОНДОВЕ И БЮДЖЕТИ ПО ЧЛ. 13, АЛ. 3 и АЛ. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ.	178
1.	Държавен бюджет	178
1.1	Бюджет на Народното събрание	180
1.2	Бюджет на съдебната власт	180
2.	Бюджети на общините.....	181
3.	Бюджети на социалноосигурителните фондове	187
3.1	Бюджет на държавното обществено осигуряване.....	187
3.2	Бюджет на Учителски пенсионен фонд	188
3.3	Бюджет на фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите”	188
3.4	Бюджет на Националната здравноосигурителна каса	188
4.	Бюджети по чл. 13, ал. 3 на Закона за публичните финанси и бюджет на Селскостопанска академия	190
4.1	Държавни висши училища	190
4.2	Българска академия на науките	191
4.3	Селскостопанска академия.....	191
4.4	Българско национално радио	192
4.5	Българска национална телевизия.....	192
4.6	Българска телеграфна агенция.....	194
5.	Сметки за средствата от Европейския съюз на бюджетни организации	194
5.1	Сметка за средствата от Европейския съюз на Национален фонд към Министерство на финансите.....	194
5.2	Сметки за средствата от Европейския съюз, администрирани от Разплащателната агенция към Държавен фонд “Земеделие”	198
5.3	Сметки за средствата от ЕС на общините.....	202
6.	Бюджети по чл. 13, ал. 4 на Закона за публичните финанси	202
6.1	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда	202
6.2	Фонд „Сигурност на електроенергийната система“	203
6.3	Държавно предприятие „Научно-производствен център“	204
6.4	Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири”	204
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	206

Използвани съкращения

АМ – Агенция „Митници”
БВП – брутен вътрешен продукт
БДЖ – Български държавни железници
БНБ – Българска народна банка
БФП – безвъзмездна финансова помощ
БШПС – Българо-швейцарска програма за сътрудничество
ВОП – вътреобщностни придобивания
ДАНС – Държавна агенция „Национална сигурност”
ДБ – държавен бюджет
ДВ – Държавен вестник
ДВУ – държавни висши училища
ДДС – данък върху добавената стойност
ДИЗ – държавни инвестиционни заеми
ДМА – дълготрайни материални активи
ДМП – други международни програми
ДОО – държавно обществено осигуряване
ДФЗ – Държавен фонд „Земеделие”
ЕК – Европейска комисия
ЕО – Европейска общност
ЕС – Европейски съюз
ЕСС – Европейска система от национални и регионални сметки на Общността
ЕИП – Европейско икономическо пространство
ЗАДС – Закон за акцизите и данъчните складове
ЗДБРБ – Закон за държавния бюджет на Република България
ЗДДС – Закон за данък върху добавената стойност
ЗДДФЛ – Закон за данъците върху доходите на физическите лица
ЗИД – Закон за изменение и допълнение
ЗКПО – Закон за корпоративното подоходно облагане
ЗМДТ – Закон за местните данъци и такси
ЗСч – Закон за счетоводството
ИСПА – Инструмент на структурните политики за присъединяване
ИА – Изпълнителна агенция
ИПП – Инструмент за предприсъединителна помощ
КСО – Кодекс за социално осигуряване
КФП – консолидирана фискална програма
МБВР – Международна банка за възстановяване и развитие
МВР – Министерство на вътрешните работи
МВнР – Министерство на външните работи
МВФ – Международен валутен фонд
МЕ – Министерство на енергетиката
МЗ – Министерство на здравеопазването
МЗХГ – Министерство на земеделието, храните и горите
МИ – Министерство на икономиката
МК – Министерство на културата
МО – Министерство на отбраната
МОН – Министерство на образованието и науката
МОСВ – Министерство на околната среда и водите
МП – Министерство на правосъдието
МПС – Моторни превозни средства

МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МС – Министерски съвет
МТИТС – Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
МТСП – Министерство на труда и социалната политика
МФ – Министерство на финансите
ММС – Министерство на младежта и спорта
НАП – Национална агенция за приходите
АПИ – Агенция „Пътна инфраструктура“
НАТО – Организация на Северноатлантическия договор
НЗОК – Национална здравноосигурителна каса
НС – Народно събрание
НСИ – Национален статистически институт
НРС – Наблюдение на работната сила
НФ – Национален фонд
НФМ - Норвежки финансов механизъм
ОП – Оперативна програма
ПЗР – преходни и заключителни разпоредби
ПРБ – първостепенни разпоредители с бюджет
пр. п. – процентни пункта
ПТСВГ – Програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на ЕС
ПУДООС – Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПМС – Постановление на Министерския съвет
СБЦ - средносрочна бюджетна цел
СКФ – Структурни фондове и Кохезионен фонд
СНС – Система за национални сметки
СП – Сметна палата
УПФ – Учителски пенсионен фонд
ФГВРС – Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“
ФМ на ЕИП – Финансов механизъм на Европейско икономическо пространство
ХИПЦ – хармонизиран индекс на потребителските цени
ЦБ – централен бюджет

I. АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ВЪНШНАТА И ВЪТРЕШНАТА ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА ПРЕЗ 2020 г.

Разпространението на пандемията от COVID-19 и предприетите мерки за ограничаване на заразата предопределиха низходящата икономическа динамика в глобален план през 2020 г. Засегнати бяха както развитите, така и развиващите се икономики. Шокът върху световното производство бе много по-ясно изразен в сравнение с Глобалната финансова и икономическа криза от 2008-2009 г., а мащабът му породил сравнения с периодите на световни военни конфликти и Голямата депресия от 1929-1933 г. Брутният вътрешен продукт (БВП) на Европейския съюз (ЕС) също се сви с рекорден темп, но данните от втората половина на 2020 г. показаха голяма степен на адаптивност на бизнеса и домакинствата, което формира очаквания за относително бързо възстановяване при подобрене на здравната ситуация. Почти всички компоненти на БВП, по метода на разходите за крайно използване, бяха сериозно засегнати от ограничителните мерки. Предприетите мерки за подкрепа на засегнатите сектори и уязвимите групи от населението доведоха до ръст на публичното потребление. Предвид спецификата на ограничителните мерки, секторът на услугите бе по-сериозно засегнат, докато при промишленото производство възстановяването започна още в началото на третото тримесечие на 2020 г.

Спадът на БВП на САЩ бе по-умерен от този на ЕС и еврозоната. Фискалните мерки за подкрепа на бизнеса и домакинствата, значителните монетарни стимули и подобряващите се условия на пазара на труда в САЩ подкрепиха по-бързото възстановяване на потребителските разходи за дълготрайни стоки и инвестициите в жилищни имоти през втората половина на годината. След безпрецедентния спад от 6,8 % през първото тримесечие на 2020 г. Китай успя да овладее разпространението на коронавируса и регистрира годишен растеж на БВП от 2,3 %. Възстановяването бе движено от сектора на промишленото производство, растежа на инвестициите и износа. Турската икономика също отчете растеж от 1,8 % през годината, който бе подкрепен от значителни монетарни стимули от страна на централната банка. Продължаващото обезценяване на лирата ограничи износа на България към южната ни съседка.

Реален растеж на БВП (в %, на годишна база)

	2019	I.2020	II.2020	III.2020	IV.2020	2020
Европейски съюз - 27	1,6	-2,5	-13,9	-4,1	-4,1	-6,2
Еврозона	1,3	-3,0	-14,7	-4,3	-4,4	-6,6
САЩ	2,2	0,3	-9,0	-2,8	-2,4	-3,5

Източник: Евростат, Американско бюро за икономически анализи

1. Макроикономическо развитие в България през 2020 г.

1.1 Брутен вътрешен продукт

През 2020 г. брутният вътрешен продукт на България спадна с 4,2 % в реално изражение. От страна на търсенето най-силно засегнати от кризата, породена от COVID-19, бяха инвестициите и износьт. В номинално изражение БВП достигна 118 605 млн. лв., което представлява спад от 1 % спрямо 2019 г.

Крайното потребление нарасна реално с 1,8 %. Увеличените правителствени разходи доведоха до растеж на публичното потребление от 7,5 %. В същото време

частното потребление нарасна с 0,2 %. От една страна то беше засегнато от наложените ограничителни мерки срещу COVID-19, намалението на заетостта и повишената несигурност. От друга страна потреблението беше подкрепено от растеж на разполагаемия доход на домакинствата, движен от компенсациите в сектор „Държавно управление“, социалните трансфери и пенсиите. Нарастването на капиталовите разходи на правителството отчасти компенсира спада на частните инвестиции, предизвикан от високата несигурност. В резултат, инвестициите в основен капитал намаляха с 5,1 %. Външният сектор имаше отрицателен принос за динамиката на БВП през 2020 г. Понижението на външното търсене и съществените ограничения пред международните пътувания се отразиха в спад на износа на стоки и услуги, докато запазването на потреблението бе обвързано с по-слабо понижение при вноса.

Реален растеж и принос на отделните компоненти по елементи на крайното използване

ПОКАЗАТЕЛ	2019 г.		2020 г.		2019 г.	2020 г.
	Реален растеж (%)	Принос в растежа (п.п.)	Реален растеж (%)	Принос в растежа (п.п.)	% от БВП (текущи цени)	
Крайно потребление	4,7	3,6	1,8	1,4	75,7	79,3
Инвестиции в основен капитал	4,5	0,9	-5,1	-1	18,7	17,8
Изменение на запасите		0		-1,4	2,4	1,1
Износ на стоки и услуги	3,9	2,5	-11,3	-7,3	64,2	56,1
Внос на стоки и услуги	5,2	-3,3	-6,6	4	61	54,4
БВП	3,7	3,7	-4,2	-4,2	100	100

Източник: НСИ, МФ

От страна на предлагането брутна добавена стойност спадна с 4,3 %. Най-засегнати от кризата бяха секторите търговия; транспорт; хотелиерство и ресторантьорство както и култура, спорт и развлечения. Промисленото производство също беше засегнато, най-вече по линия на експортно ориентирани отрасли като производството на машини и оборудване.

1.2 Пазар на труда

През 2020 г. динамиката на пазара на труда бе силно повлияна от пандемията на COVID-19 и предприетите мерки за ограничаване на разпространението ѝ в страната. От средата на март със старта на първите ограничителни мерки голяма част от съществуващите работни места бяха съкратени, което доведе до рязко нарастване на броя на безработните през второто тримесечие на годината. Правителството предприе различни мерки (като Програмата „60/40“, Програмата „Запази ме“, Програмата „Заетост за теб“ и др.), чиято основна цел бе запазването на съществуващите работни места и ограничаване на загубата на заетост вследствие на COVID-19 и мерките за ограничаване на разпространението му. През втората половина на годината бе наблюдавано известно възстановяване на заетостта и плавно намаление на броя на безработните спрямо второто тримесечие на годината, но на годишна база показателите за пазара на труда останаха влошени.

Броят на зетите (според ЕСС 2010) намаля с 2,3 % на годишна база. Най-съществено бе намалението на зетите в някои отрасли на услугите като търговия, транспорт и туризъм. Годишно намаление на заетостта в търговия, транспорт и туризъм е 6,5 %, като в тази група икономически дейности най-силно засегната бе заетостта в

„Хотелиерство и ресторантьорство“, където средногодишният брой на наетите лица бе с около 24 % по-нисък в сравнение с 2019 г. В промишлеността годишният спад на заетите възлезе на 4,3 %.

Източник: НСИ

Останалите основни показатели на пазара на труда също се характеризираха с влошаване през 2020 г. Коефициентът на икономическа активност на населението (15-64 г.) отчете намаление от 1,0 пр. п. до 72,2 %, а коефициентът на заетост на населението в същата възрастова група се понижи с 1,6 пр. п. до 68,5 %. Коефициентът на безработица за 2020 г. (15+ г.) достигна 5,1 %.

В условията на намалена икономическа активност и ограничаване на освобождаването на заети лица поради приетите от правителството мерки за запазване на заетостта, реалната производителност на един зает¹ отчете спад от 1,9 % през 2020 г. Ефектът от настъпилата криза върху доходите от труд се изразяваше в забавяне на тяхната динамика, но тя остана положителна, а процесът на оптимизация на разходите за труд беше осъществен преди всичко чрез намаление на броя на наетите лица. От гледна точка на оценяване на разходната конкурентоспособност, текущото развитие на компенсацията на един нает и производителността на труда обусловиха ускоряването на растежа на разходите за труд на единица продукция в номинално изражение² до 7,9 % през 2020 г. спрямо 3,5 % през 2019 г.

¹ Показателят е изчислен като отношение между БВП по постоянни цени и броя на заетите лица съгласно дефиницията на ЕСС 2010.

² Показателят е изчислен като отношение между компенсацията на един нает по текущи цени и БВП на един зает по постоянни цени съгласно дефиницията на ЕСС 2010.

През 2020 г. номиналният растеж на компенсацията на един нает възлезе на 5,9 % и остана висок главно по линия сектор индустрия, където показателят се повиши с двуцифрен темп (11,5 %). В услугите беше отчетен значително по-нисък растеж от 4 %, като в част от дейностите се наблюдаваше спад (операции с недвижими имоти, информационни дейности, търговия хотели и ресторанти, и транспорт; култура, спорт и развлечения). В структурата на компенсациите на наетите беше отчетено и повишение на дела на разходите за социално осигуряване и ускоряване на динамиката на показателя на един нает до 8,7 %, което също оказва влияние за относително високия растеж на компенсацията на един нает.

По-детайлните данни показват, че през 2020 г. средната работна заплата³ в публичния сектор е нараснала с 11,4 %, изпреварвайки отчетената стойност в частния сектор (8,7 %). Така, разгледано общо за икономиката, динамиката на средната работна заплата се характеризираше с известно забавяне до 9,4 %. Реалното изменение на показателя, изчислено с ХИПЦ, също беше значително (8,1 %), допълнително подкрепено от послабия темп на нарастване на потребителските цени в страната през 2020 г. в сравнение с предходната година.

1.3 Инфлация

Пандемията от COVID-19 оказва влияние върху динамиката на потребителските цени в страната през 2020 г. Инфлацията измерена чрез Хармонизирания индекс на потребителските цени, следваше ясно изразена низходяща тенденция през цялата година, като се забави от 3,4 % на годишна база през януари до 0 % в края на периода. Средногодишната инфлация през 2020 г. също се сви до 1,2 %, при 2,5 % година по-рано. Общият индекс бе движан основно от същественото поевтиняване на енергийните стоки, но също така и от забавянето на инфлацията при услугите, свързано както с пониженото търсене, така и направените корекции в данъчните ставки в сферата на общественото хранене.

ХИПЦ по основни компоненти (изменение в % по месеци на годишна база)

Месеци на 2020 г.												
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Общ ХИПЦ	3.4	3.1	2.4	1.3	1.0	0.9	0.4	0.6	0.6	0.6	0.3	0.0
Храни и безалк. напитки	7.5	6.5	6.6	6.1	6.0	6.6	5.1	4.2	4.0	3.6	2.8	2.0
Алкохол и цигари	2.5	2.4	2.2	2.3	2.3	1.8	1.7	1.6	1.4	1.1	1.0	0.8
Нехр. стоки (без енергия)	-0.2	0.0	-0.2	-0.1	-0.1	0.1	0.1	0.1	0.0	-0.3	-0.3	-0.6
Енергийни стоки	5.8	4.1	-0.1	-8.3	-11.5	-11.3	-9.4	-8.3	-8.2	-8.5	-8.3	-8.2
Услуги	2.8	3.1	2.7	2.7	2.9	2.2	0.9	1.9	2.0	2.6	2.3	2.1
Базисна инфлация	2.5	2.6	2.5	2.4	2.4	2.1	1.6	1.8	1.7	1.8	1.5	1.4

Източник: Евростат

Наложените мерки за овладяване на пандемията от COVID-19 в световен мащаб доведоха до съществено поевтиняване на петрола на международните пазари, което от своя страна бе определящо за инфлационната динамика на енергийните стоки в страната. Те имаха и най-висок отрицателен принос за формиране на инфлацията в края на годината, след като цените на транспортните горива се понижиха със 17,3 % на годишна база към декември. Съществено влияние за забавяне на годишния темп на инфлацията имаха и цените на хранителните стоки. Това забавяне дойде най-вече по линия на непреработените храни,

³ По предварителни данни от годишната статистика на заетостта и разходите за труд.

като при свинското месо бе наблюдавано изчерпване на ефекта от африканската чума по свинете.

Разпространението на COVID-19 и въведените противоепидемични мерки дадоха отражение и върху инфлацията при базисните компоненти на ХИПЦ. Поскъпването при услугите се забави, като влияние за това оказа както по-слабото вътрешно търсене, така и свиването на външното търсене на туристически услуги в условията на пандемия. Временно бе въведена по-ниска ставка на ДДС от 9 % за доставките на ресторантьорски и кетъринг услуги за периода от 1 юли 2020 г. до края на 2021 г. Въпреки това нарастването на цените в сферата на общественото хранене бе 3,8 % на годишна база през декември, а този подкомпонент имаше и сравнително висок принос за формиране на инфлацията при услугите (0,21 пр. п.). След като тенденцията на поевтиняване при нехранителните стоки прекъсна през предходната година, през 2020 г. цените в тази подгрупа отново отчетоха спад на годишна база към декември. Най-голям принос за това имаше поевтиняването при дълготрайните стоки, и най-вече автомобилите втора употреба. В тази подгрупа също имаше понижение на ставката на ДДС до 9 % за книги, храни за бебета и малки деца и бебешки пелени и подобни хигиенни артикули.

Административните цени отчетоха повишение от 1,4⁴ % в края на 2020 г. Във връзка с по-ниските международни цени на енергийните стоки и най-вече на петрола, поевтиняването на природния газ и топлинната енергия към декември бе съответно 21,3 % и 12,8 % на годишна база. Отрицателният им принос обаче бе компенсиран от поскъпване при почти всички останали позиции с регулирани цени и най-вече при електроенергия с 2,8 %, лекарства и други фармацевтични продукти с 1,8 %, висше образование с 5,1 %.

1.4 Външен сектор

Пандемията от COVID-19 през 2020 г. и свързаните с нея ограничителни мерки доведоха до значително свиване на общия излишък по текущата и капиталовата сметка до 547,5 млн. евро или 0,9 % от БВП.

В частност, балансът по текущата сметка премина от излишък през 2019 г. в дефицит от 400 млн. евро или 0,7 % от БВП през 2020 г.

Търговският дефицит се подобри с 1,7 пр. п. до 3,1 % от БВП, в резултат на по-слабия номинален спад на износа на стоки (6,5 %) спрямо този на вноса (9,1 %). В значителна степен разликата се дължеше на по-ниските цени на петролните продукти през първата половина на годината, които имат и по-голям относителен дял във вноса. Ценовата динамика при основните стокови групи (нефтепродукти и метали) обуслови формирането на положителни условия на търговия. По отношение на географската структура, номиналният спад на износа към ЕС-27 бе 3,4 % и бе формиран главно от спад към старите страни членки на Общността. Износът за трети страни се понижи с 11,7 %, след като нарастването на търговията с Китай с 11,8 % не успя да компенсира понижението спрямо повечето балкански страни, вкл. Турция (спад от 17 %), както и Русия (19,8 %) и Украйна (33,4 %).

Основен принос за номиналния спад, както при износа, така и при вноса имаха групите *енергийни* (в частност петролни продукти) и *инвестиционни стоки*. Значителният спад на цените на горивата през първата половина на годината, свиването на международните полети и ограниченията за движение (най-вече на леки автомобили) предопределиха спада на търговията с *енергийни стоки*.

⁴ Индексът на регулираните цени се изчислява чрез претегляне на съответните елементарни агрегати.

Динамика на износа на стоки (FOB)

Показатели	2019		2020	
	растеж %	дял %	растеж %	дял %
Потребителски стоки	6,9	25,4	0,8	27,3
Суровини и материали	2,6	39,1	-0,3	41,6
Инвестиционни стоки	1,0	24,3	-5,2	24,7
Енергийни стоки	12,9	11,0	-48,2	6,1
Износ към Европейския съюз	2,9	64,0	-3,4	66,0
Износ към страни извън ЕС	7,0	36,0	-11,7	34,0

Източник: Изчисления на МФ по данни на БНБ

И при износа, и при вноса се наблюдаваше спад на дела на *енергийните стоки*, докато при останалите стокови групи бе отчетено леко нарастване. Това от своя страна доведе до обръщане на съотношението между вноса от страни членки на ЕС-27 и такива извън него.

Динамика на вноса на стоки (CIF)

Показатели	2019		2020	
	растеж %	дял %	растеж %	дял %
Потребителски стоки	10,7	22,8	-1,9	24,6
Суровини и материали	-0,7	34,8	-1,1	37,8
Инвестиционни стоки	6,3	27,0	-7,7	27,3
Енергийни стоки	7,7	14,9	-41,0	9,6
Внос от Европейския съюз	5,2	49,5	-7,2	50,5
Внос от страни извън ЕС	4,7	50,5	-10,6	49,5

Източник: Изчисления на МФ по данни на БНБ

Безпрецедентните мерки за ограничаване разпространението на COVID-19 имаха съществен отрицателен ефект върху международния туризъм и свързаните с него услуги. Ефектът от мерките се отрази в по-голяма степен върху износа на услуги, който намаля с 30,4 %, докато вносът се сви с 22,2 %. Приходите от пътувания на чуждестранни граждани в страната намаляха с 62,8 % през 2020 г, а тези от предоставени към нерезиденти транспортни услуги – с 29,2 %. При вноса на тези услуги бяха отчетени спадове от съответно 44,1 и 19,9 %. В резултат, общият излишък по статия услуги намаля с 3,1 пр. п. до 4,9 % от БВП през 2020 г.

Влошаване се наблюдаваше и при излишъка по вторичния доход, което бе движено от над 70 % спад на паричните преводи от емигранти. Излишъкът на статията се сви от 2,9 % от БВП през 2019 г. на 1 % от БВП през 2020 г.

Дефицитът по *първичния доход* се сви до 3,5 % от БВП през 2020 г. при 4,3 % година по-рано. Поради нуждата от ликвидност, изплатеният доход от преки инвестиции към нерезиденти се понижи с 31,7 %, което предопредели спада на общо платения инвестиционен доход от 28,8 %. Намаление бе отчетено и при плащанията на българи, работещи в чужбина (за срок под 1 година) с 44,6 %, както и при получения доход от преки инвестиции в чужбина с 57,4 %.

През 2020 г. по финансовата сметка бяха отчетени нетни входящи потоци в размер на 3,3 млрд. евро, което отрази значително по-високото нарастване на пасивите спрямо активите. Годишните входящи потоци по преки чуждестранни инвестиции достигнаха

3,6 % от БВП или близо 2,2 млрд. евро, като половината от тях бяха под формата на дългови инструменти. Общата динамика на пасивите бе значително повлияна от новоemitирания външен дълг на сектор „Държавно управление“. Банковият сектор намали размера на външната си експозиция под формата на депозити в чуждестранни банки, което доведе до намаление на активите по статия *други инвестиции*.

Брутният външен дълг (БВД) възлезе на 38,4 млрд. евро (63,4 % от БВП) към декември 2020 г., което представлява нарастване от 8,9 % спрямо предходната година. Основен принос за нарастването на дълга имаше emitираният през септември 2020 г. нов дълг на сектор „Държавно управление“ в размер на 2,5 млрд. евро. В резултат, делът на външния дълг на сектора нарасна до 12,2 % от БВП към края на 2020 г. при 8,9 % от БВП година по-рано. Останалите институционални сектори също увеличиха външните си задължения както следва: Банков сектор с 8,6 %, Вътрешнофирмено кредитиране с 4,1 % и Други сектори (частен сектор с изкл. на посочените) с 1,3 %.

1.5 Паричен сектор

Основната цел на паричната политика в България е поддържане на ценовата стабилност чрез осигуряване стабилността на националната парична единица. Постигането на тази цел се осъществява чрез режим на паричен съвет с фиксиран валутен курс на националната валута към еврото.

Към края на декември 2020 г. пазарната стойност на международните валутни резерви на възлезе на 30,8 млрд. евро, като отбеляза нарастване с 6,0 млрд. евро (24,2%) на годишна база. Основен принос за това имаха резервите на банките в БНБ, вследствие на предприетите от БНБ през март мерки, насочени към допълнително укрепване на капитала и ликвидността на банките, с цел ограничаване неблагоприятните ефекти от пандемията.

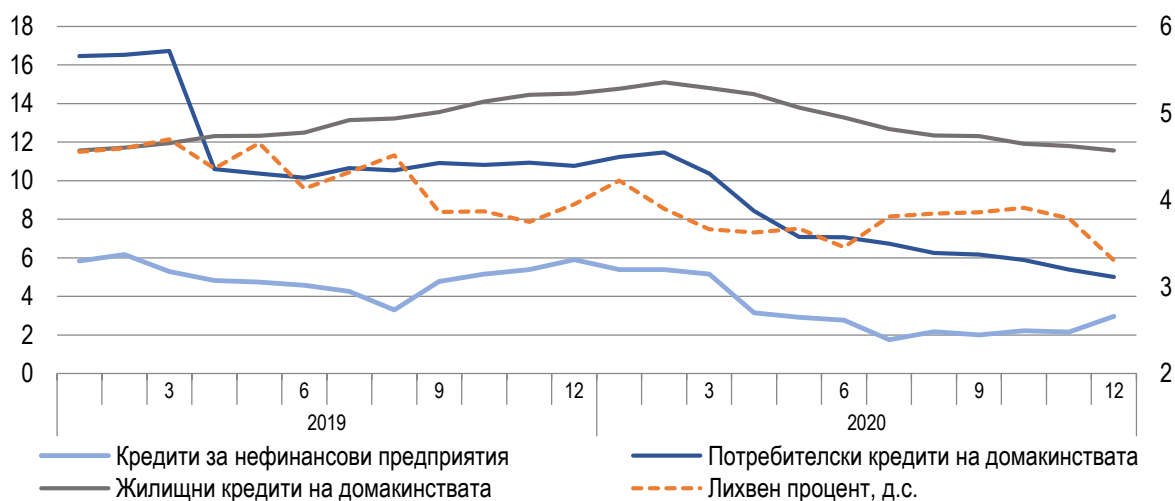
В края на 2020 г., януари и февруари 2021 г. годишният растеж на паричното предлагане се ускори главно поради нарастване на парите в обращение и овърнайт депозитите. Към края на февруари 2021 г. годишното нарастване беше 13,3 % при 10,9 % в края на 2020 г.

През 2020 г. банковата система запази стабилност и продължи да функционира при високи нива на ликвидност и капиталова адекватност въпреки породената от COVID -19 влошена икономическа ситуация. В резултат, забавянето на растежа на кредита за частния сектор в края на 2020 г. беше значително.

Печалбата на банковата система към 31 декември 2020 г. възлезе на 815 млн. лв. при 1,7 млрд. лв. за 2019 г. Основните фактори за нейното понижение бяха спадът при всички основни компоненти на дохода и увеличението на разходите за обезценка на финансови активи. По-ниският размер на реализираната печалба както и нарастването на активите и капитала през годината определиха намаляването на показателите за доходност на системата.

Годишният растеж на кредита за частния сектор следваше тенденция на забавяне от март 2020 г. след обявеното извънредно положение в страната, в резултат от пандемията. Забавянето първоначално не беше осезаемо, но в хода на мерките и икономическите ефекти, породени от кризата, то се ускори. В края на 2020 г. годишният растеж на кредита се по-нижи до 4,4 % при 9,3 % в края на 2019 г. Забавянето беше по-силно изразено при кредита за нефинансовите предприятия и кредитите за потребление, и в по-малка степен при кредитите на домакинствата за покупка на жилища. Ограничената икономическа дейност и високата степен на несигурност допринесоха за свиването на растежа на кредита за нефинансовите предприятия до 3 % в края на 2020 г. при 5,9 % година по-рано.

Кредит към частния сектор
(процентна промяна спрямо съответния месец на предходната година)

Източник: БНБ

Кредитът за домакинствата нарасна с 6,6,% в края на 2020 г. при 9,5 % в края на 2019 г. Растежът на потребителските кредити се забави до 5 % при 10,8 % в края на предходната година. Кредитите за покупка на жилища останаха най-малко засегнати от пандемията, като запазиха двуцифрения си годишен растеж – 11,6 % при 14,5 % в края на 2019 г.

2. Съпоставка на отчетните данни с допусканията и параметрите, заложи в макроикономическата прогноза по Закона за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 2020 г.

Невъзможността да бъдат постигнати заложените в ЗДБРБ за 2020 г. бюджетни приходи, както и необходимостта от осигуряване на допълнителни разходи в изпълнение на Закона за мерките и действията по време на действието на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г., наложи изготвянето и приемането на актуализация на бюджета за 2020 г. Съпоставката на отчетните данни за 2020 г. е направена спрямо прогнозата⁵, с която бе приет ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г.

Номиналната стойност на brutния вътрешен продукт за 2020 г. по отчетни данни към април 2021 г. е с 1,3 млрд. лв. по-висока от прогнозата, заложи в ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г., изготвена през март 2020 г. Малко над 1 млрд. се дължи на ревизия на данните за БВП за 2019 г., публикувана през октомври 2020 г., а останалата част от разликата е резултат от разминаване между прогноза и отчет. Номиналната стойност на БВП за 2020 г. спадна с 1 % при прогноза за спад от 1,1 %. Реалният спад на БВП бе по-голям от прогнозирания в ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г., но това бе компенсирано от по-висок дефлатор, поради по-благоприятни условия на търговия (по-голям спад на цените на вноса спрямо тези на износа).

Спадът на БВП в реално изражение бе 4,2 % при очакван спад от 3 %. По-голямото намаление основно се дължеше на инвестициите и по-конкретно на изменението на запасите. Изменението на запасите имаше отрицателен принос за растежа на икономиката

⁵ Пролетната прогноза 2020 г. беше публикувана в Конвергентната програма на Република България 2020-2023 г., <https://www.minfin.bg/bg/868>

през 2020 г. в размер на 1,4 пр. п. при очаквания за неутрален принос. По-ниското производство и временните затруднения във веригите на доставка доведоха до свиване на запасите през първо и най-вече през второ тримесечие. Инвестициите в основен капитал също се свиха повече от очакваното поради високата несигурност и слаба частна инвестиционна активност. По-големият спад на инвестициите беше частично компенсиран от по-доброто представяне на потреблението и по-конкретно на потреблението на домакинствата, където бе регистриран растеж вместо очаквания спад. По-високото потребление доведе до по-слабо изразен спад на вноса спрямо износа. В резултат нетният износ имаше по-негативен принос за растежа на БВП.

През 2020 г. спадът на заетостта (съгласно дефиницията на ЕСС 2010) бе много близък до очакванията, залегнали в ЗИД на ЗДБРБ., като беше с 0,2 пр. п. пункта по-висок от прогнозирания. Отклонението бе по-голямо при коефициента на безработица, чиято отчетна стойност бе с 1,1 пр. п. по-ниска от прогнозната, което най-вече се дължеше на по-високия от очакваното поток от заетост към неактивни лица. В прогнозата очакването беше, че относително по-голям дял от лицата, които останат без работа ще се трансформират в безработни (все още активно търсещи работа), а не в лица извън работната сила. В резултат на това и коефициентът на икономическа активност на населението намаля повече от предварителното очакване. Растежът на компенсацията на един нает през 2020 г. бе по-висок спрямо заложените в Бюджет 2020 (5,9 % спрямо 4,8 %). През 2020 г. динамиката на компенсациите бе повлияна и от субсидиите по мерките за запазване на заетостта. Без тяхното влияние номиналният ръст на общите компенсации щеше да е около два пъти по-нисък, а растежът на компенсациите на един нает щеше да е с около 1,4 пр. п. по-нисък.

Несигурността за икономическото развитие в глобален мащаб в началото на разрастващата се пандемия от COVID-19 през пролетта на 2020 г. доведе до разминаване между реално отчетената стойност за средногодишната инфлация за 2020 г. и прогнозата в ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г. Това преди всичко се свързва с направените допускания за динамиката на международните цени, които съществено се различават от реално отчетените. Сред вътрешните фактори могат да се посочат не само по-ниското вътрешно търсене, но и наблюдаваната промяна в структурата на потребление през годината, вследствие на ефектите от пандемията.

Външни допускания и основни макроикономически показатели на България през 2020 г.

	Бюджетна прогноза ЗИД ЗДБРБ	Отчетни на данни	Разлика
МЕЖДУНАРОДНА СРЕДА			
Световна икономика [реален растеж, %]	-0.3	-3.4	-3.1
Европейска икономика - ЕС 27 [%]	-4.0	-6.2	-2.2
Валутен курс щ.д./евро	1.11	1.14	0.03
Цена на петрол "Брент" [щ.д./барел]	36.0	42.3	6.3
Цена на неенергийни суровини [в щ.д., %]	-11.6	3.0	14.6
EURIBOR 3м. [%]	-0.4	-0.4	0.0
БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ			
БВП [млн. лв.]	117 306	118 605	1 299
БВП [реален растеж %]	-3.0	-4.2	-1.2
Потребление	0.2	1.8	1.7
Брутообразуване на основен капитал	-2.5	-5.1	-2.6

Износ на стоки и услуги	-16.3	-11.3	5.0
Внос на стоки и услуги	-12.9	-6.6	6.2
ПАЗАР НА ТРУДА И ЦЕНИ			
Заетост (СНС) [%]	-2.1	-2.3	-0.2
Коефициент на безработица (НРС) [%]	6.2	5.1	-1.1
Компенсации на един нает [%]	4.8	5.9	1.1
Дефлатор на БВП [%]	1.9	3.3	1.4
Средногодишна инфлация (ХИПЦ) [%]	0.1	1.2	1.1
ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС			
Текуща сметка [% от БВП]	1.2	-0.7	-1.8
Търговски баланс [% от БВП]	-3.2	-3.1	0.1
Преки чуждестранни инвестиции [% от БВП]	1.8	3.6	1.8
ПАРИЧЕН СЕКТОР			
МЗ [%]	7.0	10.9	3.9
Вземания от фирми [%]	1.9	3.3	1.4
Вземания от домакинства [%]	1.4	6.6	5.2

Източници: НСИ, БНБ, МФ, Евростат, МВФ, СБ

В очакванията за развитието на външната среда, представени в ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г., бе прието допускане, че разпространението на пандемията от коронавирус и свързаните с нея ограничителни мерки ще бъдат облекчени през втората половина на годината, което ще доведе до сравнително бързо възстановяване на световната икономика. Рискът от възникване на нова вълна на разпространение на вируса и по-продължителен период на действие на мерките обаче се реализира, което доведе и до по-голям от очаквания спад на световната и европейската икономики. Въпреки това производството в ЕС и България бързо се адаптира към новите условия, остана по-слабо зависимо от ограничителните мерки и, съответно, спадът на външната търговия със стоки бе значително по-малък от очакваното. Динамиката на услугите беше близка до прогнозното изменение. В резултат от по-добра от очакваното динамика в търговията със стоки, износет на стоки и услуги се сви с 11,3 % в реално изражение при прогнозиран спад от 16,3%. Спадът на вноса бе по-малък с 6,2 пр. п. спрямо прогнозата, поради силното потребление и по-доброто представяне на износа на стоки. Приносът на нетния износ за спада на БВП достигна 3,2 пр. п., при очаквани 2,6 пр. п.

Реализираните номинални спадове и по двете направления на външната търговия бяха по-малки спрямо очакваните в ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г. За това допринесоха и благоприятните ценови дефлатори, които бяха подкрепени от по-високите цени на храните и металите, както и от възстановяването на цените на петрола през втората половина на годината. Реализираният износ на стоки и услуги в номинално изражение превиши стойността си спрямо прогнозата с 4,1 млрд. евро, а вноса - с 3 млрд. евро. Излишъкът при търговията със стоки и услуги бе 1,8 % от БВП или с 0,8 пр. п. повече спрямо прогнозния. Общото салдо на доходните статии завърши на дефицит (2,5 % от БВП) при очаквания за минимален излишък. Това предопредели и формирането на дефицит по текущата сметка на платежния баланс от 0,7 % от БВП, докато в пролетната прогноза от 2020 г. бе очакван излишък от 1,2 % от БВП.

Кредитът за неправителствения сектор през 2020 г. се забави в по-малка степен от прогнозираното в пролетната макроикономическа прогноза. Частично това се дължи на по-консервативно допускане за ефекта от антикризисната програма на правителството през Българската банка за развитие за предоставяне на безлихвени кредити на физически лица, а допусканията за ефектите от прилагането на частния мораториум върху

плащанията⁶ са за първоначално обявения срок от 6 месеца, който в последствие бе удължен. Кредитът за нефинансовите предприятия се забави по-осезаемо от общото забавяне на кредита за неправителствения сектор и темпът му на растеж беше по-близо до заложения, което съответства на значителния спад на частните инвестиции през годината. От своя страна, кредитът за домакинствата се забави в много по-малка степен от заложения в пролетната прогноза. Основен принос за това имаха жилищните кредити, подкрепени от средата на ниски лихвени проценти и продължаващото нарастване на цените на жилищата. Потребителските кредити също имаха по-добро представяне от очакваното, което съответства и на по-високия спрямо прогнозата отчетен ръст на частното потребление.

3. Оценка на въздействието на разходите и доходите в бюджетния сектор върху развитието на националната икономика

През 2020 г. растежът на публичното потребление и приносът му към нарастването на БВП се увеличиха. Разходите на правителството за потребление нараснаха с 14,7 % в номинално изражение и с 7,5 % в реално, като приносът им за растежа на икономиката бе 1,3 пр. п.

От страна на доходите, номиналното нарастване на разполагаемия доход на домакинствата през 2020 г. възлезе на 1,3 %, като приносът на компенсациите на наетите в сектор „Държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална работа“ бе 2,5 пр. п. при 1,8 пр. п. през 2019 г. Приносите на пенсиите и социалните трансфери към номиналния растеж на разполагаемия доход бяха съответно 2 и 0,6 пр. п.

4. Макроикономически ефект от усвояването на средствата по оперативните програми

След завършването на изпълнението на оперативните програми (ОП) от първия програмен период след влизането на страната в ЕС (2007-2013 г.) продължава да набира скорост изпълнението на ОП от втория програмен период (2014-2020 г.). Общата стойност на публичните⁷ средства по оперативните програми, разплатени през 2020 г., възлиза на 1,0 млрд. евро, представляващи 11,8 % от бюджета на програмите. През годината темпът на усвояване остава съотносим с този през 2019 г., бележейки леко забавяне от 0,8 пр. п. В резултат на това финансовото изпълнение⁸ на програмите достига 54,5 %, което е сравнимо с регистрираното ниво през съответния период на миналия програмен период (55,8 %).

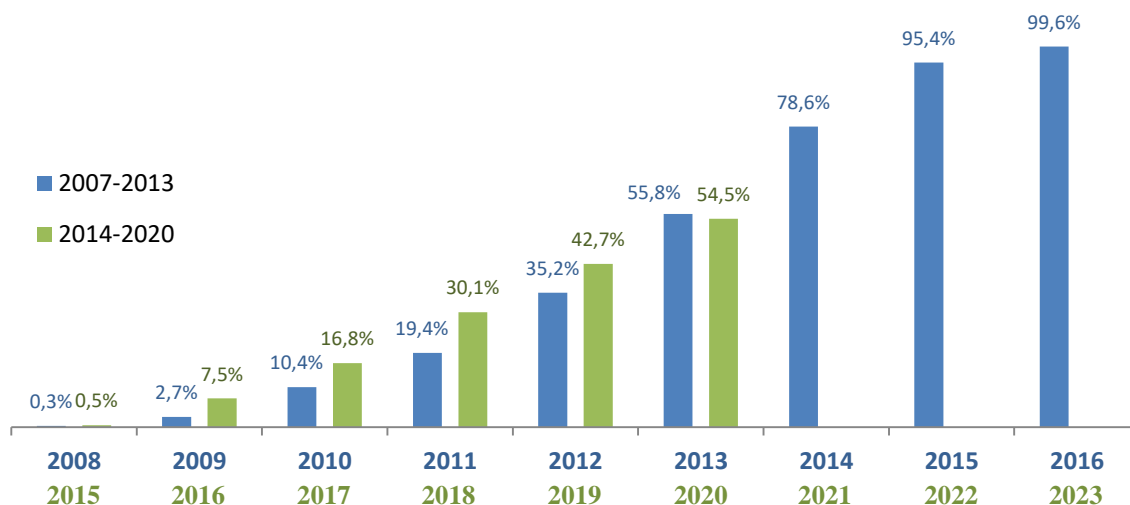
Към края на 2020 г. най-висок е процентът на финансово изпълнение по ОП „Инициатива за малки и средни предприятия“ (100 %), което е логично предвид характера на програмата, която финансира инструмент тип финансов инженеринг, като средствата от ЕС постъпват в началото на програмния период. На второ място е ОП „Развитие на човешките ресурси“ (71,8 %), която предоставя стандартно безвъзмездно финансиране. Най-ниско е изпълнението на ОП „Околна среда“ (38,0 %).

⁶ Реда за отсрочване и уреждане на изискуеми задължения към банки и дъщерните им дружества - финансови институции, одобрен от УС на БНБ в съответствие с насоките на Европейския банков орган относно законодателните и частните мораториуми върху плащания по кредити във връзка с COVID-19

⁷ Средства от Европейския фонд за регионално развитие, Кохезионния фонд, Европейския социален фонд и съответното национално съфинансиране

⁸ Включва реално разплатените средства по линия на европейското финансиране и националното съфинансиране

Процентно финансово изпълнение на ОП, съфинансирани със средства от ЕФРР, ЕСФ и КФ

Източник: МФ

Размерът на разплатените публични средства за периода януари 2007 – декември 2020 г. общо за двата програмни периода възлиза на 12,5 млрд. евро. По изчисления на Министерството на финансите с данни от консолидираната фискална програма на страната за периода 2008-2020 г., средствата от ЕС⁹ са финансирани 42,8 % от всички дългосрочни капиталови разходи на правителството. През 2020 г., предвид постепенно напредващия етап на усвояването на средствата по оперативните програми от втория програмнен период, е налице сравнително нисък дял на европейските средства в общите капиталови разходи на държавния бюджет (41,5 %).

Макроикономическият ефект върху българската икономика от средствата по линия на Кохезионната политика на ЕС е оценен чрез иконометричния модел СИБИЛА, версия 2.0. Изчисленията показват, че около 86 % от генерирания растеж за периода 2008-2020 г. се дължи на изпълнението на оперативните програми. Така, към края на 2020 г. нивото на реалния БВП е по-високо с 14,4 % спрямо сценария без кохезионни средства. В резултат на Кохезионната политика са стимулирани и частните инвестиции, отбелязали нарастване с 26,1 % спрямо базисния сценарий.

Структурните инструменти имат положително въздействие и върху пазара на труда, като за периода 2008-2020 г. са допринесли за нарастване на заетите и значително намаляване на безработните лица. Към края на разглеждания период, коефициентът на безработица би бил с 9,1 пр. п. по-висок в отсъствието на средствата от ЕС.

Средствата по линия на Кохезионната политика на ЕС са допринесли и за подобряване на конкурентните позиции на българската икономика, като нетният ефект от подкрепените със средства от ЕК интервенции върху износа за периода 2008-2020 г. е възлязъл на 1,5 %.

⁹ Включват средствата по оперативните програми, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове, както и други програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС.

5. Изпълнение на мерките за намаляване на макроикономическите дисбаланси и други на база на одобрените препоръки на Съвета на Европейския съюз относно Националната програма за реформи и Конвергентната програма

България се фокусира върху изпълнението на мерките, адресиращи специфичните препоръки (СП) на Съвета относно идентифицираните от ЕК макроикономически дисбаланси, като през 2020 г. страната за първи път от въвеждането на процедурата по наблюдение на макроикономически дисбаланси през 2012 г. е поставена в категория „без дисбаланси“. Положителните макроикономически промени и действията в областта на политиката за намаляване на потенциалните макрофинансови рискове, произтичащи от банковия и небанковия сектор, предприети в периода преди пандемията от COVID-19 доведоха до допълнително намаляване на дисбалансите. Също така, бе постигнат напредък по отношение на усилията за по-нататъшното подобряване на стабилността на финансовия сектор и нормативната уредба. Реформата на рамката за несъстоятелността е в ход.

През 2020 г. продължи реформата в областта на подобряването на рамката за управление на държавните предприятия. Законът за публичните предприятия, изменен на 02.10.2020 г. и 10.11.2020 г., въведе разяснения относно броя на членовете на съвета на директорите и надзорните съвети, изисквайки председателят на съвета да бъде независим член и разшири броя на членовете. През 2020 г. бе удължен срокът за привеждане на управителните органи в съответствие с изискванията на закона. Правилникът за прилагане на Закона за публичните предприятия, приет с Постановление № 85 на Министерския съвет от 2020 г., е в сила от същата дата. Устройственият правилник на Агенцията за публични предприятия и контрол е в сила от 21.04.2020 г. В ход са процедури за набиране на кандидати за членове на управителните органи на публични предприятия от системата на Министерството на икономиката. Към 11.12.2020 г. са публикувани 15 съобщения и 11 процедури са напълно завършени.

На 23 юни 2020 г. Управителният съвет на БНБ определи процента на антицикличния капиталов буфер за банките, приложим за експозиции на кредитен риск в България, на 0,5% за третото тримесечие на 2020 г. Това съответства на решението, взето от Управителния съвет на БНБ през март за въвеждане на мерки, насочени към по-нататъшно укрепване на банковия сектор с оглед на пандемията COVID-19 и нейното въздействие върху икономическите условия. Мерките с положителен ефект върху регулаторния капитал включват решение за: пълна капитализация на печалбата на банковата система в размер на 1,6 млрд. лв.; отмяна на увеличението на антицикличния капиталов буфер, планирано за 2020 и 2021 г., с ефект от 0,7 млрд. лв.; увеличаване на ликвидността на банковата система със 7 млрд. лв. чрез намаляване на чуждестранните експозиции на търговските банки. Предвид очакваното забавяне на икономическата активност и свързаното с това увеличение на необслужваните заеми, което би оказало натиск върху рентабилността и капиталовото състояние на кредитните институции, поддържането на процента на антицикличния капиталов буфер на 0,5 % през третото тримесечие на 2020 г. допринася за устойчивостта на банковата система. През юли 2020 г. Управителният съвет на БНБ одобри искането на Асоциацията на банките в България за зачитане на мораториума върху плащанията. На 10.09.2020 г. Управителният съвет на БНБ прие решение относно насоките за прилагане на Европейския банков орган:

- ЕВА / GL / 2020/11 относно надзорните изисквания за докладване и оповестяване в съответствие с „бързата корекция“ на CRR в отговор на пандемията от COVID-19,

- както и ЕВА / GL / 2020/12 за изменение на ЕВА / GL / 2018/01 относно единни оповестявания съгласно член 473а от Регламент (ЕС) № 575/2013 относно преходния период за смекчаване на въздействието от въвеждането на МСФО 9 спрямо собствения

капитал в съответствие с цитираната по-горе „бърза корекция“ на Регламент (ЕС) № 575/2013 (CRR).

На 29 септември 2020 г. Управителният съвет на БНБ прие решение за запазване на сегашното ниво на лихвения процент на антицикличния капитал на 0,5 % и през четвъртото тримесечие. Поддържането на настоящото ниво на лихвения процент през четвъртото тримесечие на 2020 г. може да помогне на банковата система да запази устойчивостта си към неблагоприятното развитие на икономическата активност и последващо влошаване на качеството на кредитния портфейл, на обезценки и потенциален натиск върху рентабилността и капиталовото състояние на кредитните институции.

В областта на небанковия сектор са изпълнени изцяло мерките свързани със риск-базирания надзор в застрахователния сектор, и по-конкретно - изготвен е План за действие и е извършен преглед на надзора. В резултат на прилагането на системата от критерии за оценка на риска е изготвен Годишен надзорен план, който се състои от надзорни действия, които се планират за всички застрахователи въз основа на преглед, основан на риска. Рамката за основан на риска надзор е преразгледана, за да гарантира, че процесът остава подходящ и се прилага последователно. Актуализирана е със заповед З-241 от 9.10.2020 г. и по този начин мярката е изпълнена на 100 %.

По линия на рамката по несъстоятелност продължава дейността на работната група за изработване на ЗИД на ТЗ за производството по стабилизация и транспонирането на Директива 1023/2019 г., като следва да се отбележи, че срокът на дейността на РГ за транспониране на Директива № 1023/2019 г. е продължен с една година. Продължава изпълнението на ангажиментите, съгласно Пътната карта за несъстоятелността, одобрена на 19 юни 2019 г.

Фискални правила по отношение на структурния дефицит на сектор „Държавно управление“

Средносрочната бюджетна цел за структурния баланс на сектор „Държавно управление“ е дефицит в размер на 1 % от БВП. Тази цел е в съответствие с изискванията на чл. 23, ал. 2 от ЗПФ, като отчита сравнително ниския размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“, както и ниските рискове пред дългосрочната устойчивост на публичните финанси.

През 2019 г. България преизпълни средносрочната бюджетна цел (СБЦ), като структурното бюджетно салдо бе положително в размер на 1,3 % от БВП. През 2020 г. световната пандемия от COVID-19 доведе до влошаване на фактическото салдо на сектор "Държавно управление" до дефицит в размер на 3,4 % от БВП, а коригираното спрямо фазата на икономическия цикъл бюджетно салдо бе дефицит в размер на 2,5 % от БВП. Отчитайки бюджетните мерки, свързани с пандемията като еднократни и мерки с временен характер, структурното салдо се оценява на излишък в размер на 0,9 % от БВП. Така, и през 2020 г. България преизпълни средносрочната си бюджетна цел.

Фискално правило по отношение на ръста на бюджетните разходи

Оценката на съответствието с изискванията по Пакта за стабилност и растеж (ПСР) и ЗПФ по отношение на растежа на бюджетните разходи се базира на общата методология за т. нар. бенчмарк на разходите при отчитането на разделението между финансираните с национални средства и със средства от ЕС публични инвестиции. През 2019 г. и до избухването на пандемията от COVID-19 през 2020 г., България стриктно спазваше правилата на Пакта за стабилност и растеж, и по-конкретно неговата превантивна част.

Активирането през 2020 г. на общата клауза за дерогация (General escape clause) от Пакта за стабилност и растеж позволява на държавите членки временно да се отклонят от стъпката за постигане на средносрочната бюджетна цел, при условие че това не

застрашава фискалната им устойчивост в средносрочен план¹⁰. В допълнение, чрез изпратено на 19.09.2020 г. от Европейската комисия писмо¹¹ до Република България, официално се заявява, че общата клауза за дерогация ще бъде в сила и през 2021 г. Следва да се има предвид, че бенчмаркът на разходите е част от индикаторите, следени при оценката на спазването на правилата в превантивната част на ПСР и като такъв попада под обхвата на общата клауза за дерогация.

На база направени изчисления от Министерство на финансите, изменението в реално изражение на разходния индикатор, използван за целите на фискалното управление в ЕС, се оценява на 8,2 % за 2020 г.

¹⁰ Съобщение на ЕК за активирането на общата клауза за дерогация - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0123&from=EN>

¹¹ <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/bg.pdf>

II. ФИСКАЛНИ РАЗВИТИЯ ПРЕЗ 2020 г.

1. Бюджетна рамка и фискални развития

Бюджетна рамка

Изпълнението на бюджета през кризисната 2020 г. премина през няколко ясно изразени периода – период до обявяването на извънредно положение на територията на цялата страна на 13 март, период на строги карантинни мерки след въвеждането на извънредното положение, период на постепенно възстановяване на икономическата активност след премахването на част от наложените ограничения и втора силна вълна на пандемията в края на годината. На фона на тази динамична среда на няколко пъти се наложи да бъде променяна бюджетната рамка по приходите и разходите. Фискалната цел за годината бе променена от балансирано бюджетно салдо по КФП (одобрена с разчетите на ЗДБРБ за 2020 г. в края на 2019 г.) на дефицит в размер на 4,4 на сто от прогнозния БВП (одобрена заедно с АСБП за периода 2021-2023 г. в началото на декември 2020 г.).

Първите два месеца на 2020 г. се характеризираха с продължаване на положителните тенденции в приходите от предходните няколко години. Параметрите по изпълнението на приходите отчетоха значително подобрение спрямо същия период на предходната година, като постъпленията при повечето от основните данъци и осигурителни вноски отчитаха номинален растеж и параметрите по изпълнението им съответстваха на заложеното с първоначалните годишни разчети за 2020 г. от есента на 2019 г. През месец февруари нивото на безработица все още бе сред най-ниските регистрирани стойности за страната, а подобрение се отчиташе и при редица важни макроикономически индикатори. Положителното развитие на параметрите по изпълнението на приходите позволи през първите два месеца на годината да бъде формирано значително по размер текущо превишение на приходите над разходите по КФП в размер на близо 1,5 млрд. лв. към края на февруари 2020 г.

Безпрецедентната ситуация през първите месеци на 2020 г. на светкавично разпространение на COVID-19 в Европа и света доведоха до внезапен и непредвиден шок, проявяващ се както в сферите, ангажирани пряко със здравните аспекти на пандемията, така и върху икономиката, финансовия сектор, социалните системи и другите области от социално-икономическия живот в България. Променените макроикономически перспективи по отношение на външната и вътрешната среда, влошените прогнози за приходите и необходимостта от осигуряване на допълнителни разходи в изпълнение на Закона за мерките и действията по време на действието на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г., очертаха незабавната необходимост от актуализиране на фискалната рамка за годината.

На прага на това внезапно забавяне на икономиката България бе в добро фискално състояние. Текущите параметри към края на първото тримесечие бяха положителни и показваха излишък от около 1,4 млрд. лв. в края на март. Фискалният резерв към края на март бе в размер на 10,3 млрд. лв. Тези буфери позволиха да бъде ограничен в краткосрочен план фискалният шок от кризата с COVID-19 и осигуриха гъвкавост при очакваното забавяне на приходите.

На 30 март правителството одобри и представи в парламента спешен законопроект за изменение на ЗДБРБ за 2020 г., който имаше за цел да посрещне и отрази най-неотложните и преки негативни ефекти от кризата в бюджетната рамка. В законопроекта бяха залегнали допускания по отношение на развитието на основните макроикономически

индикатори, като прогнозите бяха изготвени при много висока степен на неопределеност по отношение мащабите и продължителността на кризата. Спешният порядък на предложените промени в разходната част позволи да бъде обезпечен ресурс за финансиране единствено на първия най-неотложен пакет социално-икономически мерки и да се мобилизират преките ресурси, свързани със системите на първа линия в борбата с разпространението на пандемията. Мерките, планирани за реализиране чрез разходната част на бюджета и разработените финансови инструменти за финансиране чрез Българската банка за развитие, включително и ефектите от мултиплицирането на инструментите, осигуриха основната част от ресурса за обезпечаване на социално-икономическите мерки за намаляване на негативните последици от пандемията. Заедно с това бе направен и анализ на възможностите за пренасочване на ресурс по Оперативните програми и фондовете на ЕС, които да подпомогне и допълни националните политики и мерки за преодоляване на последиците от пандемията.

Законопроектът отразяваше прогнозираното свиване на приходите поради внезапно влошаване на макроикономическия сценарий и допълнителни разходи за най-спешните и неотложни мерки за борба и контрол на пандемията от COVID-19 в България. Прогнозите очертаха неизпълнение на приходите в годишен план, като най-засегнати бяха основните данъци - ДДС, акцизи, корпоративни данъци, социално и здравно осигурителни вноски и др. Очакваното неизпълнение на разчетите в приходите бе в размер на около 2,4 млрд. лева.

От разходната страна беше включен допълнителен ресурс по бюджета на Фонд „Безработица“ на ДОО за обезпечаване на мярката „60/40“ за подпомагане на работната сила и бизнеса и за прогнозирани по-високи разходи за обезщетения за безработица. Спешният порядък на предложените промени в разходната част позволи да бъде обезпечен ресурс за финансиране единствено на първия най-неотложен пакет социално-икономически мерки и да се мобилизират преките ресурси, свързани със системите на първа линия в борбата с разпространението на пандемията. Основната част от тези мерки бяха разчетени да бъдат финансирани чрез увеличаване на разходите с 1,07 млрд. лв., докато в частта на финансирането бяха предвидени средства за допълнителна капитализация на Българската банка за развитие със 700 млн. лв. за предоставяне на финансови инструменти и гаранционни схеми за подпомагане на бизнеса и физическите лица, засегнати тежко от кризата. В ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г. (ДВ, бр. 34/9.04.2020 г.) бе заложено влошаване на бюджетното салдо до дефицит в размер на 3,5 млрд. лв. (3,0 % от прогнозния БВП).

Въпреки насочените безпрецедентни по размер ресурси, развитието на икономическата среда в хода на кризата очерта необходимост от допълнителни спешни действия в редица сектори и от допълнителни мерки за подпомагане на най-засегнатите групи от населението. През юли правителството одобри втори пакет социално-икономически мерки, в т.ч.: увеличение с 30 на сто на заплатите на служители, ангажирани в борбата с пандемията и администрации с ниски възнаграждения; изплащане на добавки в размер на 50 лева към пенсиите на всички пенсионери за месеците от август до октомври (в последствие мярката беше продължена до края на 2020 г.); насочване на разходи чрез НЗОК към дейностите, свързани с превенция и лечение на последиците от COVID-19; мерки за насърчаване на инвестициите, подпомагане на туризма, обезпечаване на дистанционното обучение, подпомагане на общини и други. Важен инструмент, допълващ мерките, свързани с усилията за борба с пандемията и намаляване на негативните социално-икономически последици, бяха и инвестициите в публична инфраструктура, които имаха за цел, от една страна, да компенсират частично

очертаващия се спад при инвестициите в останалите сектори на икономиката, и от друга - да запазват работни места.

Следвайки политиката на неприлагане на рестрикции спрямо планираните разходи за строителство и инфраструктура, предвид цялостното им значение за икономиката, и отчитайки прогнозираното изпълнение на разчетите в частта на неданъчните приходи по държавния бюджет, правителството изготви и внесе за разглеждане и обсъждане в Народното събрание нови промени в рамката по приходите и разходите към ЗДБРБ за 2020 г. При неданъчните приходи в годишен план се очерта изпълнение на разчетите в общ размер на около 0,9 млрд. лв., като основната част от него се дължи на изместването за 2021 г. на заплащането на еднократно първоначално концесионно възнаграждение за възлагане на концесия за строителство на обект „Гражданско летище за обществено ползване София“ – публична държавна собственост. Освен това, на база на изготвени разчети, бе прогнозирано и изпълнение на приходите в частта на постъпленията от такси по държавния бюджет, което се дължи на по-ниски от планираните постъпления от ТОЛ такси за годината. Предложена бе и промяна в частта на разходите, с която да бъде осигурен и допълнителен ресурс в размер на 0,8 млрд. лв. за инфраструктурни разходи и ремонт на публична инфраструктура, която има за цел да надгради одобрените вече пакети социално-икономически мерки за преодоляване на последствията от пандемията и да ускори строителството на ключови инфраструктурни обекти и съоръжения. Предложените промени в показателите по приходите и разходите по държавния бюджет за 2020 г. бяха разгледани и одобрени заедно с Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2021-2023 г. и ЗДБРБ за 2021 г. (ДВ, бр. 104/08.12.2020 г.), с което бюджетната цел за годината бе променена - дефицитът по КФП да не надвиши 4,4 на сто от прогнозния БВП.

На база на наличните данни за размера на разходите за 2020 г. по мерките, свързани с усилията за ограничаване и овладяване на пандемията от COVID-19, както и социалните и икономическите мерки за намаляване на последствията за населението и бизнеса може да се обобщи, че по линия на националния бюджет бяха мобилизирани безпрецедентни по размер ресурси. Данните сочат, че за 9-те месеца (за 2020 г.) след въвеждането на извънредното положение в България и последвалата го извънредна епидемична ситуация са одобрени мерки и фискални стимули за овладяване на пандемията от COVID-19 и последствията от нея в размер на около 3,8 млрд. лв. (3,2 % от БВП). Към този ресурс следва да се добавят и разходите по линия на Оперативните програми и фондовете на ЕС, които бяха пренасочени за финансиране на мерки за борба с пандемията и преодоляване на негативните ефекти върху икономиката. Тези разходи са в размер на около 0,4 млрд. лв. (0,3 % от БВП) за 2020 година. Отделно за обезпечаване на финансовите инструменти, предоставени от Българската банка за развитие, бяха предоставени средства под формата на увеличение на капитала на банката в размер на 0,7 млрд. лв. (0,6 % от БВП).

Независимо от безпрецедентните по размер фискални стимули, мобилизирани за борба с пандемията, бюджетната позиция през 2020 г. остана на устойчиво равнище, което е важно в контекста на дългосрочната устойчивост на публичните финанси и приоритетните политики по пътя към членство в Евроната. Салдото по КФП за 2020 г. на касова основа е дефицит в размер на 3,0 на сто от БВП¹².

Бюджетна позиция на страната за 2020 г.

Бюджетно салдо по държавния бюджет

¹² БВП за 2020 г. по текущи цени по предварителни данни на НСИ е в размер на 118 605 млн. лв.

На база на данните от годишните отчети за касовото изпълнение на бюджета на първостепенните разпоредители с бюджет салдото по държавния бюджет за 2020 г. е отрицателно в размер на 4 132,8 млн. лв. (-3,5 % от БВП), което съпоставено със заложения размер за дефицита по държавния бюджет в актуализираните разчети по ЗДБРБ за 2020 г. (5 187,2 млн. лв.) представлява подобрене с 1 054,4 млн. лева.

Бюджетно салдо по консолидираната фискална програма

Салдото по консолидираната фискална програма на касова основа за 2020 г. е отрицателно в размер на 3 532,7 млн. лева. Отнесен към БВП, дефицитът по КФП за 2020 г. представлява 3,0 % от БВП. За сравнение в актуализираните разчети към ЗДБРБ за 2020 г. е заложен дефицит за годината в размер на 5 249,5 млн. лв., което означава, че спрямо заложеното в програмата за годината се отчита номинално подобрене на бюджетното салдо с над 1,7 млрд. лв. Бюджетното салдо по КФП за годината на касова основа е в рамките на предвиденото ограничение във фискалното правило по чл. 27, ал. 4 на ЗПФ, а именно, годишният бюджетен дефицит по КФП, изчислен на касова основа, да не надвишава 3 на сто от БВП.

Салдо на сектор „Държавно управление“ въз основа на методологията на Европейската система от национални и регионални сметки (ЕСС 2010)

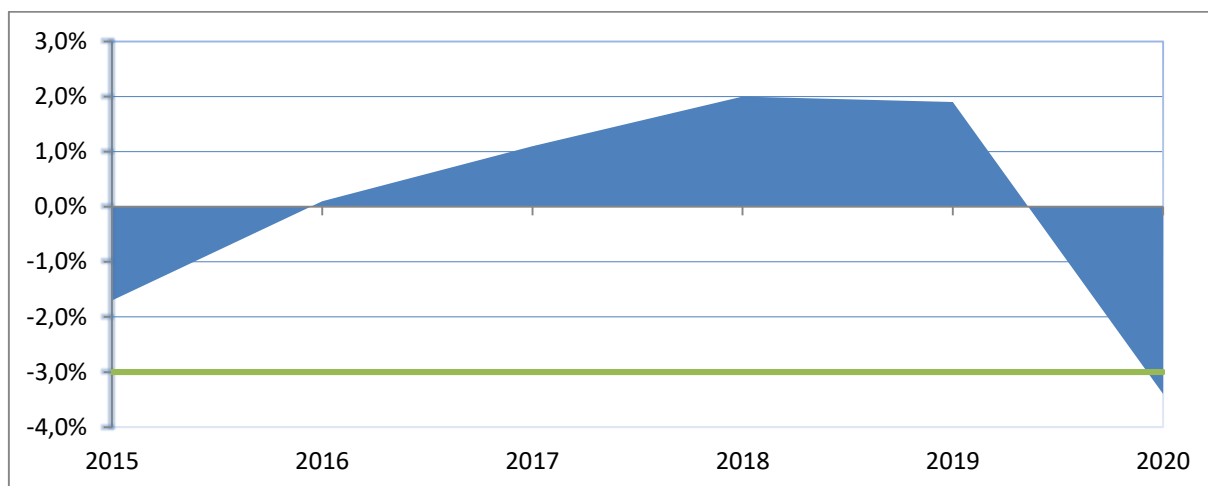
На 20 март 2020 г. ЕК предложи активирането на общата предпазна клауза, която позволява временно отклонение в условията на извънредна ситуация от правилата в Пакта за стабилност и растеж (ПСР)¹³. В своето съобщение ЕК изложи становището си, че предвид очаквания тежък икономически спад в резултат на пандемията от COVID-19, условията за активиране на общата клауза са изпълнени. На 23 март 2020 г. министрите на финансите на държавите-членки изразиха съгласие с оценката на ЕК. Общата клауза за временно отклонение от правилата на ПСР даде възможност на държавите-членки за бюджетна гъвкавост за справяне с кризата. Тя улесни координацията на бюджетните политики по време на тежък икономически спад. Активирането ѝ позволява временно отклонение от пътя на корекцията към средносрочната бюджетна цел на всяка държава-членка, при условие че това не застрашава фискалната устойчивост в средносрочен план. На 17 септември 2020 г. в своята Годишна стратегия за устойчив растеж ЕК обяви, че общата предпазна клауза ще остане в сила през 2021 г.

Съгласно априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга на България салдото на сектор „Държавно управление“ за 2020 г. е отрицателно в размер на 3,4 % от БВП. Осигуреното фискално пространство през последните няколко години позволи България да преодолее фискалния шок от негативните ефекти от пандемията, без това да се отрази във влошаване на дългосрочната устойчивост на публичните финанси, като формираният дефицит за годината надвишава несъществено референтната стойност на ПСР.

Предвид действието на общата предпазна клауза, формираният дефицит за 2020 г. в условията на извънредна епидемична обстановка над референтната стойност на ПСР, не се счита за прекомерен и срещу страната не беше инициирана процедура за дефицит според правилата на корективната част на ПСР.

Бюджетен баланс (ЕСС 2010, % от БВП)

¹³ Съобщение на ЕК за активирането на общата клауза за дерогация - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0123&from=EN>

Източник: МФ

На база на публикуваните в края на април 2021 г. данни на Евростат за дефицита и дълга на държавите членки през 2020 г. се отчита значително влошаване по отношение на осреднените стойности за дефицита и дълга на държавите от ЕС. Осреднената стойност на дефицита за държавите членки на ЕС за 2020 г. се равнява на 6,9 % от БВП спрямо отчетения дефицит в размер на 0,5 % от БВП за 2019 г., а за страните от еврозоната – 7,2 % от БВП за 2020 г. спрямо 0,6 % от БВП за 2019 г. Всички държави членки с изключение на Дания отчитат дефицит за 2020 г. над референтната стойност от 3 на сто от БВП в Пакта за стабилност и растеж.

По отношение на дълга, България е трета, след Естония и Люксембург, с най-нисък дълг на сектор „Държавно управление“ в ЕС за 2020 г. – 25,0 % от БВП. Четиринадесет държави членки надвишават референтната стойност от 60 % от БВП в Пакта за стабилност и растеж, като средно за ЕС дългът нараства с безпрецедентните за последните 20 години 13,2 пр. п. на годишна база до 90,7 % от БВП за 2020 година.

Фискален резерв

Фискалният резерв¹⁴ към 31.12.2020 г. е **8,6 млрд. лв.**, в т.ч. 8,5 млрд. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 0,1 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други. Фискалният резерв към края на годината е над определения в чл. 66 на ЗДБРБ за 2020 г. минимален размер от 4,5 млрд. лева.

Нетни постъпления от ЕС

Общият размер на касовите постъпления от ЕС (от Структурните и Кохезионния фондове, от ЕЗФРСР и ЕФР, от средства за директни плащания към земеделските производители и плащания по пазарни мерки и др.) за 2020 г. е 4 307,9 млн. лв. Нетните постъпления от ЕС към 31.12.2020 г. (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската в общия бюджет на ЕС) са положителни в размер на 3 012,4 млн. лева

Размер на държавния дълг

Предвидените законови ограничения по отношение на държавния дълг за 2020 г. са спазени, като номиналният размер на държавния дълг към 31.12.2020 г. е 27,5 млрд. лв., или под прага на предвиденото в ЗДБРБ дългово ограничение от 31,5 млрд. лв.

¹⁴ В съответствие с § 1, т. 41 от Допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси

В края на отчетната година размерът на държавногарантирания дълг¹⁵ възлиза на 1,7 млрд. лв., като съответно съотношението му към БВП се запазва на 1,5 % или няма промяна спрямо предходната година. Към 31.12.2020 г. се обслужват общо 12 външни държавногарантирани заеми, както и вътрешни държавни гаранции по Програмата за студентско кредитиране в Република България, уредени чрез правната рамка на Закона за кредитиране на студенти и докторанти (ЗКСД). Частта на вътрешните държавни гаранции, издадени на основание на ЗКСД, е 4,2 % спрямо целия държавногарантиран дълг (при 4,3 % в края на 2019 г.).

В рамките на ограничението по чл. 71 от ЗДБРБ за 2020 г. (1 845 млн. лв.) за максимален размер на новите държавни гаранции, които могат да бъдат поети през годината, общият размер на издадените нови държавни гаранции възлиза на 316,4 млн. лв., като на основание чл.70а от ЗДБРБ са издадени две държавни гаранции посредством ратификация със закони от Народното събрание, както следва: Споразумение за гаранция при първо поискване с ЕИБ във връзка със Споразумението за принос между Република България и ЕИБ по отношение на Паневропейския гаранционен фонд в отговор на COVID-19 в размер до левовата равностойност на 51 251 027,24 евро (ратифицирано на 30.09.2020 г., обн., ДВ, бр.87/9.10.2020 г.) и Споразумение за гаранция с Европейската комисия съгласно чл. 11 от Регламент (ЕС) 2020/672 на Съвета от 19 май 2020 г. за създаване на Европейски инструмент за временна подкрепа с цел смекчаване на рисковете от безработица при извънредни обстоятелства (SURE) вследствие на избухването на COVID-19 (ОВ, L 159/1 от 20 май 2020 г.) в размер до левовата равностойност на 107 466 500 евро (ратифицирано на 9.09.2020 г., обн., ДВ, бр.82/18.09.2020 г.), по което са усвоени 83,0 млн. лв. към края на 2020 г.

¹⁵ Държавногарантиран дълг са всички финансови задължения, за които Министерският съвет е издал гаранции от името и за сметка на държавата при спазване изискванията на [Конституцията](#).

Съответствие на основните фискални параметри по КФП и параметрите за сектор „Държавно управление“ за 2020 г. с изискванията на фискалните правила в Закона за публичните финанси

<u>Фискални правила по отношение на структурния дефицит на сектор „Държавно управление“</u>	<ul style="list-style-type: none">• Изискванията на фискалното правило са изпълнени при спазване на разпоредбите на чл. 23, ал. 1 на ЗПФ.
<u>Фискално правило по отношение на дефицита на сектор „Държавно управление“</u>	<ul style="list-style-type: none">• Изискванията на фискалното правило са изпълнени при хипотезата на чл. 25, ал. 3 на ЗПФ
<u>Фискално правило по отношение на ръста на бюджетните разходи</u>	<ul style="list-style-type: none">• Изискванията на фискалното правило са изпълнени при хипотезата на чл. 26, ал. 2 на ЗПФ
<u>Фискално правило по отношение на салдото по КФП</u>	<ul style="list-style-type: none">• Изискванията на фискалното правило са изпълнени в съответствие с чл. 27, ал. 4 на ЗПФ.
<u>Фискално правило по отношение на максималния размер на разходите по КФП</u>	<ul style="list-style-type: none">• Изискванията на чл. 28 на ЗПФ са изпълнени
<u>Фискално правило по отношение на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“</u>	<ul style="list-style-type: none">• Изискванията на чл. 29 на ЗПФ са изпълнени

Източник: МФ, Евростат, ЕК

Фискални правила по отношение на структурния дефицит на сектор „Държавно управление“

Средносрочната бюджетна цел за структурния баланс на сектор „Държавно управление“ е дефицит в размер на 1 % от БВП. Тази цел е в съответствие с изискванията на чл. 23, ал. 2 от ЗПФ, като отчита сравнително ниския размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“, както и ниските рискове пред дългосрочната устойчивост на публичните финанси.

През 2019 г. България преизпълни средносрочната бюджетна цел (СБЦ), като структурното бюджетно салдо бе положително в размер на 1,3 % от БВП. През 2020 г. световната пандемия от COVID-19 доведе до влошаване на фактическото салдо на сектор "Държавно управление" до дефицит в размер на 3,4 % от БВП, а коригираното спрямо фазата на икономическия цикъл бюджетно салдо бе дефицит в размер на 2,5 % от БВП. Отчитайки бюджетните мерки, свързани с пандемията като еднократни и мерки с временен характер, структурното салдо се оценява на излишък в размер на 0,9 % от БВП. Така и през 2020 г. България преизпълни средносрочната си бюджетна цел.

Фискално правило по отношение на дефицита на сектор „Държавно управление“

На база на данни от априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга на България салдото на сектор „Държавно управление“ за 2020 г. е дефицит в размер на 3,4 % от БВП. Отчетената стойност е по-висока от заложената референтна стойност в чл. 25, ал. 2 на ЗПФ, но е реализирана при действието на извънредни обстоятелства по чл. 24, ал. 3 на ЗПФ, породени от пандемията от COVID-19, и при прилагане на хипотезата на чл. 25, ал. 3 на ЗПФ.

Предвид действието на общата предпазна клауза, формираният дефицит за 2020 г. в условията на извънредна епидемична обстановка над референтната стойност на ПСР няма да бъде считан за прекомерен и срещу страната няма да бъде иницирана процедура по наличие на прекомерен дефицит от страна на ЕК.

Фискално правило по отношение на ръста на бюджетните разходи

Оценката на съответствието с изискванията по ПСР и ЗПФ по отношение на растежа на бюджетните разходи се базира на общата методология за т. нар. бенчмарк на разходите, при отчитането на разделението между финансираните с национални средства и със средства от ЕС публични инвестиции. През 2019 г. и до избухването на пандемията от COVID-19 през 2020 г. България стриктно спазваше правилата на ПСР, и по-конкретно неговата превантивна част.

Активирането през 2020 г. на общата клауза за дерогация (General escape clause) от ПСР позволява на държавите членки временно да се отклонят от стъпката за постигане на средносрочната бюджетна цел, при условие че това не застрашава фискалната им устойчивост в средносрочен план. В допълнение, чрез изпратено на 19.09.2020 г. от ЕК писмо¹⁶ до Република България, официално се заявява, че общата клауза за дерогация ще бъде в сила и през 2021 г. Следва да се има предвид, че бенчмаркът на разходите е част от индикаторите, следени при оценката на спазването на правилата в превантивната част на ПСР и като такъв попада в обхвата на общата клауза за дерогация.

На база направени изчисления от Министерство на финансите, изменението в реално изражение на разходния индикатор, използван за целите на фискалното управление в ЕС, се оценява на 8,2 % за 2020 г.

Фискално правило по отношение на салдото по консолидираната фискална програма

Съгласно разпоредбите на чл. 27, ал. 4 на Закона за публичните финанси дефицитът по КФП на касова основа не може да надвишава 3,0 на сто от БВП. На база на годишните отчети за касовото изпълнение на бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет салдото по КФП за 2020 г. е отрицателно (дефицит) в размер на 3,0 на сто от БВП, което не превишава референтната стойност, заложена в ЗПФ. В този смисъл разпоредбите на чл. 27, ал. 4 са изпълнени.

Фискално правило по отношение на максималния размер на разходите по консолидираната фискална програма

Съгласно разпоредбите на чл. 28 от Закона за публичните финанси разходите по консолидираната фискална програма¹⁷ не могат да надвишават референтната стойност от 40 на сто от БВП. На база на обобщените годишни отчети за касовото изпълнение на бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет общите разходи (вкл. вноската на

¹⁶ <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/bg.pdf>

¹⁷ В обхвата на разходите не се включват разходите, извършвани от сметки за средства от Европейския съюз, както и по други международни програми и договори, които са с режим на сметки за средства от Европейския съюз съгласно чл. 8, ал. 4, на ЗПФ включително свързаното с тях национално съфинансиране.

Република България в общия бюджет на ЕС) по КФП за 2020 г. представляват 37,4 на сто от БВП, което съответства на посочената разпоредба.

Фискално правило по отношение на номиналния размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“

През 2020 г. фискалното правило по чл. 29 от Закона за публичните финанси относно номиналния размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“, който към края на всяка година не може да надвишава 60 на сто от брутният вътрешен продукт е спазено, запазвайки нивото си далеч под горния праг на Маастрихтския критерий за конвергенция. По предварителни данни, съгласно априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга към края на 2020 г. стойността на индикатора, определящ степента на държавна задлъжнялост и един от основните критерии за конвергенция – показателят „консолидиран дълг на сектор „Държавно управление“/БВП“ достига до ниво от 25,0 % (при 20,2 % през 2019 г.). На база на отчетените данни за показателя изискванията на чл. 29 от ЗПФ са изпълнени.

Основни акценти във връзка с текущото наблюдение на изпълнението на консолидираната фискална програма за 2020 г.

Вземайки предвид безпрецедентната ситуация, породена от пандемията от COVID-19, в която се намират държавните-членки през 2020 г., Европейската комисия предложи задействане на Общата предпазна клауза от Пакта за стабилност и растеж, която да позволи на държавите-членки да предприемат мерки за справяне с разпространението на COVID-19, като се отклонят от фискалните правила, които се прилагат в рамките на европейската фискална рамка. По този начин бе дадена възможност за гъвкавост на националните правителства да предприемат мерки в условията на извънредно положение, което предполага значително увеличаване на публичните разходи на фона на очаквано неизпълнение на приходите и съответно изисква временно разхлабване. Ситуацията в момента попада в дефиницията за извънредно обстоятелство съгласно чл. 9 от Регламент (ЕО) на Съвета от 7 юли 1997 г.

Благодарение на фискалното пространство, създадено през годините на възходяща фаза на икономическия цикъл, България се намираше в благоприятна позиция на прага на внезапния шок, породен от пандемията. Придържането към принципа за постигане на неутрално бюджетно салдо в средносрочен хоризонт, залегнал в националните фискални правила, осигури пространство и акумулира буфери, които предоставиха гъвкавост при настъпването на рязкото влошаване на вътрешната и външната среда, породено от пандемията от COVID-19 през пролетта на 2020 г. Независимо от безпрецедентните по размер фискални стимули, мобилизирани за борба с пандемията, бюджетната позиция през 2020 г. остана на устойчиво равнище, което е важно в контекста на дългосрочната устойчивост на публичните финанси.

От страна на приходите не се наблюдава драматично свиване при повечето от основните данъци и осигурителни вноски, като общо приходите, помощите и даренията дори нарастват номинално спрямо отчетените за 2019 г. с близо 0,3 млрд. лв. (0,6 на сто). Изпълнението спрямо заложените параметри с актуализираните разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. е 101,9 на сто. Съпоставени с предходната година, данъчните, вкл. осигурителните приходи нарастват номинално с близо 0,6 млрд. лв. (1,6 %), като приходите от данъци по държавния бюджет нарастват с 0,1 млрд. лв. (0,3 %), а приходите от социални и здравноосигурителни вноски отчитат ръст от почти 0,5 млрд. лв. (4,4 %). Забавяне се отчита основно при приходите от ДДС от внос, акцизи и другите данъци по ЗКПО, докато преките данъци, приходите от ДДС от сделки в страната и вътреобщностни придобивания (ВОП), приходите от осигурителни вноски са по-слабо засегнати и отчитат номинален ръст спрямо предходната година. След периода на изразен спад при постъпленията в групата на косвените данъци през второто тримесечие последваха месеци на постепенно възстановяване, като в годишен план постъпленията в групата се доближиха до отчетените през 2019 г. В частта на преките данъци, постъпленията от ДДФЛ бяха по-слабо засегнати от негативните ефекти от пандемията, като те отчитат ръст спрямо 2019 г. Положителен ефект върху постъпленията от тези данъци оказаха редица фактори, в т.ч. увеличението на възнаграденията в бюджетния сектор и сектор образование от началото на 2020 г., изплатените допълнителни възнаграждения на здравните работници и служителите на администрациите на първа линия в борбата с пандемията, приложената веднага след избухването на пандемията мярка за субсидирана заетост, придобила популярност като „60/40“, която спомогна голяма част от работодателите да задържат своите служители и работници, и други. Добро е изпълнението и при приходите от осигурителни вноски, за което влияние оказват някои от факторите, отразили се положително и върху

постъпленията от ДДФЛ. Приходите от корпоративни данъци също са по-слабо засегнати от кризата и са номинално близки до отчетените за предходната година.

Параметрите по разходите са близки до планираните с разчетите¹⁸ към ЗДБРБ за 2020 г., като разходите и вноската на Република България за общия бюджет на ЕС представляват 98,2 % от актуализираните годишни разчети към ЗДБРБ за 2020 година. Съпоставено с предходната година, се отчита номинален ръст в размер на 2,6 млрд. лв., като това се дължи основно на допълнителните разходи по социално-икономически мерки за минимизиране на ефектите от кризата, в т.ч. плащанията по мярка 60/40, плащанията към заетите на първа линия в борбата с пандемията, вкл. разходите за закупуване на медикаменти и ваксини, изплащането на месечни добавки в размер на 50 лева към пенсиите на всички пенсионери за месеците от август до декември включително, плащанията към бизнеса и земеделските стопани, както и на увеличението на възнагражденията в бюджетния сектор и в сферата на образованието от началото на 2020 г., увеличението на пенсиите от 1 юли 2020 г. и други. Номинално нарастване, съпоставено с предходната година, има при социалните плащания, разходите за персонал, разходите за субсидии и други, където са отчетени основната част от разходите, свързани със социално-икономическите мерки за борба с пандемията. При съпоставката с предходната година следва също така да се отчете базов ефект в 2019 г. от еднократни разходи за реализиране на проект за закупуване на нов тип боен самолет за ВВС.

Салдото по КФП за 2020 г. на касова основа е дефицит в размер на 3,0 на сто от БВП. В случай, че се елиминира влиянието на разходите, свързани с мерките за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последствия от пандемията по линия на националния бюджет и по линия на Оперативните програми и фондовете на ЕС, то бюджетната позиция за годината би била в съответствие с принципа за придържане към балансирано бюджетно салдо.

Основни показатели за сектор „Държавно управление“ за 2020 г.

След период на бюджетни излишъци и устойчив икономически растеж през последните години внезапният шок от пандемията през 2020 г. доведе до значително влошаване на бюджетната позиция на България. През периода 2016-2019 г. бюджетното салдо на сектор „Държавно управление“ бе положително, като средно за периода бе отчетен излишък от 1,3 % от БВП. Това даде възможност да бъдат акумулирани буфери във фискалния резерв и създаде фискално пространство, позволяващо предоставянето на необходими допълнителни ресурси, без да се застрашава фискалната устойчивост на бюджета. Първоначалната цел за 2020 г. от есента на 2019 г. следваше тази стратегия и предвиждаше близко до балансирано салдо на сектора, но рязката промяна във външната и вътрешната среда, породена от избухването на пандемията, наложи промяна във фискалната рамка, която съответно промени параметрите за бюджетното салдо за годината. Заложената цел за 2020 г. в Конвергентната програма на Република България 2020-2023 г. бе за дефицит в размер на 3,1 % от БВП, като данните от априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга на България отчетат минимално влошаване на бюджетното салдо на сектор „Държавно управление“ спрямо тази цел до дефицит в размер на 3,4 % от БВП. Следва да бъде отчетено, че съпоставено с актуализираните разчети по ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г. от края на годината (дефицит в размер на 5,2 % от БВП) се отчита подобрене с 1,8 пр. п., което се дължи на по-добро изпълнение на приходите и по-ниско усвояване на разходите спрямо разчета.

¹⁸ Актуализирани разчети съгласно ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г.

Основни показатели за сектор „Държавно управление“	ЕСС 2010	2020	2020
		(млн. лв.)	% от БВП
Общо приходи	TR	46 798,2	39,5%
Общо разходи	TE	50 853,7	42,9%
Нето предоставени/ получени заеми	EDP B.9=TR-TE	-4 055,5	-3,4%
Лихвени разходи	D.41	673,3	0,6%
Първичен баланс	PB=B.9+D.41	-3 382,3	-2,9%
Данъци върху производството и вноса	D.2	18 420,9	15,5%
Текущи данъци върху доходите, богатството и т.н.	D.5	7 102,2	6,0%
Данъци върху капитала	D.91	337,3	0,3%
Социално-осигурителни вноски	D.61	11 001,2	9,3%
Доход от собственост	D.4	589,4	0,5%
Други		9 347,1	7,9%
Общо приходи	TR	46 798,2	39,5%
Компенсация на наетите лица	D.1	12 983,3	10,9%
Междинно потребление	P.2	6 553,7	5,5%
Общо социални трансфери	D.6	17 731,4	14,9%
Социални трансфери в натура	D.63	3 335,4	2,8%
Социални трансфери без тези в натура	D.62	14 396,0	12,1%
Лихвени разходи	D.41	673,3	0,6%
Субсидии	D.3	3 998,1	3,4%
Бруто образуване на основен капитал	P.51	5 390,6	4,5%
Капиталови трансфери	D.9	1 601,5	1,4%
Други		1 921,8	1,6%
Общо разходи	TE	50 853,7	42,9%

Източник: НСИ

Приходите като съотношение спрямо БВП достигнаха 39,5 % през 2020 г., което е увеличение с 1,4 пр. п. спрямо нивото през 2019 г. За нарастването на приходите допринасят, от една страна, известният номинален ръст спрямо предходната година при текущите данъци върху доходите, богатството и др., социално и здравно осигурителните вноски и при някои други текущи приходи, и от друга – номинално по-ниският БВП, който води до нарастване на относителния дял в БВП на показателите за 2020 г.

Приходите от данъците върху производството и вноса, текущите данъци върху доходите, богатството и др. и данъците върху капитала нарастват както в номинално изражение, така и като дял от БВП – с 0,3 пр. п. спрямо 2019 г. Данъците върху производството и вноса запазват номиналното си ниво почти непроменено спрямо 2019 г., а поради спада на БВП делът им спрямо показателя нараства с 0,1 пр. п. Незначителните намаления при основните данъци в групата (ДДС и акцизи), въпреки първоначално очаквания през годината по-значителен спад, са резултат на цялостното запазване и дори минималното нарастване на частното потребление, което се дължи на регистрираното нарастване на доходите на работещите (както в бюджетния, така в частния сектор), допълнителните средства към пенсионерите и отпуснатите от правителството средства за изплащане на част от възнагражденията на лицата, засегнати от ограничителните мерки. При текущите данъци върху доходите, богатството и др. се наблюдава нарастване на постъпленията – с 0,2 пр. п., което в номинално изражение е близо 0,2 млрд. лв. Основните причини за увеличението при данъка върху доходите на физическите лица са

регистрираният ръст на възнагражденията както в обществения сектор (поредната стъпка от планираното увеличение на заплатите в сектора на училищното образование и общото увеличение на възнагражденията на заетите в бюджетния сектор, вкл. по-чувствителния ръст при заетите на първа линия в борбата с коронавируса), така и в много сфери на частния сектор, а също така и мерките на правителството, които спомогнаха за запазване на възнагражденията на част от работещите в най-сериозно засегнатите от кризата сектори и ограничиха ръста на безработицата. Данъците върху капитала запазват дела си от БВП – 0,3 % непроменен спрямо 2019 г., а номинално нарастват с 24,1 млн. лв. Приходите от социални и здравно-осигурителни вноски, отнесени към БВП, нарастват с 0,4 пр. п. спрямо 2019 г., което е близо 0,4 млрд. лв. За това допринасят фактори като ръста на доходите, влияещ и върху приходите от данъците върху доходите на физическите лица (ДДФЛ); успешното прилагане на мерки за подкрепа на лицата с ограничени от пандемията възможности за полагане на труд, с които безработицата бе задържана на приемливи нива; някои административни мерки като увеличението на минималната работна заплата и минималните осигурителни прагове. Получените капиталови трансфери нарастват с 0,4 пр. п. от БВП, което номинално е над 470 млн. лв. Това отразява нарасналия размер на разплатените и съответно възстановени от ЕК средства през 2020 г. по програмите и фондовете на ЕС.

Общите разходи на сектор „Държавно управление“ през 2020 г. са в размер на 42,9 % от БВП, което е със 7,0 пр. п. по-високо от отчетеното ниво през 2019 г. Нарастване като дял от БВП спрямо нивото през 2019 г. се отчита при почти всички елементи на разходите. Най-значителни увеличения на стойностите се отчитат при социалните трансфери, разходите за брутообразуване на основен капитал, разходите за субсидии и др. Разходите за компенсация на наетите лица се увеличават с 0,9 пр. п. като дял от БВП спрямо 2019 г. Основната причина за това е нарастването на възнагражденията в обществения сектор, в т.ч. реализираното през годината нарастване на средствата за персонал на заетите в бюджетния сектор с 10 на сто, поредната стъпка от увеличението (от 1 януари 2020 г.) на възнагражденията на педагогическия персонал в средните училища, нарастване на възнагражденията на медицинските специалисти и останалите, ангажирани на първа линия в борбата с пандемията от COVID-19 и др. Разходите за издръжка нарастват и номинално – с над 1 млрд. лв., и като дял от БВП – с 1,0 пр. п., като основната причина са допълнителните средства за предотвратяване разпространението на коронавируса за закупуване на медикаменти, ваксини, дезинфектанти, лични предпазни средства, консумативи, медицински изделия и др. Размерът на социалните трансфери като дял от БВП нараства с 2,1 пр. п., като в номинално изражение това са над 2,4 млрд. лв. При социалните трансфери в натура, където се отразяват плащанията към изпълнителите на медицинска помощ, увеличението е резултат от нарасналите разходи в системата на здравеопазването, вкл. създаване на нови и увеличение на средствата по съществуващи клинични пътеки за лекуване на пациенти с коронавирус и съпътстващи усложнения, разходи за лекарства, консумативи и други медицински изделия за болничните заведения и др. Нарастването на дела на този вид социални трансфери в БВП е с 0,6 пр. п. Другата категория социални трансфери, различни от тези в натура, отразяват извършените социални плащания за пенсии, помощи и обезщетения на домакинствата, като делът им в БВП се увеличава с 1,5 пр. п. спрямо 2019 г. Тук се отчита нарастването на разходите за пенсии, дължащо се на извършено осъвременяването на всички пенсии с 6,7 % от 1 юли 2020 г., допълнителното увеличение на минималната пенсия от 219,43 лв. на 250 лв., предоставените през месец април 2020 г. допълнителни средства за пенсионерите с най-ниски пенсии (т. нар. „великденски“ добавки) в размер на около 50 млн. лв. и плащането на месечна добавка от 50 лв. към всички пенсии в периода август-декември 2020 г. При разходите за социални трансфери и помощи за домакинствата се отчита увеличение на

сумите по обезщетенията за безработица и временна нетрудоспособност, както и на социалните помощи за хората с увреждания и различните инструменти за социално подпомагане на най-нуждаещите се лица, вкл. различните форми на подпомагане на засегнатите от карантинните мерки в държавата.

Субсидиите нарастват с 0,9 пр. п. спрямо предходната година, като основната причина за това са средствата за запазване на заетостта по т. нар. мярка „60/40“ и нейните видоизменения в размер на над 0,9 млрд. лв., които са отчетени като разходи за субсидии.

При капиталовите разходи се отчита ръст както при бруто образуването на основен капитал – с 1,2 пр. п., така и при останалите елементи на капиталовите разходи – с 0,1 пр. п. Номиналното нарастване на капиталовите разходи е с над 1,5 млрд. лв. Нарастването при бруто образуването на основен капитал се дължи на продължаващата работа по инфраструктурните проекти, изпълнението на които не бе прекратено въпреки кризата, като се оценяваше тяхната значимост за икономиката и за запазване на съществуващите работни места. Голяма част от тези проекти се изпълняват със средствата от европейските програми и фондове, при които в края на програмния период се отчита нарастване на разплатените суми.

През 2020 г. разходите за лихви запазват непроменен в сравнение 2019 г. дела си спрямо БВП – 0,6 %.

1.1 Информация за разходите, свързани с мерките за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последици от пандемията през 2020 година

Основен фокус на разходните политики през 2020 г. бяха мерките за ограничаване на разпространението на COVID-19, подкрепа на здравната система и заетите на първа линия в борбата с пандемията, както и социално-икономическите мерки за намаляване на негативните последици за най-засегнатите групи от населението и сектори на икономиката.

Укрепването на звената, непосредствено ангажирани с борбата с разпространението на COVID-19, бе първостепенен приоритет и имаше за цел максимално подсилване на капацитета и недопускане на претоварване на здравната система. Успешното адресиране на предизвикателствата, свързани със здравните аспекти на кризата, наложи мобилизирането на всички налични ресурси. Въпреки огромните усилия за ускорено разработване на терапевтични медикаменти и ваксини за борба с вируса едва в края на годината на европейско ниво бяха одобрени първите безопасни за прилагане ваксини. Това от своя страна не даде възможност в рамките на годината да бъде приложена мащабна ваксинационна кампания, което да позволи фокуса да бъде изместен от медицинската част на кризата към преодоляване на последиците за икономиката.

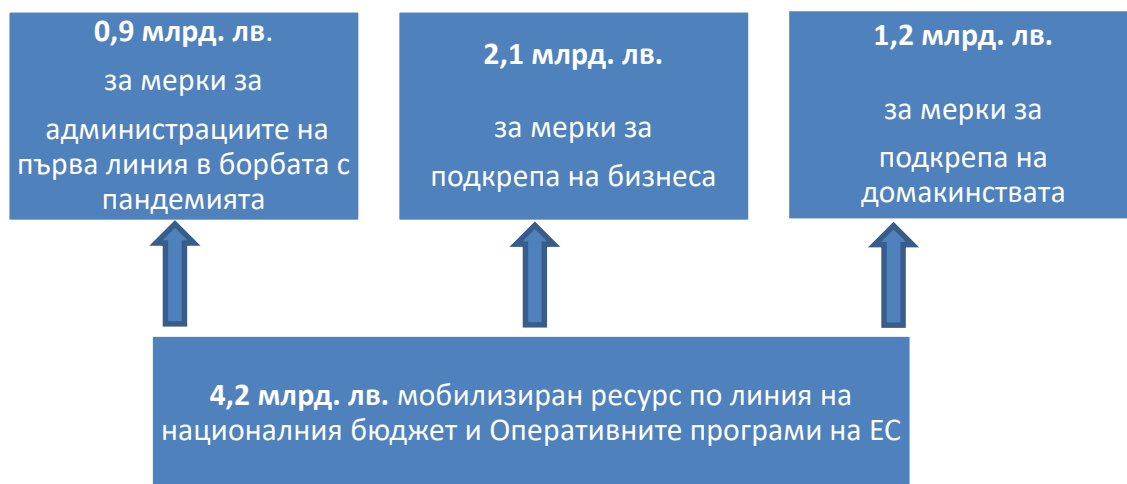
Огромните предизвикателства, пред които бяха изправени икономиките на държавите-членки с развитието на кризата с пандемията от COVID-19 също бяха безпрецедентни и комплексни. Голяма част от водещите икономики отчетоха спадове на реалния БВП за второто тримесечие на 2020 г. в размери без аналог за последните двадесет и пет години, откогато се води динамичен ред за показателя за ЕС. Средно за Европейския съюз, по данни на Евростат, спадът на икономиките на държавните членки за второто тримесечие на 2020 г. на годишна база спрямо второто тримесечие на 2019 г. бе 13,9 на сто (сезонно изгладени данни), а за страните от еврозоната – 14,7 на сто. Всички страни от еврозоната отчетоха спад в икономическото си производство, но на национално ниво той се проявява с различна сила. Единствено Ирландия и Литва отчетат намаление на годишна база в размер до 4%. Спадът на икономическата активност в Германия и Холандия за второто тримесечие на 2020 г. спрямо същия период на 2019 г. бе по-умерен (съответно минус 11,3% и минус 9,0%). За разлика от тях Италия отчете спад със 17,7%, Франция - с 18,9%, а Испания отчете най-сериозен спад на икономиката - с 22,1%. На фона на отчетеното влошаване в останалите държави членки България бе сред страните с умерено изразен икономически шок от кризата. Според данните на Евростат, икономиката на България отчете спад за второто тримесечие на годишна база с 8,5 на сто.

С постепенното смекчаване на строгите карантинни мерки в повечето държави-членки след средата на годината започна възстановяване на икономическата активност. Въпреки, че растежна за третото тримесечие съпоставено с предходното тримесечие достигна безпрецедентните 11,6 на сто средно за ЕС, на годишна база, спрямо същото тримесечие на 2019 г., все още се отчеташе значителен спад, като за страните от еврозоната той бе 4,4 на сто, а средно за ЕС – 4,3 на сто. Възстановяването отново бе неравномерно за отделните държави-членки, като някой от най-силно засегнатите икономики през предходното тримесечие отчетоха най-сериозен ръст на тримесечна база спрямо второто тримесечие на 2020 г. България бе сред страните с по-умерено възстановяване през третото тримесечие, което сви отчетения спад към полугодieto до 5,2 на сто към деветмесечието на годишна база.

Започналото възстановяване през третото тримесечие отново бе възпрепятствано от необходимостта от прилагане на нови строги карантинни мерки през късната есен и избухването на втората вълна на пандемията в Европа. Въпреки, че България не приложи

карантинни мерки със строгостта на тези от времето на действието на извънредното положение много от икономическите сектори бяха силно ограничени от прилаганите противоепидемични мерки.

Социално-икономическите, медицинските, административните, образователните и другите аспекти на кризата, породена от пандемията от COVID-19 наложиха мобилизирането на безпрецедентни по размер финансови ресурси, които да бъдат насочени към здравната система, както и към сферите и икономическите сектори, където негативните ефекти от пандемията бяха най-силно изразени. Ресурсите бяха насочени в няколко основни направления – мерки за администрациите на първа линия в борбата с пандемията, мерки в подкрепа на бизнеса и мерки за подкрепа на домакинствата. Освен по линия на националния бюджет ресурси бяха мобилизирани и по линия на Оперативните програми и фондовете на ЕС, както и по линия на специално създадените финансови инструменти от Българската банка за развитие. Общият размер на разходите, свързани с изпълнението на мерките за борба с пандемията и намаляване на негативните социално-икономически последици от нея за 2020 г., са близо 4,2 млрд. лв.

Източник: отчетите за касовото изпълнение на бюджетите на ПРБ за 2020 г. и данни от приходните агенции

Разходите през 2020 г. за обезпечаване на **мерки в подкрепа на домакинствата** са в общ размер на 1,2 млрд. лв. Основната част от тези средства (малко над 0,5 млрд. лв.) са изразходвани за изплащането за месеците от август до декември включително на допълнителни суми към пенсиите на всички пенсионери в размер на 50 лева. Със изпълнението на тази мярка е осигурена подкрепа за пенсионерите, които са част от най-уязвимите групи, като добавките целят да подпомогнат възрастните хора за някои от най-неотложните разходи, в т.ч. лекарства, лични предпазни средства и медицинска помощ. Подпомогнатото обхваща около 2,1 млн. пенсионери (средномесечно) за периода август-декември 2020 г. Значителни са и средствата изплатени за парични обезщетения за безработица, както и тези за парични обезщетения при временна неработоспособност на лица, заразени с COVID-19 и карантинирани лица. По бюджета на ДОО тези разходи са в размер на около 0,3 млрд. лв. За осигуряване на безплатни ваксини и лекарствени продукти в борбата с пандемията от COVID-19 чрез бюджета на Министерството на здравеопазването са изразходвани 0,3 млрд. лв.

Финансирани са и мерки за подкрепа на семейства с деца до 14 г. От тази помощ са се възползвали основно семействата, когато един или двама от работещите родители, или родител, отглеждащ сам дете, не са могли да извършват дистанционна работа от вкъщи и

не са имали възможност да ползват платен отпуск, родители, които са останали без работа и нямат право на обезщетение за безработица или то е в размер под доходния праг, родители, които се самоосигуряват и не могат да упражняват занятието си поради въведените ограничения във връзка с извънредната епидемична обстановка и други. Размерът на помощта се определя в зависимост от броя на децата в семейството. За семейства с едно дете той е равен на размера на месечната минимална работна заплата, определена за страната, а за семейства с две и повече деца – на 150 на сто от размера на месечната минимална работна заплата, определена за страната. За отпускане на помощта средномесечният доход на член от семейството за месеца, предхождащ подаването на заявлението-декларация за отпускане на помощта, следва да бъде по-нисък или равен на размера на месечната минимална работна заплата, определена за страната (610 лв. за 2020 г.)

Финансирани са и програми за заетост и мерки за обучение за подкрепа на безработните лица и работодателите; служебно преизчисляване на личните пенсии за трудова дейност на лицата, които имат придобит осигурителен стаж след 31 декември 2018 г., и които не са подали заявление за преизчисляване по КСО; целева програма "Топъл обяд у дома в условията на извънредна ситуация - 2020 г." и други.

Разходите през 2020 г. за обезпечаване на **мерки в подкрепа на бизнеса** са в размер на 2,1 млрд. лв. По бюджета на Фонд „Безработица“ на ДОО за обезпечаване на мярката 60/40 за подпомагане на работната сила и бизнеса са изразходвани около 1 млрд. лв., от които средства в размер на около 0,4 млрд. лв. са прехвърлени в специална сметка на ДОО, за да покрият дължими плащания по схемата за 2020 г. в началото на 2021 г. Разработеният механизъм за подкрепа на работодатели, работници и служители от засегнатите от пандемията от COVID-19 и въведените ограничителни мерки срещу разпространението на вируса сектори на икономиката е сред основните мерки за подпомагане на икономиката и заетостта и намаляване на негативните последици от пандемията. Състои се в поемане от страна на държавата на 60 на сто от размера на осигурителния доход и дължимите осигурителни вноски за сметка на осигурителя на заетите в предприятия, чийто бизнес е пострадал в най-голяма степен от въведените извънредни мерки за овладяване на разпространението на заразата от COVID-19.

С одобрения през април ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г. бяха осигурени средства в размер на 0,7 млрд. лв. за допълнителна капитализация на Българската банка за развитие за предоставяне на финансови инструменти и гаранционни схеми за подпомагане на бизнеса и физическите лица засегнати тежко от от пандемията COVID-19. Разработените финансови инструменти са основно в две направления:

- Безлихвени заеми за физически лица в неплатен отпуск и самоосигуряващи се лица

Програмата за гарантиране на безлихвени кредити цели да подпомогне служителите в неплатен отпуск и самоосигуряващите се лица, които временно не могат да полагат труд в условията на извънредно положение. Те имат възможността да получат безлихвени заеми до 4 500 лева, които се отпускат наведнъж или на три транша от по 1 500 лева. Максималният срок на погасяване е 5 години, с минимум 6 месеца и максимум 24 месеца гратисен период. По заемите не се дължат такси, комисиони и неустойки.

- Антикризисна програма за подкрепа на малките и средни предприятия

Гаранционната програма, която е част от антикризисни мерки, е с бюджет от 500 млн. лв. В нея могат да бъдат включени компании от всички сектори, като се очаква от мярката да се възползват предимно фирми от най-засегнатите области – търговия, услуги, транспорт и логистика, туризъм, хотелиерство и ресторантьорство, и други. Българската

банка за развитие предостави на търговските банки възможност за ползване на портфейлни гаранции за 1,6 млрд. лв., с цел включване в тях на отпуснати кредити на клиенти малки и средни предприятия в размер до 2 млрд. лева.

Освен мерките по линия на разходите и допълнителното капитализиране на ББР бяха одобрени мерки и по линия на приходите. Одобрено бе намаляване на ставката по ЗДДС за доставката на някои стоки и услуги на 9% за периода 01.07.2020 г. - 31.12.2021 г., както и освобождаване от ДДС и мита върху вноса на някои медицински стоки, необходими за борба с пандемията (за периода до 30.04.2021 г., като допустими за освобождаване от ДДС бяха стоките, внесени от държавни организации). По оценки на Министерството на финансите ефектите от тези временни данъчни облекчения са в размер на около 0,1 млрд. лв., които са останали на разположение на бизнеса за да го подпомогнат да преодолее негативните последици от пандемията и ограничителните мерки.

Разходите през 2020 г. за обезпечаване на **мерките за органите на държавното управление, натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последиците от COVID-19** са в общ размер на 0,9 млрд. лв., в т.ч. 0,2 млрд. лв. от сметки за средства от ЕС.

С най-голям дял са средствата по мярката за „Подкрепа на персонала на първа линия, пряко ангажиран с дейности по предотвратяване разпространението на COVID-19“ в размер на 0,4 млрд. лв. (вкл. средствата по Оперативните програми на ЕС). Това са основно разходи за увеличение на заплати и допълнителни възнаграждения за положен извънреден и нощен труд на служителите в някои от структурите на държавната, общинската администрация и лечебните заведения, работещи на първа линия и пряко ангажирани с дейности по предотвратяване и ограничаване разпространението на COVID-19.

За мярката за „Осигуряване на финансиране от НЗОК на изпълнителите на медицинска помощ и на медико диагностични дейности за работа при неблагоприятни условия във връзка с обявената епидемична обстановка и лечението на COVID-19“ са изразходвани около 0,3 млрд. лв. Средствата изразходвани за осигуряване на лични предпазни средства (маски, ръкавици, предпазно облекло, защитни очила) за нуждите на лечебните заведения, както и дезинфектанти, дезинфекция на работните помещения, термометри за измерване от разстояние, консумативи, реактиви, медикаменти, PCR тестове, бързи тестове и др. са в размер на 0,1 млрд. лв.

През годината са предоставени и допълнителни субсидии и капиталови трансфери за лечебни заведения, средства за увеличение на капитала на някои болници и други.

На база на информация от първостепенните разпоредители с бюджет на таблицата по-долу са посочени основните направления на извършените разходи през 2020 г. (вкл. и по сметките за средства от ЕС)

Таблица: Информация за разходите, свързани с мерките за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последици от пандемията през 2020 г.

МЕРКИ	2020	
	млн. лв.	% от БВП
I. Разходите, свързани с мерките за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последици от пандемията през 2020 г.(А.+Б.+В.)	4 190,3	3,5
A. Мерки за подкрепа на домакинствата	1 175,7	1,0

Еднократно изплащане на допълнителни суми към пенсиите в размер на 50 лева за периода август-дек. 2020 г.	530,6	0,4
Осигуряване на ваксини и лекарствени продукти в борбата с пандемията от COVID-19	274,4	0,2
Изплащане на парични обезщетения за безработица, както и парични обезщетения при временна неработоспособност на карантинирани лица, и лица заразени с COVID-19	284,9	0,2
Други мерки в подкрепа на домакинствата	85,8	0,1
Б. Мерки за подкрепа на бизнеса	2 066,4	1,7
Намаляване на ставката по ЗДДС на 9% за периода 01.07.2020 г. - 31.12.2021 г., за доставки на определени стоки и услуги	91,0	0,1
Запазване на работните места в страната т. нар. мярка „60/40“	1 000,0	0,8
Допълнително капитализиране на ББР	700,0	0,6
Допълнителни разходи по бюджета на ДФ "Земеделие" за подпомагане на засегнатите от негативните ефекти от пандемията земеделски стопани, както и финансова помощ под формата на еднократно платима сума на земеделски стопани, извършващи земеделска дейност в секторите "Растениевъдство", "Животновъдство" и "Пчеларство"	134,3	0,1
Финансова подкрепа за български творци и артисти пряко засегнати от преустановяването на масови мероприятия на територията на страната, включително културно-развлекателни	69,7	0,1
Субсидия за туроператори и туристически агенти, в размер 4 на сто от оборота им без ДДС през 2019 г. за компенсиране на загуби, произтичащи от отказали се от ваучери клиенти, както и от удържани от доставчиците на услуги суми	51,0	0,0
Други мерки в подкрепа на бизнеса	20,4	0,0
В. Мерки за органите на държавното управление, натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последствията от COVID-19	948,2	0,8
Подкрепа на персонала на първа линия, пряко ангажиран с дейности по предотвратяване разпространението на COVID-19	395,6	0,3
Осигуряване на финансиране от НЗОК на изпълнителите на медицинска помощ, на дентална помощ и на медико-диагностични дейности за работа при неблагоприятни условия във връзка с обявената епидемична обстановка и лечението на COVID-19	288,6	0,2
Осигуряване на лични предпазни средства (маски, ръкавици, калцуни, предпазно облекло, защитни очила) за нуждите на държавната администрация и лечебните заведения, както и дезинфектанти, дезинфекция на работните помещения, термометри за измерване от разстояние, консумативи, реактиви, медикаменти, PCR тестове, бързи тестове и др.	117,7	0,1
Субсидии и капиталови трансфери за лечебни заведения за болнична помощ	72,9	0,1
За закупуване на необходими за преодоляване на последиците от кризисна ситуация видове и количества държавни резерви	30,0	0,0
Освобождаване от ДДС и мита върху вноса на някои медицински стоки, необходими за борба с последиците от пандемията на COVID-19 (за периода до 30.04.2021 г.). Допустими за освобождаване от ДДС са стоките, внесени от държавни организации.	4,3	0,0
Други мерки за органите на държавното управление, натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последствията от COVID-19	39,1	0,0

1.2 Изпълнение на основните дискреционни мерки за 2020 г.

Приходна част

Дискреционни приходни мерки, млн. лв.

Приходни мерки	План	Отчет
Въвеждането на ТОЛ такса	450,0	77,3
Приходи от осигурителни вноски от промяна на МРЗ, минималните осигурителни прагове и минималния осигурителен доход	101,9	101,9
Приходи от избор на осигуряване	29,3	49,3
Приходи от осигурителни вноски от увеличаване на заплатите в бюджетната сфера, в т.ч. от увеличаване на заплатите на педагогическия персонал	211,1	233,2
Приходи от осигурителни вноски от увеличение на осигурителния стаж при пенсиониране	0,5	0,5
Приходи от ДДФЛ от промяна на МРЗ, минималните осигурителни прагове и минималния осигурителен доход	35,5	33,3
Приходи от ДДФЛ от увеличаване на заплатите в бюджетната сфера, в т.ч. от увеличаване на заплатите на педагогическия персонал	63,4	63,4
Увеличение с 30 % на разходите за персонал в 28 администрации, които са натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последствията от COVID-19*		6,5
Намаление на данъчната ставка за ДДС от 20 % на 9 % (за доставките: на ресторантьорски и кетъринг услуги; на книги; на храна, подходяща за бебета или малки деца, и на бебешки пелени и подобни хигиенни артикули; за консумацията на бира и вино в питейни заведения; за доставките на услуги за използване на спортни съоръжения и на обща туристическа услуга в случаите по чл. 136 от ЗДДС)*		-91,0
Освобождаване от ДДС и мита върху вноса на някои медицински стоки, необходими за борба с последиците от пандемията от COVID-19 в съответствие с решения на ЕК*		-4,3

*Допълнителни мерки за бизнеса и домакинствата, предприети в процеса на преодоляване на последиците от пандемията от COVID-19.

Сред дискреционните мерки в приходите с най-голямо положително въздействие са тези с ефект върху приходите от осигурителни вноски. Приходите от осигурителни вноски

от увеличението на средствата за заплати и съответните осигурителни вноски в бюджетната сфера (в т.ч от увеличението на заплатите на педагогическия персонал в сферата на предучилищното и училищно образование и увеличението на разходите за персонал за служители на първа линия, във връзка с дейностите по овладяване на пандемията и последствията от COVID 19) са в размер на 233,2 млн. лв., при планирани 211,1 млн. лв. Ефектът върху приходите от осигурителните вноски от промяна на МРЗ, минималните осигурителни прагове и минималния осигурителен доход (вкл. увеличението на МРЗ, минималните осигурителни прагове и минималните осигурителни доходи на самоосигуряващите се лица и минималния осигурителен доход на земеделските стопани и тютюнопроизводителите) е на ниво на планираните в Актуализираната средносрочна прогноза за периода 2020-2022 г. - 101,9 млн. лв.

Приходите от избор на осигуряване през 2020 г. са в размер на 49,2 млн. лв., което превишава планираните приходи в размер на 29,3 млн. лв. за годината в Актуализираната средносрочна прогноза за периода 2020-2022 г. (АСБП 2020-2022 г.).

От увеличение на изискването за осигурителен стаж при пенсиониране с два месеца се отчитат приходи от осигурителни вноски в размер на 0,5 млн. лв.

При изготвянето на разчетите по приходите за 2020 г., като дискреционна мярка с най-голям ефект в АСБП 2020-2022 г. беше предвидено въвеждането на ТОЛ такса с бюджетен ефект в размер на 450,0 млн. лв. ТОЛ системата беше въведена в експлоатация от месец март 2020 г., като отчетеният ефект в приходите от въвеждането на такса за изминато разстояние е в размер на 77,3 млн. лв. Неизпълнението на приходите от ТОЛ такси се дължи на ограничената икономическа активност в резултат на усложнената епидемична обстановка, договорените промени в обхвата и ценообразуването, както и изключително негативните развития в транспортния сектор, свързани с пандемията от COVID-19.

Положителните ефекти от дискреционните приходни мерки при данъците са свързани основно с влияние върху приходите от ДДФЛ, вследствие на промяната на минималната работна заплата и минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица, земеделските стопани и тютюнопроизводителите от началото на годината. Общият планиран ефект по тези мерки в АСБП 2020-2022 г. е в размер на 35,5 млн. лв. за 2020 г., а отчетените суми са в размер на 33,3 млн. лв. или с 2,2 млн. лв. по-малко приходи в сравнение с плана.

Останалите дискреционни мерки при ДДФЛ са свързани с увеличаване на заплатите в бюджетната сфера с 10 % от началото на 2020 г. и увеличаване на заплатите на педагогическия персонал в сферата на предучилищното и училищното образование. Очакваният ефект от увеличението на средствата за заплати в общественния сектор е 38,2 млн. лв., като отчетената сума не се различава със заложеното в закона. От увеличаване на заплатите на педагогическия персонал планираният и реално отчетен ефект съвпадат и са в размер на 25,2 млн. лева.

Предвид екстремните предизвикателства, които породиха пандемията, предприетите мерки в областта на данъчната политика бяха насочени към подпомагане на бизнеса и заетостта, с цел осигуряване на ликвидна подкрепа на предприятията, минимизиране на загубите в някои от най-засегнатите сектори на икономиката и подпомагане на тяхното възстановяване, както и предприемане на мерки за подкрепа на гражданите и медицинските специалисти, участващи в борбата с пандемията.

От увеличение с 30% на разходите за персонал в 28 администрации, които са натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последствията от Covid-19, включително за служители на първа линия, отчетеният положителен ефект върху приходите от ДДФЛ е в размер на 6,5 млн. лева.

Намалението на данъчната ставка за ДДС от 20% на 9% (за доставките на ресторантърски и кетъринг услуги, които се състоят в доставка на приготвена или

непригответена храна, включително състояща се в доставка на храна за вкъщи, на книги, на храна подходяща за бебета или за малки деца и на бебешки пелени и подобни хигиенни артикули, както и за консумацията на бира и вино в питейни заведения, за доставките на услуги за използване на спортни съоръжения и за доставка на обща туристическа услуга в случаите по чл. 136 от ЗДДС) е с негативен ефект върху приходи от ДДС за 2020 г., като по отчетни данни той е в размер на 91,0 млн. лв.

Ефектът от освобождаване от ДДС и мита върху вноса на някои медицински стоки, необходими за борба с последиците от пандемията на COVID-19 (до 30.04.2021 г.), в съответствие с решения от 2020 г. на Европейската комисия и на основание приети постановления на МС, с които е допълнено ПМС № 75 от 2007 г., е оценен на 4,3 млн. лева по-малко приходи от ДДС и мита.

Разходна част

Дискреционни разходни мерки, млн. лв.

Разходни мерки	План	Отчет
Въвеждане на ТОЛ такса	450,0	77,3
Политика по доходите – увеличение с 10 % на разходите за персонал в бюджетната сфера е увеличение на МРЗ	624,8	590,8
Увеличаване на заплатите на педагогическия персонал	360,0	360,0
Увеличаване на частта от осигурителния доход, върху който държавата внася здравни вноски за лицата, осигурявани за сметка на държавния бюджет	96,0	96,0
Социални помощи	50,6	61,1
Изменение на максималния размер на пенсията от 2019 г.	74,7	74,8
Изменение на минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст от 1 юли 2019 г.	80,0	69,1
Разходи, свързани с прилагането на Закона за признаване, изпълнение и изпращане на съдебни актове за налагане на наказание лишаване от свобода или на мерки, включващи лишаване от свобода.	3,4	3,4
Увеличение на изискуемите възраст и осигурителен стаж за пенсия	-13,5	-12,0
Инвестиционен разход „Придобиване на нов тип боен самолет“	100,0	0
Служебно преизчисляване на пенсиите с придобития след пенсионирането допълнителен стаж*		14,1
Изплащане на допълнителни суми към пенсиите*		530,6
Увеличение на разходите за персонал с 30 % от 1.08.2020 г. на органите и администрациите, ангажирани в борбата с пандемията*		86,3
Мерки за запазване на заетостта*		1 000,0
Увеличаване на минималния размер на паричното обезщетение за безработица и удължаване на срока за изплащане на паричните обезщетения за безработица*		2,0

Отпускане на месечна целева помощ на семейства с деца до 14-годишна възраст, в които родителите не могат да извършват дистанционна работа в условията на извънредно положение или извънредна епидемична обстановка*	18,6
Еднократна помощ за учениците, записани в осми клас*	3,0
Помощи за туристическия сектор*	3,6

*Допълнителни мерки за бизнеса и домакинствата, предприети в процеса на преодоляване на последиците от пандемията от COVID-19.

В сектор „Отбрана и сигурност“ планираните дискреционни разходни мерки бяха във връзка с изграждането на интегрирана система и инфраструктура за усвояване, експлоатация и осигуряване на новия тип боен самолет. Тъй като процедурата за избор на изпълнител за проектирането и изграждането на редица обекти във военни формирования от Военновъздушните сили, като част от изграждането на интегрирана система и инфраструктура за усвояване, експлоатация и осигуряване на новия тип боен самолет приключи в края на 2020 г., то са налице промени в дискреционните мерки спрямо прогнозите и по мярката не са извършвани разходи през годината.

През 2020 г. разходите по въвеждането, оперирането и поддържането на електронната система за събиране на ТОЛ таксите за ползване на републиканската пътна мрежа възлизат на 77,3 млн. лв., които са капиталови разходи придобиване на дълготрайни материални активи. Отчетените по-малко разходи от предвидените са вследствие от неизпълнението на приходите от ТОЛ такси, поради усложнената епидемиологична обстановка във връзка с разпространението на COVID-19 и реализирания по-нисък трафик на тежкотоварни автомобили вследствие на въведените ограничения.

С най-голям ефект върху разходите са дискреционните мерки, отнасящи се до политиката по доходите. Кумулативният ефект от увеличение с 10% на разходите за персонал за 2020 г. по бюджетите на ПРБ, включително ефект от увеличението на МРЗ и свързаните с нея плащания, е в размер на 590,8 млн. лева. През 2020 г. бяха предвидени средства в размер на 360,0 млн. лв. за осъществяването на поредната стъпка от планираното поетапно удвояване на заплащането на педагогическия персонал в периода 2017-2021 г. Осигурените през годината допълнителни средства са в размер, съответстващ на предвидените - 360 млн. лв., и с тях беше осъществено увеличение на заплатите на педагогическия персонал, включително по бюджетите на общините във функция "Образование". Политиката по увеличението на доходите на учителите засяга 88 086 педагогически специалисти, работещи в държавни и общински образователни институции. Чрез повишаване на възнагражденията в системата на предучилищното и училищното образование се цели привличането и задържането на квалифицирани и мотивирани учители и повишаване на социалния им статус. Кумулативен ефект върху размера на трансферите за здравно осигуряване от увеличаване на частта от осигурителния доход, върху който държавата внася здравни вноски за лицата, осигурявани за сметка на държавния бюджет с 5 на сто (от 55 на сто от 2016 г. и 5 на сто годишно от всяка следваща година до достигане на минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица по реда на чл. 40, ал. 4а от Закона за здравното осигуряване) и от вдигането на размера на минималния осигурителен доход до увеличавания размер на МРЗ през 2020 г. е в размер на 96,0 млн. лв., което съответства на заложеното в ЗДБРБ за 2020 г.

Ефектът върху разходите през 2020 г. от изменението на максималния размер на пенсията от 2019 г. беше предвиден в размер на 74,8 млн. лв. Отчетеният ефект през годината от увеличението на максималния размер на получаваните една или повече пенсии на 1 200 лв., съгласно § 6 от ПЗР на КСО, е на нивото на планираните, в размер на 74,8 млн. лв. Ефектът върху разходите от изменението на минималната пенсия за

осигурителен стаж и възраст от 1 юли 2020 г. бе предвидено да бъде 80 млн. лв. Увеличението на минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст (по чл. 68, ал. 1 от КСО) от 219,43 на 250,00 лв., считано от 1 юли 2020 г., съгласно чл. 10 т. 2 от ЗБДОО 2020 г. има разходен ефект в размер на 69,1 млн. лв. Предвиденото намаление в разходите от увеличение на изискуемите възраст и осигурителен стаж за пенсия е 13,5 млн. лв. Отчетеният ефект от увеличението на изискуемите възраст и стаж за придобиване на право на пенсия за осигурителен стаж и възраст - по чл.68, 68а, 69, 69а, 69б от КСО е намаление на разходите с 12 млн. лева.

Във връзка с предприетите промени и допълнения в Закона за семейни помощи за деца, Закона за хората с увреждания, както и влизането в сила на Закона за личната помощ, с които се въвеждат промени в обезщетенията и помощите за домакинствата, отчетеният ефект в разходите за 2020 г. е 61,1 млн. лв., в т.ч. от увеличението на линията на бедност при определяне на финансовата подкрепа по Закона за хората с увреждания - 21,5 млн. лв.; от промяната на средномесечният доход на член от семейството по чл. 4 и чл. 4а от Закона за семейни помощи за деца - 4 млн. лв. и от нарастването на базата и на коефициента от 1,0 на 1,2 за 2020 г. и на МРЗ при определяне на часовата ставка за положен труд за изчисляване на възнагражденията на личните асистенти по Закона за личната помощ, при запазване на ограничението за часовете и ползвателите, съобразно степента на увреждане на трайно намалена работоспособност и след 2020 г.- 35,6 млн. лева.

През 2020 г. бяха въведени допълнителни дискреционни мерки с ефект върху разходите, свързани с усилията за ограничаване и овладяване на пандемията от COVID-19, както и социалните и икономическите мерки за намаляване на последствията за населението и бизнеса. Най-съществените от тях са:

- служебно преизчисление на пенсиите с придобития след пенсионирането допълнителен стаж на основание § 7 от ПЗР на Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г., и за преодоляване на последиците, считано от 1 април 2020 г., с ефект върху разходите - 14,1 млн. лв.;

- еднократно изплащане на допълнителни суми към пенсиите - за месец август, септември, октомври, ноември и декември на 2020 г. с ефект 530,6 млн. лв.;

- увеличение от 01.08.2020 г. с 30 % на разходите за персонал на органи и администрации, които са натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последствията от COVID-19, в т.ч. за служители на първа линия. По тази допълнителна мярка до края на 2020 г. бяха предоставени 86,3 млн. лв.;

- за мерките за запазване на заетостта, чрез които държавата поема 60 (или при определени условия и в определени сектори 80) на сто от размера на осигурителния доход и дължимите осигурителни вноски за сметка на осигурителя на заетите в предприятия, чийто бизнес е пострадал в най-голяма степен от въведените извънредни мерки за овладяване разпространението на заразата от COVID-19 през 2020 г. са изплатени и отчетени 1 000,0 млн. лв. От тях: 998,03 млн. лв. разходи по § 43-00 и 1,97 млн. лв. трансфери за общините по § 61-02;

- увеличаване на минималния размер на паричното обезщетение за безработица от 9 на 12 лв. за периода от 1 октомври 2020 г., съгласно чл. 11, ал. 1, т. 1 от Закона за изменение на Закона за бюджета на ДОО за 2020 г. и увеличаване от 4 на 7 месеца на срока за изплащане на паричните обезщетения за безработица по чл. 54б, ал. 4 от КСО: 1) отпуснати от 1 октомври до 31 декември 2020 г.; 2) тези, чиито срок не е изтекъл към 1 октомври 2020 г., съгласно § 2 от Закона за изменение на Закона за бюджета на ДОО за 2020 г. Общият ефект от мерките е 2,0 млн. лева.

- месечна целева помощ при обявено извънредно положение или обявена извънредна епидемична обстановка за семейства с деца до 14-годишна възраст, в които родителите не

могат да извършват дистанционна работа от къщи и нямат възможност да ползват платен отпуск, по чл. 166 от Правилника за прилагане на Закона за социалното подпомагане – с ефект през 2020 г. от 18,6 млн. лв.;

- еднократна помощ за ученици, записани в осми клас по чл. 12а, ал. 9 от Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г., и за преодоляване на последиците - 3,0 млн. лв.;

- еднократна помощ за ползване на туристически услуги за вътрешен туризъм на единична стойност 210 лв. и държавна субсидия за туроператори, които използват въздушни превозвачи с валиден оперативен лиценз за изпълнение на чартърни полети до Република България с цел туризъм в размер на 35 евро за всяка седалка от максималния пътнически капацитет на самолета за всеки полет – с общ ефект 3,6 млн. лв.;

1.3 Промени в данъчното облагане през 2020 г.

Приетите изменения в данъчното законодателство за 2020 г. са свързани с реализиране на мерки за оптимизиране на контролната дейност на приходните администрации и подобряване на събираемостта, намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите. С промените се извършва привеждане на разпоредбите на националното законодателство в съответствие с европейски директиви и с решения на Съда на Европейския съюз. Направено е прецизиране в нормативната уредба във връзка с възникнали несъответствия при единното тълкуване и практическото прилагане на данъчните закони.

Промени в Закона за данък върху добавената стойност

Промени, свързани с въвеждане на данъчни правила в Закона за данък върху добавената стойност (ЗДДС), с оглед хармонизиране на българското данъчно законодателство с изискванията на Директива (ЕС) 2018/1910 на Съвета от 4 декември 2018 г. за изменение на Директива 2006/112/ЕО

В националното законодателство са въведени правила, чрез които се внасят подобрения в действащата система на ДДС, в контекста на търговията между държавите членки и увеличаване на правната сигурност за операторите:

- Изменения, въз основа на които при верига от последователни доставки на стока, предмет на един-единствен вътреобщностен транспорт между две държави членки, извършен от или за сметка на междинен доставчик във веригата, да се определя към коя от доставките се отнася транспортът на стоката за целите на прилагане на освобождаването (облагане с нулева ставка за ДДС), предвидено за вътреобщностните доставки. Правилата са необходими, за да се избегнат различни подходи сред държавите членки, което може да доведе до двойно данъчно облагане или до необлагане на някои от доставките във веригата, както и за да се гарантира правната сигурност за данъчно задължените лица. В съществуващата преди измененията възможност за освобождаване на повече от една доставка във веригата се корени и възникването на така наречената „верижна измама“;

- Разпоредби, свързани с определяне на начина на облагане при прилагане на „режим складиране на стоки до поискване от клиента“, с цел опростяване на действащите правила за вътреобщностна търговия на стоки между лица от различни държави-членки на ЕС. Въведен е „режим на складирането на стоки до поискване от клиента“, при който за данъчно задължените лица данъчното събитие ще възниква към момента на прехвърляне на собствеността на стоките към клиента, а не към момента на пристигане на стоките и завършване на превоза. Няма да се изисква и регистрация по ДДС на доставчика на стоките във връзка с извършеното вътреобщностно придобиване в държавата членка на складиране, ако стоката е реализирана в период от 12 месеца от пристигането ѝ;

- Въвеждане като материалноправно условие, в контекста на вътреобщностната търговия на изискването получателят по вътреобщностното придобиване да е идентифициран за целите на ДДС в държава членка, различна от държавата членка, от

която се изпращат или превозват стоките, и да е посочил идентификационният си номер по ДДС на доставчика, както и правилното попълване на VIES декларацията. Изменението е направено с цел да се даде по-голяма правна сигурност както на данъчно задължените лица, така и на данъчната администрация;

- Въвеждане на разпоредби за доказване на извършения превоз от територията на страната до друга държава членка, при които стоките се считат за изпратени или превозени от територията на държавата-членка на доставка, и едновременно с това да се прилага оборима презумпцията от данъчната администрация по отношение на освобождавания при вътреобщностни сделки, предвидена в Директива 2018/1910.

Промени, свързани с привеждане на ЗДДС в съответствие с решения на Съда на Европейския съюз

Направени са промени, свързани с привеждане на ЗДДС в съответствие с решения на Съда на ЕС, по-конкретно касаещи разширяване на обхвата на понятието за „нова сграда“ в случаите, когато в резултат на „надстройкаване“, „допълващо застрояване“, „реконструкция“, „основно обновяване“ и „преустройство“ на съществуваща сграда е обособен нов обект или сградата е претърпяла съществени изменения.

Прецизиране на разпоредби поради възникнали затруднения при практическото прилагане на закона

Направена е промяна в ЗДДС, с цел предотвратяване на избягване на регистрацията по ЗДДС чрез формална смяна на субекта. Въведено е правило, с което при последователното извършване на еднородна дейност в един и същ обект/обекти от две или повече свързани лица или лица, действащи съгласувано, в облагаемия оборот на всяко следващо лице се включва оборотът, реализиран от всички лица, извършвали дейността в обекта/обектите преди него за период, не по-дълъг от последните 12 последователни месеца, включително текущия месец, и се счита за оборот, реализиран от съответното лице през първия ден на започване на еднородната дейност в обекта/обектите от това лице. Дейността се приема, че е еднородна, когато е налице значителна идентичност по отношение на две или повече от следните характеристики: предлаганите стоки или услуги, ползваните активи, персонала, търговската марка/наименованието на обекта, доставчиците/клиентите. Промяната цели предотвратяване на практиката по избягване на регистрацията по ЗДДС от данъчно задължени юридически самостоятелни, но свързани или действащи съгласувано лица, чрез формална смяна на субекта, извършващ еднородна независима икономическа дейност.

Допълнена е разпоредбата, дефинираща доставка на стока по смисъла на ЗДДС с цел по-пълно съответствие с чл. 14 от Директива 2006/112/ЕО и премахване на разнородната съдебна практика, като доставка на стока по смисъла на ЗДДС е освен прехвърлянето на правото на собственост или на друго вещно право върху стоката, така прехвърлянето на всяко друго право на разпореждане със стоката като собственик.

Промени, свързани с намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите

Въведени са изменения, с които заявените електронни адреси за кореспонденция да се считат за електронен адрес за получаване на съобщения, съгласно чл. 28, ал. 2 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс. Промените целят да се гарантира законосъобразността на връчването на съобщения на електронния адрес за кореспонденция, който данъчно задължените лица, които подлежат на регистрацията по ЗДДС, са длъжни да посочат пред Агенцията по вписванията или пред НАП. С правната норма се намалява административната тежест за регистрираните по ЗДДС лица, които няма да се налага да декларират повторно адрес за получаване на съобщения и се намаляват разходите за данъчната администрация и за лицата при съдебни производства за оспорване на връчването.

Промени в Закона за акцизите и данъчните складове

Оптимизиране на контролната дейност и подобряване на събираемостта на акцизите

Въведени са промени в Закона за акцизите и данъчните складове (ЗАДС), свързани с въвеждане на система за видеонаблюдение и контрол в данъчните складове. Измененията са свързани с необходимостта от увеличаване на възможностите за ефективен контрол от страна на държавата върху акцизните стоки, както и минимизиране на риска от нерегламентирано товарене или разтоварване на транспортни средства в данъчните складове. Чрез използването на видеокамери ще се осигури дистанционно наблюдение от контролните органи на процесите по въвеждане и извеждане на акцизни стоки от данъчните складове, с което ще се сведе до минимум възможността акцизните стоки да не бъдат отчетени от средства за измерване и контрол и ще се осигури защита на фискалните интереси на държавата, без да се възпрепятства дейността на данъчнозадължените лица. При установено нарушение се предвижда административнонаказателна отговорност. Промените са направени с цел подобряване на събираемостта на приходите от акцизи, намаляване на сивия сектор и осигуряване на условия на равнопоставеност на всички лицензирани складодържатели.

Прецизиране на разпоредби, с оглед избягване на практически затруднения при осъществяване на контрола върху акцизните стоки

Прецизирани са разпоредбите, свързани със затруднения по връчването на актовете, издадени от директора на Агенция „Митници“, които подлежат на предварително изпълнение, както и различните тълкувания относно датата, на която влиза в сила действието на предварителното изпълнение на актовете, а именно датата на издаването им.

Прецизирани са разпоредбите, свързани с акцизните стоки и техните пределни размери на естествените фири, с цел синхронизиране на закона със съдебната практика по отмяна на ревизионни актове с констатации за липси на акцизни стоки в резултат от неприлагане на Наредба № 13а-10403 за пределните размери на естествените фири, брака и липсите на стоково-материалните ценности при съхраняването и транспортирането им.

Въвеждане на законова регламентация относно взаимодействието между митническите органи и пощенските оператори, с оглед преодоляване на затруднение, свързано с обработката и съхранението на изискуемите декларации по чл. 99а, ал. 3 от ЗАДС. Тези проблеми оказват негативно влияние върху пощенската сигурност и акцизния контрол. Целта е да се определи нормативно, че лицата няма да имат право да изпращат и получават акцизни стоки чрез пощенски пратки, освен в случаите, предвидени в закона.

Приета е нормативна промяна, свързана с предотвратяване на възможностите за прехвърлянето на собственост и други действия от страна на проверяваните лица, при които митническите органи са установили данни за нарушение на акцизното законодателство и са предприели действия за обезпечаване на доказателства, представляващи акцизни стоки. При осъществяване на контролните действия, в хода на проверка, митническите органи обезпечават доказателства (чрез тяхното изземване или запечатване на обекта) с цел събирането и запазването им за едно последващо административнонаказателно производство. В практиката са установени случаи, при които проверяваните лица, с цел възпрепятстване събирането на бъдещите държавни вземания (акциз и глоби/санкции), прехвърлят своето имущество на други лица.

Въвеждане на административна санкция за физическите лица, които изпращат или пренасят/превозват акцизни стоки с търговски характер за друга държава членка в количества, превишаващи нормативно регламентирани за лична употреба.

Промени, свързани с намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите

Създадена е възможност за данъчно задължените лица, при попълване на съответните административни формуляри по закона, да посочват индивидуализиращите

данни на изискуемите документи, въз основа на които може да се установи информацията по служебен път, чрез справка в средата за междурегистров обмен. Целта е опростяване и привеждане на услугите за бизнеса в съответствие със Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност.

Промени в Закона за данъците върху доходите на физическите лица

Намаляване административната тежест и разходите за лицата и приходната администрация

Въведени са изменения за намаляване на административната тежест при ползване на данъчните облекчения за лица с намалена работоспособност, за деца с увреждания и за лични вноски за осигурителен стаж при пенсиониране, с които отпада задължението, към годишната данъчна декларация, да се прилага копие на валидно решение на ТЕЛК/НЕЛК и копия от документи, удостоверяващи направените вноски по реда на КСО. Националната агенция за приходите вече има достъп до регистър „Единна информационна система на медицинската експертиза“, а личните вноски за осигурителен стаж при пенсиониране се правят в НАП, което прави възможно отпадането на задължението за прилагането им от лицата към годишната данъчна декларация.

С цел намаляване на административната тежест е приета промяна, с която да отпадне задължението на предприятията и самоосигуряващите се лица да включват в справката за изплатени доходи по чл. 73, ал. 1 от ЗДДФЛ наградите във вид на допълнителна игра и предметните печалби с незначителна стойност (до 100 лв.), които са необлагаеми.

Синхронизиране на разпоредбите на ЗДДФЛ с тези на новия Закон за физическото възпитание и спорта

Прието е изменение за приравняване на доходите на спортисти и треньори по договори със спортни клубове на доходи от трудови правоотношения. Промяната е с цел да се регулира еднозначно и ясно облагането на тези доходи във връзка с влизането в сила на нов Закон за физическото възпитание и спорта от януари 2019 г., и по-конкретно по отношение на договорите, предвидени в чл. 77 и чл. 78 от този закон. Изменението е в сила от 1 януари 2020 година.

Синхронизиране на разпоредбите на ЗДДФЛ с тези на Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО)

Приета е промяна при прилагането на разпоредбата относно основата, върху която се изчислява дължимия данък, в случаите на скрито разпределение на печалбата, като текстът се синхронизира с този на кореспондираща разпоредба в ЗДДФЛ и с дефиницията на понятието „скрито разпределение на печалбата“ в ЗКПО. По този начин се допринася за коректното определяне на дължимия данък във всички случаи на скрито разпределение на печалбата, включително когато въпросните суми не са начислени, и се избягва разнопосочната данъчна практика.

Въведени са изменения в дефинициите за „данъчен кредит“ и „ликвидационен дял“, така че да се синхронизират и кореспондират коректно със същите понятия в ЗКПО. С извършената промяна в дефиницията за „ликвидационен дял“ в ЗДДФЛ ще се улесни прилагането на закона по отношение на данъчното третиране и облагане на доходите от ликвидационен дял, получени от местните физически лица от източници в чужбина. Синхронизирането на дефиницията за „данъчен кредит“ в ЗДДФЛ и ЗКПО ще улесни приложението на разпоредбата като се избегне неяснота в случаите на използване на данъчен кредит от физическите лица при платен от тях данък в чужбина върху печалби и доходи от източник в страната или чужбина.

Промени в Закона за корпоративното подоходно облагане

Промени във връзка с въвеждане на данъчни правила в ЗКПО, в съответствие с разпоредбите на Директива 2016/1164 срещу практиките за избягване на данъци и

Директива 2017/952 по отношение на несъответствията при хибридни образувания и инструменти, включващи трети държави

Разпоредбите на Директива 2016/1164 и на Директива 2017/952 въвеждат общи минимални правила за прилагане от всички държави членки на Европейския съюз по отношение на данъчно задължените лица за корпоративен данък. С въвеждането на директивите също така се включват и препоръките по мерките от Плана за действие през 2019-2020 г. на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) за свиване на данъчната основа и прехвърлянето на печалби (BEPS), свързани с третирането за данъчни цели на хибридните несъответствия.

- ***Правило за данъчно облагане при напускане*** (чл. 5 на Директива 2016/1164) – съгласно Директивата данъчно задължено лице подлежи на данъчно облагане върху сума, равна на пазарната стойност на прехвърлените активи към момента на напускане на активите минус стойността им за данъчни цели в определени случаи. С приетото изменение в ЗКПО се разписва нов режим за облагане на разликата между пазарната цена и стойността за данъчни цели на трансфериран актив или дейност на място на стопанска дейност извън страната, както и за признаване на пазарна цена на актив, трансфериран от друга държава-членка на ЕС към страната, която е била използвана за определяне на облагане в съответствие с правилата на Директивата. Целта е да се гарантира, че когато данъчно задължено лице трансферира активи извън страната или променя юрисдикцията, на която е местното лице за данъчни цели, то капиталовата печалба, създадена, но нереализирана на територията на страната, ще бъде обложена;

- ***Несъответствия при хибридни образувания и инструменти*** (чл. 9 на Директива 2017/952) – разпоредбите на Директивата съдържат дефиниции за различни видове несъответствия при хибридни образувания и инструменти, както и съответни мерки за тяхното преодоляване. С въведените изменения в ЗКПО се въвежда специфична данъчна регулация за неутрализиране на случаите на хибридни несъответствия и на несъответствия с данъчно задължено лице, което е местно лице за данъчни цели на повече от една юрисдикция.

Промени в Закона за местните данъци и такси

Промени в ЗМДТ, свързани с намаляване на административната тежест

Във връзка с автоматизирания обмен на данни между регистъра на пътните превозни средства, поддържан от Министерството на вътрешните работи и съответната община, е отпаднало задължението собственикът да представя документ от компетентен орган в общината при прекратяване на регистрацията на превозното средство. С изменението се цели да се облекчи административната тежест за собствениците и за общинските служители, тъй като данните за пътното превозно средство се предоставят автоматизирано от регистъра на пътните превозни средства.

Прието е изменение за физическите лица, включително еднолични търговци, които задължително са регистрирани при доставки на услуги, и данъкът, за които е изискуем от получателя по ЗДДС, при извършване на патентни дейности, съгласно ЗМДТ, да подлежат на облагане с патентен данък. С оглед естеството и обема на дейността на тези лица, облагането по реда на ЗМДТ с патентен данък би представлявало намаляване на административната тежест за тях.

Въведена е промяна в начина на определяне на туристическия данък за календарния месец, като това става въз основа на данните за броя на предоставените нощувки през календарния месец, съдържащи се в Единната система за туристическа информация, поддържана от Министерството на туризма. Обменът на данните между системата, поддържана от Министерството на туризма, и общините е предвидено да се осъществява с посредничеството на системата за обмен на информация, поддържана от Министерството на финансите.

Промени в Закона за счетоводството

Прецизиране и допълване на разпоредби в ЗСч, свързани с възникнали затруднения при практическото прилагане на закона както от предприятията, така и от администрацията

Основните изменения на закона са свързани с облекчаване на предприятията, които не осъществяват дейност като това обстоятелство се декларира еднократно, а не както досега – ежегодно, с декларация по образец, утвърден със заповед на министъра на финансите, за улеснение, както за предприятията, така и за Агенцията по вписванията.

Направени са промени с редакционен и правно-технически характер, които целят прецизиране на разпоредбите в закона.

Промени в Данъчно-осигурителния процесуален кодекс

Въведени са правила за обмен на информация относно предварителните трансгранични данъчни становища и предварителните споразумения за ценообразуване, в съответствие с Директива (ЕС) 2015/2376 на Съвета от 8 декември 2015 г. Въведените правила имат съществено значение за засилване на борбата с укриването на данъци и агресивното данъчно планиране, което е предпоставка за подобряването на събираемостта и повишаването на приходите.

Промени в Закона за Националната агенция за приходите (ЗНАП)

Във връзка с изменения по отношение на неприсъствените плащания в Закона за данък върху добавената стойност, е приета и промяна в Закона за Националната агенция за приходите, предвиждаща задължение за периодично предоставяне на информация от доставчиците на платежните услуги за броя и стойността на транзакциите по платежна сметка, извършени чрез виртуален ПОС терминал. Също така е регламентирано, че освен търговските банки и клоновете на чуждестранните банки, всички други доставчици на платежни услуги по Закона за платежните услуги и платежните системи (ЗПУПС) ще предоставят информация на НАП за откритите или закритите от тях банкови сметки. Такива доставчици са платежни институции по смисъла на ЗПУПС, опериращи на територията на страната, които имат сметка в банка на територията на страната или държава членка на ЕС и дружества за електронни пари по смисъла на ЗПУПС, опериращи на територията на страната като платежни институция.

Постъпленията от данъци за 2020 г. отчитат и ефектите от приетите **законодателни извънредни мерки в Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г. (обн., ДВ, бр. 28 от 24.3.2020 г., изм. и доп., ДВ, бр. 34 от 09.04.2020 г.) и за преодоляване на последиците (Загл. доп. – ДВ, бр. 44 от 2020 г., в сила от 14.05.2020 г.)**. В областта на данъчната политика мерките са в подкрепа на бизнеса и заетостта и включват следните промени:

По закона за корпоративното подоходно облагане

➤ Удължен е крайният срок (от 31 март на 30 юни 2020 г.) за подаване на годишна данъчна декларация за 2019 г. по ЗКПО, както и за внасяне на корпоративния данък, данъка върху разходите, данъка върху приходите на бюджетните предприятия, данъка върху приходите от помощни и спомагателни дейности по смисъла на Закона за хазарта, както и на данъка върху дейността от опериране на кораби;

➤ Направена е промяна в срока за деклариране на размера на авансовите вноски за корпоративен данък за 2020 г., които по реда на ЗКПО се декларират от данъчно задължените лица с годишната данъчна декларация за 2019 г. – новият срок е 15 април (преди - 31 март). Срокът за внасяне на авансовия данък не се променя.

По закона за данъците върху доходите на физически лица

➤ За физическите лица, които извършват стопанска дейност по смисъла на Търговския закон, както и за земеделските стопани, избрали да формират облагаем доход от определена по реда на ЗКПО данъчна печалба, е удължен срокът (от 30 април на 30 юни 2020 г.) по отношение на:

- подаване на годишна данъчна декларация по Закона за данъците върху доходите на физическите лица за 2019 г. и внасяне на дължимия данък;
- внасяне на дължимия данък върху разходите за 2019 г.;
- За посочените лица е удължен и срокът (от 31 март на 31 май 2020 г.) за ползване на отстъпка от 5 на сто от данъка за донасяне по годишната данъчна декларация за 2019 г., когато данъкът бъде платен в срок до 31 май 2020 г.;
- Във връзка с горепосочената мярка за подаване на годишна данъчна декларация в удължен срок, за самоосигуряващите се лица е удължен и срокът за подаване на декларация образец № 6 „Данни за дължими вноски и данък по чл. 42 от Закона за данъците върху доходите на физическите лица“ до 30 юни 2020 г. Мярката е въведена с промяна в Наредба № Н-13 от 2019 г. за съдържанието, сроковете, начина и реда за подаване и съхранение на данни от работодателите, осигурителите за осигурените при тях лица, както и от самоосигуряващите се лица.

По закона за местните данъци и такси

- Удължен е срокът (от 30 април на 30 юни 2020 г.) за ползване на отстъпката от 5 на сто при плащане в посочения срок на целия годишен размер на данъка върху недвижимите имоти или на данъка върху превозните средства, установени в Закона за местните данъци и такси.

По закона за счетоводството

- Удължен е срокът за публикуване на годишни финансови отчети по реда на Закона за счетоводството:

- за търговците и юридическите лица с нестопанска цел, които обявяват отчетите си в Търговския регистър и лицата, които публикуват годишни финансови отчети в икономическо издание или интернет, срокът е удължен от 30 юни на 30 септември;

- за предприятията, които не са осъществявали дейност през 2019 г. и обявяват това обстоятелство с декларация, срокът е удължен от 31 март на 30 юни.

По Данъчно-осигурителния процесуален кодекс

- Предвидена е защита за длъжниците от предприемане на нови изпълнителни действия по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДОПК) за публични задължения по време на обявеното извънредно положение;

- Предвид възможността за налагане на обезпечителни мерки по реда на ДОПК и запазването на действието на наложените обезпечителни мерки и изпълнителните действия, предприети до 24.03.2020 г., е актуализиран прагът на несеквестируемия доход на длъжниците в чл. 231 от ДОПК, като същият се обвързва с размера на минималната работна заплата за страната (преди това – до 250 лв. месечно).

С приетите мерки в данъчните закони се цели да се подпомогнат бизнеса и гражданите през периода на безпрецедентната ситуация, свързана с разпространението и лечението на COVID-19, като не само се отложат произтичащи от данъчното законодателство техни задължения за деклариране, но и плащания на данъци (при запазване на условията за ползване на отстъпки). Целта е да се осигури ликвидна подкрепа за данъчно задължените лица по време на извънредно положение и ниска икономическа активност.

В условията на продължаващата извънредна епидемична обстановка от разпространението на COVID-19, бяха приети следните допълнителни мерки, които ще окажат влияние върху данъчните приходи:

По закона за данък върху добавената стойност

- *Намаляване на ставката за ДДС от 20% на 9%* за периода 01.07.2020 г. - 31.12.2021 г. за доставките на ресторантьорски и кетъринг услуги, на книги, на храна, подходяща за бебета или за малки деца и на бебешки пелени и подобни хигиенни артикули. (изм. и доп., ДВ бр. 55 от 2020 г., в сила от 01.07.2020 г.), както и за консумацията на бира и вино в питейни заведения, за доставките на услуги за използване

на спортни съоръжения и за доставка на обща туристическа услуга в случаите по чл. 136 от ЗДДС - за периода 01.08.2020 г. - 31.12.2021 г., (доп., ДВ бр. 71 от 2020 г., в сила от 01.08.2020 г.). Прието е ставката на ДДС да бъде 9% и за ресторантьорски и кетъринг услуги, които се състоят в доставка на приготвена или неприготвена храна, включително състояща се в доставка на храна за вкъщи за периода до 31.12.2021 г.;

➤ По **Постановление № 75 на МС от 6.04.2007 г.** за прилагане на членове 43 - 52, 53, 55, 57, 59, 61, 67, 68 и 74 от Регламент (ЕО) № 1186/2009 на Съвета от 16 ноември 2009 г. за установяване на система на Общността за митнически освобождавания (кодифицирана версия) (ОВ, L 324 от 10.12.2009 г.) (Загл. изм. - ДВ, бр. 27 от 2010 г., в сила от 9.04.2010 г., посл. доп., ДВ бр. 39 от 28.04.2020 г.).

Освобождаване от мита и данък върху добавената стойност (ДДС) върху вноса на някои медицински стоки, необходими за борба с последиците от пандемията на COVID-19, в съответствие с Решение 2020/491 от 03.04.2020 г. на Европейската комисия и на основание приетото ПМС № 80 от 23.04.2020 г., с което е допълнено ПМС № 75 от 2007 г. В съответствие с Решение 2020/1101 от 23.07.2020 г. на Европейската комисия и на основание Постановление № 237 от 27.08.2020 г. за изменение и допълнение на ПМС № 75 от 2007 г. е удължен срокът за прилагане на освобождаването при внос на стоки от одобрения списък, съответно от 30 януари 2020 г. до 31 октомври 2020 г. Във връзка с ново Решение (ЕС) 2020/1573 за изменение на Решение (ЕС) 2020/491 от 28 октомври 2020 г. на Комисията, е изготвено и прието ПМС № 332 от 26.11.2020 г. с което е удължен повторно срока за прилагане на освобождаване от вносни мита и от ДДС при внос на стоки необходими за борбата с последиците от пандемията от COVID-19 през 2020 г. до 30 април 2021 г. Допустими за освобождаване от ДДС са стоките, внесени от държавни организации.

Избухването на глобалната пандемия от COVID-19, предприетите безпрецедентни мерки за ограничаване на разпространението на заразата и породената от това икономическа обстановка се отразяват върху изпълнението на приходите за отчетния период.

1.4 Инвестиционна политика

Основната цел на реализираните публични инвестиции е насърчаване на политиките за постигане на устойчив дългосрочен растеж, подкрепени и чрез усвояване на средства по програмите и фондовете на ЕС.

В таблицата са представени тенденциите в развитието на публичните инвестиционни разходи като дял от БВП на България и за някои държави членки на ЕС.

Публични разходи за инвестиции в основен капитал

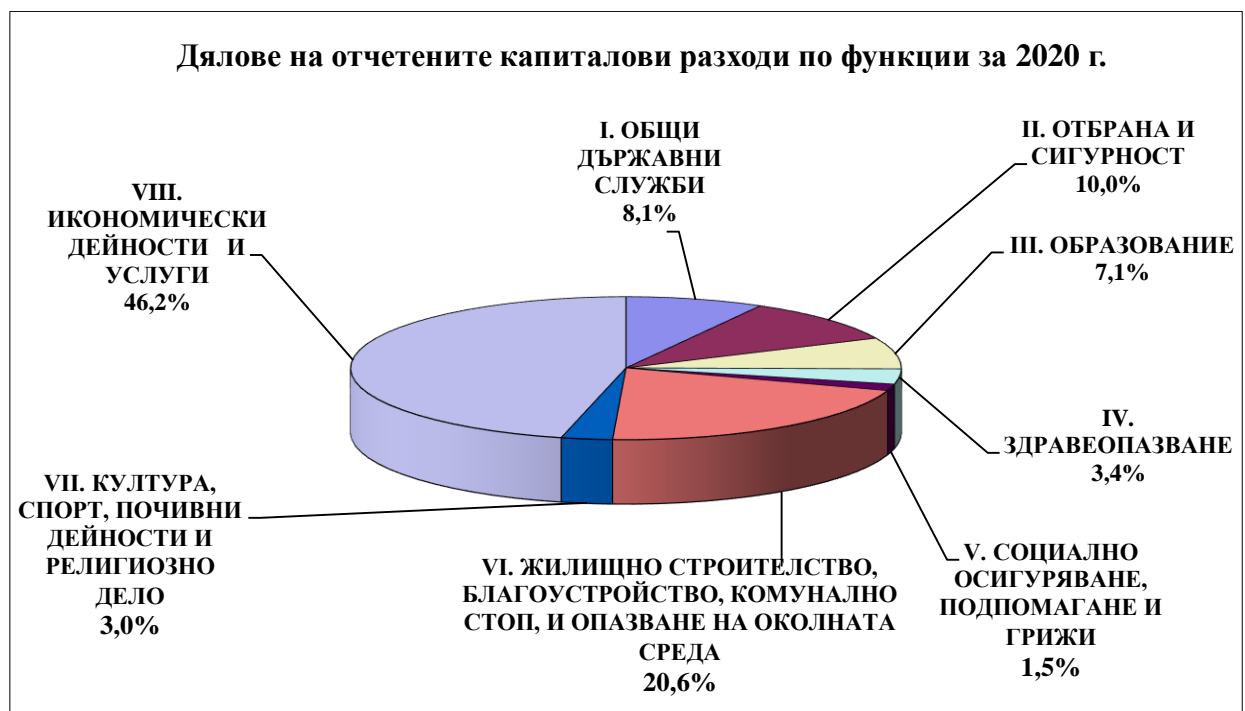
(% от БВП)	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*
Европейски съюз (27 държави-членки)	3,0	3,0	2,8	2,8	2,9	3,0	3,3
Евро зона (19 държави-членки)	2,7	2,7	2,6	2,6	2,7	2,8	3,1
България	5,3	6,6	2,7	2,3	3,1	3,4	4,5
Ирландия	2,2	1,7	2,0	1,8	2,1	2,4	2,7
Испания	2,2	2,5	2,0	2,0	2,2	2,1	2,5
Италия	2,3	2,4	2,3	2,2	2,1	2,3	2,7
Полша	4,7	4,5	3,3	3,8	4,7	4,3	4,4
Румъния	4,3	5,2	3,7	2,6	2,7	3,5	4,6
Словакия	4,1	6,4	3,4	3,4	3,7	3,6	3,5

Източник: Евростат

През 2020 г. публичните разходи за инвестиции в основен капитал са по-високи от средното ниво, отчетено за държавите от Европейския съюз. Като относителен дял от БВП се отчита увеличение от 1,1 пр. п. спрямо 2019 г., в резултат на продължаващата работа по приоритетни проекти в областта на пътната инфраструктура, изпълнението на които не бе прекратено въпреки кризата, като се оценяваше тяхната значимост за икономиката и за запазване на съществуващите работни места. Голяма част от тези проекти се изпълняват със средствата от европейските програми и фондове, при които в края на програмния период се отчита ускоряване на усвояването на средствата по Оперативните програми и фондовете на ЕС. Изпълнението на инвестиционните политики през 2020 г. продължи да следва приоритетите от предходните години за модернизиране на екологичната и пътната инфраструктура, като съществен принос имаха и проектите по оперативните програми, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, както и от други фондове и програми на ЕС. Капиталовите разходи са разпределени по приоритети в рамките на изпълняваните от първостепенните разпоредители с бюджет политики и програми с цел стимулиране на секторите, генериращи високи икономически и социално-обществени ползи.

Публични капиталови разходи

Разпределението на капиталовите разходи за 2020 г. по консолидираната фискална програма по функции отразява секторните приоритети при реализацията на инвестиционната политика в публичната сфера. На графиката по-долу е представено функционалното разпределение на отчетените за 2020 г. капиталови разходи.

Анализът на инвестиционните разходи по функционален признак показва, че най-голям относителен дял през 2020 г. заемат разходите по функция „Икономически дейности и услуги” – 46,2 % от общите разходи. Размерът на отчетените средства по функцията е 2 356,7 млн. лв., като основната част от разходите в тази функция са отчетени в група В „Транспорт и съобщения” и са свързани основно с финансирането на инфраструктурни обекти с национално значение.

По-важните постижения по Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ (ОПТТИ) през 2020 г. на ниво проекти, изпълнявани по програмата са както следва:

- В областта на железопътната инфраструктура през 2020 г. всички основни договори за изпълнението на проект „Модернизация на жп линия София – Пловдив: жп участък Елин Пелин – Костенец“ бяха сключени, като и по трите обособени позиции проектирането е в ход. С петото изменение на ОПТТИ, проектът бе фазиран, като се предвижда част от него да бъде изпълнена със средства от Програма „Транспортна свързаност“ 2021 – 2027 г. През годината бе постигнат напредък при реконструкцията на шестте гарови комплекса - Искър, Подуяне, Казичене, Карнобат, Стара Загора и Нова Загора, като на 22.12.2020 г. бе открит реконструираният гаров комплекс Подуяне.

- В областта на пътният сектор напреднаха строителните дейности при изпълнението на Лот 3.1 на АМ „Струма“. Строителството на тунел „Железница“ също се изпълнява с добри темпове, като бяха завършени около 50% от заложените дейности. Предвижда се проектът за АМ „Струма“ Лот 3.2 да бъде завършен в следващия програмен период 2021-2027 г.

- Етап I на линия 3 от Софийското метро, включващ 8 метростанции и 8 км трасе в участъка „бул. Владимир Вазов – ЦГЧ - ул. Житница“ бе пуснат в експлоатация през м. август 2020 г. В рамките на проекта беше изградено метродепо „Земляне“, което ще обслужва целия 3-ти лъч на метрото, бе извършена и доставката на 20 бр. метросъстава и за първи път в страната са внедрени автоматични перонни преградни врати. Работи се усилено за финализирането и на Етап 2 на линия 3, с оглед пускането му в експлоатация в края на м. април 2021 г., след успешно приключване на необходимите тестове и пробни изпитания.

- В областта на иновациите бяха сключени договорите за разработване и внедряване на интелигентна транспортна система в обхвата на АМ „Тракия“. През 2020 г. успешно приключи изпълнението на проекта за VTМIS-4. В отчетния период приключи и проучването за внедряване на интегрирана информационна система при бедствия и аварии в българския морски район, с което бяха подготвени всички необходими документи за самото разработване и внедряване на системата. По проекта за подобряване на корабоплаването по р. Дунав беше доставена част от драгажната техника, както и бяха подписани договорите за доставка на специализирано плавателно средство за драгиране и за останалото оборудване за осъществяване на тази дейност от Изпълнителна агенция „Проучване и поддържане на река Дунав“ .

Със средства от ОПТТИ се подпомага и подготовката на конкретни инвестиционни проекти за програмен период 2021-2027 г.

На второ място по размер са инвестиционните разходи за „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда“, чиито дял съставлява 20,6 % от капиталовите разходи по КФП. Размерът на отчетените средства по функцията е 1 051,3 млн. лв., като основната част от разходите в тази функция са отчетени в група А „Жилищно строителство, благоустройство и комунално стопанство“. Разходите по тази група са свързани основно с инвестиционната дейност в общините по

териториалното развитие и благоустрояване на населените места, както и за изпълнение програмите на МРРБ за „Развитие на регионите в страната и намаляване на различията, ефективно и ефикасно използване на публичните финанси за подобряване качеството на жизнената среда и създаване на работни места“, „Подобряване на инфраструктурната свързаност на регионите – изграждане и модернизиране на пътната и ВиК инфраструктура“ и „Подобряване на инвестиционния процес чрез развитие на устройственото планиране, усъвършенстване на информационните системи на кадастъра и имотния регистър, стимулиране на публично-частното партньорство, подобряване качеството на превантивния и текущия контрол и прилагане на европейските стандарти“. През годината за тези дейности по оперативни програми (вкл. националното съфинансиране) са изразходвани средства в размер на 326,2 млн. лв. Разходите за 2020 г., определени по решение на общинския съвет, свързани с поддържането на уличната мрежа, водоснабдяване, канализация и други публични услуги, предоставяни на населението, са в размер на 358,1 млн. лева. Делът на отчетените капиталови разходи в група Б „Опазване на околната среда“ от общо капиталовите разходи по тази функция е 34,5 %. Разходите в група „Опазване на околната среда“ са свързани с дейностите по изпълнението на приоритетните политики по управлението на водите и управлението на отпадъците. В групата се отчитат и разходите, определени по решение на общинския съвет за дейностите по поддържане на чистота, озеленяване, пречистване на отпадъчни води, управление на отпадъците и други публични услуги с обществено значение. Основната част от разходите в тази група на функцията представляват средства по бюджетите на общините (92,3 млн. лв.) и средствата, изразходвани за тези дейности по оперативни програми в размер на 259,0 млн. лева

Инвестициите за функция „Отбрана, сигурност и вътрешен ред“ заемат 10,0 % от капиталовите разходи по КФП. Размерът на отчетените средства по функцията е 510,9 млн. лв., от които основна част представляват разходите, отчетени по бюджета на Министерството на отбраната (МО), във връзка с придобиване на многофункционален модул на патрулен кораб; модернизация на танк Т-72 за нуждите на танковите формирования от Сухопътните войски, основен ремонт на въоръжение и техника и по бюджета на Министерството на вътрешните работи (МВР), във връзка с изпълнението на програмите, финансирани със средства от ЕС.

През 2020 г. за финансиране на инвестиционните дейности по функция „Общи държавни служби“ са усвоени средства на обща стойност 414,2 млн. лв., което представлява 8,1 % от общия размер на инвестиционните разходи.

Размерът на инвестиционните разходи по функция „Образование“ за 2020 г. е 360,8 млн. лв., което представлява 7,1 % от общата сума на отчетените капиталови разходи. От тях 172,1 млн. лв. са отчетените разходи, финансирани с национални средства, в системата на предучилищното и училищното образование и 73,2 млн. лв. в системата на висшето образование. Размерът на инвестиционните разходи по функцията за 2020 г., финансирани от оперативните програми, е 115,3 млн. лева.

Като цяло основната част от инвестиционните разходи през 2020 година бяха насочени към осъществяване на мащабни инфраструктурни проекти, включително съфинансирани по Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“, проекти за модернизиране на българската армия, по рехабилитацията и изграждането на пътна и железопътна инфраструктура, развитие на ВиК сектора, системи за управление на отпадъците и други. Работата по тези проекти продължи, въпреки кризата, поради тяхната значимост за икономиката и за запазване на съществуващите работни места.

2. Основни параметри на консолидираната фискална програма¹⁹ за 2020 г.

Изпълнението на основните параметри по КФП за 2020 г., отнесено към предходната година и към програмата е, както следва:

(в млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛИ ²⁰	Отчет	Програма ²¹	Отчет	Изпълнение	Изпълнение
	2019 г.	2020 г.	2020 г.	спрямо 2019 г.	спрямо програма
Приходи, помощи и дарения	44 048,6	43 497,7	44 317,7	100,6%	101,9%
-Данъчно-осигурителни приходи	35 280,6	34 915,9	35 848,3	101,6%	102,7%
Преки данъци	6 714,9	6 581,2	6 913,6	103,0%	105,1%
Косвени данъци	16 847,7	16 322,0	16 722,4	99,3%	102,5%
Приходи на социалното и здравното осигуряване	10 546,9	10 803,2	11 008,4	104,4%	101,9%
Други данъци	1 171,0	1 209,5	1 203,9	102,8%	99,5%
-Неданъчни приходи	6 303,3	5 887,7	5 773,1	91,6%	98,1%
-Помощи и дарения	2 464,7	2 694,2	2 696,4	109,4%	100,1%
Разходи и вноса в бюджета на ЕС	45 201,0	48 747,3	47 850,4	105,9%	98,2%
-Нелихвени разходи	43 359,1	46 625,0	45 931,1	105,9%	98,5%
Текущи нелихвени	35 753,9	39 616,5	40 781,6	114,1%	102,9%
в т.ч. социални и здравно- осигурителни плащания	17 249,1	19 572,6	19 174,6	111,2%	98,0%
Капиталови разходи	7 561,5	6 979,0	5 089,4	67,3%	72,9%
Предоставени текущи и капит. трансфери за чужбина	43,7	29,5	60,1	137,6%	203,9%
-Лихви	648,8	724,9	623,9	96,2%	86,1%
Външни лихви	445,0	452,1	441,2	99,2%	97,6%
Вътрешни лихви	203,8	272,8	182,6	89,6%	66,9%
-Вноса в бюджета на ЕС	1 193,1	1 397,4	1 295,5	108,6%	92,7%
Дефицит/излишък	-1 152,4	-5 249,5	-3 532,7		

Приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма за 2020 г. са в размер на 44 317,7 млн. лв., което представлява 37,4 % от БВП при 36,8 % от БВП за 2019 г. Постъпилите приходи по КФП за 2020 г. представляват 101,9 % спрямо годишните разчети към ЗДБРБ за 2020 г. Изпълнението на приходите по държавния бюджет е 102,8 %, по бюджета на ДОО – 104,7 %, по бюджета на НЗОК – 98,2 %, по бюджетите на общините – 93,7 %, Разплащателна агенция към ДФ „Земеделие” (вкл. по бюджетите на бенефициентите) – 46,5 %, Национален фонд (вкл. по бюджетите на бенефициентите по оперативните програми) – 126,7 %. Съпоставени с 2019 г. постъпленията по консолидираната фискална програма бележат номинален ръст от 0,6 % (269,1 млн. лева).

Общата сума на *данъчните постъпления* (вкл. приходите от осигурителни вноски) за годината възлиза на 35 848,3 млн. лв. (102,7 % спрямо годишните разчети). Относителният дял на данъчните приходи към общите постъпления по КФП е 80,9 %. Данъчните постъпления за 2020 г. представляват 30,2 % от БВП за годината, при 29,5 % от БВП за 2019 г. Съпоставени с предходната година, данъчните приходи нарастват номинално с 567,6 млн. лв. (1,6 %). В номинален размер приходите от преки данъци

¹⁹Обхваща държавния бюджет и бюджетите на общините, социалноосигурителните фондове, ДВУ, БАН, БНР, БНТ, БТА, бюджетите по чл. 13, ал. 4 от ЗПФ, както и сметките за средства от ЕС и сметките за чужди средства на бюджетните организации.

²⁰ Поради закръгление в млн. лв. (респективно в проценти), някои сумарни позиции в таблиците и графиките не се изчерпват от съставните им числа.

²¹ С оглед съпоставимост с отчетните данни на показателите по КФП по програмата за 2020 г.:

i) разчетите в позицията „Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи” са отнесени в съответните разходни позиции според основното предназначение на планираните средства;
ii) Нетният прираст на държавния резерв е отнесен в позицията „Капиталови разходи”.

възлизат на 6 913,6 млн. лв., приходите от косвени данъци са в размер на 16 722,4 млн. лв., приходите от осигурителни вноски са в размер на 11 008,4 млн. лв., а постъпленията от други данъци (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 1 203,9 млн. лева.

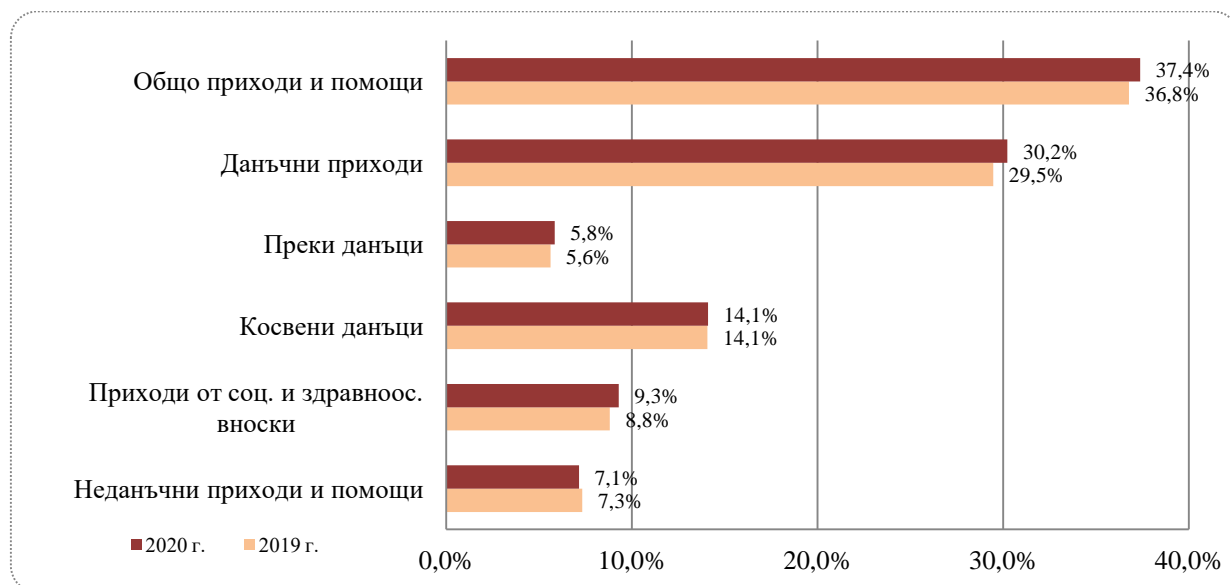
Приходите в частта на преките данъци възлизат 6 913,6 млн. лв., което представлява 105,1 % спрямо планираните за годината. Постъпленията от преки данъци за 2020 г. представляват 5,8 % от БВП при 5,6 % от БВП за 2019 г. Приходите от косвени данъци са в размер на 16 722,4 млн. лв., което представлява 102,5 % спрямо годишния разчет. Постъпленията от косвени данъци представляват 14,1 % от БВП, при 14,1 % за 2019 г. Постъпленията от други данъци (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 1 203,9 млн. лв., което представлява 99,5 % от годишните разчети за 2020 г.

Приходите от социалноосигурителни и здравни вноски за 2020 г. са в размер на 11 008,4 млн. лв., 101,9 % спрямо планираните за 2020 г. и с 461,4 млн. лв. (4,4 %) повече спрямо предходната година. Отнесени към БВП, приходите от социално и здравноосигурителни вноски за 2020 г. представляват 9,3 %, при 8,8 % от БВП за 2019 г. Постъпилите през 2020 година приходи от социалноосигурителни вноски са в размер на 7 956,4 млн. лв., което е 103,4 % изпълнение на заложените за 2020 г. разчети и с 334,0 млн. лв. (4,4 %) повече спрямо 2019 г. Приходите от здравноосигурителни вноски, постъпили по бюджета на НЗОК, са в размер на 3 051,9 млн. лв., което е 98,2 % изпълнение на заложените в ЗБНЗОК за 2020 г. средства и със 127,5 млн. лв. (4,4 %) повече спрямо 2019 г.

Неданъчните приходи са **5 773,1 млн. лв.**, което представлява 98,1 % изпълнение на годишните разчети. Относителният дял на неданъчните приходи към общите постъпления по КФП е 13,0 %. Неданъчните постъпления за 2020 г. представляват 4,9 % от БВП за годината, при 5,3 % от БВП за 2019 г. Това е с 530,2 млн. лв. (8,4 %) по-малко спрямо предходната година.

Помощите и даренията (основно средства от Структурните и Кохезионния фондове, от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони по линия на ПРСР, без директни плащания, и ЕФМДР) за 2020 г. са в размер **2 696,4 млн. лв.**, което представлява 100,1 % спрямо разчета за годината. Постъпилите помощи за 2020 г. представляват 2,3 % от БВП за годината, при 2,1 % от БВП за 2019 г.

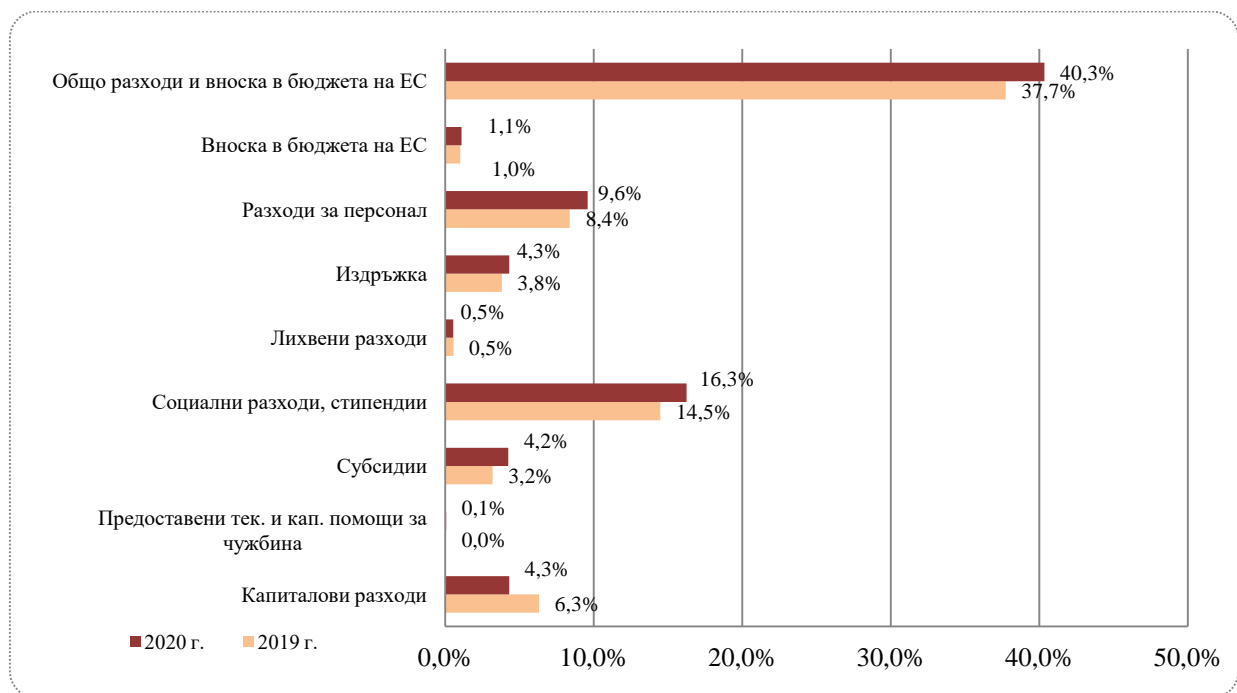
Приходи по КФП за 2019 г. и 2020 г., представени като процент от БВП

*В частта на преките данъци са включени и другите данъци

Общият размер на разходите по КФП (вкл. вноската на Република България в бюджета на ЕС) за годината **възлиза на 47 850,4 млн. лв.**, което представлява 98,2 % от годишния разчет за 2020 г. *Лихвените плащания* възлизат на 623,9 млн. лв. (86,1 % от планираните за 2020 г.), *текущите нелихвени разходи* – на 40 781,6 млн. лв. (102,9 % спрямо разчета за годината), *капиталови разходи* (вкл. нетния прираст на държавния резерв) – 5 089,4 млн. лв. (72,9 % от разчетите към ЗДБРБ за 2020 г.) и *предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина* – 60,1 млн. лв. при планирани с разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. 29,5 млн. лева. Разходите по КФП, представени като процент от БВП, представляват 40,3 % от БВП за 2020 г. при 37,7 % от БВП за 2019 г. Извършените по-високи разходи са свързани основно с предприетите социално-икономически мерки за минимизиране на ефектите от кризата, в т.ч. плащания по мярка 60/40, плащания към заетите на първа линия в борбата с пандемията, вкл. разходите за закупуване на медикаменти и ваксини, изплащане на месечни добавки в размер на 50 лева към пенсиите на всички пенсионери за месеците от август до декември, плащания към бизнеса и земеделските стопани, както и други разходи по одобрените мерки. Номинално нарастване, съпоставено с предходната година, има при социалните плащания, разходите за персонал, разходите за субсидии и други, където са отчетени основната част от разходите, свързани със социално-икономическите мерки за борба с пандемията. При съпоставката на капиталовите разходи с предходната година следва да се има предвид ефекта в 2019 г. от извършените разходи по реализирането на проекта за придобиване на нов тип боен самолет за българските ВВС, които са с еднократен характер.

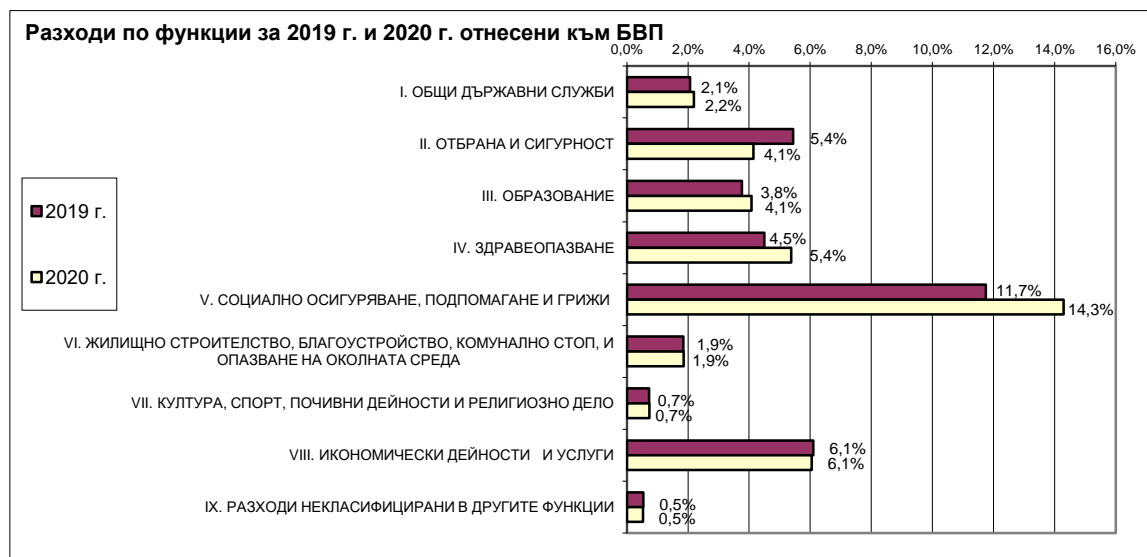
Разходи по икономически елементи за 2019 г. и 2020 г., отнесени към БВП

➤ **Разходите по КФП, разгледани по функционален признак, отразяват основните направления и приоритети в секторните политики през 2020 г.**

РАЗХОДИ ПО ФУНКЦИИ ²²	млн. лв.			% от БВП		
	Отчет	Програма ²³	Отчет	Отчет	Програма	Отчет
	2019 г.	2020 г.	2020 г.	2019 г.	2020 г.	2020 г.
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ	2 479,4	3 070 ,5	2 600,1	2,1%	2,6%	2,2%
II. ОТБРАНА И СИГУРНОСТ	6 513,5	5 481,0	4 912,4	5,4%	4,6%	4,1%
III. ОБРАЗОВАНИЕ	4 512,5	4 823,5	4 841,1	3,8%	4,1%	4,1%
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	5 381,9	5 755,2	6 377,8	4,5%	4,8%	5,4%
V. СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ	14 067,2	15 838,7	16 952,9	11,7%	13,3%	14,3%
VI. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	2 217,6	2 359,1	2 199,5	1,9%	2,0%	1,9%
VII. КУЛТУРА, СПОРТ, ПОЧИВНИ ДЕЙНОСТИ И РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	876,1	783,1	869,8	0,7%	0,7%	0,7%
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ	7 311,0	8 513,8	7 177,4	6,1%	7,1%	6,1%
IX. РАЗХОДИ, НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДРУГИТЕ ФУНКЦИИ	648,8	724,9	623,9	0,5%	0,6%	0,5%
ОБЩО РАЗХОДИ	44 007,9	47 349,9	46 554,9			

При анализа на разходите по функции, представени като относителен дял в БВП, отчетните данни за 2019 г. и 2020 г. са отнесени към БВП (по данни на НСИ – 119 772,3 млн. лв. за 2019 г. и 118 605,1 млн. лв. за 2020 г.), докато за разчета към програмата за 2020 г. е използвана прогнозата за БВП, заложена в ЗДБРБ за 2020 г. (119 088,8 млн. лв.).

²² В разходите по функции не е включена Вноската на Република България в общия бюджет на ЕС.

²³ С оглед постигането на съпоставимост на данните, в разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. резервът за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия е прекласифициран от IX-та функция във II-ра функция, група Д "Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии", а резервът по бюджетите на НС, на съдебната власт и на НЗОК е прекласифициран, съответно в I-ва, II-ра и IV-та функция, където са отчетени усвоените средства.

С най-голям относителен дял в разходите по КФП за 2020 г. са *средствата за сферата на социалното осигуряване, подпомагане и грижи*. Общите разходи за функцията за годината възлизат на **16 952,9 млн. лв.** или **14,3 % от БВП**. С най-голям относителен дял във функцията са разходите в група „Пенсии“, отчетени по бюджетите на ДОО и УПФ, които възлизат на 11 185,1 млн. лв. и нарастват с 1 283,7 млн. лв. (13,0 %) спрямо предходната година. Основна причина за това значително увеличение е изплащането по 50 лв. към пенсията на всеки пенсионер през месеците август - декември 2020 г., което е част от социално-икономическите мерки в отговор на епидемичната криза за подпомагане на най-уязвимите групи от населението, каквато са пенсионерите. Изплатените средства по тази мярка са общо 583,3 млн. лв. Също така през месец април 2020 г. бяха изплатени по 40 лв. на пенсионерите, на които пенсията или сборът от пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях за април 2020 г. е в размер до 369,00 лв., вкл. за минали години, , каквито в отчетния период бяха изплатени. Разходите, извършени в сферата на *отбраната и сигурността* през 2020 г., са в размер на **4 912,4 млн. лв.**, което представлява **4,1 % от БВП**. С извършените разходи са обезпечени дейностите по осигуряването на националната сигурност и отбраната, опазването на обществения и правовия ред, поддържането на отбранителния потенциал на страната и издръжката на съдебната власт и администрацията на затворите. Сред основните приоритети за 2020 г. бяха и политиките в сферата на *образованието*, като общият размер на разходите за функцията за 2020 г. е **4 841,1 млн. лв.** или **4,1 % от БВП**. През 2020 г. е осигурено приоритетно изпълнението на следните политики: увеличаване на средствата за възнаграждения на педагогическите специалисти, като за тази цел са осигурени допълнително 360,0 млн. лв.; подпомагането на равния достъп и подкрепата за личностно развитие, подобряване на материалната база, за повишаване на качеството и образователните резултати и други. Извършените разходи през 2020 г. в сферата на *здравеопазването* са в размер на **6 377,8 млн. лв.** или **5,4 % от БВП**. Разходите за функция „*Икономически дейности и услуги*“ са в размер на **7 177,4 млн. лв.** или **6,1 % от БВП**. Основните направления, в които са изразходвани средствата по тази функция, са изграждане на инфраструктурни обекти с национално значение, ремонт и поддържане на съществуващата транспортна мрежа и подпомагане на земеделските производители. Разходите за функция „*Общи държавни служби*“ са в размер на **2 600,1 млн. лв.** (**2,2 % от БВП**). Разходите за дейностите по *жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда* са в размер на **2 199,5 млн. лв.** (**1,9 % от БВП**). Извършените разходи през годината за финансиране на сферата на *култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело* са в размер на **869,8 млн. лв.** или **0,7 % от БВП**. *Разходите, неklasифицирани в другите функции* (без вноската за бюджета на ЕС), включват лихвените плащания по обслужване на държавния и общинския дълг и са в размер на **623,9 млн. лв.**, което представляват **0,5 % от БВП**.

➤ **Бюджетното салдо** по консолидираната фискална програма за 2020 г. е **отрицателно** в размер на **3 532,7 млн. лв.** (3,0 % от прогнозния БВП) и се формира от дефицит по националния бюджет в размер на 3 552,4 млн. лв. и превишение на приходите над разходите по европейските средства в размер на 19,7 млн. лева. Отчетеният за годината дефицит се дължи в голяма степен на извършените допълнителни разходи, свързани с овладяването и преодоляването на последиците от COVID-19 и разходите за подкрепа на бизнеса и населението в условията на извънредно положение и извънредна епидемична обстановка, при които бяха въведени редица ограничения за социалния и стопански живот в страната, както и на забавяне в приходите, породено от преките и косвените ефекти на пандемията върху икономиката.

2.1 Мерки на НАП и АМ за повишаване на събираемостта на приходите

Превенцията и борбата с данъчните измами и отклонението от данъчно облагане е основен правителствен приоритет за подобряване на събираемостта на приходите от данъци. Основните насоки, свързани с тази цел, се отнасят до осъществяване на законодателна политика за предотвратяване на данъчните измами и прилагане на тясно оперативно сътрудничество и междуинституционален подход между заинтересованите институции.

Мерки, предприети от НАП

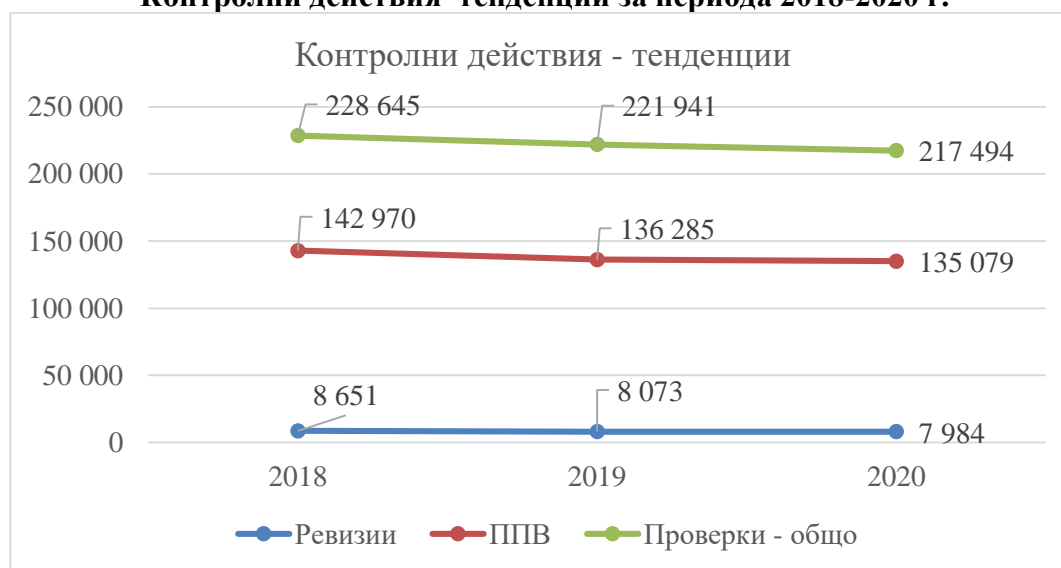
1. Данъчно-осигурителен контрол за 2020 г.

1. Резултати по основни дейности на данъчно-осигурителния контрол

Основните производства и действия, чрез които се осъществява данъчно-осигурителният контрол са ревизии, проверки, вкл. проверки в обекти и проверки във връзка с осъществяван фискален контрол върху стоки с висок фискален риск. При извършване на проверки по прихващане и възстановяване (ППВ) се осъществява контрол в случаите на възстановяване на недължимо внесени суми или декларирани за възстановяване данъци или осигурителни вноски.

За периода 2018-2020 г. се наблюдава незначителен спад в обема на осъществените контролни действия, като детайли относно специфични видове ревизии и проверки са разгледани в съответните части на отчета.

Контролни действия–тенденции за периода 2018-2020 г.

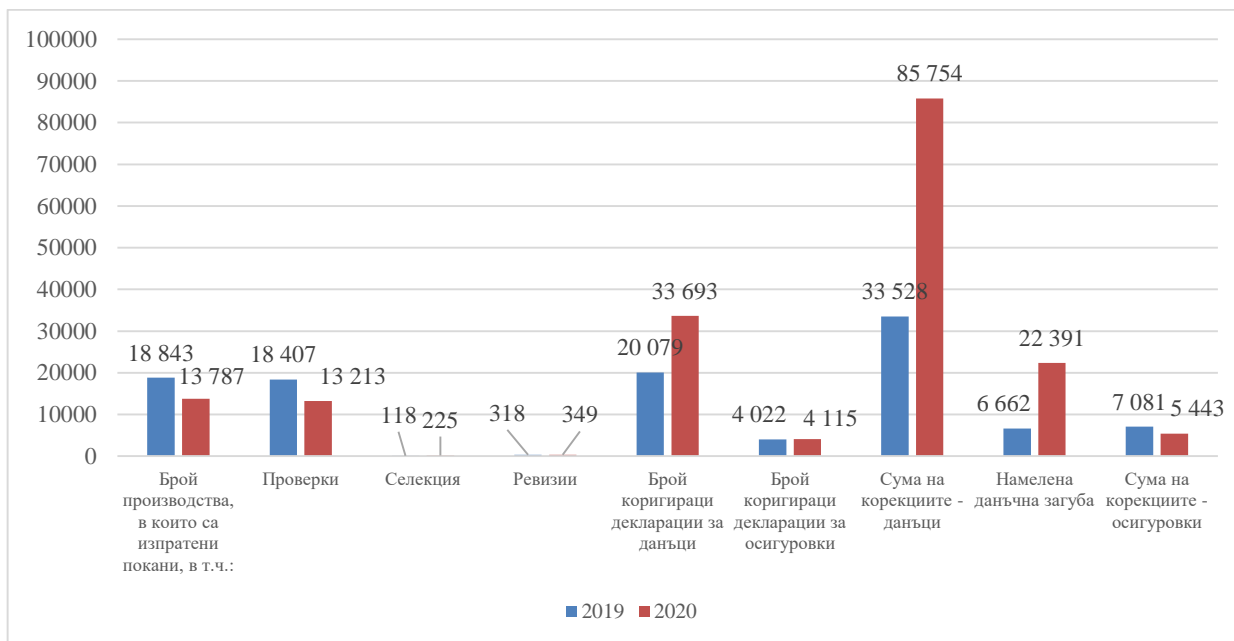
Източник: НАП

В изпълнение на стратегическите цели на НАП при извършването на контролната дейност се прилага подходът, насочен към стимулиране на доброволното спазване на задълженията. В хода на извършване на контролните производства, както и в хода на селекция, към задължените лица се отправят покани за подаване на коригиращи декларации, с които да бъдат отстранени допуснати грешки, несъответствия или неправилно третиране при документирането или отчитането на конкретни стопански операции.

През 2020 г. до задължени лица са изпратени покани по чл. 103 от ДОПК за корекции в хода на 13 787 производства, в т.ч. в 13 213 проверки, в 349 ревизии и 225 селекции. Изпратени са и 2 132 покани за корекция на неправилно данъчно третиране на доставка по ЗДДС в общо 1 972 производства. Направени са корекции, с подаване на декларации от лицата, с 37 808 коригиращи декларации, в т.ч. по ЗДДС – 29 312 бр., в т.ч.

по ЗКПО –1 803 бр., в т.ч. по ЗДДФЛ – 2 578 бр. и в т.ч. по КСО – 4 115 броя. Общият ефект от тях е 85 754 хил. лв. декларираните повече данъци, 5 443 хил. лв. декларираните повече осигурителни вноски и 22 391 хил. лв. намалена данъчна загуба.

Доброволни корекции в хода на контролни производства

1.1. Ревизии

Извършени ревизии за периода 2019-2020 г.

Показатели	Мерна единица	Отчет 2019 г.	Отчет 2020 г.	Изменение 2020/2019 г.
Издадени ревизионни актове (РА)	брой	8 073	7 984	-1,10%
- в т.ч. РА за осигурителни вноски	брой	1 051	1 248	18,7%
- в т.ч. РА, в които е използван софтуер за анализ на данни в електронен вид	брой	328	268	-18%
Допълнително установени задължения	хил. лв.	964 994	949 781	-1,57%
- в т.ч. по осигурителни вноски	хил. лв.	17 191	15 520	-10%
Намалена данъчна загуба	хил. лв.	38 599	67 625	75%
Отн. дял на РА с допълнително установени задължения над 10 000 лв.	%	60%	60%	0%
Среден размер на допълнително установени задължения на един РА	хил. лв.	128	125	-2%
Относителен дял на обжалваните РА	%	36%	35%	-1%

Източник: НАП

Факторите, повлияли на спада в определени показатели за извършваните ревизии, са намалелият брой ревизии за сметка на извършени проверки, вкл. на физически лица, отправените в хода на контролните производства покани за коригираци декларации и направени от лицата корекции, което е предотвратило възлагане извършването на ревизии и допълнително установяване на задължения при възложените ревизии. През 2020 г. се запазва практиката за извършване на ревизии за установяване на отговорност за неплатени задължения на трети лица. През отчетния период са приключили 455 ревизии с установена солидарна отговорност на трети лица в размер на 147 млн. лева. През годината са

възложени 403 ревизии за установяване на отговорност. От приключилите през 2020 г. ревизии 344 са по чл. 19 от ДОПК - за установяване на отговорност на органи на управление на юридически лица и 78 броя са за установяване на отговорност по чл. 177 от ЗДДС за случаи на злоупотреби с данъка върху добавената стойност. При първия тип ревизии в 344 производства е установена отговорност за 132 млн. лв., а при втория в 53 производства, за близо 14 млн. лева.

През 2020 г. се наблюдава намаление на дела на обжалваните ревизионни актове спрямо тези за 2019 г. Във връзка с решения на дирекции „Обжалване и данъчно-осигурителна практика“ за отмяна ревизионни актове по реда на чл. 155, ал. 4 от ДОПК през 2020 г. са възложени общо 489 ревизионни производства, от тях 280 производства са приключили с допълнително установени задължения в размер на 42 млн. лева.

1.1.1. Електронни ревизии и проверки и контролни производства на лица, извършващи електронна търговия

През 2020 г. продължиха усилията за увеличаване дела на контролните производства, в които се използва специализиран софтуер за анализ на данни в електронен формат. Броят на специализираните екипи за електронни ревизии в ТД на НАП се увеличи на 23 с обща численост 90 органи по приходите, а общият брой на служителите от контролната функция, извън специализираните екипи, които активно прилагат в работата си анализ на данни в електронен формат, вече е 304.

През годината са възложени общо 429 проверки и 268 ревизии, в които се използва специализирания софтуер, а броят на приключилите проверки и ревизии с използването му е съответно 376 и 279. Размерът на допълнително установените задължения в производствата, в които е използван софтуерът е над 12,7 млн. лева.

През 2020 г. са предприети контролни действия спрямо лица, недекларирали приходи/доходи от извършена търговска дейност в интернет. Възложени са 557 ревизионни производства и 1 860 проверки на електронни търговци. В резултат на приключилите през годината 386 ревизии са установени допълнително данъчни и осигурителни задължения в размер повече от 18,5 млн. лева. В хода на ревизиите и проверките са направени доброволни корекции на подадени декларации и са внесени допълнително в бюджета 1,7 млн. лева.

За лицата, за които НАП разполага с информация, че са реализирали търговска дейност в интернет, респективно са получили доходи в размер от 5 до 40 хил. лв., е организирана комуникационна кампания. В резултат почти 3 000 лица са подали нови или коригиращи декларации, като декларираният допълнителен доход от тях е в размер на 25 млн. лв., а дължимият данък за довносяне – 2,4 млн. лева. Лицата, с които не е бил установен контакт, или не са се отзовали на поканата да подадат доброволно данъчни декларации, са подадени към ТД на НАП за селекция и възлагане на контролни производства.

Във връзка с влезлите в сила изменения и допълнения на Наредба № Н-18 от 2006 г. за регистриране и отчитане чрез фискални устройства на продажбите в търговските обекти, изискванията към софтуерите за управлението им и изисквания към лицата, които извършват продажби чрез електронен магазин (ДВ, бр. 80 от 2018 г.) (Наредба № Н-18/2006 г.) НАП продължи да извършва дейност по преглед на декларации по чл. 52в от наредбата за съответствие на софтуерите за управление на продажбите в търговските обекти с нормативните изисквания. В електронния публичен списък на софтуерите, които лицата могат да изберат за управление на продажбите в търговските си обекти, към края на 2020 г. са включени повече от 1 000 софтуера, отговарящи на изискванията на наредбата.

1.1.2. Многостранни ревизии

Поради усложнената епидемиологична обстановка с COVID-19 през 2020 г. са проведени 4 виртуални срещи по многостранни ревизии (МСР) с участието на представители на НАП. Намаление на срещите по МСР се дължи на невъзможността за обмен на чувствителна информация онлайн, което доведе до отлагане на повечето проекти, и до създаване на платформа, позволяваща подобен обмен между държавите-членки.

НАП участва в 6 проекта за многостранни ревизии по инициатива на друга страна-членка и 2 по инициатива на НАП. Във всички многостранни ревизии обект на разглеждане е ДДС, като при три от тях е и акциз върху алкохолни напитки. Само в три са обхванати и преки данъци.

НАП участва в разработването на структурата на единна платформа, обединяваща МСР и Присъствие в административни сгради и участие в административни производства (ПАСУАП), както и новите инструменти за обмен на информация съгласно Регламент 2010/904 – Съвместни административни разследвания, във връзка с което през 2020 г. бяха проведени 3 виртуални срещи.

1.2. Проверки

В рамките на контролната дейност на НАП се извършват няколко основни вида проверки, специфични от гледна точка на повода, целите и резултатите от извършването им:

- Проверки по прихващане и възстановяване (ППВ) се извършват при наличие на декларирани за възстановяване данъци или осигурителни вноски, както и други недължимо внесени суми;

- Насрещните проверки и проверките по делегация имат за цел да съберат годни доказателства и доказателствени средства, необходими за други проверки или ревизии;

- Проверките за установяване на факти и обстоятелства (ПУФО), в т.ч. и проверки за съпоставка на имущество и доходи на физически лица, са от значение за установяване на задълженията на лицата, както и за спазване на законодателството.

Извършени проверки по видове за периода 2019-2020 г.

Видове проверки	Мерна единица	Отчет 2019 г.	Отчет 2020 г.	Изменение 2020/2019 г.
Общо извършени проверки, в т.ч. :	брой	221 941	217 494	-2%
Проверки за прихващане и възстановяване (ППВ)	брой	136 285	135 079	-1%
Проверки за установяване на факти и обстоятелства (ПУФО)	брой	37 119	33 566	-10%
Насрещни проверки и проверки по делегация	брой	45 224	45 773	1%
Проверки в обекти	брой	3 313	2 283	-31%
Проверки за съпоставка на имущество и доходи на физически лица (ПСИДФЛ)	брой	1087	793	-27%
Относителен дял на обжалваните АПВ	%	0,2%	0,2%	0%
Относителен дял на проверките по ППВ, приключили в първоначално определения срок	%	85%	86%	1%
Относителен дял на проверките без ППВ, приключили в първоначално определения срок	%	66%	86%	23%

Източник: НАП

Броят на всички извършени през 2020 г. проверки е намалял несъществено спрямо 2019 година. Най-голямо намаление се отчита при проверките в обекти и при проверките за съпоставка на имущество и доходи на физически лица. Броят на извършените проверки за установяване на факти и обстоятелства през 2020 г. също е намалял с 10 % спрямо 2019

година. Отчита се нарастване на броя на насрещните проверки и проверки по делегация с 1 % спрямо предходната година. Чрез процедурата за опростено възстановяване на ДДС (без извършване на проверка), въведена през 2016 г. и актуализирана през 2019 г. с цел увеличаване на случаите, при които се прилага, през 2020 г. са възстановени над 606,0 млн. лв. в над 27 600 случая на деклариран ДДС за възстановяване (за сравнение през 2019 г. са възстановени над 583 млн. лв. в над 25 600 случая на деклариран ДДС за възстановяване).

През 2020 г. се е увеличил дялът на проверките, различни от ППВ, приключили в първоначално определения срок с 23 % спрямо 2019 г., също така се наблюдава леко увеличение и на относителният дял на ППВ, приключили в първоначално определения срок.

През 2020 г. от НАП са проведени следните тематични кампании за контрол:

- Проверки на лица, при които е идентифициран риск от неспазване на данъчното законодателство и/или намаляване на дължимите данъчни задължения, във връзка с отчетени в годишните финансови отчети значителни стойности на наличните материални запаси (МЗ) спрямо обема на извършваната дейност. На 11 017 задължени лица са изпратени писма, с които са уведомени за кампанията на НАП за установяване на действителните наличности на материални запаси. Възложени са проверки за установяване на факти и обстоятелства на 571 лица. От възложените производства 274 са приключени през 2020 година. На 184 от лицата са направени инвентаризации, като при част от инвентаризациите са установени липси и несъответствия. В хода на проверките са връчени 71 покани по чл. 103 от ДОПК в резултат на които от страна на проверяваните лица са направени корекции в размер на 882 хил. лева. За 13 от проверените лица са възложени ревизии.

- Проверки на задължени лица, регистрирани по ЗДДС по повод на неправомерно ползване на данъчен кредит чрез неколккратно включване на едни и същи документи в дневниците за покупки по ЗДДС. През 2020 г. са възложени 77 ПУФО и 71 ревизии. През годината са приключени 135 ПУФО и 27 ревизии. В резултат на ревизиите към момента допълнително са установени задължения в размер на 2 986 хил. лева.

- Проверки на физически лица, придобили имоти през 2014 г. и 2018 г. с материален интерес в диапазона 300 хил. - 900 хил. лева. Извършени селекции на 224 лица, във връзка с които са възложени проверки за установяване на факти и обстоятелства на 160 лица, проверки за съпоставка на имущество и доходи на 56 физически лица и 6 ревизии. Приключили са 88 бр. ПУФО и 22 ПСИДФЛ, като за 14 лица са установени несъответствия в размер на 1 295 хил. лв., като 6 от тях са подали коригиращи ГДД и коригиран данък в размер 68 хил. лева. Приключили са ревизиите на 3 лица, като не са установени допълнителни задължения, но за 1 лице от тях е установено, че не е местно лице по смисъла на ЗДДФЛ, а 1 лице е подало ГДД за 2014 г. – 2019 година. Към момента продължават ПУФО на 72 лица, ПСИДФЛ на 36 лица и ревизиите на 9 лица.

- Проверки за касови наличности. През 2020 г. са възложени 300 проверки спрямо дружества, които са посочили във финансовите си отчети за 2018 г. значителни стойности на наличните парични средства в брой. В резултат на възложените проверки са констатирани 14 нарушения на данъчно-осигурителното законодателство. При 128 от приключилите проверки е установено разминаване между документално отразените парични средства в брой към датата на проверката и посочените в счетоводния баланс. При 81 дружества е извършено разпределение на дивидент в размер на 74 394 хил. лева. На 30 лица са възложени ревизии, като в резултат на приключилите 4 ревизии допълнително са установени задължения в размер на 128 хил. лева.

- Проверки на лица във връзка с данни, получени по линия на автоматичния обмен на информация за финансови сметки. През 2020 г. са възложени 336 проверки за установяване на факти и обстоятелства на физически лица. Към 31.12.2020 г. са

приключени 285 проверки. Размерът на общата сума на недеklarирани доходи от лихви в чужбина е 9 761 094 лв., като общата сума на декларираните от лицата доходи в хода на производствата е 8 165 865 лева. В резултат на проверките са възложени 12 ревизии, които не са приключили.

- Ревизии на лица, собственици на луксозни коли модел „Ролс Ройс“, „Ферари“, „Ламборджини“ и „Бентли“. Ревизиите са възложени по повод анализ на НАП и получена информация от КАТ, в т.ч. данни за физически лица и юридически лица, придобили луксозни автомобили през 2019 година. Възложени са 10 ревизии, като 8 от тях са приключили с допълнително установените задължения общо 55 290 лева.

- Контролни действия във връзка с получен обмен на информация между държавите членки на ЕС по чл. 3, т. 2 от Регламент 79/2012, подкатегория нови превозни средства. Извършени са проверки на 29 нерегистрирани по ЗДДС лица, придобили нови превозни средства. При три от проверките са предприети последващи контролни действия. Възложени са и са приключили 4 ревизии. Фискалният ефект от приключените контролни действия е в размер на 255 хил. лева.

- Съвместни проверки с МВР и ИА „Автомобилна администрация“ (ИААА): Проверени са 131 лица, осъществяващи дейност като автошколи или пунктове за годишни технически прегледи (ГТП), съставени са 16 АУАН, 20 лица са подали коригиращи годишни данъчни декларации (ГДД) и 3 лица коригиращи декларации по ЗДДС за сумата от 56 хил. лева. Възложени са 32 ревизии, от които 30 са приключени с общо 912 хил. лв. допълнително установени задължения (ДУЗ).

- Контролни действия на физически и юридически лица – собственици на луксозни автомобили и лизингополучатели/наематели, по повод на получена информация от извършени проверки на главна дирекция „Фискален контрол“ (ГДФК) за спрени автомобили по зимните и черноморските курорти. Към 31.12.2020 г. са приключили 345 ПУФО, вследствие на които са подадени 23 коригиращи справки-декларации по ЗДДС и е коригиран данъчен кредит в размер на 136 хил. лева. Възложени са 9 проверки за съпоставка на имущество и доходи на физически лица, от които 8 са приключили. Съставени са 2 АУАН за установени нарушения. Възложени са 28 ревизии, от които 25 са приключили. Допълнително установените задължения са в общ размер на 2,525 млн. лева.

Проверки в търговски обекти

В рамките на контролната дейност на ГДФК, се извършват целогодишно проверки в търговски обекти по спазването на изискванията за отчитане на продажбите, съгласно разпоредбите на Закона за данък върху добавената стойност (ЗДДС) и Наредба № Н-18/2006 г. Резултатите от извършените проверки са:

- 47 045 бр. проверени обекти;
- 43 879 бр. проверени лица;
- 7 807 бр. съставени АУАН;
- 2 523 бр. наложени ПАМЗО (принудителна административна мярка „Запечатване на обект“) - нарушения по Наредба №Н-18/2006 г.;
- 7 757 бр. издадени наказателни постановления (НП);
- 3 635 100 лева обща стойност.

В продължение на наложилата се през 2019 г. успешна практика за използване на патрулиращи екипи, служителите на ГДФК са извършили превантивен контрол чрез осигуряване на постоянно присъствие и наблюдение на поведението на лицата лицата и през 2020 година. За всеки обходен обект е изискан и е предоставен от проверяваните лица фискален бон от фискалното устройство в съответния търговския обект.

Извършени са и множество съвместни проверки с други контролни органи - МВР, ГДБОП, СДВР, ИААА, ДКСБТ (Държавната комисия по стоковите борси и тържищата) и други.

Прилагане на принудителна административна мярка „Запечатване на обект“ (ПАМЗО)

По време на активните туристически сезони (зимен и летен), се проведеха ежегодните кампании за осигуряване на данъчен и осигурителен контрол в търговски обекти, находящи се в курортни комплекси, градове и селища.

Анализите и измеримите показатели за извършените контролни действия, показват, че най-често установяваното нарушение от органите на НАП е за разлика в касовата наличност (чл. 33, ал. 1 от Наредба № Н-18/2006 г.). Във връзка с налагането на ПАМЗО, се наблюдава отсъствие на случаи, при които има смяна на ЗЛ, стопанисващо обект. Прилагането на разпоредбата на чл. 187, ал. 1 от ЗДДС (в сила от 01.01.2018 г.) коригира поведението на задължените лица и елиминира посочената практика. Запазва се тенденцията от предходните години за положителен ръст на декларираните данъци и задължителни осигурителни вноски при лицата, обект на наблюдение и проверки в търговски обекти. Използваните контролни механизми, като съвместни акции, патрули, наблюдение и др., формират у задължените лица воля за спазване на приложимата нормативна база.

1.3. Осигурителен контрол

През 2020 г. продължи извършването на проверки на задължени лица с висока степен на риск от неспазване на осигурителното законодателство.

Бяха извършени проверки на лица, упражняващи дейност като самоосигуряващи се лица, които не декларират подлежащи на облагане доходи за 2016 и за 2017 г. През 2020 г. общо по двете кампании от проверки са възложени 1 177 проверки, като 245 от тях са проверки за установяване на факти и обстоятелства и 932 проверки за съпоставка на имущество и доходи на физически лица. До януари 2020 г. са приключени 435 проверки, а през 2020 г. са приключили 720 проверки. До всички лица с установени несъответствия между получени доходи и извършени разходи са отправени покани за деклариране на несъответствията. В резултат на извършените проверки са декларирани нови задължения за данъци и осигурителни вноски в размер на 968 хил. лв., като от тях 227 хил. са декларирани през 2020 г. След извършените проверки са възложени 156 ревизии, като от тях до момента са приключени 92 броя. В резултат на извършените ревизии през 2020 г. са установени нови задължения за данъци и осигурителни вноски в размер на 1 288 хил. лева.

Продължи извършването на проверки на задължени лица превозвачи, идентифицирани от органите на НАП, че извършват превози на стоки между държави-членки на ЕС, но не са декларирали трудови правоотношения и осигурителни задължения за водачите на пътните превозни средства. През 2020 г. са идентифицирани над 800 такива лица, които не са подали данни за осигуряване на водачи на МПС, преобладаващата част от които след отправени покани предприеха необходимите действия. На превозвачите - общо 41 лица, непредприели действия по отправените покани бяха извършени проверки за установяване на факти и обстоятелства. Констатирано е, че за 3 самоосигуряващи се собственици или съдружници не са подавани данни за осигуряване, а за 13 наети лица не са подавани уведомления по реда на чл.62, ал.3 от Кодекса на труда и декларации съгласно осигурителното законодателство. Съставени са 8 АУАН за неспазване на осигурителното законодателство. В процеса на проверките за задълженията, които не са декларирани, са подадени съответните декларации или са съставени актове за установяване на задълженията.

1.4. Контролни мерки във връзка с Програма за спазване на законодателството и намаляване на нивата на риск през 2020 - 2021 година

След налагането на ограничителни мерки и обявената в страната извънредна ситуация, свързана с COVID-19, беше отложено утвърждаването на Програмата за спазване на законодателството и намаляване на нивата на риск през 2020 и 2021 г. и същата беше утвърдена от изпълнителния директор на НАП през август 2020 година. Включени са 29 риска, от които за 22 риска е взето решение, че ще бъдат третирани с контролни мерки. Дирекция „Управление на риска“ в НАП извърши наблюдения за отражението на COVID-19 кризата върху бизнеса, както и прогнози за развитието на отделните икономически сектори до края на 2020 г., при реализирането на три потенциални сценария за развитие на кризата. Изготвени бяха и наблюдения и прогнози по тези три сценария на промените в основните характеристики на рисковете, управлявани от НАП. В началото на декември 2020 г. Програмата за спазване на законодателството през 2020 -2021 г. бе актуализирана по отношение на мерките. Планираните за 2020 г. контролни действия по рисковете започнаха към края на 2020 година. Мерките за третиране са редуцирани, като при 8 риска планираните ревизии или ПУФО са намелени с общо 493 броя. В изпълнение на актуализираните планирани мерки са извършени следните контролни действия:

Планирани и изпълнени контролни действия въз основа на анализи на риска за периода 2020-2021 г.

Брой контролни действия по Програма за спазване на законодателството 2020 – 2021 г.	Общо планирани	След актуализацията	Възложени производства през 2020 г.	Приключени през 2020 г.	Приключени през 2020 г., възложени във връзка с предишна програма	Изпълнение на планираните действия от гл. т. на възложени действия
Ревизии и ПУФО	2 963	2 470	2 207	1 093	3 147	89,35%
Проверки в обект	9 500	6 993	925	618	623	13,22%
Писма	4 568	2 235	918	918	109	41,07%

Източник: НАП

Контрол на търговията с горива

През 2020 г. насоките за противодействие на данъчните измами в бранш „Търговия с горива“ са насочени към следните законодателни промени:

С последните изменения на чл. 118, ал. 10 и ал. 11 от ЗДДС се прецизираха лицата, длъжни да подават в НАП данни за доставки и движение на доставени/получени количества течни горива, както и за промяната в тях. От началото на 2020 г. всички лица, които извършват зареждане на автоцистерни от обекти с регистрирана електронна система с фискална памет (ЕСФП) следва да подават електронен документ за доставка в Информационна система „Контрол на горивата“ (ИСКГ). Целта на тази разпоредба е да се проследява горивото до „краен потребител“, по смисъла на § 1, т. 69 от допълнителните разпоредби на ЗДДС.

В тази връзка е създадена възможност в ИСКГ да се избира по качество на обект, регистриран по чл. 2, ал. 1, т. 3 от Закона за административно регулиране на икономическите дейности, свързани с нефт продукти от нефтен произход“ (ЗАРИДСНПНП). След публикувани изменения и допълнения в ЗАРИДСНПНП (обн. ДВ, бр. 28/24.03.2020 г.) и в Наредба № РД-04-2/16.07.2019 г. за реда и условията за водене на регистър на лицата, осъществяващи икономически дейности, свързани с нефт и продукти от нефтен произход (обн., ДВ, бр. 31/01.04.2020 г.), са налице окончателните нормативни предпоставки за цялостно изпълнение на задълженията на

търговците на горива, произтичащи от този закон. В общите условия за регистрация на лицата са налице изисквания в ЗАРИДСНПП, същите да нямат прекратена регистрация по ЗДДС на основание чл. 176 от ЗДДС и да нямат задължения по чл. 87, ал. 6 от ДОПК.

През 2020 г. са извършени общо 140 ПУФО на 102 задължени лица, в хода на които са констатирани неотчетени продажби на горива, в т.ч.: бензини - 417 588 литра на стойност 756 616 лв., газьол - 57 665 литра на стойност 130 230 лв. и пропан-бутан - 18 378 литра на стойност 15 257 лева. В хода на проверките са установени горива без документиран произход: бензини - 12 329 литра, газьол - 18 475 литра и пропан-бутан - 17 081 литра. През периода няма лица, deregистрирани на основание чл. 176 и чл. 176в от ЗДДС. Съставени са общо: 19 АУАН, установено е манипулиране на ЕСФП в два обекта, наложена е 1 мярка ПАМЗО и е иницирано възлагането на шест ревизии след извършване на ПУФО. Възложени са ревизионни производства на общо 28 задължени лица, в хода на които е констатирано неотчитане на продажби на горива, в т.ч.: бензин - 76 489 литра на стойност 143 929 лева, газьол - 290 192 литра на стойност 522 713 лева и пропан бутан - 132 литра на стойност 112 лева. В хода на ревизиите са установени горива с неустановен произход: бензин общо в размер на 31 022 литра, газьол общо в размер на 287 966 литра и пропан бутан 375 966 литра. Установени са задължения по ЗДДС общо в размер на 1 035 419 лева, по ЗКПО общо в размер на 173 390 лева и по КСО 117 199 лева.

През 2020 г. са извършени следните проверки в търговски обекти:

- общо 3 395 бр. проверки в обекти за крайно разпространение на горива, в т.ч. 1 812 проверки по чл. 16а, ал.3 от Наредба Н-18/2006 г.;
- общо съставени АУАН - 153 бр.;
- общо наложени ПАМЗО (принудителна административна мярка „Запечатване на обект“) – 103 бр.

Под координацията на Междуправителния координационен център за противодействие на контрабандата и контрол на движението на рискови стоки и товари (МКЦПККДРСТ) са извършени съвместни проверки върху предварително селектирани обекти, осъществяващи търговия с горива. В хода на контролните акции са установени административни нарушения и са наложени ПАМЗО.

През 2020 г. 180 броя нови лица са вписани в регистъра по чл. 176в, ал. 10 от ЗДДС, като са предоставили обезпечение в общ размер на 69,6 млн. лева. За същия период 36 бр. лица са заличени от регистъра по същия член от закона.

През годината по данни от ИСКГ са изведени по предварително заложили критерии 134 случая за анализ на риска по чл. 176в, ал. 1, т. 1 и т. 3 от ЗДДС, като в резултат 9 лица са предоставили и/или завишили размера на предоставеното от тях обезпечение, а едно лице е deregистрирано на основание чл. 176в, ал. 9 от ЗДДС.

Превенция и противодействие на данъчни и осигурителни измами

Основна цел на борбата с данъчните и/или осигурителните измами е ограничаване на щетите за бюджета, редуциране на злоупотребите с данък и намаляване на неблагоприятния ефект от тях чрез дейности в няколко основни направления:

Предприети действия по противодействие на данъчни и/или осигурителни измами за периода 2019-2020 г.

Показатели	Мерна единица	2020 г.	2019 г.
Доклади за организирани данъчни и осигурителни измами (ОДОИ)	брой	83	133
Участници в организирани данъчни и/или осигурителни измами общо	брой	1 331	1 385
Предполагам размер на щета на бюджета съгласно доклади	хил. лв.	41 307	45 941

за ОДОИ			
Възложени проверки във връзка с доклади за ОДОИ	брой	514	632
Възложени ревизии във връзка с доклади за ОДОИ	брой	85	295
Общо установени задължения за внасяне с РА по доклади за ОДОИ	хил. лв.	27 198	45 497
Задължени лица, въведени в база данни "Рискови субекти"	брой	726	3 885
Изпратени писма до ЗЛ с цел предотвратяване на измами и стимулиране на своевременното, доброволно коригиране на неизрядно поведение	брой	1 096	594
Проведени срещи със ЗЛ с цел предотвратяване на измами и стимулиране на своевременното, доброволно коригиране на неизрядно поведение	брой	55	125
Размер на доброволно коригиран данъчен кредит по ЗДДС в резултат на изпратени писма и/или проведени срещи	хил. лв.	27 049	2 789

Източник: НАП

Главната цел е предпазване на добросъвестни данъкоплатци от въвличането им в схеми на данъчни измами или отклонение от облагане, както и информирането им за неблагоприятните последици от неспазването на данъчното и осигурителното законодателство. През последните години се отчитат положителни резултати и подобрене в поведението на лицата, чиито дейности и декларираните резултати се анализират ежемесечно, включително дружества с мащабна икономическа дейност и високо влияние върху националния бюджет.

Основният подход, използван при превенцията на данъчните измами и през 2020 г., е насочен към постигане на резултати чрез провеждане на активен диалог и сътрудничество с бизнеса, извършване на постоянен мониторинг на задължени лица, организиране на срещи между бизнеса и НАП и изпращане на уведомителни писма до задължени лица с оглед превенция участието им в извършването на неправомерни действия, осигуряващи данъчни облаги или други икономически предимства за тях или други лица.

Мярката има превантивен характер и цели промяна на поведението на наблюдаваните лица и предпазване на добросъвестни данъкоплатци от въвличането им в схеми на данъчни измами или отклонение от облагане.

През 2020 г. са проведени 55 срещи и са изпратени 1 096 писма до задължени лица, с цел предотвратяване на измами и стимулиране на своевременно, доброволно коригиране на неизрядно поведение.

В резултат на предприетите мерки спрямо лица, при които са установени индикации за отклонение от обичайна търговска практика или други нередности, е коригиран доброволно данъчен кредит по ЗДДС в размер на 27 049 хил. лв. и са начислени допълнително задължителни осигуровки по КСО и ЗЗО в размер на 31 хил. лева.

Друг акцент на дейността по противодействие на данъчните измами е извършваният мониторинг на търговски вериги за хранителни стоки, стартирал през 2014 г., както и на търговски вериги за черна и бяла техника от началото на 2016 г. През 2020 г. продължава процесът по наблюдение и анализ на бизнес дейността на дружества – големи търговски вериги, регистрирани в ТД на НАП ГДО и дирекция СДО при ТД на НАП София. Определени са 13 търговски дружества, опериращи като търговски вериги за хранителни стоки, черна и бяла техника за ежемесечен мониторинг и анализ. За резултатите от извършеното наблюдение през 2020 г. са изготвени 49 доклада с одобрени мерки спрямо анализирани задължени лица и техни контрагенти. Одобрени и изпълнени са: 22 броя проверки и 7 броя други мерки. Резултатът от тези мерки показва положителна тенденция към свеждане до минимум размера на ползвания данъчен кредит по получени доставки от рискови контрагенти, повишаване размера на осъществените вътреобщностни придобивания пряко от наблюдаваните задължени лица, както и установяване на трайни

отношения на сътрудничество с приходната администрация за подпомагане ограничаването на сивия сектор в бранша.

Извършване на наблюдение и анализ на браншови отрасли с висока честота на данъчни измами

В резултат на анализ на риска и идентифициране на отклонения от облагане в търговското поведение на наблюдаваните задължени лица се локализируют схеми и механизми на данъчни и осигурителни измами по браншове, открояват се тенденции за разпространението им и се предлагат методи за противодействие спрямо нанасянето на потенциални щети на бюджета. В тази връзка през 2020 г. са изготвени и одобрени 22 броя доклади за наблюдение и анализ на рискови браншове - търговия на едро и дребно с плодове и зеленчуци, месо, захар, горива, растителни масла, брашно и въглеродни емисии, в хода на които са анализирани 1 625 задължени лица и 56 техни контрагенти. Одобрени са мерки за възлагане на 233 броя проверки, 3 броя ревизии и 32 броя други мерки.

Взаимодействие с правоохранителните органи: Прокуратура на Република България, МВР, ДАНС, Агенция „Митници“

Съгласно споразумение между Прокуратурата на Република България, МВР, ДАНС, НАП и Агенция „Митници“, определени експерти от НАП работят в постоянния състав на създаденото специализирано междуведомствено звено за оказване на експертна помощ за подпомагане разследването на организираната престъпност, свързана с данъчни престъпления. През 2020 г. е извършен анализ на данъчна информация по 64 досъдебни производства или прокурорски преписки, в които са идентифицирани 596 лица, участници в измами. В резултат на анализите са изготвени описания на механизмите на данъчните измами, описани в 179 схеми на данъчни измами.

През 2020 г. служители на НАП, командировани в ГД БОП съгласно Споразумение, са извършили анализ на данъчна информация по оперативни разработки от служители на ГД БОП, в резултат на което са идентифицирани 856 задължени лица, участници в измами.

Обмен на информация по линия на националния Съвет за координация в борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на ЕС (АФКОС) в изпълнение на Националната стратегия за превенция на нередностите и измамите, засягащи финансовите интереси на Европейския съюз за периода 2014 – 2020 г.

В качеството си на член на Съвета за координация в борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на ЕС, НАП носи двустранна отговорност - за опазване на приходната част на бюджета, от който се отчисляват и попълват част от собствените ресурси на ЕС (под формата на членски внос на база ДДС и БНД), както и за принудителното събиране на неправомерно отпуснати, разходвани и дължими средства по фондове и програми на ЕС, в т.ч. с национално съфинансиране и/или свързани изцяло с традиционните собствени ресурси, съставляващи приходната част в общия бюджет на Европейския съюз.

В изпълнение на чл.8а от ПМС №18/2003 г., през 2020 г. НАП е изготвила и предоставила в дирекция „Защита на финансовите интереси на ЕС“ към МВР (АФКОС), 12 месечни справки за предприетите действия по обезпечаване и принудително събиране на публичните и частни държавни вземания, предадени в НАП от управляващите европейски средства държавни органи и институции, като случаи на нередности и/или измами, засягащи финансовите интереси на ЕС и националния бюджет.

Във връзка с изготвянето на годишен доклад за дейността на Съвета АФКОС за 2019 г., НАП е предоставила информация за предприетите важни законодателни, административни, оперативни и организационни мерки през 2019 г., за извършените дейности по координация и сътрудничество на национално и европейско ниво и за оперативните действия за защита на финансовите интереси на ЕС.

2. Фискален контрол върху движението на стоки с висок фискален риск (СВФР) през 2020 година

През 2020 г. денонощният фискален контрол върху движението на стоки с висок фискален риск на територията на страната се осъществи на 315 фискални контролни пункта (ФКП), разположени в близост до граничните контролно-пропускателни пунктове (ГКПП) и във вътрешността на страната - на територията на големите борси и тържища, пристанища, данъчни складове за съхранение на течни горива и на местата на получаване/разтоварване на стоките. Стоките с висок фискален риск (СВФР) са идентифицирани от приходната администрация като рискови, тъй като са използвани често в схеми за данъчни измами. Това са предимно бързооборотни стоки като плодове, зеленчуци, месо и месни продукти, захар и продукти за производство на захар, мляко и млечни продукти, течни горива и др. През 2020 г. общият брой на наблюдаваните стоки е 563 броя.

На фискалните контролни пункта са извършени общо 403 342 бр. проверки на транспортни средства, превозващи СВФР, като на 88 963 бр. от тях са поставени технически средства за контрол (ТСК). Извършени са общо 44 176 броя проверки на мястото на получаване/разтоварване на СВФР.

Списъците на СВФР (с кодовете по комбинираната номенклатура) и фискалните контролни пунктове (ФКП), ведно с утвърдените заповеди, са публикувани на интернет страницата на НАП (www.nap.bg).

Общо по вид и количество са проверени 3 362 416 959 кг/л СВФР, изобразени на посочената по-долу схема:

Източник: НАП

В резултат на извършения фискален контрол, през 2020 г. са предприети действия за налагане на обезпечителни мерки на основание чл.121а, ал. 3 от ДОПК срещу 476 задължени лица, от тях 9 са предадени на прокуратурата. Общата стойност на наложените обезпечения е 5,5 млн. лева. Установени са 101 административни нарушения, за които са съставени АУАН. Отчетена е стока, изоставена в полза на държавата, с общо количество 80 470 кг. и стойност 63,6 хил. лева.

Фискален контрол върху движението на горива

След включването през 2017 г. на определен тип горива в списъка на СВФР, се осъществява фискален контрол на изведеното от данъчен склад (ДС) гориво, освободено за потребление по реда на Закона за акцизите и данъчните складове, както и горивото под режим отложено плащане на акциз (РОПА) – за движението между данъчните складове.

Провереното количество гориво за 2020 г. е, както следва:

- Контролирани са 63 бр. данъчни склада, 4 бр. петролни бази;
- Проверени количества гориво:
 - ✓ на ГКПП – 299 652 661 литра;
 - ✓ на изхода на ДС - освободено гориво, с платен акциз – 73 437 666 литра;
 - ✓ под РОПА - за постъпило/напуснало от/до друг ДС гориво – 25 299 870 литра;
 - ✓ поставени технически средства за контрол – 429 броя;
- Наложени обезпечения:
 - ✓ обезпечени лица – 50 броя;
 - ✓ наложени обезпечения - 62 броя;
 - ✓ обща стойност – 143 483 лева.

Индикатори за изпълнение

При съпоставянето на данните за периода 01.01.2020 г. - 31.12.2020 г., спрямо същия за 2019 г. се отчита ръст на постъпленията от данъци и задължителни осигурителни вноски от:

- ръст на приходите от лица, осъществили ВОП на СВФР – 6,7 %, като ръстът от осигурителни вноски е 6,2 % и от ДДС – 8,3 %;

- ръст на приходите от лица, осъществили доставки в страната на СВФР, които са били обект на фискален контрол (над 81 % от тях са при контрол на данъчни складове за течни горива) – 10,7 %, като ръстът от осигурителни вноски е 4 %, а от ДДС - 16 %;

- ръст на приходите от лица, осъществили превоз на СВФР – 13,5 %, като ръстът от осигурителни вноски е 6,8 % и от ДДС – 22,4 %.

Анализът на данните показва, че се запазва тенденцията от предходните години за положителен ръст на декларираните данъци и задължителни осигурителни вноски и данъчна основа за ВОП, проверки в страната при лицата, обект на фискален контрол, както и при лицата, превозващи СВФР.

Съвместни контролни действия

В оперативен план, служителите на ГДФК са участвали в съвместни контролни акции (3 252 броя) с АМ, МВР, ДКСБТ, *ДАМТН*, БАБХ, БИМ, ИААА, ИАГИТ, КЗП, АПИ, ГДБОП, ДАНС и др. на територията на цялата страна.

Въз основа на споразумение за сътрудничество между НАП и Национална агенция за данъчна администрация на Румъния (НАДА), в областта на фискалния контрол, се осъществи целогодишен обмен на информация и мониторинг на над 3 500 камиона на българо-румънската граница.

Резултатите от съвместните акции:

- Предотвратени контрабандни схеми;
- Идентифицирани превантивно стоки, опасни за здравето на хората;
- Отнети и изоставени стоки в полза на държавата; разпореджване със стоките: безвъзмездно предоставяне на бюджетни организации; продажби на стоките; унищожена стока.

II. Управление на риска от неспазване на данъчното и осигурителното законодателство

1. Резултати от дейностите по управление риска

1.1. Идентифициране, анализ и оценка на конкретни рискове

През 2020 г. са приключени анализите по 4 конкретни риска, в т.ч. обект на изследване са били два от наблюдаваните и управлявани от НАП риска с цел определяне на актуалните им характеристики, предвид тяхната значимост от гледна точка на загубите, които причиняват на бюджета. Един от рисковете е свързан с намаляване на задълженията от данъка върху добавената стойност чрез реализиране на организирани измами с този вид задължение, а другият, от укриване на приходи от лица, осъществяващи дейност търговия с течни и газообразни моторни горива.

Извършено е идентифициране на 4 нови риска, като единият от тях, свързан с укриване на печалби чрез отчитане на фиктивни разходи по фактури, издадени от нерегистрирани по ЗДДС лица, е установен на база на резултатите от пилотно реализираното сегментиране и поведенческо профилиране на предприятията в страната. Останалите рискове се наблюдават в конкретни икономически дейности в сферата на услугите, или са свързани с конкретен вид данък, като риска от укриване на окончателен данък от физически лица за получените от тях доходи с източник чужбина.

Във връзка с настъпилите промени в икономическите условия на страната, в следствие на пандемията от Covid-19, текущо през годината е извършено наблюдение на конкретни управлявани от НАП рискове с цел навременно идентифициране на настъпващите промени в рисковото поведение на лицата и актуализиране на действията на НАП спрямо тях, най-вече в силно засегнатите сектори на икономиката.

1.2. Разработване на програма за спазване на законодателството и минимизиране нивата на риск за 2020 г. и 2021 г.

Предвид настъпилите промени в икономическия климат на страната е извършено наблюдение и оценка на бизнеса в условията на Covid-19 преди окончателното утвърждаване на Програмата за спазване на законодателството и намаляване на нивата за риск за 2020 г. и 2021 година. През месец май 2020 г. е направена първоначална оценка на влиянието на наложените рестриктивни мерки върху бизнеса с цел ограничаване разпространението на Covid-19, което в следствие е изпълнявано периодично. Като резултат са изготвени общо 5 доклада, в които са изведени следните резултати:

– Оценка на настъпващите изменения в бизнеса като цяло за страната и по отделни сектори и дейности на икономиката. Идентифицирани са на ранен етап сектори, отрасли и дейности, в които има съществени отклонения, както от гледна точка на промените в реализираните обеми на дейността, така и в евентуално засилване на рисковото поведение на лицата;

– Разработени са прогнози за очакваните промени в бизнеса в годишен аспект в три възможни сценария на развитие на кризата с цел да се идентифицират секторите, в които се очакват съществени отклонения в реализираните обеми от дейността. В прогнозите са обхванати всички икономически сектори, а не само за тези, в които са прилагани строги ограничителни мерки;

– Прогнозирани са и очакваните промени в управляваните от НАП рискове. Предмет на изследване са основните характеристики на конкретните рискове – щета, брой рискови лица, промяна на рисковото поведение, с цел определяне на необходимостта от преразглеждане на мерките за третиране на всеки риск, от Съвета за управление на риска. Последната актуализация на оценката на бизнеса и прогнозираните очаквани промени по сектори и икономически дейности в рамките на календарната година е направена през август 2020 г. на база реално отчетени данни към края на юни същата година. Въз основа на резултатите от първоначално извършените наблюдения на бизнеса, както и направените прогнози по трите възможни сценария за очакваните промени в основните характеристики и поведението на задължените лица по управляваните от НАП рискове, в оперативен

порядък съвместно с компетентните дирекции са направени предложения за третиране на рисковете в зависимост от реализирането на всеки един от сценариите.

Като резултат от тези действия и след съгласуване от членовете на Съвета за управление на риска е утвърдена Програмата за спазване на законодателството и намаляване на нивата на риск за 2020 г. и 2021 г., като в нея са заложили предложените мерки за третиране на рисковете по първия сценарий. Определените за третиране рискове в програмата са общо 29 риска, в т.ч. 6 риска, проявяващи се на тактическо ниво и 23 риска на оперативно ниво, от които 5 нови риска, които досега не са били обект на третиране от страна на администрацията. Програмата е актуализирана в края на годината поради установени индикации за втора вълна на разпространение на Covid-19 (реализация на втори сценарий) и наложените в тази връзка по-строги ограничения, засягащи определени сектори на икономиката в страната. Актуализацията се изразява в промяна на обема на мерките за третиране на 10 конкретни риска, които са повлияни от промените в икономическата обстановка, както и допълнително включване за третиране на риска, свързан с укриване на приходи при търговия с лекарства и санитарно-хигиенни продукти, предвид установените индикации за засилване на рисковото поведение на лицата, осъществяващи тази дейност. В рамките на първата година от програмния период са инициирани мерките за третиране на 17 риска. Реализирани са дейностите, свързани с подпомагане на процеса по изготвяне на указания за третиране на конкретни рискове, в т.ч. предоставяне на списъци с потенциално рискови лица на компетентните дирекции, отговорни за изпълнение на мерките, заложили в програмата.

1.3. Съвместна работа по сключено споразумение с външни изследователи

Съгласно сключено допълнително споразумение за продължаване на сътрудничеството между НАП и външни изследователи, през 2020 г. започнаха подготвителните дейности по изпълнението му. Обсъдени са новите области, обект на изследване в следващите две години, както и конкретните дейности, които ще се изпълняват по този проект.

1.4. Вътрешен проект „Сегментиране и поведенческо профилиране на задължените лица“

През 2020 г. в съответствие с утвърдения план-график са инициирани дейности за прагматичното валидиране на проекта, чрез което се цели да се установи:

- Дали прилагането на модела ще доведе до по-резултатни контролни действия, дали определения в рамките на проекта рисков профил на лицата съответства с реалния, установен в хода на контролните производства. В тази връзка в началото на 2020 г. са възложени действия по селекция и последващи контролни действия на подбрани извадки от лица, като към момента са приключили възложените селекции и една част от проверките. Ревизионните производства са в начален етап на изпълнение като до момента са възложени малка част от тях. Независимо от това, към края на 2020 г. предварителните заключения показват, че:

- ✓ използването на резултатите от модела за сегментиране и профилиране на предприятията в процеса на контролната дейност в НАП води едновременно до по-висока ефективност на селекцията и до по-резултатни проверки;

- ✓ по отношение на физическите лица – извършените селекции потвърждават определения по модела рисков профил, като делът на решенията за възлагане на ревизия при селекция на лица, определени по модела като високо рискови, е 90%. За лицата, определени от модела като ниско рискови, е установено, че по-подходяща мярка за третирането им е възлагането на проверка, при която е висока вероятността лицето по своя инициатива да подаде коригираща декларация, което влияе благоприятно върху ефективното разпределение на ресурсите на администрацията.

- Дали прилагането на модела ще доведе до по-ефективно третиране на лица в процеса на управление на конкретни рискове, като за целта обект на валидиране ще бъдат резултатите от третирането на 3 риска (един нов и два риска с различно повлияване в резултат на третирането им досега). През 2020 г. са инициирани контролни действия спрямо предварително подбрани по две групи лица по всеки риск. Очакванията са през 2021 г. да приключат контролните действия и да бъде извършена оценка на резултата от валидирането;
- Дали прилагането на модела подпомага идентифицирането на нови рискове. В тази връзка е извършен дълбочинен анализ на два сегмента, включващи предприятия със сходни характеристики, в резултат на което е идентифициран нов риск, свързан с укриване на печалби чрез отчитане на фиктивни разходи по фактури, издадени от нерегистрирани по ЗДДС лица. Проявлението на риска е изследвано и спрямо останалите сегменти от предприятия. Като резултат е установено, че основният брой носители на този риск (рисковите лица) са съсредоточени именно в анализирания първоначално два сегмента.

1.5. Пилотно тестване в България на Модел за зрялост в областта на управление на риска, разработван от проектна група на Платформата за управление на риска по програма Фискалис 2020

Изграждането на модел за оценка на зрелостта и за развитие на управлението на риска от неспазване на данъчното законодателство е проект, който се изпълнява от проектна група на Платформата за управление на риска по програма Фискалис 2020 г., в която активно участва и представител на дирекция „Управление на риска“ в НАП.

Основната цел на модела е да бъде ползван от всяка отделна европейска данъчна администрация за самооценка на зрелостта ѝ в областта на управлението на риска и да подпомогне администрациите в усилията им за развитие на системите им за управление на спазването. В тази връзка през първо тримесечие на 2020 г. в НАП бе проведено пилотно тестване на разработения проект на модел, чиято основна цел бе да се идентифицират евентуални проблемни области при прилагане на модела като цяло и в отделните компоненти, които го съставляват, както и да се предостави обратна връзка доколкото е разбираем, полезен, последователен и лесен за прилагане разработеният модел. Независимо от настъпилите по повод Covid-кризата затруднения, резултатите от пилотното тестване бяха представени (онлайн) и оценени високо от проектната група.

III. Събиране на просрочени публични вземания

1. Резултати от събиране на просрочени публични вземания

В резултат на комплексно и систематично прилагане през последните години на специфични организационни и управленски мерки и кампании, както и инициирани нови такива през 2020 г., се отчита трайна промяна в поведението на клиентите на НАП.

Общият размер на декларираните и начислени суми за данъци, задължителни осигурителни вноски и глоби/имуществени санкции, наложени от органите на НАП през 2020 г., е нараснал с 938,1 млн. лв., което е ръст от 2,9 %. Отчита се ръст на декларираните задължения от 3,2 % (999 млн. лв.), докато размерът на задълженията по издадени през годината ревизионни актове, включващи както декларирани, така и допълнително установени задължения, е намалял с 6,8 % (62,9 млн. лв.).

Платените в срок задължения по декларации и издадени през годината ревизионни актове са нараснали с 0,4 % пункта – от 86,4 % към 31.12.2019 г. до 86,8 % към 31.12.2020 г., като доброволното изпълнение на задълженията по декларации е достигнало 88,1 %.

Размер (главница) на декларираните/начислените и на непогасените в срок задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски

Източник: НАП

Размерът на нововъзникналите просрочени задължения (главница и лихва) се запазва на нивото от предходната година, като отчита слабо повишение от 0,1 % спрямо същия период на 2019 година. В същото време, за погасяването на тези задължения през 2020 г. са събрани със 104,9 млн. лв. по-малко в сравнение с 2019 г., в резултат на което към края на 2020 г. размерът на непогасения остатък от нововъзникналия дълг е със 108,9 млн. лв. (7,7 %) по-висок в сравнение с остатъка в края на предходната година.

Във връзка с усложнената икономическа обстановка в страната в резултат на пандемията, и съгласно § 29 от Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на НС от 13 март 2020 г., в периода на извънредното положение бе преустановено образуването на изпълнителни дела и принудителното изпълнение спрямо длъжниците. В тази връзка третирането на длъжниците бе извършвано освен съобразно степента на риска за събиране на задълженията, но и при отчитане на степента на засягане на дейността на лицата от мерките за ограничаване разпространението на Covid-19.

Посочените причини доведоха до намаление с 2,35 пр. п. на събираемостта на нововъзникналите данъчни и осигурителни задължения в сравнение с предходната 2019 година.

Независимо от горепосоченото, постигнатите резултати през 2020 г. са по-добри от 2018 г. и значително по-добри от постигнатите през 2017 г.:

Платени суми за нововъзникнали задължения

Резултат	2020 г.	2019 г.	2018 г.	2017 г.
Платени суми за нововъзникнали задължения /в млн. лв./	3 051	3 155,9	2 988,3	2 624,2
Събираемост на нововъзникналия дълг	66,70%	69,05%	63,94%	58,39%
Салдо на нововъзникналия дълг /в млн. лв./	1 523,4	1 414,5	1 685,0	1 870,2

Източник: НАП

Близо 97,3 % от всички декларирани през 2020 г. задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски са погасени в рамките на същата календарна година (включва както доброволното изпълнение, така и събраните от публичните изпълнители

просрочени публични задължения), като се отчита намаление от 0,1 пр. п. в сравнение с постигнатия резултат за същия период на 2019 година.

Поради посочените по-горе причини, намалява и абсолютната стойност на събраните суми за погасяване на задължения, възникнали в предходни години. Общият размер на платените през 2020 г. суми за погасяване на просрочени публични задължения за данъци, задължителни осигурителни вноски и глоби/имуществени санкции, наложени от органите на НАП (стари и нови), е 3,686 млрд. лв., което е с 210,6 млн. лв. (5,4 %) по-малко в сравнение с 2019 г., но с 13,8 млн. лв. (0,4 %) повече в сравнение с 2018 година.

За погасяване на публични вземания, предявени от публични вискатели, различни от НАП, са събрани 67,5 млн. лв., което е с 23,2 млн. лв. повече в сравнение с 2019 г. (ръст от 52,4 %).

1.1. Мерки, целящи стимулиране на доброволното изпълнение

Засилено се прилагат мерки за стимулиране на доброволното изпълнение на публичните задължения чрез т.нар. „меки способи“ – чрез изпращане на персонални електронни съобщения и/или осъществяване на телефонни контакти за уведомяване на лицата за заплащане на дължимите от тях публични задължения в най-кратки срокове, включително и за разясняване на негативните последици от неплащането им и възможностите за обезпечаване и плащане на дълговете при финансови затруднения. Мерките целят да:

- провокират активно поведение от страна на лицата, с оглед заплащане на задълженията им;
- дисциплинират и трайно променят поведението на клиентите на НАП;
- намаляват разходите за събиране на публичния дълг, чрез намаляване броя на лицата, за които ще се предприемат последващи действия за принудително събиране.

Изпращане на съобщения до лица с нововъзникнали задължения

Следвайки разбирането, че колкото по-рано се третира един дълг, толкова по-ефективно се събира същия, и през 2020 г. продължи практиката за ранно уведомяване на задължените лица, които са пропуснали да платят в пълен размер публичните си задължения в срок. Чрез внедрена в края на 2017 г. автоматизирана функционалност за всяко нововъзникнало публично вземане до съответното задължено лице се изпращат електронни съобщения.

Съгласно отчетните данни за 2020 г., близо 44 % от лицата погасяват изцяло задълженията си, във връзка с които им е изпратено уведомителното съобщение, в тримесечен срок от изпращането му, а размерът на третирания с мярката дълг намалява в посочения срок с близо 67,0 %.

Наред с изпращането на електронни съобщения се провеждат и телефонни кампании с оглед стимулиране на доброволното плащане на дълга.

Лицата, които въпреки горепосочените мерки не са погасили задълженията си и не са иницирали контакт с администрацията за уточняване начините за погасяването им, са обект на приоритетни действия за обезпечаване и събиране на дълга.

1.2. Мерки за принудително събиране на вземанията от некоректни длъжници

Постоянен мониторинг по отношение на длъжници с просрочени задължения

И през 2020 г. продължи постоянният мониторинг на длъжници с най-големи просрочени задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски, категоризирани като събираеми и частично събираеми. Мярката включва провеждането на персонални срещи от страна на директорите на ТД на НАП с лицата, с цел предоставяне на обезпечения и/или извършване на цялостни или частични плащания на просрочените дългове, ефективно наблюдение на поетите от длъжниците ангажименти и навременен

контрол за третирането им от страна на компетентните органи – актуална оценка на икономическия статус на задълженото лице, своевременно налагане на обезпечителни мерки, издаване на разрешения за неотложни плащания, разсрочване/отсрочване, реализиране на имуществото, извършване на ревизии и проверки при необходимост и други.

При 2 911 от наблюдаваните лица е отчетено намаление на размера на дълга на лицата в периода, в който са обект на мониторинг с 473,5 млн. лв., като 529 бр. от тях са погасили изцяло общите си задължения в размер на 169,3 млн. лева.

Ежемесечен мониторинг

Осъществява се текущо наблюдение по отношение формирането на публични задължения от търговци на течни горива, както и лица, притежаващи лицензии и разрешения за производство и съхранение на акцизни стоки под режим отложено плащане, за организиране на хазартни игри и дейности по смисъла на чл. 4 от Закона за хазарта, или упражняващи дейност по Закона за частната охранителна дейност и лица – лицензирани превозвачи по смисъла на Закона за автомобилните превози, извършващи обществен превоз на пътници и товари на територията на Република България и Общността.

Мярката има превантивен характер и цели промяна на поведението на наблюдаваните лица в посока плащане на задълженията в срок. За лицата, които системно не изпълняват задълженията си, се уведомяват съответните лицензиращи органи, с оглед предприемане на действия по отнемане на предоставените им лицензи.

Мерки по отношение на земеделските производители

През 2020 г., на база на Инструкцията за взаимодействие и обмен на информация между НАП и Държавен фонд „Земеделие“ (ДФЗ), в НАП са постъпили 13 бр. списъци с лица – земеделски производители, одобрени за получаване на парични помощи от ДФЗ по различни схеми и програми за подпомагане за 2019 г. и 2020 г., в т.ч. – 35 хил. лица, с просрочени публични задължения. Същите са били предмет на приоритетни действия от страна на публичните изпълнители в НАП, като при липса на доброволно плащане на дълга са запорирани банковите им сметки, по които са изплащани сумите от ДФЗ.

Насочване на изпълнението към вземания на длъжници (изпълнители по договори) от трети лица - разпоредители с бюджет

Една от основните мерки за събиране на публичните задължения от длъжници, явяващи се изпълнители по договори с лица-разпоредители с бюджетни средства, е приоритетно насочване на изпълнението към предстоящите плащания по тези договори. В тази връзка е прието Решение на Министерския съвет № 592/21.08.2018 г. за условията и реда за разплащанията на разпоредители с бюджет по договори, което предвиди нов ред за разпоредителите с бюджет, а именно да уведомяват приходните администрации, както за предстоящите плащания по договори или първични платежни документи, така и за сключените от тях договори. Промяната цели да повиши приходите в бюджета. Във връзка с последиците от пандемията и обявените съответно извънредно положение и обстановка, Решение № 592 на Министерския съвет от 2018 г. за условията и реда за разплащанията на разпоредители с бюджет по договори (РМС № 592/2018 г.) бе изменено с Решение № 681 на Министерския съвет от 2020 г., съгласно което бе предвидено механизмът да не се прилага и за целево предоставените средства от Европейския съюз, когато тези средства са обвързани с временни мерки за справяне с последиците от Covid-19..

През 2020 г. по реда на РМС № 592/2018 г. са регистрирани 533 831 броя уведомления за предстоящи плащания или с 11,7 % повече спрямо 2019 г., като 37 943 бр. от тях са насочени за предприемане на действия от публичен изпълнител в компетентната ТД на НАП. Във връзка с постъпилите уведомления през 2020 г. са събрани суми в размер на 317,0 млн. лв., което е със 106,7 млн. лв. (50,7 %) повече в сравнение с 2019 година.

Мярката е доказала ефективността си, като в резултат от прилагането ѝ реално постъпилите суми от въвеждането ѝ в края на 2014 г. до края на 2020 г. са в размер на 1 348,8 млн. лева.

Електронна комуникация с длъжници, публични взискатели и заинтересовани страни

Предвид все по-нарастващата необходимост от автоматизация на процесите на функция „Събиране“, породени в последната година и от динамичната обстановка, свързана с пандемията от Covid-19, наложила работа от разстояние, през 2020 г. се реализираха нови функционалности в ИС „Събиране“, подпомагащи електронната комуникация на публичните изпълнители с длъжниците, публичните взискатели, банки и други заинтересовани страни.

В резултат от посоченото, през 2020 г. чрез информационна система „Връчване“ са връчени 165 437 бр. документи за целите на принудителното събиране на просрочени публични задължения – с 128 963 бр. повече спрямо 2019 г., т.е. налице е увеличение от близо четири пъти (354,0 %).

2. Държавни вземания

2.1. Продажба на конфискувани, отнети и изоставени в полза на държавата и придобитите в производството по несъстоятелност имущества

През 2020 г. приходите от реализация на конфискувани, отнети и изоставени в полза на държавата вещи са в размер на 2,7 млн. лева. Няма имущества, придобити от държавата в производства по несъстоятелност.

Основната част от приходите е формирана от вещи, които са приети от НАП по актове на органи на съдебната власт, включително постановени по отменения Закон за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество (ЗОПДНПИ (отм.)) и Закона за предотвратяване на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗПКОНПИ). От търгове, проведени по реда на ДОПК, са реализирани приходи от 2,1 млн. лева. От тях 1,8 млн. лева са от продажба на имущества, възложени на НАП по реда на ЗОПДНПИ (отм.) и ЗПКОНПИ.

Значителна част постъпления са от продажбата на отнети в полза на държавата недвижими имоти. Няма промяна по отношение на затруднената реализация на недвижимите имоти, предвид лошото им състояние, наличието на тежести върху част от тях (ипотеки, възбрани), както и лошата слава на бившите им собственици.

През 2020 г. продължи участието на експерти от НАП в реализацията на проект „Разработване и внедряване на електронна информационна система „Национален регистър на запорите“ по Оперативна програма „Добро управление“ с бенефициент Министерството на правосъдието. Проектът предвижда разработване на модул за онлайн платформа за електронна публична продажба, която да дава възможност за реализацията на конфискувано, отнето или изоставено в полза на държавата имущество по електронен път. Бяха извършени тестове в тестова среда на модул за електронна публична продажба и приемане на разработената информационна система от сформирана междуведомствена работна група.

2.2. Действия по събиране на публични вземания в производствата по несъстоятелност

НАП осъществява процесуално представителство на държавата в производствата по несъстоятелност, в които държавата е кредитор.

Събраните публични вземания от търговци в открити производства по несъстоятелност през 2020 г. са в размер на 10,1 млн. лева.

Събраните суми са формирани от разпределение на суми в производството по несъстоятелност, в резултат от осребряване на имущества на несъстоятелни търговци – 9,7 млн. лв. и от доброволни плащания от трети лица – 0,4 млн. лева. Събраните суми през 2020 г. са с 37,0 % по-малко от събраните през 2019 г., с 38,0 % по-малко от събраните през 2018 г. и със 152,0 % повече от планираните за събиране приходи.

През 2020 г. е осъществен контрол върху изготвени от синдиките на търговци в открито производство по несъстоятелност 1 117 акта, от които 826 списъка на приети, респ. неприети вземания и 291 сметки за разпределение. Предприети са съответните процесуални действия чрез изготвянето на 238 възражения, от които 166 бр. с правно основание чл. 690 от Търговския закон (ТЗ) и 72 възражения с правно основание чл. 728 от ТЗ.

2.3. Действия по събиране на частни държавни вземания

През 2020 г. събраните суми за частни държавни вземания са в размер на 4,8 млн. лв., от които 0,3 млн. лв. са платени с компенсаторни инструменти.

Администрирани са вземания по чл. 3, ал. 7, т. 6 от Закона за националната агенция за приходите (ЗНАП) срещу 539 длъжници (по програми САПАРД, ФАР, ОП „Развитие на човешките ресурси”, ОП „Административен капацитет”, ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика”, ОП „Околна среда”, ОП „Регионално развитие” и др.), като преписките по 33 от тях са приключени през годината. Събирането на средствата, подлежащи на възстановяване по европейски програми, продължава да е приоритет в работата по обезпечаване и събиране на частни държавни вземания. През 2020 г. са постъпили 1,7 млн. лв. във връзка с предадени през предходни години преписки, а през 2019 г. са събрани 2,1 млн. лева.

През 2020 г. на НАП са предадени за събиране 11 696 изпълнителни листа, издадени в полза на Националното бюро за правна помощ (НБПП), 81 преписки за вземания по чл. 3, ал. 7, т. 5 и 6 от ЗНАП и 84 преписки по Закона за кредитиране на студенти и докторанти (ЗКСД). В информационната система за администриране на частни държавни вземания са въведени 16 850 изпълнителни листа за длъжници на НБПП и 100 % от преписките за останалите видове вземания.

С оглед предприемане на действия по установяване и събиране на ЧДВ, през 2020 г. са изготвени 25 023 молби за образуване/присъединяване по изпълнителни дела при 8 990 молби за 2019 година. С оглед приемането на Закона за управление на средствата от европейските структурни и инвестиционни фондове (ЗУСЕСИФ) и промяната на характера на вземанията, произтичащи от наложени финансови корекции, през 2020 г. не са издавани актове за установяване на ЧДВ за този вид вземания.

През 2020 г. са получени 28 028 призовки и съобщения, свързани с производства относно ЧДВ, във връзка с които са предприети последващи действия. За сравнение, през 2019 г. са приети 15 134 бр., а през 2018 г. – 7 757 призовки и съобщения.

От предадените за събиране през 2020 г. преписки е извършвано проучване на имущественото състояние на всички лица, за които през периода са изготвени молби за образуване/присъединяване по изпълнителни дела за вземания на НБПП, както и по отношение на 91,5 % от получените през 2020 г. преписки за останалите видове администрирани вземания, за които е било необходимо.

Мерки, предприети от Агенция „Митници“

През 2020 г. от митническите органи, при осъществяване на контролните им функции и реализиране на административнонаказателна отговорност на лицата, нарушили Закона за митниците (ЗМ), Закона за акцизите и данъчните складове (ЗАДС), Валутния закон (ВЗ), Закона за пътищата, Закон за движението по пътищата и Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество са

съставени общо 5 567 броя актове за установяване на административни нарушения (АУАН).

По спазване на Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество са установени 2 броя нарушения. Общият брой на издадените наказателни постановления и сключените и одобрени споразумения е 8 312 броя, които спрямо 2019 г. бележат ръст с около 11,0 %. Размерът на наложените наказания е в размер на 9,5 млн. лв., като реално платените глоби и имуществени санкции възлизат на 6,1 млн. лв. или с около 0,8 млн. лв. повече от събраните през 2019 година.

През отчетния период бяха образувани 274 броя досъдебни производства, от които 128 броя по чл. 234 от Наказателния кодекс (НК), 139 броя по чл. 242 от НК, 1 брой по чл. 242а от НК и 6 броя по чл. 251 от НК.

Установени са пренасяни през границата на страната парични средства, благородни метали, скъпоценни камъни, изделия със скъпоценни камъни и изработени от такива, недекларирани по съответния ред в общо 95 случая. В хода на извършените проверки са открити недекларирани пари в брой с левовата равностойност на близо 4,5 млн. лв., над 23 кг. изделия от злато и над 54 кг. изделия от сребро. Пренасяните недекларирани парични средства са в различни валути – евро, щатски долари, британски лири, български левове, турски лири, румънски леи, канадски долари, чешки крони и полски злоти.

С оглед активните действия на митническите органи, свързани с прилагане на правомощията им по реда на ЗАДС и ЗМ, както и тези за разследване на престъпления, през 2020 г. бяха обезпечени като доказателства по Закона за акцизите и данъчните складове, задържани по Закона за митниците и иззети по реда на Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) следните количества акцизни стоки:

- 16,1 млн. къса цигари;
- 18,0 тона тютюн за пушене (вкл. тютюн за наргиле);
- 123,6 хил. литра етилов алкохол и високоалкохолни напитки;
- 15,1 хил. литра вино;
- 276,9 хил. литра енергийни продукти;
- 42,2 тона енергийни продукти.

В резултат на осъществения през 2020 г. акцизен и митнически контрол, са предотвратени щети за бюджета в размер на над 6,1 млн. лв. (в т.ч. над 2,1 млн. лв. от акциз на цигари, над 2,7 млн. лв. от акциз на тютюн за пушене, над 1,1 млн. лв. от акциз на етилов алкохол и алкохолни напитки, над 0,2 млн. лв. от акциз на енергийни продукти).

Продължи прилагането на мерки за засилен контрол чрез постоянно физическо присъствие в данъчните складове (мониторинг). През 2020 г., съвместно с органите на Министерството на вътрешните работи (МВР) са организирани и проведени операции за засилен контрол (мониторинг) на данъчни складове за производство и складиране на акцизни стоки (вкл. на четири данъчни склада за производство и складиране на тютюневи изделия и на пет данъчни склада за производство и складиране на етилов алкохол).

През 2020 г. са въведени общи изисквания към лицензираните складодържатели за използване на системи за видеонаблюдение и контрол в данъчните складове. С направените промени са създадени ясни правила по отношение на контрола, осъществяван от митническите органи, чрез използването на модерни технически средства. Налице е ясна проследимост в исторически аспект на транспортните средства, пребивавали на територията на данъчните складове и минимизиране на риска от нерегламентирани действия. Дистанционното 24-часово видеонаблюдение в данъчните складове ще изиграе съществена превантивна роля по отношение на нерегламентираното движение на акцизни стоки, като ще окаже и значително дисциплиниращо въздействие върху лицата. Използването на съвременна видеотехника за контрол в данъчните складове гарантира защитата на фискалните интереси на държавата, без да възпрепятства дейността на данъчнозадължените лица. Изпълнението на заложените нормативни изисквания ще

доведе до намаление на сивия сектор в условията на равнопоставеност на лицензираните складодържатели.

През 2020 г., продължи изпълнението и прилагането на влезлия в сила от месец февруари 2019 г. план за изпълнение на съвместни контролни действия от структури на МВР и Агенция „Митници“ при въвеждане (разтоварване) на петролни продукти на територията на Република България от плавателни средства, в пристанища на територията на Русе, Бургас и Варна.

С цел предотвратяване и разкриване на дейности, свързани с данъчни нарушения при вътреобщностни сделки с енергийни продукти, през годината е извършван регулярен обмен с органите на Национална агенция за приходите.

Предвид очертала се рисковата тенденция, Агенция „Митници“ предприе мерки по засилен контрол на химическите продукти, превозвани в посока Република Гърция и по специално на тези, натоварени в 1000 литрови пластмасови съдове. За целта са идентифицирани рискови транспортни средства, за които са създадени рискови профили.

Във връзка със засиления контрол върху енергийните продукти, както и върху продуктите с възможна неправомерна употреба като добавки в моторни горива или горива за отопление, през годината бе създадена организация за извършване на контролни действия в следните насоки:

- временно физическо присъствие и контрол на превозните средства, влизащи и напускащи територията на данъчни складове за производство и/или складиране на енергийни продукти;

- прилагане на чл. 102б от ЗАДС по отношение преминаващите през ГКПП масла и химически продукти в наливно състояние, превозвани в стандартни автоцистерни или в резервоари (пластмасови), разположени в товарните отсеци на превозни средства;

- тематични проверки в данъчните складове за производство и/или складиране на енергийни продукти относно спазването на ЗАДС, Правилника за прилагане на Закона за акцизите и данъчните складове (ППЗАДС), Наредба № Н-1 от 2014 г. за специфичните изисквания и контрола, осъществяван от митническите органи върху средствата за измерване и контрол на акцизни стоки и Наредба № Н-7 от 2016 г. за определяне на ред, начин и формат за изпращане на данните от средствата за измерване и контрол по чл. 103а, ал. 1 от Закона за акцизите и данъчните складове, издадени от министъра на финансите.

През 2020 г., след организиране и координация от страна на междуведомствен координационен център (МКЦ)-ГДБОП, от митническите органи са извършени над 580 проверки (предимно на лица, стопанисващи обекти за разпространение на моторни горива), в които са участвали и други контролни органи - МВР, НАП, Държавна агенция за метрологичен и технически надзор (ДАМТН) и др.

С цел противодействие на контрабандата, нелегалното движение и разпространение на акцизни стоки са проведени:

- Национална митническа операция „АТИЛА“, с цел противодействие на акцизните нарушения и престъпления. По време на контролните действия през месец март и декември 2020 г., са задържани над 240,0 хил. къса цигари, тютюн за пушене, високо алкохолни напитки, няколко тона стоки, нарушаващи права на интелектуална собственост, скимиращи устройства и други. При проверките са засегнати основните куриерски оператори в страната и международните полети на летищата в София, Варна и Бургас. В края на годината се наблюдава тенденция, изразяваща се в спад на установените акцизни нарушения в куриерската мрежа;

- Международна операция „Eclips IV“, фокусирана върху противодействие на контрабандата и нелегалния трафик на тютюневи изделия и инициирана от Центъра по правоприлагане в Югоизточна Европа (ЦПЮЕ).

В рамките на ЕМПАКТ „Акцизи 2020“ митническата администрация участва в провеждането на няколко международни операции:

- Международна операция свързана с наблюдение на движението на автоцистерни, превозващи съгласно придружаващите стоките транспортни документи „разтворител“. В резултат на операцията е прекратено използването на установения през страната маршрут.

- Операция „Chain Bridge VI“ (3-та фаза) насочена към противодействие на измамите с „дизайнерски горива“. Събраната в рамките на операцията информация води до установяване на използваните маршрути за транспортиране на „дизайнерски горива“ в ЕС и дружествата, участващи в търговската верига на доставки. Следоперативният обмен на аналитична информация спомага за своевременното идентифициране на възобновяването на въпросните движения през декември 2020 г. В резултат на проведените непланирани международни оперативни дейности е предотвратено въвеждането на територията на страната на 23,4 хил. кг. енергиен продукт без документ, удостоверяващ плащането, начисляването или обезпечаването на акциз и не е допуснато отклонението на 23,5 хил. кг. енергиен продукт с държава на получаване друга държава-членка.

2.2 Изпълнение на приходите по консолидираната фискална програма

Отчетът на общите приходи, помощи и дарения по КФП за периода 2018 г. – 2020 г. по основни групи, представени и като процент от БВП, е както следва:

Приходи, помощи и дарения по КФП за периода 2018 г. – 2020 г.

(млн. лв.)	2018 г.		2019 г.		2020 г.	
	Отчет	%БВП	Отчет	%БВП	Отчет	%БВП
ОБЩО ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	39 650,9	36,1%	44 048,6	36,8%	44 317,7	37,4%
Данъчни приходи	32 235,5	29,4%	35 280,6	29,5%	35 848,3	30,2%
Преки данъци	6 132,5	5,6%	6 714,9	5,6%	6 913,6	5,8%
Корпоративни данъци	2 464,5	2,2%	2 695,2	2,3%	2 714,9	2,3%
- от нефин. предприятия *	2 276,9	2,1%	2 450,9	2,0%	2 517,1	2,1%
- финансов сектор	187,5	0,2%	244,3	0,2%	197,8	0,2%
ДДФЛ	3 668,0	3,3%	4 019,7	3,4%	4 198,7	3,5%
Приходи на социално осигурителни фондове	9 458,3	8,6%	10 546,9	8,8%	11 008,4	9,3%
Косвени данъци	15 531,0	14,2%	16 847,7	14,1%	16 722,4	14,1%
ДДС	10 064,0	9,2%	11 086,1	9,3%	11 021,0	9,3%
Акцизи	5 203,2	4,7%	5 486,0	4,6%	5 444,5	4,6%
Мита и митнически такси	226,2	0,2%	230,9	0,2%	209,9	0,2%
Данък върху застрахователните премии	37,6	0,0%	44,7	0,0%	47,0	0,0%
Други данъци	1 113,8	1,0%	1 171,0	1,0%	1 203,9	1,0%
Неданъчни приходи	5 302,3	4,8%	6 303,3	5,3%	5 773,1	4,9%
Помощи и дарения	2,113,0	1,9%	2 464,7	2,1%	2 696,4	2,3%

*вкл. постъпленията от данък върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите

Общият размер на **приходите, помощите и даренията** по консолидираната фискална програма за 2020 г. е **44 317,7 млн. лв.**, което представлява 37,4 % от БВП, при 36,8 % от БВП за 2019 г. Постъпилите приходи по КФП за 2020 г. представляват 101,9 % спрямо годишните разчети към ЗДБРБ за 2020 г.

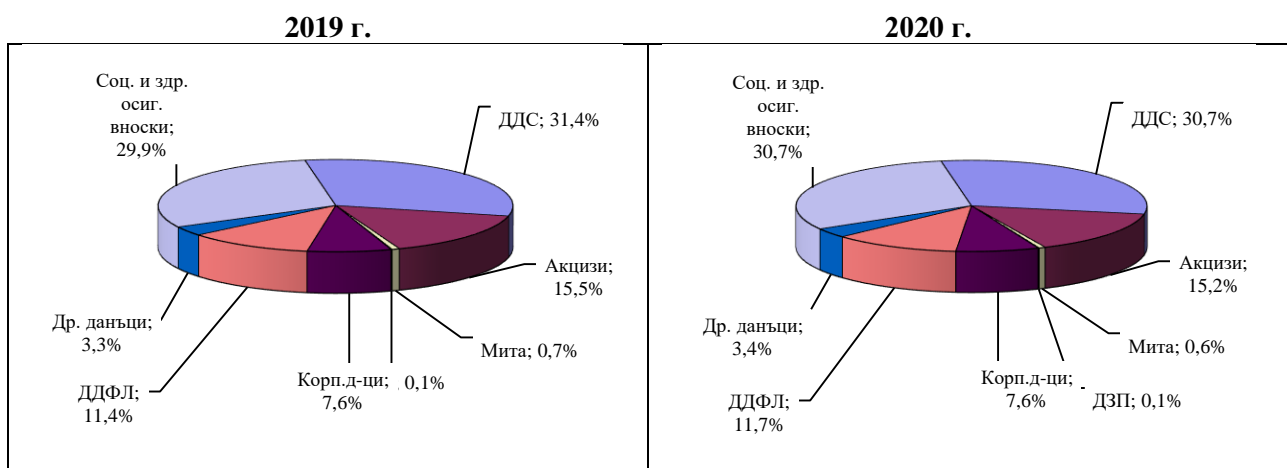
В номинален размер данъчните приходи възлизат на 35 848,3 млн. лв. (30,2 % от БВП), а неданъчните приходи са в размер на 5 773,1 млн. лв. (4,9 % от БВП). Приходите от помощи и дарения са в размер на 2 696,4 млн. лв. (2,3 % от БВП).

Данъчни приходи

Постъпленията от **данъци** по КФП за 2020 г. са в размер на **35 848,3 млн. лв.**, което представлява изпълнение от 102,7 % на разчетите за годината. В структурно отношение преизпълнение на годишните разчети се отчита при всички основни данъци и осигурителните вноски. Данъчните постъпления за 2020 г. представляват 30,2 % от БВП за годината, при 29,5 % от БВП за 2019 г. и имат относителен дял от 80,9 % в общите постъпления по КФП. Спрямо 2019 г. данъчните приходи **нарастват с 567,6 млн. лв.**

(1,6 %). Приходите в частта на *преките данъци* възлизат на 6 913,6 млн. лв., което представлява 105,1 % спрямо годишния разчет. Съпоставени с 2019 г., преките данъци нарастват с 3,0 % (198,7 млн. лв.). Приходите от *косвени данъци* са в размер на 16 722,4 млн. лв., което представлява 102,5 % спрямо годишния разчет. Съпоставени с 2019 г. косвените данъци намаляват с 0,7 % (125,3 млн. лв.). Постъпленията от *други данъци* (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 1 203,9 млн. лв., което представлява 99,5 % от годишния разчет и нарастват с 2,8 % (32,9 млн. лв.) спрямо 2019 г. Приходите от *социални и здравноосигурителни вноски* към 31.12.2020 г. са в размер на 11 008,4 млн. лв. или 101,9 % спрямо планираните за годината, като спрямо 2019 г. нарастват с 461,4 млн. лева. (4,4 %).

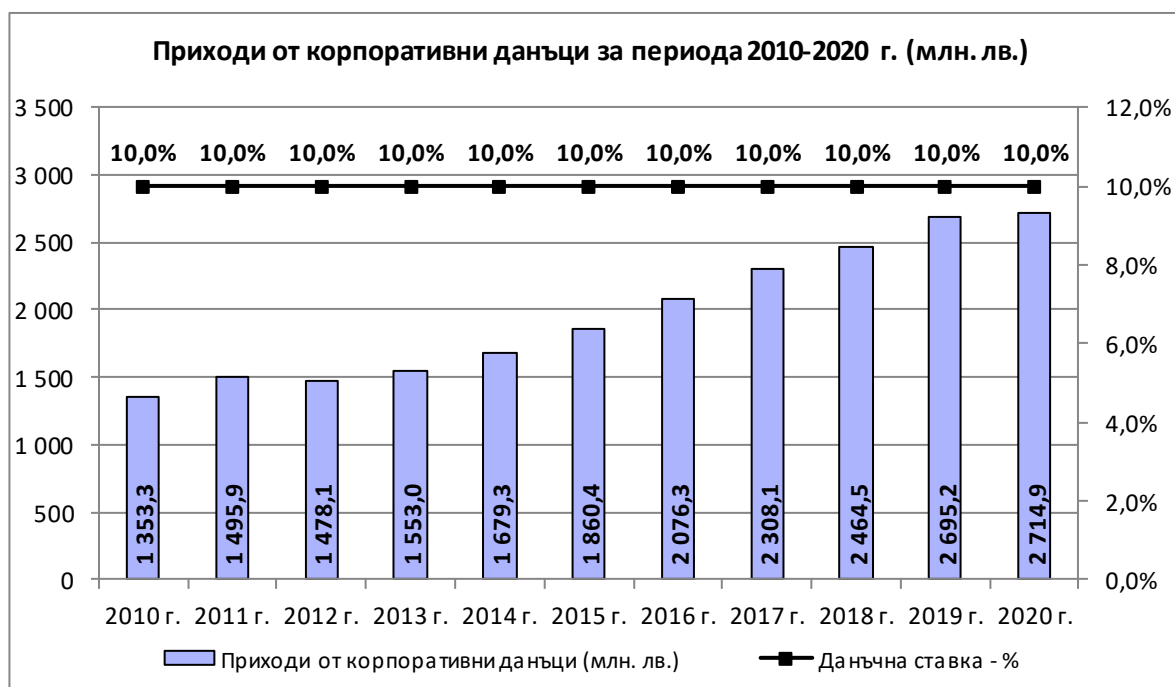
Структура на данъчните приходи по КФП

2.2.1 Корпоративни данъци

Постъпленията от корпоративни данъци в консолидираната фискална програма включват постъпленията от корпоративен данък и данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни юридически лица. За 2020 г. приходите от корпоративни данъци възлизат на 2 714,9 млн. лв. или 109,1 % изпълнение на актуализирания план и представляват 2,3 % от БВП за годината. Отнесени към общо постъпилите данъчни приходи по КФП, корпоративните данъци заемат дял от 7,6 %. В сравнение с 2019 г. събраните приходи нарастват с 19,7 млн. лв. (0,7 %).

Приходите от корпоративни данъци през отчетната година зависят от отчетените финансови резултати (облагаема печалба/загуба) за 2019 г. на задължените лица по Закона за корпоративното подоходно облагане и от размера на направените вноски за данъка за минали години и по ревизионни актове. Влияние върху динамиката на приходите оказват направените, законодателни изменения за удължаване на регламентирания в закона срокове, като част от мерките във връзка с COVID-19.

Източник: Министерство на финансите

Корпоративен данък

Касовите постъпления от корпоративен данък от нефинансови предприятия (вкл. организации с идеална цел) и финансови институции, възлизат на 2 631,6 млн. лв., което представлява 109,2 % изпълнение от предвидените показатели в актуализирания ЗДБРБ за 2020 година. Спрямо 2019 г. постъпленията от корпоративен данък се повишават с 10,0 млн. лв. (0,4 %) на годишна база.

Внесеният корпоративен данък през 2020 г. е в пряка зависимост от резултатите по следните показатели:

- декларираната облагаема печалба за финансовата 2019 г. е 26 477,0 млн. лв., което е увеличение с 3 021,2 млн. лв. (12,9 %) спрямо предходната година;

- декларираната загуба за финансовата 2019 г. е 4 946,5 млн. лв. и е с 255,8 млн. лв. (4,9 %) по-малко, в сравнение с предходната година;

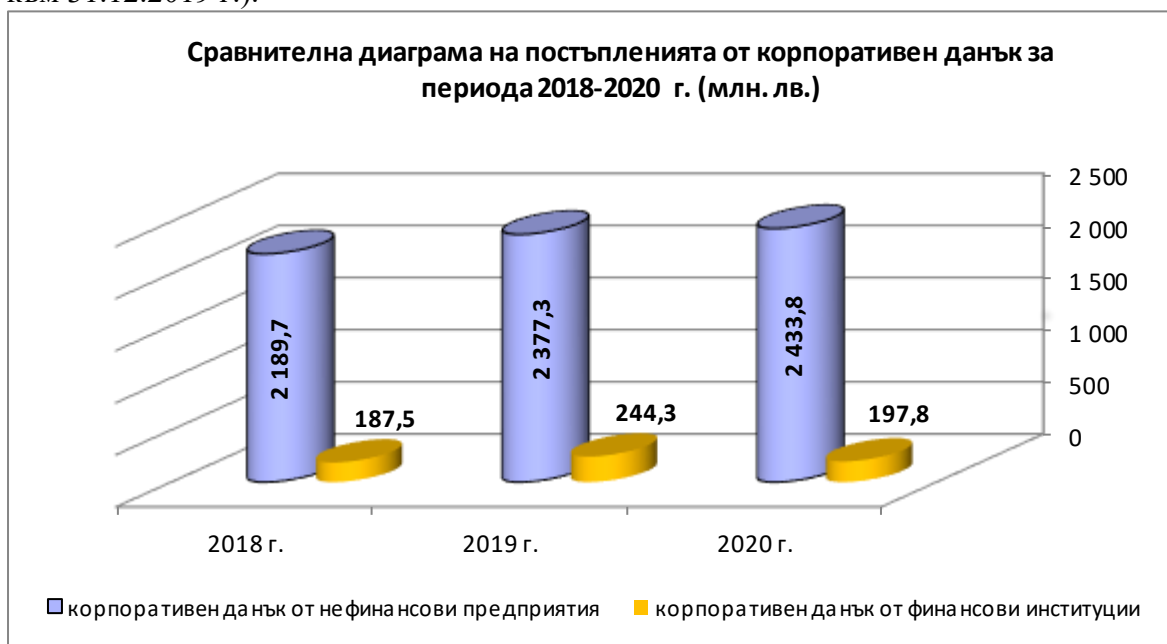
- общият размер на изравнителните вноски по годишни данъчни декларации за финансовата 2019 г. е 965,0 млн. лв., като сумата нараства с 88,3 млн. лв. (10,1 %), съпоставено с размера на изравнителните вноски за предходната година;

- надвнесеният корпоративен данък е 127,4 млн. лв. или с 9,7 млн. лв. (8,3 %) повече на годишна база;

- декларираните авансовите вноски за 2020 г. от данъчно задължените лица, формирани въз основа на данъчна печалба за 2019 г., са в размер на 1 755,2 млн. лв. и отчитат спад на годишна база с 33,2 млн. лв. (1,9 %). В сравнение с предходната година, месечните авансови вноски през отчетната година намаляват с 29,8 млн. лв. (2,0 %), а тримесечните авансови вноски спадат с 3,5 млн. лева (1,1 %) на годишна база.

Разпределението на постъпленията от корпоративен данък през годината е повлияно от направените като част от мерките, във връзка с COVID-19, законодателни изменения за удължаване на регламентирания в закона срок. Тези промени нямат ефект върху приходите от данъка на годишна база, но доведоха до очаквано по-високи постъпления през месец юни на 2020 г. в сравнение със същия период на предходната година. Броят на предприятията, които са се възползвали от удължения срок в подкрепа на ликвидността, е 113 106 броя.

Към 31.12.2020 г. остатъкът за внасяне по годишни данъчни декларации е 93,1 млн. лв. и е със 17,8 млн. лв. (23,6 %) повече, в сравнение с предходната година (75,3 млн. лв. към 31.12.2019 г.).

Източник: Министерство на финансите

Приходите от корпоративен данък от нефинансови предприятия (вкл. организации с идеална цел) към 31.12.2020 г. са в размер на 2 433,8 млн. лв. или 110,9 % изпълнение на актуализирания план за годината и са с 56,5 млн. лв. (2,4 %) повече, в сравнение със събраните през 2019 година. Приходите от нефинансовите институции формират 92,5 % от общите приходи от корпоративен данък. Отчетеният слаб ръст на постъпленията се дължи основно на епидемиологичната обстановка в страната, въведените ограничителни мерки, пряко засегнали определени икономически сектори в икономиката, както и повишената несигурност при данъкоплатците в очакванията за преодоляване на последиците от Covid 19.

Постъпленията от корпоративен данък от финансови институции (вкл. застрахователни дружества) са в размер на 197,8 млн. лв. или 91,3 % от планираните за годината. Съпоставено с 2019 г. се отчита спад с 46,5 млн. лв. (19,0 %), което е в следствие на намалението в приходите от корпоративни данъци при финансовите институции с 59,6 млн. лв. (32,0 %) на годишна база. При постъпленията от корпоративен данък от застрахователни дружества се отчита увеличение с 13,2 млн. лв. (22,7 %) спрямо изпълнението през 2019 година. Приходите от финансови институции (вкл. застрахователни дружества) формират 7,5 % от общите приходи от корпоративен данък за годината.

Основна причина за спада на постъпленията от корпоративен данък от финансови институции са предприетите мерки в банковия сектор в условията на COVID-19, във връзка с решение на централната банка в страната за спазване на гласуваните в Европейския банков орган (ЕБО) „Насоки относно законодателните и частните мораториуми върху плащания по кредити във връзка с COVID-19 (EBA/GL/2020/02)“ от 2 април 2020 година. Утвърденият от УС на БНБ²⁴ на 10 април 2020 г. - „Ред за отсрочване и

²⁴ БНБ, Прессъобщение от 10 април 2020 г., Управителният съвет на БНБ утвърди представения от Асоциацията на банките в България проект на Ред за отсрочване и уреждане на изискуеми задължения към банки и дъщерните им дружества - финансови институции във връзка с извънредното положение, въведено от Народното събрание на 13 март 2020 г.

уреждане на изискуеми задължения към банки и дъщерните им дружества - финансови институции във връзка с извънредното положение, въведено от Народното събрание на 13 март 2020 година“ и последвалото повторно удължаване на крайния срок (през м. юли 2020 г. срокът беше удължен до края на септември 2020 г., на 11 декември 2020 г. второ удължаване до края на март 2021 г.) за подаване на искания от страна на клиентите на банките по този ред, доведе до спад на нетната печалба в банковия сектор с 51,4 % (860 млн. лв.) на годишна база²⁵.

Данъци върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни юридически лица (ЧЮЛ) и данък върху доходите на ЧЮЛ

За 2020 г. постъпленията от данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове на местни и чуждестранни юридически лица и доходите на ЧЮЛ са в размер на 83,3 млн. лв. или 108,4 % спрямо актуализирания разчет за годината. Съпоставено с предходната година, приходите нарастват с 9,7 млн. лв. (13,2 %).

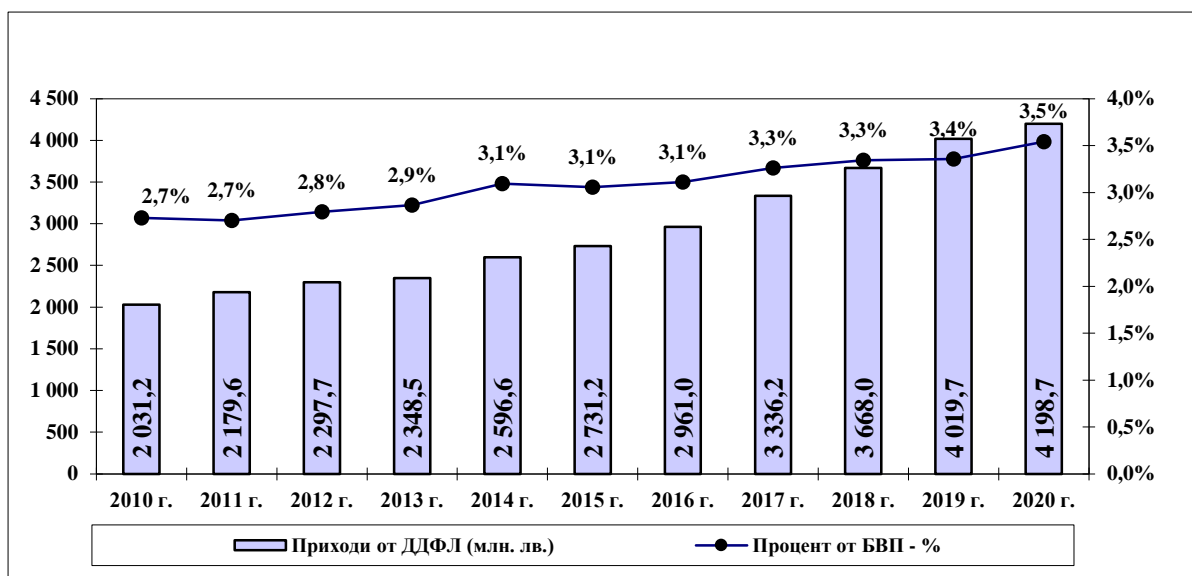
Постъпленията от данъците върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на юридически лица зависят от състоянието на икономиката и осъществяващите се процеси по покупко-продажба на фирмена собственост в страната. През 2020 г. върху решенията за разпределение на дивидент влияние има и ситуацията с COVID-19. Принципно, в условията на криза предприятията са по-сдържани при взимане на решения за разпределение на дивиденти и предпочитат да запазят колкото се може повече паричен ресурс в резервите си. Друг фактор през 2020 г. са въведените регулаторни антикризисни мерки в страната в съответствие с препоръките на европейските регулаторни органи²⁶, за въвеждане на временно ограничение при разпределение на дивиденти в банковия и застрахователния сектор.

2.2.2 Данъци върху доходите на физическите лица

Приходите от данъците върху доходите на физическите лица (ДДФЛ) за 2020 г. са в размер на 4 198,7 млн. лв. или 102,6 % спрямо актуализирания годишен план. Постъпленията от ДДФЛ представляват 11,7 % от общия размер на данъчните приходи по КФП и формират 3,5 % от БВП за отчетния период. В сравнение с 2019 г. приходите от ДДФЛ са нараснали със 178,9 млн. лв. или 4,5 %.

²⁵ БНБ, Състояние на банковата система към края на декември 2020 г.

²⁶ БНБ, Прессъобщение от 02 декември 2020 г., УС на БНБ на свое заседание от 2 декември 2020 г. реши, че ще спазва гласуваните от Европейския банков орган Насоки ЕВА/GL/2020/15 за изменение на Насоки ЕВА/GL/2020/02 относно законодателните и частните мораториуми върху плащанията по кредити, прилагани с оглед на кризата, предизвикана от COVID-19; КФН, Изявление на ЕЮРА относно разпределението на дивиденти и политиките за променливо възнаграждение в контекста на COVID-19 (от 3 април 2020 г.).

Източник: Министерство на финансите

Върху размера на постъпленията от ДДФЛ основно влияние оказват развитието на параметрите на пазара на труда и предприетите законодателни и административни мерки в областта на трудовото, социалното и данъчното законодателство. Положителен ефект върху приходите от ДДФЛ имат и предприетите мерки за намаляване на недекларираната заетост и мерките за повишаване на събираемостта на задължения за минали периоди. За данъците, които не са свързани с доходи от труд оказват влияние размерът на изплатените суми за дивиденди и ликвидационни дялове, нивото на лихвените проценти по депозити на гражданите и обемът на депозитите, и други.

Разпространението на заразата от COVID-19 доведе до криза в икономиките на държавите в световен мащаб. В България също се отчете намаление на активността в редица икономически сектори. Много предприятия бяха пряко или косвено засегнати от създалата се безпрецедентна ситуация, което оказва негативно влияние върху заетостта и трудовите възнаграждения на работещите и съответно върху приходите от ДДФЛ. Въпреки кризисната ситуация и ограничителните мерки, свързани с втората вълна на пандемията от коронавирус, предприетите мерки от правителството допринесоха за намаляване на загубите за бюджета по отношение на приходите от ДДФЛ.

С най-голям относителен дял в общата сума на постъпленията от ДДФЛ са приходите от трудови и приравнени на тях правоотношения – 83,0 %, следвани от постъпленията от извънтрудови правоотношения – 8,3 %, приходите от окончателния данък на местните и чуждестранни физически лица и данъка върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически лица – 8,2 %, приходи от окончателен годишен (патентен) данък и данък върху таксиметров превоз на пътници – 0,4 % и данък върху лихвите по банкови сметки – 0,1 %.

Постъпленията от *трудова правоотношения* възлизат на 3 486,6 млн. лв., което е 103,4 % изпълнение на актуализирания план за 2020 година. Спрямо предходната година приходите са със 198,7 млн. лв. повече (6,0 %). Размерът на постъпленията от трудови правоотношения зависи от следните фактори:

- увеличението на минималната работна заплата за страната от 01.01.2020 г. с 8,9 %, от 560 лв. на 610 лв.;
- увеличението на заплатите на служителите в държавната администрация с 10 % от 01.01.2020 г.;
- увеличението на заплатите на педагогическия персонал от началото на 2020 г.;

- увеличението на минималните осигурителни прагове за 2020 г. въз основа на повишението на МРЗ;
- промените в нивото на заплащане на наетите лица - през 2020 г.²⁷ средната брутна месечна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение е 1 387 лв., като спрямо 2019 г. нараства с 9,4 %;
- промените в нивото на заетостта;
- промените в нивото на безработица - коефициентът на безработица за 2020 г.²⁸ е 5,1 % и е нараснал с 0,9 процентни пункта в сравнение с предходната година;
- приетите от правителството мерки за преодоляване на разпространението и за лечение на COVID-19 и мерките за минимизиране на отрицателните последици за бизнеса и заетостта, които включват: увеличение на средствата за извънреден труд (медицински персонал, полицейски органи, органи по пожарна безопасност и защита на населението), разходи за персонал на въоръжените сили; допълнителни възнаграждения на медицинския и немедицинския персонал, ангажиран с пациенти, заболели с коронавирус и рискови пациенти; мярката „60/40“, чрез която държавата поема изплащането на 60 на сто от осигурителния доход и дължимите осигурителни вноски за сметка на осигурителя; възможността през 2020 г. средства от фонд "Безработица" на ДОО да се разходват и за мерки, свързани със заетостта; увеличение на минималния месечен осигурителен доход за работещите в секторите „Хотелиерство“ и „Ресторантьорство“; увеличение на разходите за персонал с 30 % в 28 администрации, които са натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последиците от Covid-19, включително и служители на първа линия, чиито задължения включват обслужване и контрол „на терен“, с пряк контакт с други лица.

От *извънтрудови правоотношения* (ЕТ, свободни професии, граждански договори, годишен и авансов данък и др.) приходите от данъка към 31.12.2020 г. са в размер на 347,6 млн. лв. или 93,7 % от актуализирания годишен план. Съпоставени с 2019 г., постъпленията са с 27,8 млн. лв. по-малко (7,4 % спад). Основно влияние върху тези приходи оказват резултатите от годишните данъчни декларации по чл. 50 от ЗДДФЛ (дължим данък за довносяне или надвнесен данък) и дължимите авансови вноски. По данни на НАП за 2020 г. плащанията по декларации са с най-голям относителен дял (52,9 %) и намаляват със 7,6 % спрямо 2019 година. Относителният дял на плащанията по авансови вноски е 17,4 % от общата сума на приходите от извънтрудови правоотношения към края на 2020 г. и намаляват с 9,5 % на годишна база. Плащанията за минали години намаляват с 4,4 % на годишна основа, а дялът им в приходите от този вид данъци е 30,3 % към края на 2020 година.

През 2020 г. приходите от *окончателен годишен (патентен) данък и данък върху таксиметров превоз на пътници*, администриран от общините, са в размер на 14,9 млн. лв., което е 77,0 % от годишния разчет.

Постъпленията от *окончателния данък върху доходите на местните физически лица от лихви по банкови сметки* за 2020 г. са 5,8 млн. лв. или 92,0 % от актуализирания годишен план. В сравнение с предходната година приходите са с 0,6 млн. лв. по-малко (9,0 %). Основните фактори, които влияят върху размера на постъпленията от този данък са лихвите по спестовните продукти и банковите сметки и ръстът на спестяванията. През 2020 г., въпреки че депозитите на домакинствата продължиха да нарастват, ниските лихвени проценти по депозитите доведоха до по-ниски от очакваните приходи от този данък. По данни на БНБ към 31.12.2020 г. сумата на депозитите в сектор „Домакинства“²⁹ е 61 041,6 млн. лв. и е нараснала с 9,7 %, в сравнение с 2019 година. Според лихвената статистика на БНБ през 2020 г. средният лихвен процент по салда по овърнайт-депозитите

²⁷ По предварителни данни на НСИ за 2020 г.

²⁸ НСИ, Наблюдение на работната сила – годишни данни.

²⁹ Сектор Домакинства включва и сектор Нетърговски организации, обслужващи домакинствата (НТООД). По данни на БНБ - Парични, депозитни и кредитни показатели, декември 2020 г.

в левове и в евро на домакинствата се понижава с 1 б. т. до 0,01 % спрямо предходната година. При депозитите с договорен матуритет в левове средният за годината лихвен процент по салдата се понижава с 5 б. т. до 0,20 %, а по тези в евро – със 7 б. т. до 0,16 %. В сравнение с 2019 г. средният за годината лихвен процент по депозитите, договорени за ползване след предизвестие в левове нараства с 26 б. т. до 0,32 %, а по тези в евро – с 53 б. т. до 0,60 %.

Постъпленията от *окончателния данък на местните и чуждестранни физически лица, данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически лица* за 2020 г. възлизат на 343,9 млн. лв., което е 105,7 % изпълнение на актуализирания план за 2020 година. Съпоставено с 2019 г. приходите са с 14,6 млн. лв. повече (4,4 %). Този ръст се дължи на по-високия размер на внесения данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически и юридически лица, който компенсира намалението при окончателен данък от физически лица по чл. 37 и чл. 38 от ЗДДФЛ. Приходите от тези данъци са в пряка зависимост от състоянието на икономиката и осъществяващите се процеси по покупко-продажба на фирмена собственост в страната. Основен източник на приходи по този вид данък са продажбите на дялове, процес който протича непрекъснато, но в условията на криза се засилва.

2.2.3 Приходи от осигурителни вноски

Постъпленията от социални и здравноосигурителни вноски за 2020 г. са в размер на 11 008,4 млн. лв., което представлява 101,9 % изпълнение на разчетите и 9,3 % от БВП. Данните показват увеличение на приходите от осигурителни вноски с 461,4 млн. лв. (4,4 %) спрямо предходната година.

Факторите, които оказват влияние на приходите от задължителни осигурителни вноски през годината, са следните:

- увеличението на минималната работна заплата за страната от 560 на 610 лв.;
- увеличението с 10 % от 01.01.2020 г. на възнагражденията в бюджетния сектор;
- увеличението на възнагражденията на учители и непедагогическия персонал;
- увеличението с 30 % от 01.08.2020 г. на възнагражденията на персонала на органи и администрации, които са натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последствията от COVID 19, в т.ч. за служители на първа линия;
- увеличението на възнагражденията в частния сектор;
- намалението на броя на заетите;
- запази се размерът на осигурителната вноска за фонд „Пенсии“ и фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“, както и размерите и съотношенията на осигурителните вноски за фонд „Общо заболяване и майчинство“ и фонд „Безработица“ на нивата от 2019 г.;
- запази се равнищата на минималните осигурителни доходи по основните икономически дейности и квалификационни групи професии от 2019 г., с изключение на позициите, които са под новия размер на минималната работна заплата за 2020 г. (610 лв.), които бяха приравнени на нея. Това доведе до средно нарастване на минималните осигурителни доходи през 2020 г. с около 5,4 на сто спрямо 2019 година;
- увеличение на минималните осигурителни доходи в икономическа дейност „Хотелиерство и ресторантьорство“ (ДВ, бр. 55 от 19.06.2020 г.)

Приходите от осигурителни вноски по бюджетите на социално-осигурителните фондове (вкл. ДОО, ФГВРС и УПФ) са в размер на 7 956,4 млн. лв., което представлява 103,4 % изпълнение на годишните разчети и с 334,0 млн. лв. повече спрямо предходната година. Здравноосигурителните вноски по бюджета на НЗОК възлизат на 3 051,9 млн. лв.,

което е 98,2 % от заложените в разчета за годината и със 127,5 млн. лв. повече спрямо 2019 г.

2.2.4 Данък върху добавената стойност

Приходите от ДДС формират най-голяма част от данъчните постъпления по КФП – 30,7 %. За 2020 г. нетните приходи от ДДС възлизат на 11 021,0 млн. лв. или 103,6 % изпълнение на актуализирания годишен план (380,6 млн. лв. повече от актуализирания план) и представляват 9,3 % от БВП за годината. В сравнение с 2019 г., се отчита намаление от 0,6 % (65,2 млн. лв.), поради намалената стопанска активност и влошените макроикономически показатели за потребление, внос, износ, както и спада на цената на суровия петрол, вследствие от въведените ограничителни мерки, свързани с разпространението на COVID-19.

Източник: Министерство на финансите, НСИ

Постъпления от ДДС от сделки в страната и вътреобщностни придобивания (ВОП)

Приходите от ДДС от сделки в страната и ВОП (нето) за 2020 г. са в размер на 7 523,8 млн. лв. или 104,3 % изпълнение на актуализирания годишен план, като в сравнение с 2019 г. е отчетен ръст със 700,6 млн. лв. (10,3 %). Относителният дял на приходите от сделки в страната в общите приходи от ДДС е 68,3 % за отчетния период, при 61,5 % за 2019 г., което е увеличение с 6,7 процентни пункта на годишна база. Този резултат е следствие от динамиката на потреблението, изменението на вноса и износа, влиянието на приетите законодателни изменения от началото на 2020 г. и действието на мерките за предотвратяване на възможностите за злоупотреби и данъчни измами с ДДС и повишаване на бюджетните приходи.

Основните фактори, повлияли върху постъпленията от данъка за 2020 г., са следните:

- Динамика на *потреблението* - по данни на НСИ за 2020 г.³⁰ крайното потребление нараства с 3,8 % спрямо предходната година. Само за четвъртото тримесечие на 2020 г. потреблението на домакинствата отчита спад с 5,2 %, в сравнение със същия период на 2019 г.;

- Изменението на *вноса на стоки и услуги* – по данни на НСИ³¹ вносът на стоки в България от страни членки на ЕС за 2020 г. спада номинално с 9,2 % спрямо предходната година, което оказва негативен ефект върху приходите от ДДС, администрирани от НАП. Вносът на стоки в България от трети страни през 2020 г. намалява с 8,5 % в сравнение с 2019 г.;

- Изменението на *износа на стоки и услуги* – по данни на НСИ за 2020 г. износът на стоки от България за ЕС намалява номинално с 4,1 %, в сравнение с 2019 година. Износът на стоки от България за трети страни намалява с 10,5 % спрямо 2019 година.

Основните показатели, които формират нетните приходи от ДДС при сделки в страната и ВОП са следните:

- *Ефективно внесеният ДДС* по сметките на НАП, формиран като данък от справки-декларации от сделки в страната и ВОП и допълнително внесените суми, разкрити по данъчно-ревизионни актове, възлиза на 14 067,9 млн. лв. за 2020 г. и е със 133,4 млн. лв. (1,0 %) повече в сравнение с предходната година;

- *Общо възстановеният ДДС* (чрез прихващане и ефективно) е в размер на 6 544,1 млн. лв. за отчетния период и е с 567,2 млн. лв. (8,0 %) по-малко в сравнение с 2019 г.;

- *Съотношението на възстановения ДДС към внесения* е 47,0 %, при 51,5 % за 2019 г.;

- *Декларираният ДДС за внасяне (след приспадане)* към 31.12.2020 г. е 14 108,8 млн. лв., като се отчита увеличение със 150,4 млн. лв. (1,1 %) на годишна база;

- *Декларираният ДДС, подлежащ за възстановяване* е 6 485,2 млн. лв. за 2020 г., което представлява намаление с 639,3 млн. лева (9,0 %), съпоставено с предходната година;

- *Декларираното нетно ДДС* се увеличава със 789,7 млн. лв. (11,6%) спрямо 2019 г.;

- *Декларираната данъчна основа*, подлежаща на облагане със ставка 20 % по предварителни данни е 229,9 млрд. лв., което е намаление с 4,3 млрд. лв. (1,8 %) в сравнение с 2019 година.

Фирми с увеличение на нетния размер на ДДС

Към 31.12.2020 г. нетните приходи от ДДС на 284 дружества са с увеличение над 2 млн. лв. спрямо същия период на предходната година. Общият размер на нетните приходи от тези дружества е с 2 328,5 млн. лв. повече спрямо 2019 година. Посочените задължени лица са от следните икономически дейности: „Металургия“, „Производство на азотни торове“, „Производство, снабдяване и разпределение на електрическа енергия“, „Добивна промишленост“, „Търговия с метали и производство на метални изделия“ и други.

Фирми с намаление на нетния размер на ДДС

За 2020 г. нетните приходи от ДДС на 208 дружества са с намаление над 2,0 млн. лв. спрямо предходната година. Общият размер на нетните приходи от тези дружества е с 1 551,0 млн. лв. по-малко спрямо същия период на 2019 година. Посочените дружества са от следните икономически дейности: „Търговия на дребно с течни горива“, „Финансови дейности“, „Доставка на природен газ“, „Производство на растителни хранителни масла“, „Изграждане на газопроводи“, „Организация и контрол на обществен превоз“ и други.

Постигнатата събираемост на декларирания ДДС за внасяне по справки-декларации по ЗДДС за 2020 г. е 97,7 %, при приблизително запазване на нивото от предходната година (97,6 % за 2019 г.). Като невъзстановеният в срок ДДС към 31.12.2020 г. е 88,5 млн.

³⁰ Статистически данни > Макроикономическа статистика > Брутен вътрешен продукт (БВП) > Брутен вътрешен продукт (БВП) - ЕСС 2010 > Годишни данни > БВП - Разходи за крайно потребление - национално ниво, текущи цени, предварителни данни за 2020 г.

³¹ Търговия на България с ЕС през 2020 година (предварителни данни).
Търговия със стоки на България с трети страни през 2020 година (предварителни данни).

лева. Спрямо същия период на миналата година е отчетено намаление с 18,5 млн. лева (-17,3%).

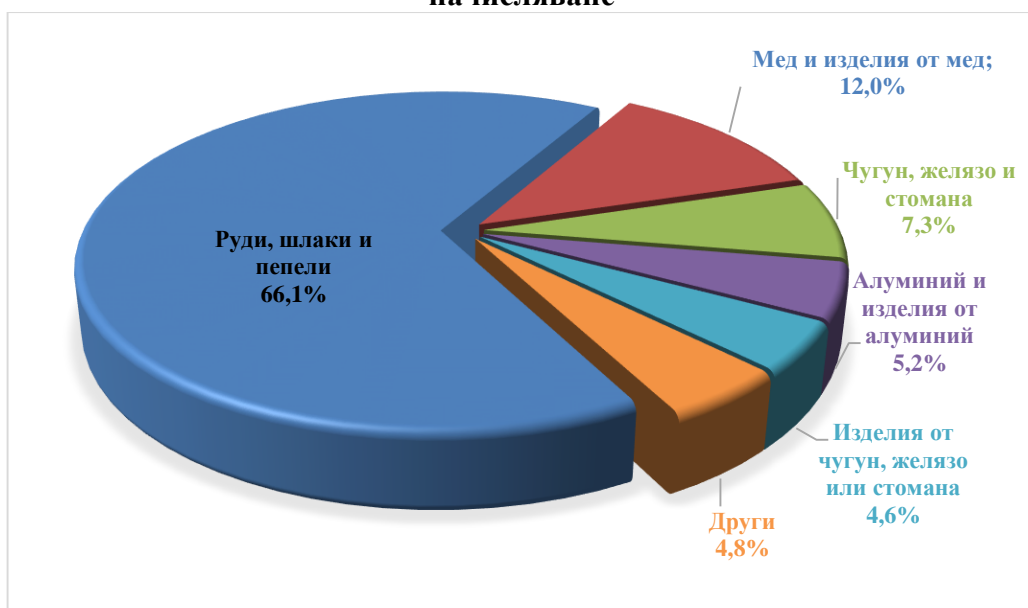
Приходи от ДДС от внос от страни извън ЕС

Нетните постъпленията от ДДС от внос от трети страни за 2020 г. са в размер на 3 497,2 млн. лв., което представлява 102,0 % изпълнение на актуализирания годишен план. Относителният дял на приходите от внос в общите приходи от ДДС за 2020 г. е 31,7 %, при 38,5 % за предходната година. Съпоставени с 2019 г., постъпленията от внос намаляват със 765,8 млн. лв. (18,0 %).

Основните фактори, повлияли върху приходите от ДДС от внос за 2020 г. са, както следва:

- Отложено начисляване на ДДС. След 01.07.2019 г. е въведена възможността за отложено начисляване на ДДС от вносител при внос на стоки от трети страни, в съответствие с разпоредбата на чл. 167а от Закона за данък върху добавената стойност. Ефектът от прилагането на този режим за 2020 г. е отложено начисляване на ДДС при внос в размер на 1 087,3 млн. лева, като общо 67 икономически оператора са се възползвали от предоставената възможност. Стоките с най-голям дял в общия размер на отложеното начисляване са от глава „Руди, шлаки и пепели“, в размер на 718,4 млн. лв., и стоки от глава „Мед и изделия от мед“ в размер на 130,4 млн. лева.

Относителен дял на стоките (глави по КН) в размера на ДДС с отложено начисляване

Източник: Агенция „Митници“

Водещите групи стоки, при които се отчита ръст на начисления данък от внос за 2020 г. спрямо предходната година са, както следва:

✓ „Маслодайни семена и плодове; разни видове семена, семена за посев и плодове; индустриални или медицински растения; слама и фуражи“ – ръст с 69,5 млн. лв. (163,3 %), който се дължи на многократното увеличение при вноса по позиция „Семена от слънчоглед, дори натрошени“ предимно в края на 2020 г.;

✓ „Ядрени реактори, котли, машини, апарати и механизми; части за тези машини или апарати“ – ръст с 50,1 млн. лв. (15,1 %);

✓ „Мазнини и масла от животински или растителен произход; продукти от тяхното разпадане; обработени мазнини за хранителни цели; восъци от животински или растителен произход“ - ръст с 18,6 млн. лв. (92,1 %);

✓ „Различни видове продукти на химическата промишленост“ – ръст с 16,1 млн. лв. (78,6 %);

✓ „Други конфекционирани текстилни артикули; асортименти; парцали и употребявани облекла и текстилни артикули“ – ръст с 12,6 млн. лв. (55,2 %).

Значителен спад на начислените суми от ДДС при внос за 2020 г. спрямо 2019 г. (предимно в резултат на отложеното начисляване на ДДС при внос) се наблюдава при следните групи:

✓ „Минерални горива, минерални масла и продукти от тяхната дестилация; битуминозни материали; минерални восъци“ – намаление с 671,2 млн. лв. (51,3 %), предимно като следствие от понижението в цената и количествата на внесен суров петрол;

✓ „Чугун, желязо и стомана“ – спад с 82,5 млн. лв. (35,0 %);

✓ „Изделия от чугун, желязо или стомана“ – спад с 37,1 млн. лв. (32,9 %).

През 2020 г. се отчита намаление при внос на стоки от групата на промишлените доставки, горива и смазочни материали и транспортно оборудване. Повишение се наблюдава при внос на стоки от групата на храните и напитките, потребителските и инвестиционните стоки.

Декларираният ДДС при внос по групи стоки за 2020 г., съобразно Класификатора на широките икономически категории (ВЕС) се повишава при групите стоки „Храни и напитки“, „Инвестиционни стоки“ и „Потребителски стоки“, с изключение на стоките от групи „Промислени доставки“, „Горива и смазочни материали“ и „Транспортно оборудване“, при които се отчита спад спрямо 2019 година.

Изменение на декларирания ДДС при внос по групи стоки и изчислени индекси през 2020 година³²

Групи стоки	Изменение на начисления ДДС (в %) 2020/2019	Отн. дял (в %)	Индекс на цени при внос*	Индекс на физическия обем при внос*
			(ХП.2019=100)	(ХП.2019=100)
Храни и напитки	28,4	10,6	106,1	121,9
Промислени доставки	-30,6	32,2	94,4	116,6
Горива и смазочни материали	-51,4	18,3	64,4	75,8
Инвестиционни стоки	9,1	19,8	106,3	103,0
Транспортно оборудване	-5,7	6,8	106,7	89,3
Потребителски стоки	3,3	11,9	108,4	94,9
Общо:	-23,1	100,0	90,0	101,1

Източник: Агенция „Митници“

Промислени доставки

За 2020 г., начисленият ДДС при внос на промишлени доставки е в размер на 1 093,8 млн. лв. и намалява с 482,3 млн. лв. (30,6 %), в сравнение с предходната година. За 2020 г. не е реализиран внос на нефтопродукти (мазут), което води до 6,0 млн. лв. по-

³² Индексите са изчислени на база статистическа стойност на съпоставими стоки, допуснати за свободно обръщение и крайно потребление в страната, внесени от трети страни.

малко начислен ДДС на годишна база. При внос на чугун, желязо и стомана са декларирани 153,0 млн. лв. задължения за ДДС или с 35,0 % по-малко спрямо 2019 г., което се дължи основно на прилагането на чл. 167а от ЗДДС. При цветните метали декларираният ДДС при внос на промишлена мед и медни изделия намалява със 74,8 млн. лв. (78,3 %). Внесените количества намаляват с 2,8 %, а цените се увеличават с 1,5 %. От внос на алуминий и изделия от алуминий във вид на промишлени доставки е начислен ДДС в размер на 29,0 млн. лв. или с 38,9 млн. лв. (57,3 %) по-малко спрямо 2019 г., като понижението е в резултат, както от спада в количествата и цените, така и от отложеното начисляване на ДДС при внос. Количествата на стоките, допуснати за свободно обращение и крайно потребление в страната, намаляват със 7,1 %, а цените с - 8,2 %. За внос на руди са декларирани задължения за ДДС в размер на 3,8 млн. лв., което е със 146,2 млн. лв. (97,5 %) по-малко, съпоставено с предходната година. Внесените количества се увеличават с 94,1 %, а цената при внос се повишава с 5,8 %. Въпреки отчетените повисоки цени и физически обеми, се наблюдава понижение на начисления ДДС при внос. Основна причина е, че стоките от тази група са с най-голям дял сред тези в обхвата на отложено начисляване на ДДС, което съответно води до спад на начисления данък за внасяне през периода.

Горива и смазочни материали

Към 31.12.2020 г. начисленият ДДС при внос на горива и смазочни материали е в размер на 623,5 млн. лв. или с 659,9 млн. лв. (51,4 %) по-малко спрямо предходната година. Цените на стоките, допуснати за свободно обращение и крайна употреба намаляват с 35,6 %, докато количествата спадат с 24,2 %. Негативните тенденции в групата на горивата и смазочните материали за периода се определят основно от вноса на суров петрол и природен газ. Начислените суми за ДДС при внос на суров петрол за 2020 г. са в размер на 486,0 млн. лв. или с 55,8 % (613,6 млн. лв.) по-малко спрямо предходната година. Динамиката на начислените суми за ДДС при внос на суров петрол е в зависимост от изменението на физическия обем, цената и валутния курс. Основна причина за намалението на установените задължения през отчетния период е спада в количествата с 31,4 %, което се изразява в понижението на деклариранияте суми за ДДС с 345,5 млн. лева. Спадът в цената с 34,9 % (от 64,1 долара/барел за 2019 г. до 41,7 долара/барел за 2020 г.), води до намаление на деклариранияте суми за ДДС с 263,3 млн. лева. Понижението в осреднения валутен курс на долара спрямо лева (от 1,74 лв./USD за 2019 г. до 1,73 лв./USD за 2020 г.) за вноса суров петрол, се изразява в спад на деклариранияте суми от ДДС при внос с 4,8 млн. лева.

При вноса на каменни въглища се отчита спад на начислените суми от ДДС при внос. За отчетния период на 2020 г. са декларирани 21,8 млн. лв., което е с 6,1 млн. лв. (21,9 %) по-малко от сумата, декларирана за 2019 година. Количествата се увеличават с 6,0 %, а цената намалява с 26,7 %.

Инвестиционни стоки и транспортно оборудване

Деклариранияте суми от ДДС при внос на инвестиционни стоки достига 672,6 млн. лв. за 2020 г., като сумата се повишава с 56,3 млн. лв. (9,1 %) на годишна база. Наблюдава се ръст на цените на внесените стоки с 6,3 % и увеличение на физическите обеми с 3,0 %. При внос на транспортно оборудване са начислени 232,7 млн. лв. приходи от ДДС или с 14,0 млн. лв. (5,7 %) по-малко, в сравнение с 2019 година. Индексът на физическите обеми на внесено транспортно оборудване намалява с 10,7 %, а индексът на цените се увеличава с 6,7 % спрямо 2019 година.

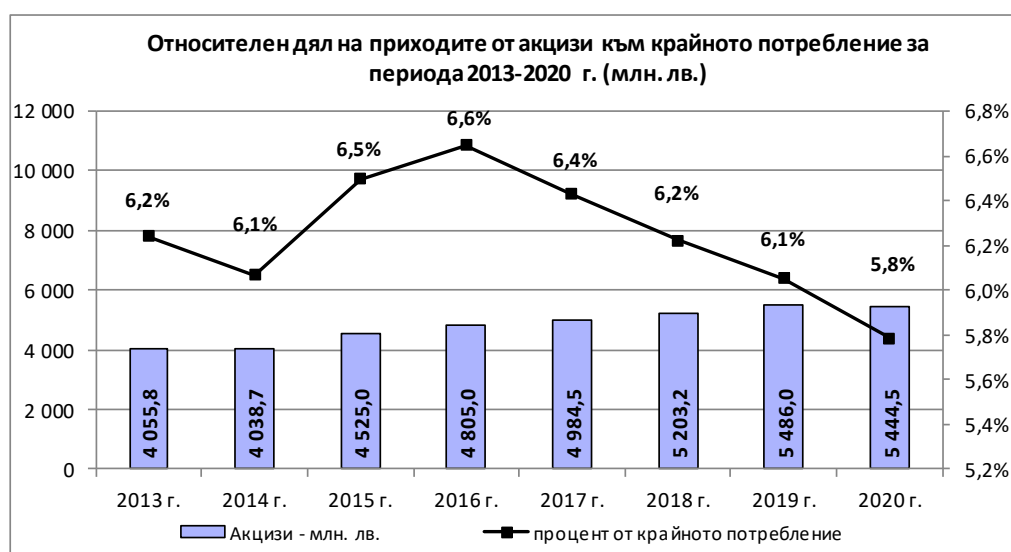
Потребителски стоки

Начислените приходи от ДДС при внос на потребителски стоки са в размер на 403,0 млн. лв., като нарастват с 12,8 млн. лв. (3,3 %) в сравнение с 2019 година. Количествата на внесените потребителски стоки намаляват с 5,1 %, а цените растат с 8,4 %.

2.2.5 Акцизи

Касовото изпълнение на приходите от акцизи за 2020 г. (нето) е в размер на 5 444,5 млн. лв., което е 99,9 % изпълнение на годишния актуализиран план. Приходите от акцизи представляват 15,2 % от данъчните постъпления по КФП. Относителният дял на постъпленията от акцизи към БВП е 4,6 %, а към потреблението – 5,8 %, при съответно 4,6 % и 6,1 % за 2019 година. Съпоставено с 2019 г., постъпленията намаляват с 41,5 млн. лв. (0,8 %).

Във връзка с прилагането на схема за държавна помощ „Помощ под формата на отстъпка от стойността на акциза върху газьола, използван в първичното селскостопанско производство“ през 2020 г. е преведена сума в размер на 84,0 млн. лв. на Държавен фонд „Земеделие“, които са приспаднати при формиране на нетните приходи от акцизи.

Източник: Министерство на финансите, НСИ

Приходите от акциз се формират от акциз при сделки в страната (99,8 %) и акциз при внос (0,2 %), отчетени за 2019 г., при съответно 99,9 % и 0,1 % за 2019 година.

Приходи от акцизи по групи стоки за периода 2019-2020 г.

	2019 г. отчет	2020 г. отчет	Разлика 2020/2019	Ръст 2020/2019
Приходи от акцизи, в т.ч.:	5 486,0	5 444,5	-41,5	-0,8%
- от тютюневи изделия	2 735,4	2 829,9	94,5	3,5%
- от горива (вкл. природен газ)	2 393,4	2 289,2	-104,2	-4,4%
- от високоалкохолни напитки и бира	311,0	285,5	-25,5	-8,2%
- от други стоки (вкл. ел. енергия)	46,2	39,9	-6,3	-13,6%

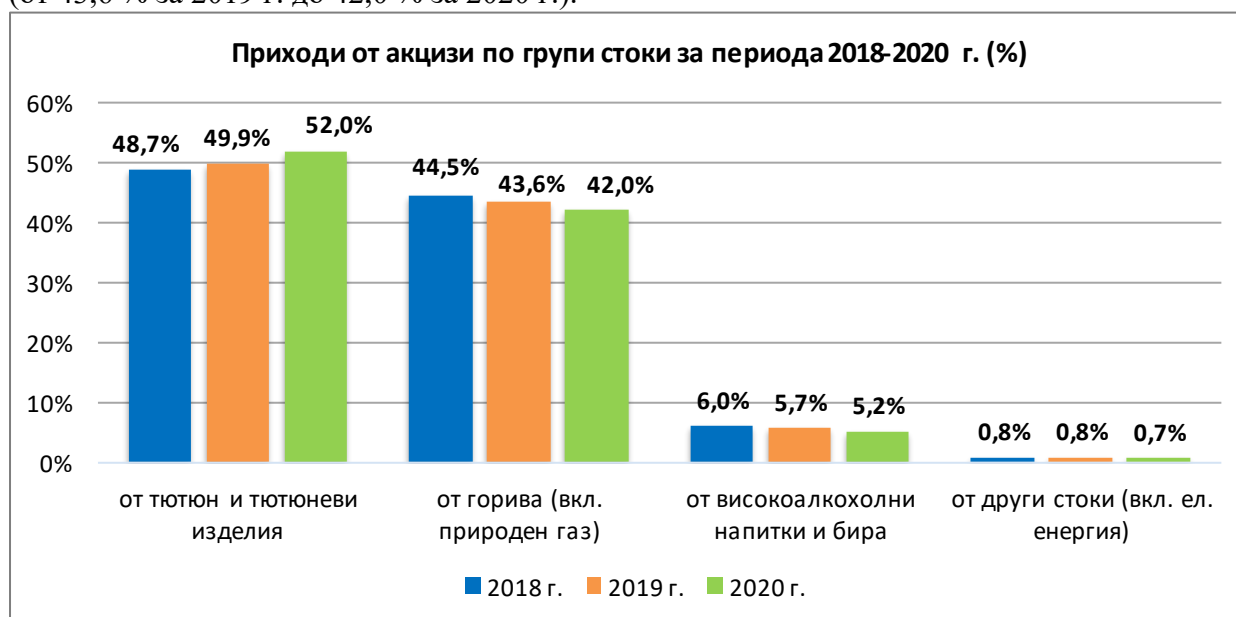
млн. лв.

Източник: Министерство на

финансите

По групи стоки, с най-голям относителен дял са приходите от тютюневи изделия (52,0 %), следвани от постъпленията от горива (42,0 %), пиво и алкохолни напитки (5,2 %) и други акцизни стоки (0,7 %). За 2020 г. се отчита нарастване на дела на приходите от акциз за тютюн и тютюневи изделия с 2,1 пр. п. (от 49,9 % за 2019 г. до 52,0 % за 2020 г.)

основно за сметка на намаляване на дела на постъпленията от акциз за горива с 1,6 пр. п. (от 43,6 % за 2019 г. до 42,0 % за 2020 г.).

Източник: Министерство на финансите

Акцизи от тютюневи изделия

Приходите от акциз от *тютюневи изделия* са в размер на 2 829,9 млн. лв. и се увеличават с 94,5 млн. лв. (3,5 %) спрямо 2019 година. Тези постъпления представляват 52,0 % от общите приходи от акцизи за отчетния период. Количествата на обложените с акциз *цигари* нарастват с 0,9 % (от 14 632,8 млн. къса за 2019 г. до 14 770,2 млн. къса за 2020 г.). Средните ставки на акциза при *цигарите* са 178,5 лв. и 178,8 лева на 1000 къса, съответно за 2019 г. и 2020 г., което е ръст с 0,2 % на средните ставки. Най-търсените ценови категории *цигари* през 2020 г. са тези с продажна цена 5,20 лв., 5,40 лв. и 5,00 лв., а след тях са 6,20 лв. и 5,30 лева. Среднопретеглената продажна цена на дребно за 2020 г. (касови периоди) е 5,41 лв./20 къса, а за 2019 г. – 5,35 лв./20 къса. Делът на петте най-продавани ценови категории *цигари* през 2020 г. е 74,1 % от общото количество *цигари*, при 76,3 % за 2019 година. Приходите от акциз за *тютюн за пушене* за отчетния период са в размер на 77,3 млн. лв. или с 8,0 млн. лв. (11,5 %) повече спрямо 2019 година. За 2020 г. количествата *тютюн за пушене*, обложени с акциз нарастват с 11,5 % спрямо предходната година (от 455,9 тона за 2019 г. до 508,4 тона за 2020 г.). Акцизната ставка на *тютюна за пушене* за 2020 г. се запазва - 152 лева/килограм.

Приходите от акциз за *нагреваеми бездимни тютюневи изделия* за 2020 г. са в размер на 55,9 млн. лв. или с 4,3 млн. лв. (8,4 %) по-високи, в сравнение с 2019 година. Приходите от това тютюнево изделие нарастват изцяло за сметка на ръста на освободените за потребление количества с 8,5 % на годишна база. При обложените с акциз количества *пури и пурети*, се отчита спад с 4,7 % (от 10,877 млн. къса за 2019 г. до 10,368 млн. къса за 2020 г.) спрямо предходната година.

Акцизи от горива (вкл. природен газ)

Приходите от акцизи от горива за 2020 г. възлизат на 2 289,2 млн. лв., като намаляват със 104,2 млн. лв. (4,4 %), в сравнение с 2019 година. Приходите от акциз за горива се понижават на годишна база, основно в резултат от настъпилата икономическа криза в световен мащаб и наложените ограничителни мерки, вследствие разпространението на COVID-19.

Газьол и керосин - Приходите от акцизи за *газьол* формират основната част от приходите от горива (73,8 %). За отчетния период постъпленията от акциз за газьол (нето) са в размер на 1 689,3 млн. лв., като сумата се понижава с 46,5 млн. лв. (2,7 %), спрямо

2019 година. Произведените и внесени количества газьол са 2 776,1 млн. литра за 2020 г., което представлява спад с 2,8 % (82,1 млн. литра) на годишна база. Отчита се ръст на възстановения акциз за газьол с 0,6 %, като за 2020 г. са възстановени 99,3 млн. лв., при 98,8 млн. лв. за предходната година. Бругните приходи от акциз за керосин за отчетния период са в размер на 119,7 млн. лв., като се понижават със 77,5 млн. лв. (39,3 %), а възстановеният акциз за керосин намалява със 115,3 млн. лв. (36,1 %) при 180,4 млн. лв. през 2019 година.

Бензин - Постъпленията от акциз за бензин представляват 18,7 % от приходите от акцизи за горива. Към 31.12.2020 г. приходите от акциз за бензин (нето) са 428,1 млн. лв. или с 32,1 млн. лв. (7,0 %) по-малко от постъпленията за 2019 година. Произведените и внесени количества бензин, за които е заплатен акциз, са 629,1 млн. литра за 2020 г., което представлява спад с 8,3 % на годишна база.

Природен газ - Приходите от акциз за природен газ са в размер на 28,6 млн. лв. или с 3,2 % (1,0 млн. лв.) по-малко спрямо 2019 година. Количествата природен газ, освободени за потребление на територията на страната, възлизат на 122,8 млн. гигаджаула за 2020 г., което е с 0,8 % по-малко от количествата за 2019 година.

Втечен нефтен газ - Постъпленията от акциз за втечен нефтен газ формират 5,7 % от приходите от акцизи за горива. За 2020 г. акцизът за втечен нефтен газ е в размер на 130,4 млн. лв., като се отчита спад с 10,3 % спрямо предходната година. Произведените и внесени количества втечен нефтен газ през изследвания период намаляват с 10,3 % спрямо 2019 година.

Акцизи за алкохол и алкохолни напитки и бира

Нетните приходи от акцизи за високоалкохолни напитки и бира възлизат на 285,3 млн. лв. за 2020 г. и отчитат намаление с 25,5 млн. лв. (8,2 %) спрямо 2019 година. Тази група стоки формира 5,2 % от общите приходи от акциз. Основна причина за отчетения спад е значителното намаление на касовите постъпления от акциз за алкохолни напитки, като резултат от мерките за ограничаване разпространението на COVID-19.

Приходите от акциз за алкохол и алкохолни напитки към 31.12.2020 г. се понижават с 9,5 % (22,0 млн. лв.) спрямо същия период на 2019 г., като количествата, за които е заплатен акциз намаляват с 8,4 % на годишна база.

Постъпленията от акциз за бира са 74,9 млн. лв., което е с 4,9 % (3,9 млн. лв.) по-малко в сравнение с 2019 година. Приходите от акциз за бира имат сравнително малък дял в общите постъпления от акцизи – 1,4 %. Освободените за потребление количества бира през 2020 г. са 52,2 млн. хектолитра за градус Плато, като отбелязват спад с 4,8 % на годишна база.

Електрическа енергия и други акцизни стоки

Постъпленията от акциз за електрическа енергия и други стоки към 31.12.2020 г. са в размер на 39,9 млн. лв., като намаляват с 6,3 млн. лв. (13,6 %) спрямо 2019 година. Постъпленията от електрическа енергия са с най-голям относителен дял в общите приходи от тази група акцизни стоки (85,6 %) и са в размер на 34,7 млн. лв. за отчетния период. Към 31.12.2020 г. тези приходи спадат със 7,0 % (2,6 млн. лв.) на годишна база.

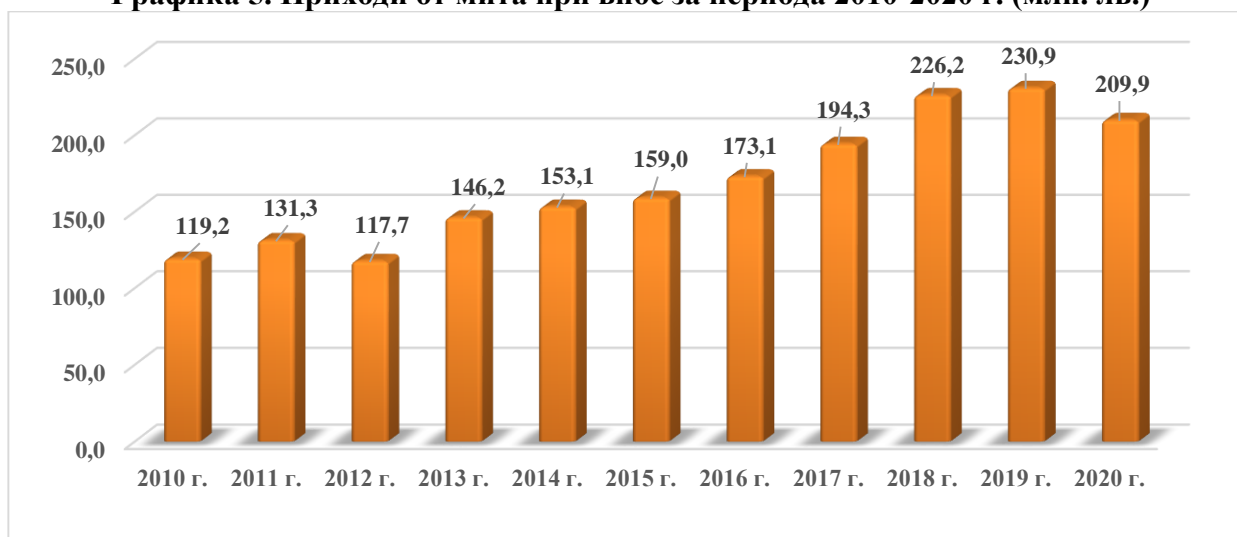
2.2.6 Мита

На основание постигнатите договорености в рамките на Световната търговска организация, целящи улесняване на търговията, търговската политика на Европейския съюз е все по-либерална, вследствие на което се увеличава броят на сключените споразумения за свободна търговия и споразумения за икономическо партньорство. На базата на тези споразумения стоките се допускат за свободно обращение в ЕС с намалени или нулеви ставки на митата.

Постъпленията от мита при внос на стоки през 2020 г. са в размер на 209,9 млн. лв. или 112,0 % спрямо актуализираните показатели в ЗДБРБ за 2020 година. Приходите от мита имат 0,6 % относителен дял в общия размер на данъчните приходи по КФП. В сравнение с отчета за 2019 г., събраните мита са с 20,9 млн. лв. по-малко (9,1 %), което е резултат от наложените в национален и световен мащаб ограничителни мерки във връзка с разпространението на Covid-19.

Всички основни показатели, които се използват за оценка на динамиката на приходите от мита отбелязват спад за 2020 г. спрямо предходната година, с изключение на осреднената статистическа стойност за килограм внесена стока, която нараства с 1,6 %. Съпоставено с 2019 г., се наблюдава намаление в количествата с 5,6 % и в статистическата стойност на декларираните стоки за внос, обложени със ставка на митото, различна от нула с 4,1 %. За отчетния период на 2020 г. се отчита понижение в осреднената ставка на митото, приложена за облагане на внесените от трети страни стоки с 5,3 % на годишна база. Най-голямо влияние, с близо 61,0 % от спада на приходите от мита за 2020 г., има намалението на количествата внесени стоки, обложени със ставка на митото, различна от нула.

Графика 5. Приходи от мита при внос за периода 2010-2020 г. (млн. лв.)

Източник: Агенция "Митници"

Намаление в постъпленията от мита за 2020 г. се наблюдава при вноса на стоки, обложени със ставка, различна от нула, от следните стокосни групи. Най-голям спад в абсолютен размер се отчита при внос на стоките от глава „Пластмаси и пластмасови изделия“, като през 2020 г. постъпленията са с 3,1 млн. лв. (16,7 %) по-малко спрямо предходната година. Следвани от спад с 2,6 млн. лв. при внос на стоките от глава „Чугун, желязо и стомана“ и глава „Изделия от чугун, желязо и стомана“ съответно със 75,9 % и 32,8 % по-малко в сравнение 2019 година. При стоките от глава „Автомобилни превозни средства, трактори, мотоциклети и велосипеди и други сухопътни превозни средства, техните части и принадлежности“ се отчита намаление с 2,5 млн. лв. (12,0 %) на годишна база, докато при стоките от глава „Алуминий и изделия от алуминий“ постъпленията спадат с 2,4 млн. лв. (16,7 %) на годишна база.

В зависимост от произхода на внасяните стоки, най-голям е дялът на приходите от мита при внос на стоки от Китай, като за 2020 г. постъпленията възлизат на 107,9 млн. лв. и са с 6,9 % по-малко спрямо 2019 година. Те формират 51,4 % от общия обем на митата за отчетния период. На второ място по приходи от мита е вносът на стоки с произход Русия, които са в размер на 21,8 млн. лв. и отчитат намаление с 19,4 % на годишна база. Тези постъпления имат относителен дял от 10,4 % от всички мита. Следват приходите от мита

при внос на стоки с произход САЩ, които възлизат на 12,6 млн. лв., като се повишават с 14,9 % и представляват 6,0 % от всички мита. Приходите от внос на стоки с произход Малайзия са в размер на 6,8 млн. лв. към края на 2020 г. и отчитат повишение с 85,1 % на годишна база. Тези постъпления имат относителен дял от 3,2 % от всички мита. Следват приходите от мита за стоки с произход Япония, които са в размер на 6,1 млн. лв. към края на 2020 г. и отчитат спад с 27,0 % на годишна база. Тези постъпления имат относителен дял от 2,9 % от всички мита. Приходите от внос на стоки от Еквадор са в размер на 5,9 млн. лв., като намаляват с 6,2 % и формират 2,8 % от всички мита.

2.2.7 Данък върху застрахователните премии

Приходите от данък върху застрахователните премии по облагаеми застрахователни договори, рисковете по които са поети от застрахователи за 2020 г. са в размер на 47,0 млн. лв. или 106,3 % от предвидените показатели в актуализирания ЗДБРБ за 2020 г. (2,8 млн. лв. повече спрямо плана). В сравнение със сумата за 2019 г. постъпленията се увеличават с 2,3 млн. лв. (5,0 %).

Изпълнението на приходите от данъка върху застрахователните премии по облагаеми застрахователни договори, рисковете, по които са поети от застрахователи, зависят основно от ръста или спада на записаните застрахователни премии.

Пазарът на общо застраховане, който има основен дял при формиране на приходите по този вид данък, остава стабилен, въпреки цялостната икономическата стагнация вследствие на COVID-19, сочат данните на КФН за 2020 година. По последни данни на КФН, записаните премии в общото застраховане за 2020 г. нарастват с 25,2 млн. лв. (1,1 %) на годишна база. Най-голям относителен дял в премиите по облагаеми застрахователни договори в общото застраховане през отчетния период имат застрахователните полици по застраховка, свързана с притежаването и използването на МПС (44,3 %), като това се дължи основно на застраховка „Гражданска отговорност на автомобилистите“. Намалението с 0,9 % (10,2 млн. лв) на годишна база на записаните премии по застраховка, свързана с притежаването и използването на МПС, се компенсира от записаните премии по застрахователните полици от други видове. Въпреки по-ниския относителен дял от общия размер на записаните премии по общо застраховане, които са обект на облагане, се отчита висок абсолютен ръст съответно при застраховка "Пожар и природни бедствия" с 13,1 млн. лв. (4,7 %) и при застраховка "Гаранции" с 10,9 млн. лв. (9,4 %) на годишна³³.

2.2.8 Други данъци

Другите данъци включват основно алтернативните данъци по ЗКПО и имуществените данъци по Закона за местните данъци и такси. Приходите от други данъци по КФП са в размер на 1 203,9 млн. лв. (1,0 % от БВП), което представлява 99,5 % изпълнение на ЗДБРБ за 2020 година.

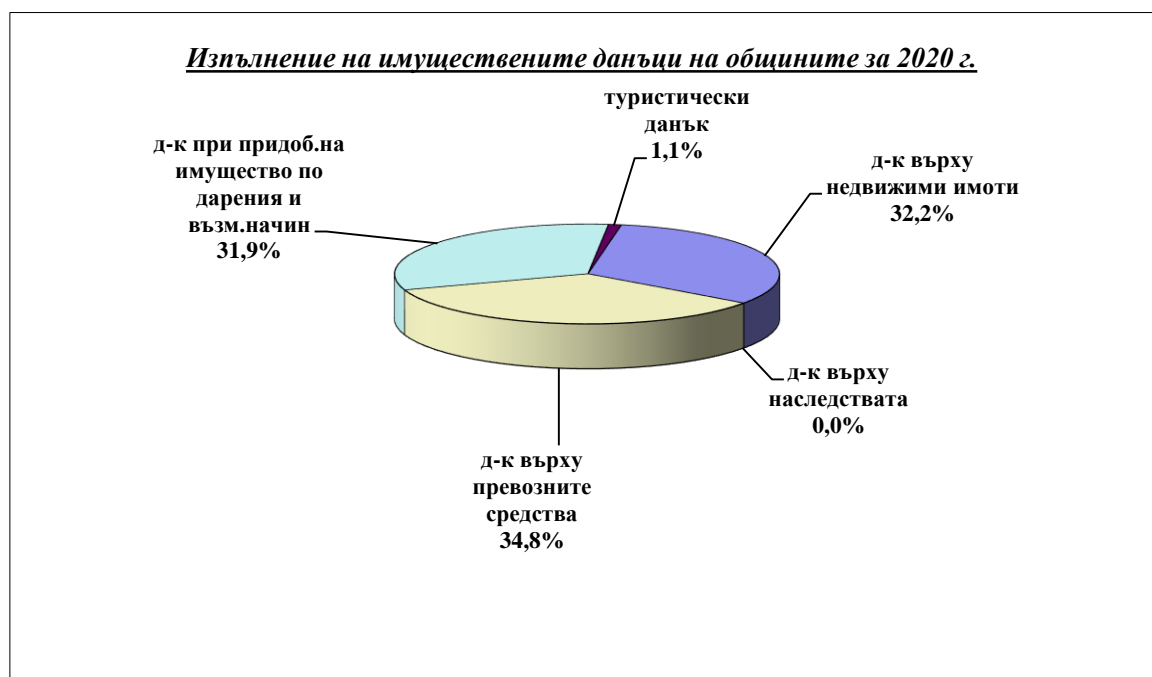
Други данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане

Постъпленията от други данъци по ЗКПО за 2020 г. възлизат на 148,1 млн. лв., което представлява 104,1 % спрямо годишния разчет. Съпоставено с 2019 г., приходите от тази група данъци намаляват с 3,0 млн. лв. (2,0 %). С най-голям относителен дял за отчетния период са приходите от окончателните данъци върху залози за хазартни игри и хазартни съоръжения (43,2 %). Приходите от този вид данък са в размер на 64,1 млн. лв. за 2020 г., като спадат с 5,0 млн. лв. (8,0 %) в сравнение с 2020 година.

Имуществени данъци по Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ)

³³ Източник: раздел Статистика на Комисията за финансов надзор.

Имуществените данъци включват данък върху недвижимите имоти, данък върху наследствата, данък върху превозните средства, данък върху придобиването на имущество по дарения и възмезден начин, туристически данък и постъпват по бюджетите на общините. Ставките на имуществените данъци се определят от общинските съвети в законово фиксирани граници съгласно Закона за местните данъци и такси. Това дава добри възможности за гъвкаво управление на приходните политики от страна на общинската администрация.

От имуществени данъци в общинските бюджети през 2020 г. са постъпили общо 1 054,9 млн. лв., 98,8 % от годишния разчет и с 34,9 млн. лв. (3,4 %) повече от тези за 2019 г. С най-значителен дял в приходите от имуществени данъци е данък върху превозните средства – 34,8 %, следват данък върху недвижимите имоти – 32,2 %, данък при придобиване на имущество по дарения и възмезден начин – 31,9 % и туристически данък – 1,1 %. Данъкът върху наследствата, освен че има инцидентен характер, предвид нормативно определения изключително ограничен обхват, е от несъществено значение в общите приходи от имуществени данъци.

2.2.9 Неданъчни приходи

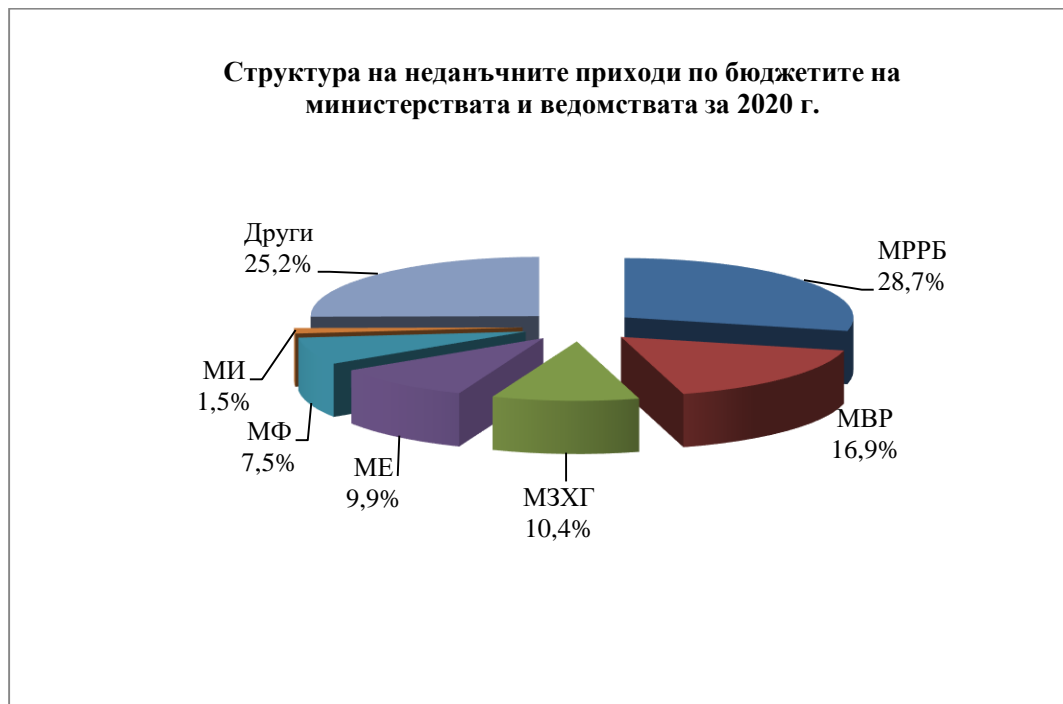
Постъпленията от неданъчни приходи по КФП за 2020 г. възлизат на 5 773,1 млн. лв. (98,0 % изпълнение от предвидените в ЗДБРБ за 2020 г. средства и 4,9 % от БВП). В тази група приходи по КФП се включват държавни, общински и съдебни такси, приходи и доходи от общинска и държавна собственост, глоби, санкции и наказателни лихви, приходи от концесии и др.

Неданъчните приходи по държавния бюджет за 2020 г. са в размер на 2 065,2 млн. лв. или 97,4 % от планираните за годината.

Изпълнението на неданъчните приходи по централния бюджет за 2020 г. е в размер на 180,3 млн. лв. при 251,7 млн. лв. за 2019 г. Дивидентите по централния бюджет за 2020 г. са в размер на 66,0 млн. лв., при заложен в разчетите по ЗДБРБ за 2020 г. 55,4 млн. лв. и формират 36,6 % от общия размер на неданъчните приходи.

Изпълнението на неданъчните приходи по бюджетите на министерствата и ведомствата е добро спрямо разчета, като са постъпили 1 785,3 млн. лв., което е 100,5 % от планираните със ЗДБРБ за 2020 г. средства. Това са главно приходи от държавни такси и приходи и доходи от собственост. С най-висок относителен дял в неданъчните приходи на министерствата и ведомствата (21,3 %) са приходите от винетни и ТОЛ такси. През 2020 г. те са в размер на 379,5 млн. лева.

По-голямата част от неданъчните приходи по държавния бюджет са по бюджетите на следните министерства и ведомства:

• **Министерство на регионалното развитие и благоустройство** – постъпилите неданъчните приходи по бюджета на министерството през 2020 г. са в размер на 495,7 млн. лв., като изпълнението е 89,6 % спрямо планираните със Закона за държавния бюджет за 2020 г. Приходите от държавни такси са в размер на 477,7 млн. лв., което представлява 87,0 % от планираните 548,9 млн. лв. със Закона за държавния бюджет за 2020 г., което основно се дължи на реализираните приходи от ТОЛ и винетни такси. Отчетените приходи по бюджета на МРРБ от ТОЛ и винетни такси към 31.12.2020 г. възлизат на 379,5 млн. лева.

От администрираните държавни такси с най-голям дял са приходите от винетни такси в размер на 302,2 млн. лв., в т.ч от електронни винетки 267,0 млн. лв., събрани по реда на чл. 25 и чл. 26 от Тарифата за таксите, които се събират от Агенция „Пътна инфраструктура“. Чрез въведената от м. март 2020 г. ТОЛ система са постъпили 77,3 млн. лв от ТОЛ такси и маршрутни такси. Останалите събрани други такси по тарифата са в размер на 72,3 млн. лв., реализирани от кантарни такси, такси за преминаване на Дунав мост в посока Русе-Гюргево, от такси за крайпътни обслужващи обекти и рекламни съоръжения, такси за транзитно преминаване на пътни превозни средства с чуждестранна регистрация и др.

Основен фактор за неизпълнението на приходите от държавни такси е усложнената обстановка в световен мащаб, свързана с прилагане на мерки за преодоляване разпространението на COVID-19.;

• **Министерство на вътрешните работи** – постъпилите неданъчни приходи по бюджета на МВР са в размер на 292,5 млн. лв., което възлиза на 129,9 % от утвърдените

със ЗДБРБ за 2020 г. Приходите от такси са в размер на 113,8 млн. лв. Приходите и доходите от собственост са в размер на 60,3 млн. лв. (приходи от продажби на услуги, стоки и продукция, както и приходи от договори за охрана със СОТ, полиция и пожарна безопасност). Към 31.12.2020 г. събраните приходи от наложени глоби и санкции са в размер на 129,7 млн. лева;

• **Министерство на земеделието, храните и горите** – постъпилите неданъчни приходи по бюджета на министерството са в размер на 179,8 млн. лв., при утвърден годишен план 149,4 млн. лв. (120,3 % спрямо ЗДБРБ за 2020 г.). Отчетеното преизпълнение на бюджета в приходната част в размер на 30,4 млн. лв. е реализирано основно от постъпления от продажба на земя (15,0 млн. лв.) - реализирани в основната си част от МЗХГ-ЦА и от държавни такси (10,7 млн. лв.), администрирани от Българската агенция по безопасност на храните, свързани с граничен, фитосанитарен и ветеринарно-санитарен контрол.

Най-голям дял от събраните приходи от Министерството на земеделието, храните и горите заемат постъпленията от държавни такси – 80, 2 млн. лв., които в основната си част представляват постъпления от такси, събирани по Закона за опазване на земеделските земи и Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, по Закона за ветеринарномедицинската дейност, по Закона за защита на растенията, както и от такси върху ползването на дървесина. Изпълнението на постъпленията от държавни такси е над 100 %.

Приходите и доходите от собственост са в размер на 70,5 млн. лв., като от тях най-голям дял са приходи от наем на земя в размер на 67,4 млн. лв., отчетени основно от областните дирекции „Земеделие“ за сключени договори за наем и аренда на земи от Държавния поземлен фонд. Реализираните приходи от продажба на услуги, стоки и продукция са в размер на 2,6 млн. лв., отчетени предимно от ЦА на МЗХГ, БАБХ, ИАСРЖ и ИАСАС.

В намаление на прихода са отчетени – 7,1 млн. лв., в т.ч. 5,1 млн. лв. внесен ДДС и 2,0 млн. лв. внесен данък върху приходите от стопанска дейност на бюджетните организации, съгласно ЗКПО и внесени други данъци, такси и вноски върху продажбите - внесен туристически данък.

Съществен дял от реализираните приходи за годината заемат и постъпленията от продажба на нефинансови активи, които са в размер на 31,8 млн. лв., като в по-голямата си част представляват постъпления от продажба на земя – 31,2 млн. лв., отчетени от МЗХГ-ЦА и ИАГ;

• **Министерство на енергетиката** – постъпилите неданъчни приходи през 2020 г. по бюджета на Министерството на енергетиката са в размер на 170,7 млн. лв., в т.ч. приходи от лихви 0,9 млн. лв. (ДИЗ). Изпълнението им спрямо приетите със Закона за държавния бюджет на Република България за 2020 г. 151,4 млн. лв. е 112,8 %, а спрямо достигнатите по уточнен план 152,3 млн. лв. – 112,1 %.

Най-голямо в процентно изпълнение е това на други неданъчни приходи. Отчетените постъпления от тези приходи са в размер на 125,5 млн. лв. Изпълнението им спрямо приетите със ЗДБРБ за 2020 г. 108,3 млн. лв. е 115,9 %. В тях са включени 129,4 млн. лв., които са постъпления във фондовете „Радиоактивни отпадъци“ и „Извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения“, като същите са изпълнени на 119,5 % спрямо приетите със ЗДБРБ за 2020 г. 108,3 млн. лв., а (-) 3,9 млн. лв. са възстановени приходи, постъпили през предходни години по транзитна сметка „Национален план за инвестиции“, като за 2020 г. по бюджета на МЕ не са предвидени постъпления за финансиране на НПИ.

Изпълнението на приходите от глоби, санкции и наказателни лихви е 95,4 %, като от приетите със ЗДБРБ за 2020 г. 4,3 млн. лв. са постъпили 4,1 млн. лв.

Внесените данъци към отчетния период са в размер на -16,8 млн. лв., като изпълнението им спрямо приетите със ЗДБРБ за 2020 г. -15,6 млн. лв. е 107,7 %.

Постъпленията от такси са в размер на 2,4 млн. лв., като същите спрямо приетите със ЗДБРБ за 2020 г. 2,6 млн. лв. са изпълнени на 92,3 %;

Министерство на финансите – постъпилите неданъчни приходи по бюджета на министерството за 2020 г. са в размер на 129,2 млн. лв., което представлява 106,3 % изпълнение спрямо утвърдените 121,6 млн. лв. със ЗДБРБ за 2020 г. Отчетеното преизпълнение в приходната част на бюджета на МФ се дължи основно на постъпленията от държавни такси, които са със 7,5 млн. лв. повече от утвърдените със ЗДБРБ за 2020 г.

В неданъчните приходи са включени приходи от държавни такси, глоби и санкции, други приходи, както и приходи и доходи от управление на собствеността.

Най-голям дял от събраните приходи по бюджета на МФ за отчетния период заемат постъпленията от държавни такси – 129,6 млн.лв. при ЗДБРБ за 2020 г. – 122,1 млн.лв. От администрираните държавни такси с най-голям дял са приходите събрани от закритата Държавна комисия по хазарта и от Националната агенция за приходите (промени в Закона за хазарта от 08.08.2020. г.) – 127,6 млн.лв. Събираните приходи са от държавни такси за поддържане на лиценз за организиране на хазартни игри съгласно чл. 30, ал. 3 от Закона за хазарта; двукомпонентна държавна такса за издаване и поддържане на лиценз за онлайн залагания, съгласно чл. 30, ал. 4 от ЗХ; такси за разглеждане на документи по подадени искания за извършване на промени по издадени лицензии, съгласно чл. 5 от Тарифа за таксите, които се събират по Закона за хазарта. В отчетената сума са включени и приходи от държавни такси за вписване в публичния регистър на лицата, извършващи дейност като обменно бюро и държавни такси за проверка и маркиране на златни и сребърни изделия, съгласно т. 4, буква „и“ от Закона за държавните такси.

- **Министерство на правосъдието** - постъпилите неданъчни приходи по бюджета на Министерството на правосъдието през 2020 г. са в размер на 56,9 млн. лв., при уточнен годишен план 61,5 млн. лв. Изпълнението на приходите е 92,6 % от утвърдения годишен план. С най-голям относителен дял са приходите от държавни такси, които са в размер на 56,6 млн. лв., при планирани за годината 61,2 млн. лв., или изпълнението е 92,4 %. Основните постъпления от държавни такси са от Агенция по вписванията – 51,9 млн. лв. и Централен регистър на особените залози – 3,4 млн. лв. Част от приходите от държавни такси по бюджета на Министерството на правосъдието са и от предоставените услуги от администрацията на министерството, които за периода са в размер на 1,4 млн. лв., при планирани – 1,8 млн. лв.

- **Министерство на икономиката** - През 2020 г. по бюджета на Министерство на икономиката са отчетени неданъчни приходи в размер на 25,8 млн. лв. при уточнен годишен план 27,1 млн. лв. Изпълнението на приходите е 95,2 % спрямо утвърдения годишен план. С най-голям относителен дял са отчетените приходи от държавни такси, които са в размер на 19,6 млн. лв., при планирани 18,8 млн. лв., или изпълнението е 104,3 %. Постъпленията от държавни такси са основно от Патентно ведомство - 11,8 млн. лв., Българския институт по метрология - 4,9 млн.лв. и Държавна агенция за метрологичен и технически надзор - 2,6 млн. лева.

Не малък дял от събраните неданъчни приходи се дължат и на приходите и доходите от собственост, като утвърденият размер на приходите и доходите от собственост по уточнен план са в размер на 6,7 млн. лв. при отчетни данни към 31.12.2020 г. в размер на 4,9 млн. лв. Изпълнението на плана на приходите по този параграф възлиза на 73,06 %.

Приходите от глоби, санкции, неустойки, наказателни лихви, обезщетения и начети при план от 3,2 млн. лв. по параграфа, са отчетени 3,0 млн. лв. или изпълнение от 95,0 %.

Размерът на отчетените други приходи възлиза на (-) 1,5 млн. лв. Приходите по този параграф до голяма степен не могат да бъдат обхванати при планирането. При отчитането на събраните от НАП глоби, сумите се показват като коректив с отрицателен знак и това води до неизпълнение на планираните суми по този параграф като цяло.

Постъпилите приходи от предоставянето и осъществяването на *концесионна дейност от министерствата* за 2020 г. са общо в размер на 93,5 млн. лв. при утвърдени със ЗДБРБ за 2020 г. приходи от концесии 95,4 млн. лв. Приходите от концесионната дейност по министерства - концеденти са както следва: Министерство на енергетиката – 54,6 млн. лв., Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията (МТИТС) – 30,0 млн. лв., Министерство на туризма – 4,5 млн. лв., Министерство на околната среда и водите – 3,6 млн. лв. и Министерския съвет – 0,8 млн. лв.

Общият размер на неданъчните приходи по *местните бюджети* е 1 288,7 млн. лв. (90,4 % от годишните разчети за 2020 г.). Най-голям относителен дял заемат приходите от общински такси (820,6 млн. лв.) – 63,7 %, следват приходите и доходите от собственост (263,0 млн. лв.) – 20,4 % и постъпленията от продажба на нефинансови активи (93,1 млн. лв.) – 7,2 %. Съпоставени с предходната година постъпилите от неданъчни приходи по бюджетите на общините намаляват с 57,4 млн. лв., 4,3 процентни пункта.

2.2.10 Помощи и дарения

Постъпленията от *помощи и дарения* по КФП за 2020 г. са в размер на 2 696,4 млн. лв., 100,1 % спрямо планираните, в т.ч. постъпилите по програмите, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фондове на ЕС за финансовата рамка 2007 – 2013 г., по програмите, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд (включително Инициативата за младежка заетост), Кохезионния фонд и ФЕПНЛ на ЕС за финансовата рамка 2014–2020 г., ФМ на ЕИП 2014–2021 г., НФМ 2014–2021 г., ПТСВГ на ЕС за периода 2014–2020 г. и БШПС, като в тази сума са включени и отразените (нето) в отчетността на НФ операции по постъпването в банковите бюджетни сметки на Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) на чуждото съфинансиране от страните-партньори по ПТСВГ на ЕС и изплатените средства от получения ресурс към бенефициенти извън страната в размер на 1 962,6 млн. лв. и 420,5 млн. лв., постъпили по сметката за средства от Европейския съюз на Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие” (вкл. по сметките на бенефициенти) за 2020 г. от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) и Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР).

2.3 Изпълнение на разходите по икономически елементи по консолидираната фискална програма за 2020 г.

Разходите по консолидираната фискална програма по икономически елементи за периода 2018 г. - 2020 г., представени и като процент от БВП, са както следва:

МЛН. ЛВ.	2018		2019		2020	
	ОТЧЕТ	% БВП	ОТЧЕТ	% БВП	ОТЧЕТ	% БВП
ОБЩО РАЗХОДИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС	39 515,7	36,0%	45 201,0	37,7%	47 850,4	40,3%
Общо нелихвени разходи	37 744,1	34,4%	43 359,1	36,2%	45 931,1	38,7%
<i>Текущи нелихвени разходи</i>	<i>32 363,9</i>	<i>29,5%</i>	<i>35 753,9</i>	<i>29,9%</i>	<i>40 781,6</i>	<i>34,4%</i>
Разходи за персонал	8 783,3	8,0%	10 042,2	8,4%	11 371,3	9,6%
Стипендии	101,0	0,1%	95,9	0,1%	100,4	0,1%
Издръжка*	4 416,0	4,0%	4 553,3	3,8%	5 102,5	4,3%
Субсидии	2 990,1	2,7%	3 813,3	3,2%	5 032,7	4,2%
Социални и здравноосигурителни разходи	16 073,4	14,6%	17 249,1	14,4%	19 174,6	16,2%
в т.ч. пенсии	9 491,2	8,6%	9 900,8	8,3%	11 184,0	9,4%
<i>Капиталови разходи и прираст на държавния резерв</i>	<i>5 325,7</i>	<i>4,9%</i>	<i>7 561,5</i>	<i>6,3%</i>	<i>5 089,4</i>	<i>4,3%</i>
<i>Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина</i>	<i>54,5</i>	<i>0,0%</i>	<i>43,7</i>	<i>0,0%</i>	<i>60,1</i>	<i>0,1%</i>
Лихвени разходи	688,2	0,6%	648,8	0,5%	623,9	0,5%
Вноска в общия бюджет на ЕС	1 083,4	1,0%	1 193,1	1,0%	1 295,5	1,1%

* вкл. разходите за членски внос, участия в нетърговски организации и дейности и платени данъци, такси и административни санкции

Разходите (вкл. вноската в бюджета на ЕС) по КФП за 2020 г. са в размер на 47 850,4 млн. лв. или 98,2 % от разчета за годината. Общите разходи, отнесени като процент от БВП, представляват 40,3 % от БВП и отбелязват увеличение с 2,6 пр. п. спрямо отчетените за 2019 г. (37,7 %). Нарастването на разходите спрямо 2019 г. се дължи както на по-високия размер на разходите по националния бюджет, така и на нарастването на разходите по сметките за средствата от Европейския съюз.

Извършените по-високи разходи са свързани основно с предприетите социално-икономически мерки за минимизиране на ефектите от кризата, в т.ч. плащания по мярка 60/40, плащания към заетите на първа линия в борбата с пандемията, вкл. разходите за закупуване на медикаменти и ваксини, изплащане на месечни добавки в размер на 50 лева към пенсиите на всички пенсионери за месеците от август до декември, плащания към бизнеса и земеделските стопани, както и други разходи по одобрените мерки. Номинално нарастване, съпоставено с предходната година, има при социалните плащания, разходите за персонал, разходите за субсидии и други, където са отчетени основната част от разходите, свързани със социално-икономическите мерки за борба с пандемията. При съпоставката на капиталовите разходи с предходната година следва да се има предвид ефекта в 2019 г. от извършените разходи по реализирането на проекта за придобиване на нов тип боен самолет за българските ВВС, които са с еднократен характер.

2.3.1 Текущи нелихвени разходи

Отчетените текущи нелихвени разходи по консолидираната фискална програма за 2020 г. са в размер на 40 781,6 млн. лв. или 34,4 % от БВП.

Разходи за персонал

През 2020 г. разходите за персонал на консолидирано ниво са в размер на 11 371,3 млн. лв., което представлява 9,6 % от БВП. Разходите за персонал включват заплатите и възнагражденията на персонала, нает по трудови и служебни правоотношения и осигурителните вноски. През 2020 г. номиналното годишно увеличение на общите разходи за заплати и възнаграждения на персонала възлиза на 13,2 %. Увеличението е във връзка с провежданата политика по доходите в бюджетния сектор и въведените от правителството допълнителни мерки, свързани с увеличение на разходите за персонал от 01.08.2020 г. на органи и администрации, които са натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последствията от COVID-19, в т.ч. за служители на първа линия.

В структурно отношение с най-голям относителен дял от съставните бюджети са разходите за персонал по държавния бюджет и по бюджетите на общините, свързано с обхвата и спецификата на делегираните им функции.

Издръжка

Разходите за издръжка по КФП за 2020 г. са в размер на 5 102,5 млн. лв., което представлява 93,0 % спрямо годишните разчети. Като относителен дял от БВП разходите за издръжка представляват 4,3 % от БВП.

В разходите за издръжка се включват текущата издръжка, разходите за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности и платените от първостепенните разпоредители с бюджет данъци, такси и административни санкции. Разходите за текуща издръжка обхващат разходите за храна, медикаменти, научно-изследователски разходи и книги, горива и енергия, външни услуги, текущ ремонт и други разходи. В структурно отношение разходите за издръжка са с висок относителен дял в общите разходи по КФП (10,7 %). При разходите за текуща издръжка и през 2020 г. се запазва тенденцията с най-висок относителен дял (35,1 %) да са разходите за външни услуги (за ползване на външни услуги, разходи за консултантски и транспортни услуги, за поддръжка и ремонт на хардуер и софтуер и др.), следвани от разходите за текущ ремонт – 23,4 %, разходите за материали, горива и енергия – 20,4 % и др.

Средствата за компенсирание на транспорта на деца и ученици, съгласно чл. 283, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование и на безплатните и по намалени цени превози на определени категории пътници, ползващи обществен автомобилен и железопътен транспорт, се планират като разходи за външни услуги в частта на издръжката. По пътя на изпълнението на бюджета предоставените по бюджетите на общините средства за безплатни и по намалени цени пътувания се отчитат от тях като текущи трансфери, обезщетения и помощи.

Компенсирането на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативни актове за определени категории пътници, по железопътния и автомобилния транспорт, със средства от държавния бюджет е регламентирано с чл. 52 от Закона за железопътния транспорт, с § 4, ал. 1, т. 2 от заключителните разпоредби към Закона за автомобилните превози, с чл. 283, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование и с разпоредбите на Закона за Министерството на вътрешните работи, Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, Закона за съдебната власт, Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“, Закона за специалните разузнавателни средства, Закона за защита на класифицираната информация и Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото

имущество. Предоставянето на права за пътуване с намаление спрямо редовната цена по железопътния и автомобилния транспорт на определени категории пътници - ветерани от войните, военноинвалиди, военнопострадали, многодетни майки, инвалиди, лица, получаващи пенсия, учащи се и деца, е елемент на провежданата социална политика. Средствата за компенсиране се предоставят на транспортните дружества, въз основа на издадени превозни документи и реално извършени превози, до размера на направените намаления, съгласно редовните цени в действащите тарифи на превозвачите. По този начин се осигурява изразходване на средствата по предназначение.

Държавното финансово подпомагане е съгласувано с Европейската комисия.

Утвърдените със Закона за държавния бюджет на Република България за 2020 г. (Изм. и доп. – ДВ, бр. 104 от 2020 г., в сила от 8.12.2020 г.) и Постановление № 381 на Министерския съвет от 30 декември 2019 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2020 г. (Изм. – ДВ, бр. 108 от 2020 г., в сила от 8.12.2020 г.) (ПМС № 381/2019 г.) средства за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници, са в общ размер на 109,8 млн. лв. За пътнически превози по вътрешноградския транспорт и междуселищния автомобилен транспорт, за транспорт на деца и ученици по чл. 283, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование, за превоз на служители, ползващи право на безплатно пътуване при изпълнение на служебните си задължения, тези средства са 101,8 млн. лв., а за пътнически превози по железопътния транспорт – 8,0 млн. лв.

През 2020 г. са предоставени средства за пътнически превози по железопътния транспорт на „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД в размер на 6,3 млн. лв. Изпълнението спрямо годишния план е 78,3 на сто, което е резултат от обема на предоставените услуги, съответно размера на направените намаления спрямо редовната тарифа, подлежащи на компенсиране.

Предоставените на общините чрез Системата за електронни бюджетни разплащания средства за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативни актове за определени категории пътници, по вътрешноградския транспорт и междуселищния автомобилен транспорт за 2020 г., диференцирани по групи правоимащи и размер на намалението спрямо редовната цена, в размер на 88,6 млн. лв., представляващи 87,0 на сто от годишния план, се разпределят както следва:

- 33,3 млн. лв. за транспорт на деца и ученици, което е 75,8 на сто от утвърдения годишен план;

- 55,3 млн. лв. за безплатни и по намалени цени пътувания по общини, в това число:

- 38,5 млн. лв. за пътувания с вътрешноградския транспорт и междуселищния автомобилен транспорт. Изпълнението е 93,8 на сто спрямо годишния план;
- 16,8 млн. лв. за превоз на служители, ползващи право на безплатно пътуване при изпълнение на служебните си задължения, като средствата са предоставени изцяло.

Субсидии

Общата сума на средствата, предоставени за субсидии за системата на здравеопазването, за предприятията от реалния сектор (вкл. организациите с нестопанска цел) и на финансови институции на консолидирана база през 2020 г. е 5 032,7 млн. лв., което представлява 4,2 % от БВП. Съпоставено с планираните средства за субсидии в разчетите по ЗДБРБ за 2020 г. изпълнението е 135,2 %.

✓ **Субсидии за нефинансовите предприятия от реалния сектор, организациите с нестопанска цел и финансови институции**

През 2020 г. държавата продължи да оказва финансова подкрепа на нефинансовите предприятия от реалния сектор в съответствие с ангажиментите и участието на правителството, свързани с интегриране на националната икономика към европейските структури и пазари.

Общата сума на средствата, изразходвани за субсидии за реалния сектор, организации с нестопанска цел и финансови институции, на консолидирано равнище е 4 743,3 млн. лв. или 134,1 % от предвидените за 2020 г. разчети.

Субсидиите бяха предназначени за следните отрасли и дейности:

▪ **Транспорт**

Железопътен транспорт

В съответствие с чл. 54 от Закона за железопътния транспорт, със Закона за държавния бюджет на Република България за съответната година се разчитат средства за субсидии за „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД. Средствата за субсидии се предоставят за осигуряване на изпълнението на задължението за извършване на обществени превозни услуги на пътници по железопътен транспорт, в съответствие със сключения договор между министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията и дружеството. Субсидията е предназначена за компенсирание на дружеството във връзка с финансовите тежести, произтичащи от прилагането на тарифи и условия, наложени в интерес на потребителите.

Държавното финансово подпомагане е съгласувано и прието от Европейската комисия като държавна помощ, която е съвместима с вътрешния пазар.

Средствата за субсидии за „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД се предоставят и отчитат чрез бюджета на Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията.

През 2020 г. са предвидени средства за субсидии от държавния бюджет в размер на 175,0 млн. лв. Усвоени са 174,2 млн. лв. или 99,5 на сто от годишния план.

Съгласно действащото законодателство, Национална компания „Железопътна инфраструктура“ е единствен управител на железопътната инфраструктура, който стопанисва и управлява предоставеното му имущество – публична и частна държавна собственост и на когото е възложено изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура.

В изпълнение на чл. 25 от Закона за железопътния транспорт, държавата участва във финансирането на дейностите по изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура. По силата на тази разпоредба, размерът на финансирането се определя в рамките на дългосрочен договор между държавата, представлявана от министъра на финансите и министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията, и Национална компания „Железопътна инфраструктура“. В края на 2015 г. беше сключен действащия петгодишен договор между Държавата и предприятието. В него са разписани правата и отговорностите на инфраструктурния управител в изпълнение на дейностите по изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура.

Неразделна част от договора е годишната програма на Национална компания „Железопътна инфраструктура“, в която подробно бяха описани мерките, предвидени за реализация през 2020 г. От особено значение са мерките по отношение на реструктуриране на дейностите и постигане на значително по-висока производителност и ефективност от изпълнението им.

В договора, освен показателите за повишаване скоростта на движение по ж.п. мрежата в ремонтираните участъци, повишаване безопасността на превозите и повишаване качеството на ж.п. инфраструктурата, са предвидени и задължения за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ да оптимизира разходите за дейността си и да отчети напредъка чрез показателя „оперативни разходи на един зает“. Също така е предвидено да се оптимизира персонала на един километър железен път, както и да не се допуска размерът на изискуемите задължения към доставчици и персонал за текущата година да надхвърля размера от предходната година. Тези показатели и задължения за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ са заложиени като инструменти за постигане на финансова стабилност на инфраструктурния управител, постигане на по-висока производителност на труда и съответно по-добра ефективност при изразходването на финансов ресурс от държавния бюджет.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2020 г. са предвидени средства за субсидии в размер на 145,0 млн. лв. Усвоените средства за 2020 г. са в размер на 144,96 млн. лв. или 99,97 на сто от предвидените по годишния план. Средствата са предоставени в съответствие с утвърдения от министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията График за превеждане на субсидиите, който е съобразен с необходимостта от средства за финансиране на текущите дейности на компанията. За неизпълнение на показатели по договора с Държавата през 2019 г. са наложени неустойки на Национална компания „Железопътна инфраструктура“, в размер на 0,04 млн. лв., които са приспаднати от средствата за субсидии за 2020 г.

Държавното финансово подпомагане е съгласувано с Европейската комисия.

Предоставените средства под формата на субсидии позволиха през 2020 г. компанията да изпълнява успешно дейностите по поддържането, ремонта и експлоатацията на железопътната инфраструктура.

Автомобилен транспорт

В съответствие с § 4, ал. 1, т. 1 от заключителните разпоредби към Закона за автомобилните превози, ежегодно в държавния бюджет се предвиждат средства за субсидиране на превоза на пътниците по нерентабилни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони. Администрирането на предоставените средства се осъществява чрез общините, които разпределят средствата между превозвачите на база сключени договори с общините и при съблюдаване изискванията на Наредбата за условията и реда за предоставяне на средства за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за обществени пътнически превози по автомобилния транспорт, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници, за субсидиране на обществени пътнически превози по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони и за издаване на превозни документи за извършване на превозите, приета с ПМС № 163/2015 г.

Държавното финансово подпомагане е съгласувано с Европейската комисия.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2020 г. (Изм. и доп. – ДВ, бр. 104 от 2020 г., в сила от 8.12.2020 г.) са предвидени средства за субсидиране на превоза на пътниците по нерентабилни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони, включително и за Столична община – вътрешноградски транспорт, в общ размер на 45,0 млн. лв. За 2020 г. предоставените средства под формата на субсидии са в размер на 44,95 млн. лв. или 99,9 на сто от предвидените по годишния план.

Характерно за услугите от обществен интерес е това, че те са услуги, при които водещ е интересът на потребителите. Поради тази причина държавата или общината възлага на пазарни оператори да ги предоставят при по-ниски цени или по-високо

качество от тези, при които те биха ги предоставяли, ако изхождаха единствено от своите икономически интереси. Доколкото задължението за предоставяне на услугите, което води до икономическа неизгодност за съответния оператор, му е възложено от държавата (или общината), то именно държавата (общината) е тази, която следва да компенсират неизгодите от изпълнението на задължението.

Средствата се предоставят на транспортните дружества въз основа на фактически извършени превози, при отчитане на нетния финансов ефект на операторите. По този начин се осигурява изразходване на средствата по предназначение.

▪ *Пощенски услуги*

В съответствие с чл. 29 от Закона за пощенските услуги се предоставят средства за субсидии на „Български пощи“ ЕАД за изпълнението на задължението за извършване на универсалната пощенска услуга. С ПМС № 113/2020 г. на „Български пощи“ ЕАД е възложено извършването на услугата от общ икономически интерес по разпространение на периодични печатни издания (вестници и списания) с отстъпки на едро и дребно, директно или на абонаментна основа на територията на Република България.

Средствата за субсидии за „Български пощи“ ЕАД се предоставят и отчитат чрез бюджета на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2020 г. са предвидени за „Български пощи“ ЕАД субсидии в размер на 32,8 млн. лв. От тях 24,8 млн. лв. са за компенсиране на несправедливата финансова тежест от извършването на универсалната пощенска услуга през 2020 г. и 8,0 млн. лв. за компенсиране на несправедливата финансова тежест от извършването на универсалната пощенска услуга, на основание § 66 от преходните и заключителните разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за пощенските услуги (обн., ДВ, бр. 53 от 2019 г.). С ПМС № 114/2020 г. са одобрени допълнителни разходи по бюджета на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията за 2020 г. за „Български пощи“ ЕАД в размер 21,1 млн. лв. за извършването на услуга от общ икономически интерес по разпространение на периодични печатни издания (вестници и списания) с отстъпки на едро и дребно, директно или на абонаментна основа на територията на Република България. Общият размер на предвидените средства за субсидии за „Български пощи“ ЕАД за 2020 г. е 53,9 млн. лв. Средствата са усвоени изцяло.

▪ *Земеделие*

За 2020 г. чрез бюджета на Държавен фонд „Земеделие“ (ДФЗ) и сметката за средства от Европейския съюз на ДФ „Земеделие“ са изплатени субсидии и други текущи трансфери за *нефинансови предприятия и юридически лица с нестопанска цел* в размер на 471,8 млн. лв., в това число за *нефинансови предприятия* – 452,2 млн. лв.: средства по Програмата за развитие на селските райони в размер на 13,3 млн. лв., 73,9 млн. лв. национално съфинансиране за директни плащания, прехвърлени към ЕЗФРСР, текущи субсидии за пазарни мерки – 20,4 млн. лв., текущи субсидии по Програмата за морско дело и рибарство – 1,9 млн. лв, държавна помощ - субсидия в размер на 205,2 млн. лв., национални доплащания преходни кампании – 0,4 млн. лв.; преходна национална помощ за животни – 57,7 млн. лв.; преходна национална помощ за тютюн – 75,7 млн. лв.; средства за ДДС по схеми „Училищен плод“ и „Училищно мляко“ – 3,6 млн. лв.; по изпълнителни листа и съдебни решения – 0,1 млн. лв. Изплатените субсидии и други текущи трансфери през 2020 г. на *юридически лица с нестопанска цел* са в размер на 19,6 млн. лв. и са основно по линия на държавна помощ и средства по Програмата за развитие на селските райони.

▪ **Програми в областта на спорта и физическата култура**

За 2020 г. чрез бюджета на Министерството на младежта и спорта са изплатени *субсидии и други текущи трансфери за организации с нестопанска цел* в размер на 46,6 млн. лв. Средствата са изразходвани за реализиране на спортни дейности и проекти за развитие на спорта за учащи, спорта в свободното време и спорта за високи постижения.

▪ **Програми за заетост**

Предоставените субсидии за нефинансови предприятия от бюджета на МТСП за 2020 г. са в размер на 16,0 млн. лв. за програми и мерки за заетост по сключени договори по Националния план за действие по заетостта през 2020 г. (средствата са на нивото на отчетените през 2019 г.)

✓ **Субсидии за системата на здравеопазването**

Субсидиите за лечебни заведения за болнична помощ през 2020 г., в размер на 289,4 млн. лв., предоставени основно чрез бюджета на Министерство на здравеопазването (271,6 млн. лв.), са за поддържане на готовност на лечебните заведения за оказване на медицинска помощ през периода на обявена извънредна епидемична обстановка, чрез осигуряване на над 50 на сто от легловия капацитет за лечение на пациенти с коронавирусна инфекция, както и за финансиране на медицински дейности, които са държавна отговорност, съгласно действащото законодателство в областта на здравеопазването – психиатрична помощ, спешна медицинска помощ, лечение на болни от ХИВ/СПИН, трансплантация на тъкани, органи и клетки, медицинска експертиза на работоспособността и др., и за финансово подпомагане на лечебни заведения за болнична помощ в отдалечени и трудно достъпни райони, в които липсата на здравни звена представлява сериозен риск за населението. В рамките на този ресурс на болниците е предоставена изравнителна субсидия за дейностите, изпълнени по договорите до края на 2019 година.

Социални и здравноосигурителни разходи

Социалноосигурителните разходи на консолидирана база за 2020 г. възлизат на 19 174,6 млн. лв., което представлява 16,2 % от БВП. Социалните разходи и здравноосигурителните плащания продължиха да бъдат основен приоритет сред разходните политики. В структурно отношение те са с най-висок относителен дял (40,1 %) в общите разходи (вкл. вноската в бюджета на ЕС) по КФП, което се обуславя от провежданата социална политика в условията на извънредна ситуация, породена от пандемията от COVID-19, както и на неблагоприятната демографска среда. Социалните и здравноосигурителните разходи нарастват с 1 925,5 млн. лв. (11,2 %) спрямо предходната година, като основен принос за това има нарастването на разходите за пенсии и социалните помощи и обезщетения с 1 655,5 млн. лв. Увеличението на разходите за здравноосигурителни плащания е с 269,9 млн. лева.

Разходите за пенсии за 2020 г. възлизат на 11 184,0 млн. лв. или 9,4 % от БВП и 105,3 % спрямо предвидените разчети за 2020 г. В тази сума са включени разходите за пенсии от ДОО и УПФ. Спрямо същия период на миналата година отчетените разходи за пенсии са с 1283,2 млн. лв. повече. Причина за тяхното нарастване е базовия ефект от увеличението на пенсиите през юли 2020 г., както и изплатените добавки към пенсиите за април 2020 г. по 40 лв. на пенсионерите, на които пенсията или сборът от пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях за април 2020 г. е в размер до 363,00 лв., вкл. за минали години. Част от мерките, договорени в Коалиционния съвет и одобрените от правителството нови социално-икономически мерки в отговор на епидемичната криза е и

изплащането по 50 лв. на всеки пенсионер, каквито в отчетния период бяха изплатени в месеците август - декември 2020 г., общо 583,3 млн. лв.

Средният месечен размер на пенсията на един пенсионер за 2020 г. е 437,17 лв. (вкл. великденската добавка, както и добавката от 50 лв. за м. август, септември, октомври, ноември и декември), като номиналното нарастване спрямо 2019 г. е 14,1 на сто. Отчетеният среден размер на пенсията, без еднократните допълнителни суми за 2020 г., е 414,61 лв.

На консолидирана основа през 2020 г. са извършени разходи за *социални помощи и обезщетения* в размер на 3 511,8 млн. лв., което представлява 3,0 % от БВП. В структурно отношение това са разходи, които се извършват по държавния бюджет (главно по бюджета на МТСП), бюджетите на ДОО и общините. Размерът на усвоените *разходи за социални помощи и обезщетения* по държавния бюджет е 1 218,1 млн. лв. По бюджета на ДОО за социални помощи и обезщетения по КСО са отчетени 2 015,2 млн. лв. В разходите по КСО са включени основно разходите за обезщетения при временна неработоспособност; разходите за бременност, раждане и отглеждане на дете до 2-годишна възраст; разходите за обезщетения при безработица и др.

Като текущи трансфери за домакинствата се отчитат и изплатените през 2020 г. средства за сметка на преведения трансфер от МЗ за дейности за здравнонеосигурени лица, лекарствени продукти и за потребителска такса в размер на 83,1 млн. лв.

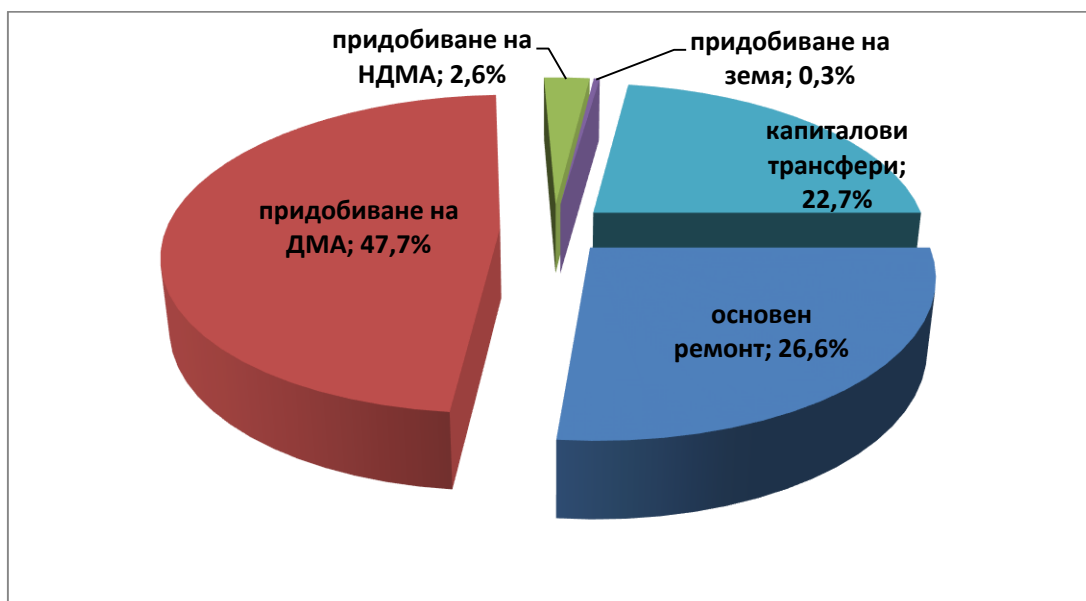
Отчетените разходи за социални помощи и обезщетения по общинските бюджети са в размер на 154,5 млн. лв.

Общият размер на *здравноосигурителните плащания* за 2020 г. е 4 478,9 млн. лв., което представлява 97,5 % спрямо предвидените със ЗБНЗОК (вкл. резерва, в т.ч. за непредвидени и неотложни разходи) за 2020 г. и 96,8 % от общите разходи на НЗОК за 2020 година.

2.3.2 Капиталови разходи

Структурата на капиталовите разходи за 2020 г. по икономически елементи отразява икономическия характер на публичните средства, усвоени в процеса на създаване на обществени блага. През 2020 г. в отчетените консолидирани капиталови разходи най-висок относителен дял – 47,7 % заемат разходите за придобиване на ДМА, в структурата на които преобладават разходите, свързани с изграждането и реконструкцията на базисната инфраструктура – пътна, железопътна, техническа, социална и закупуване на оборудване, машини и съоръжения, компютърна техника, финансиране на политики в областта на превенцията и защитата при бедствия и аварии, закупуване на медицинско оборудване, оборудване в сферата на образованието и науката. Съществени по размер са и разходите за основен ремонт на дълготрайни активи – 26,6 %. Разходите за капиталови трансфери представляват 22,7 % от общата сума на отчетените капиталови разходи.

На следващата графика е представен икономическият характер на капиталовите разходи по консолидираната фискална програма за 2020 година:

Чрез бюджета на Министерството на регионалното развитие и благоустройството, в т.ч. Агенция „Пътна инфраструктура“, са изплатени 883,4 млн. лв. за финансиране предимно на основен ремонт на пътища от I-ви, II-ри и III-ти клас от републиканската пътна мрежа – 57,8 млн. лв. и за изграждане на инфраструктурни обекти/ново строителство/ – 682,9 млн. лева.

Чрез бюджета на Министерството на отбраната са изплатени 346,6 млн. лв., като по-значимите от тях са за:

- придобиване на многофункционален модулен патрулен кораб;
- модернизация на танк Т-72 за нуждите на танковите формирования от Сухопътните войски;
- повишаване на мобилността и защитата на личния състав от Силите за специални операции;
- изграждане на интегрирана система и инфраструктура за усвояване, експлоатация и осигуряване на новия тип боен самолет.
- основен ремонт на въоръжение и техника;
- придобиване на комуникационна техника, вкл. криптори и друго оборудване за защита на информация.

Чрез бюджета на Министерството на здравеопазването са изплатени 74,3 млн. лв., разпределени както следва: за капиталови трансфери за строителство, ремонти и апаратура реализирани от лечебните заведения за болнична помощ 47,6 млн. лв., в т.ч. за дооборудване на реанимационен сектор, закупуване на анализатори за екстракция и детекция за PCR, доставка, монтаж и въвеждане в експлоатация на медицинска апаратура и оборудване за вирусологична диагностика, за закупуване на апарати за изкуствена белодробна вентилация и др. медицинска апаратура, свързана с лечение на COVID-19 и за основни ремонти, закупуване на апаратура, компютърно оборудване и стопански инвентар от МЗ и бюджетните организации, второстепенни разпоредители към министъра на здравеопазването – 26,7 млн. лв.

Чрез бюджета на Министерството на образованието и науката са изплатени 61,5 млн. лв. за основен ремонт и придобиване на дълготрайни материални активи и нематериални дълготрайни активи на Министерството на образованието и науката и второстепенните разпоредители с бюджет към министъра на образованието и науката. Резултати от извършените разходи са подобряването на инфраструктурата на разпоредителите с бюджет към МОН и осигуряване на условия за нормално протичане на

учебния процес и на материална база, съответстваща на съвременните изисквания на пазара на труда.

Финансовото подпомагане от страна на държавата под формата на капиталови трансфери беше насочено към изграждане и развитие на железопътната инфраструктура, с оглед повишаване на качеството и нивото на безопасност на транспортните услуги, ускоряване реализацията на проекти, свързани с европейските транспортни оси и коридори на територията на страната, ремонт и рехабилитация на железопътната мрежа.

За 2020 г. от държавния бюджет на Национална компания „Железопътна инфраструктура“ са предоставени капиталови трансфери в размер на 120,0 млн. лв. Средствата са усвоени изцяло, като за основен ремонт на дълготрайни материални активи са разходвани 96,0 млн. лв., а за придобиване на дълготрайни материални активи – 24,0 млн. лв.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2020 г. са предвидени средства за капиталови трансфери на „БДЖ - Пътнически превози“ ЕООД в размер на 139,0 млн. лв. Усвоените средства за 2020 г. са в размер на 89,0 млн. лв. или 64,0 на сто от годишния план. Средствата са предназначени за извършване на планов заводски (среден и капитален) ремонт на пътнически вагони, подемен ремонт на електрически локомотиви, закупуване на нов подвижен състав и други.

Инвестиционната програма на ДП „Пристанищна инфраструктура“, която включва изграждане и капиталов ремонт на пристанищна инфраструктура на пристанищата с национално значение, се изпълнява с участие на държавния бюджет чрез капиталови трансфери. Планираните средства за 2020 г. са в размер на 111,0 млн. лв., като са усвоени 93,6 млн. лв. за основен ремонт и рехабилитация на пристанища за обществено ползване с национално значение или 84,3 на сто от уточнения годишен план.

За изпълнение на програмите за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия, при приватизация, за 2020 г. разчетените средства по централния бюджет са в размер на 10,0 млн. лв. Усвоените средства през 2020 г. са в размер на 2,3 млн. лв. за изпълнение на програмите за отстраняване на минали екологични щети основно на „Лукойл Нефтохим Бургас“ АД или 22,6 на сто от годишния план.

Чрез изпълнението на програмите за отстраняване на нанесените екологични щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия, при приватизация, се постига преди всичко екологичен ефект, като се изпълняват дейности и проекти, за които отговорност носи държавата.

За 2020 г. от сметката за средства от ЕС на ДФ „Земеделие“ за капиталови трансфери за нефинансови предприятия са планирани 250,8 млн. лв. Към 31.12.2020 г. са отчетени 169,8 млн. лв., представляващи 67,7% от годишния план. Отчетените към края на 2019 г. разходи за капиталови субсидии за физически лица и предприятия са били 182,9 млн. лв.

Разпределението по дейности е както следва:

- капиталови трансфери по Програмата за морско дело и рибарство (ПМДР) – 12,2 млн. лв., 96% изпълнение на годишния план (12,7 млн. лв.);

- капиталови трансфери по ПРСР – 155,5 млн. лв., 66% изпълнение на годишния план, възлизащ на 235,7 млн. лв.;

- капиталови трансфери за пазарни мерки – 2,1 млн. лв., при годишен разчет 2,3 млн. лв., изпълнението е 91,3%.

Годишните разчети на сметката за средства от ЕС на ДФ „Земеделие“ за капиталови трансфери за организации с нестопанска цел за 2020 г. възлизат на 21,6 млн. лв. Към 31.12.2020 г. са отчетени 8,7 млн. лв., като степента на изпълнение е 40,3%. Предходната година са отчетени 30,8 млн. лв.

Разпределението по дейности е както следва:

- капиталови трансфери по ПМДР – 0 лв., при годишни разчети, възлизащи на 2 млн. лв.;

- капиталови трансфери по ПРСР – 8,7 млн. лв., 44,4% изпълнение на годишния план 19,6 млн. лв.

Размерът на капиталовите трансфери, разплатени чрез сметките на Национален фонд за 2020 г., възлиза на 506,5 млн. лв. и представлява извършени разходи главно по оперативни програми „Транспорт и транспортна инфраструктура” и „Иновации и конкурентноспособност“, финансирани със средства от Кохезионния фонд (КФ) и Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР).

Капиталовите разходи по бюджетите на общините към 31.12.2020 г. са в размер на 824,4 млн. лв., което представлява изпълнение от 87,2% спрямо годишния им разчет за 2020 г. и 79,4% спрямо отчетените през 2019 г. Намалението на отчетените общо капиталови разходи за 2020 г. е в размер на 213,4 млн. лв. съответно спрямо отчета им за 2019 г. и 121,5 млн. лв. спрямо разчетените по закона за 2020 г., което основно се дължи на забавяне на темпа на инвестициите в резултат на негативните тенденции в икономиката, предизвикани от кризата с пандемията от COVID-19. Намалението на отчетените за 2020 г. общо капиталови разходи спрямо отчетените за 2019 г. се формира от намалението на отчетените капиталови разходи в местните дейности, което е в размер на 222,9 млн. лв., както и от намалението на дофинансираните дейности с 14,9 млн. лв. Намалението е пряк резултат от спада в отчетените от общините приходи спрямо 2019 г. в размер на 31,2 млн. лв., както и от необходимостта от преразпределение на разходите, свързано с преодоляване на негативните последици от кризата, предизвикана от пандемията.

С най-голям относителен дял от отчетените капиталови разходи – 47,5% (391,4 млн. лв.) са разходите за основен ремонт на дълготрайни материални активи, следвани от разходите за придобиване на дълготрайни материални активи – 45,9% (378,0 млн. лв.), като се запазва поредността на позициите им в общия обем на капиталовите разходи от отчета за 2019 г.

2.3.3 Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина

Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина са в размер на 60,1 млн. лв. Основна част от средствата са предоставени чрез бюджетите на министерствата и ведомствата и сметките за средства от Европейския съюз. Във връзка с решение на Министерския съвет относно членство на Република България в Международната асоциация за развитие (МАР) в рамките на 2020 г. беше извършено плащане на задължителното първоначално записване и на допълнителните доброволни записвания по захранвания от 3-о до 18-о и по Многостранната инициатива за облекчаване на дълг в МАР в размер на около 5,2 млн. щ. д. (с равностойност около 8,3 млн. лв.).

2.3.4 Лихвени разходи

Лихвените плащания по КФП през 2020 г. са в размер на 623,9 млн. лв., което представлява 86,1 % от предвидените с разчетите към ЗДБРБ за 2020 г.

В структурно отношение по-висок относителен дял в лихвените плащания заемат плащанията на лихви по външни заеми (разходи по външния дълг) – 70,7 %, срещу 29,3 % за лихвените плащания по вътрешни заеми (разходи по вътрешния дълг).

Разходи за лихви по външни заеми

Лихвените плащания по външни заеми през 2020 г. са в размер на 441,3 млн. лв. (вкл. лихвите по ДИЗ), което представлява 97,6 % от планираните за годината. От тях:

394,6 млн. лв. са разходите за лихви по външни заеми по централния бюджет; 24,5 млн. лв. по ДИЗ, администрирани по бюджетите на министерства и ведомства; 3,3 млн. лв. по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество и 18,9 млн. лв. по общинските бюджети. Всички плащания са извършвани надлежно и в съответствие с предвидените в кредитните споразумения срокове и условия.

- ✓ По централен бюджет в структурно отношение лихвите по облигации, емитирани на МКП са с най-висок относителен дял от 84,5 % (или 333,2 млн. лв.), следвани от изплатените лихви по заеми към ЕИБ – 8,9 % от общия размер на външните лихви (или 35,1 млн. лв.), към други държави – 6,5 % (или 25,7 млн. лв.) и към МБВР - 0,1 % (или 0,5 млн. лв.).
- ✓ По ДИЗ, управлявани от министерства и ведомства, са изплатени лихви в размер на 24,5 млн. лв. или 90,4 % от разчета за 2020 г.
- ✓ По ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество са отчетени разходи за лихви в размер на 3,3 млн. лв. или 91,0 % от разчета за 2020 г.
- ✓ Лихвените плащания от общинските бюджети по външни заеми през 2020 г. са в размер на 18,9 млн. лв. и бележат намаление с 3,9 % спрямо платените лихви през предходната година.

Разходи за лихви по вътрешни заеми

Общият размер на платените лихви по вътрешни заеми през 2020 г. е 182,6 млн. лв. или 66,9 % спрямо годишния разчет.

- ✓ Платените лихви и отстъпки по ДЦК, емитирани на аукционен принцип са в размер на 179,5 млн. лв., в т.ч. лихви – 156,0 млн. лв. и отстъпки – 23,5 млн. лв. Реализираните при аукционите премии над номинала от емисии ДЦК, отчетени в намаление на разходите за лихви по вътрешния дълг са (-17,6) млн. лв.
- ✓ Общият размер на платените от общините лихви по вътрешни заеми и други лихви през 2020 г. е 18,3 млн. лв. Отчетените от общините през 2020 г. лихви по облигационни заеми са 2,7 млн. лв., по заеми към банки от страната са 5,8 млн. лв., по заеми към др. местни лица са 5,8 млн. лв., а отчетните други разходи за лихви (за забавено изпълнение по сключени договори, лихви по финансов лизинг и търговски кредити и др.) са 3,9 млн. лв.

2.3.5 Вноска на Република България в общия бюджет на ЕС

България регулярно и в срок превежда вноската си в общия бюджет на Европейския съюз в изпълнение на действащото законодателство в областта на собствените ресурси на ЕС.³⁴

Вноската на Република България в общия бюджет на ЕС се формира от следните компоненти – традиционни собствени ресурси от събраните мита; ресурс, изчислен на база ДДС; ресурс на база брутен национален доход; участие на България във финансирането на механизма за корекцията в полза на Обединеното кралство и на брутните намаления за Нидерландия, Швеция, Дания и Австрия.

³⁴ Решение на Съвета 2014/335/ЕС, Евратом относно системата на собствените ресурси на Европейския съюз, Регламент (ЕС, Евратом) № 608/2014 на Съвета от 26 май 2014 година за определяне на мерки за прилагане на системата на собствените ресурси на ЕС и Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 на Съвета от 26 май 2014 година относно методите и процедурата за предоставяне на традиционните собствени ресурси, собствените ресурси на база ДДС и на база БНД и относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства, изменен с Регламент (ЕС, Евратом) 2016/804 на Съвета от 17 май 2016 година.

По-долу са представени елементите, формиращи вноската на Република България в общия бюджет на ЕС по план в ЗДБРБ за 2020 г. и извършените касови плащания от централния бюджет за 2020 година.

(млн. лв.)

ВНОСКА В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	ЗДБРБ за 2020 г.	Отчет 2020 г.	Отчет 2020 към ЗДБРБ
Вноска на база брутен национален доход	959,4	861,1	89,8%
Вноска на база данък върху добавената стойност	176,0	163,2	92,7%
Вноска за корекцията на Обединеното кралство	65,7	91,0	138,5%
Вноска на традиционни собствени ресурси - мита	188,0	170,6	90,7%
Участие във финансирането на брутното намаление за Нидерландия, Швеция, Дания и Австрия	8,3	9,6	114,6%
ВНОСКА В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС ЗА 2020 г.	1 397,4	1 295,5	92,7%

2.3.6 Изпълнение на утвърдените ангажименти за разходи, които могат да бъдат поети през 2020 г. и на новите задължения за разходи, които могат да бъдат натрупани през 2020 г. от първостепенните разпоредители с бюджет

В резултат на предприети действия и въведените контролни процедури от страна на Министерството на финансите за своевременно уведомяване на първостепенните разпоредители с бюджет за предприемане на мерки в процеса на поемането на ангажименти, произтичащи от сключване на договори, споразумения, решения, нормативни актове и др. и недопускане на превишение на определените им максимални размери на ангажиментите за разходи и на новите задължения за разходи, които могат да бъдат поети или натрупани през 2020 г., преобладаващата част от ПРБ по ДБ са спазили утвърдените им максимални размери на тези показатели.

Анализите на годишните отчети по отношение на максималните размери на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2020 г., показват, че всички първостепенни разпоредители с бюджет са отчетили поети ангажименти за разходи през годината в рамките на утвърдените им размери по уточнен план за 2020 г. Общо поетите ангажименти за разходи през 2020 г са 88 % от утвърдения размер по уточнен план.

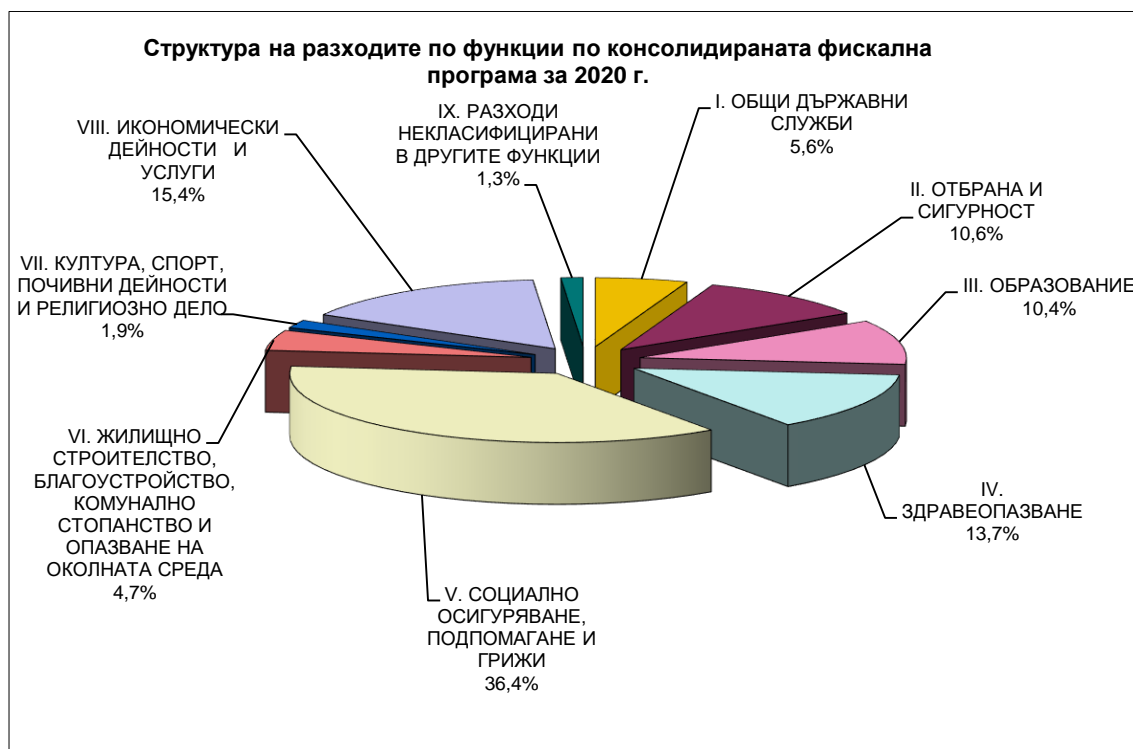
Отчетните данни към 31.12.2020 г. за максималните размери на новите задължения за разходи, които могат да бъдат натрупани през 2020 г., показват, общ размер от 85% на натрупаните нови задължения за разходи през годината, спрямо уточнения план за 2020 г. Един първостепенен разпоредител с бюджет е отчетел поети нови задължения за разходи през годината в размер на 1,08 % над утвърдения му размер по уточнен план за 2020 г., а именно Министерството на правосъдието (101,08%). Превишението на отчетените спрямо утвърдените размери на новите задължения за разходи, които могат да бъдат натрупани през 2020 г., е в размер на 751 733 лева или 1,08 % и се дължи на превишение на показателя при Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ за допълнително извършени неотложни и спешни разходи за доставки и услуги в местата за лишаване от свобода.

2.4 Изпълнение на разходите³⁵ по функции по консолидираната фискална програма за 2020 г.

Прегледът на разходите по консолидираната фискална програма по функционален признак представя политиките в отделните области на публичните услуги. Някои от тях са

³⁵ В разходите по функции не е включена Вноската на Република България в общия бюджет на ЕС

отговорност на министерствата и ведомствата, докато за други отговорностите са и на общините или социалноосигурителните фондове.

В този раздел на доклада е направен преглед на отчетените разходи за 2020 г. по функции:

2.4.1 Общи държавни служби

Функция „Общи държавни служби” отразява финансирането на публичната администрация – централна и местна, както и средства в областта на науката. Общата сума на разходите по тази функция на консолидирана основа е 2 600,1 млн. лв. или 2,2 % от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2020 г.	КФП	ДБ	ДВУ	БАН	ССА	Общи- ни	ДМП ³⁶	Европ. средства ³⁷	ДП НПЦ	др. сметки /чужди ср/ва на МВ и общини/
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ	2 600,1	1 443,5	20,3	152,0	44,8	730,7	2,0	203,8	2,5	0,4
A. ИЗПЪЛНИТЕЛНИ И ЗАКОНОДАТЕЛНИ ОРГАНИ	2 084,0	1 216,0				730,7	1,0	135,8		0,4
Текущи нелихвени разходи	1 816,1	1 034,5				706,1	1,0	74,1		0,4
Капиталови разходи	253,6	167,6				24,6	0,04	61,3		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	14,2	13,9						0,4		
B. ОБЩИ СЛУЖБИ	192,6	174,5					1,0	17,1		
Текущи нелихвени разходи	78,2	64,9					0,8	12,4		
Капиталови разходи	112,6	109,6					0,09	3,0		
в т.ч. прираст на държавния резерв	53,8	53,8								
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	1,8	0,000					0,1	1,7		
V. НАУКА	323,5	52,9	20,3	152,0	44,8			50,9	2,5	
Текущи нелихвени разходи	274,4	51,9	15,1	143,8	43,9			17,3	2,4	
Капиталови разходи	47,9	1,0	5,3	8,2	0,8			32,5	0,2	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	1,1							1,1		

Група А: „Изпълнителни и законодателни органи“

В тази група се включват разходите, предоставени за финансовото обезпечаване на основните функции на Администрацията на президента, Народното събрание, Сметната палата, Комисията за финансов надзор, централната администрация на министерствата, ведомствата, както и дейностите на общинските и областните администрации, държавните и изпълнителните агенции, търговските служби, посолствата и консулствата в чужбина и други новосъздадени администрации.

Общата сума на разходите на консолидирана основа за тази група е 2 084,0 млн. лв., което представлява 90,4 % от предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. разходи за група „Изпълнителни и законодателни органи“. В структурно отношение преобладават текущите разходи по бюджетите на министерствата, ведомствата и общините, което се обуславя от спецификата на функцията и групата. Капиталовите разходи в тази група са в размер на 253,6 млн. лв. или 116,7 % спрямо разчета за годината. Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина са в размер на 14,2 млн. лв. (като 11,2 млн. лв. са текущите трансфери за чужбина).

Средствата в групата са за реализиране на следните стратегически цели и приоритетни политики:

- ◆ Защита и реализация на националните интереси на Република България чрез активно и адекватно участие в международните отношения;
- ◆ Определяне и осъществяване на вътрешната и външната политика на Република България в съответствие с приоритетите на правителството;

³⁶Средствата по други международни програми и договори са получени по международни програми и договори извън средствата от Европейския съюз.

³⁷Средствата от Европейския съюз са предоставени от фондове и институции на Европейския съюз. Те включват разходите по програмите, съфинансирани по Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за рибарство, както и други програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС, вкл. националното съфинансиране.

- ◆ Гарантиране на значима, адекватна и видима роля на България в регионален и глобален план чрез участието ни в ООН и други международни организации;
- ◆ Подобряване на управлението на областите при провеждане на регионалната политика и държавно управление по места;
- ◆ Подобряване ефективността на дейностите по обслужване, контрол и събиране на публичните вземания от приходните агенции;
- ◆ Повишаване на събираемостта на приходите чрез противодействие на данъчните измами и отклонението от данъчно облагане;
- ◆ Ефективно управление на средствата от Европейския съюз;
- ◆ Запазване на икономическата и финансова стабилност и създаване на условия за икономически растеж;
- ◆ Реализиране на стратегията за усъвършенстване на данъчната система, осигуряваща повишаване събираемостта на данъците;
- ◆ Провеждане на държавната митническа политика и координиране на връзките с международни организации по проблемите на митата и митническия контрол.

С разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. по група „Изпълнителни и законодателни органи” за **министерствата и ведомствата (вкл. за СП и НС)** са утвърдени средства в размер на 1 186,5 млн. лв. В хода на изпълнението на държавния бюджет на основание чл. 109 и чл. 110 от Закона за публичните финанси, на министерствата и ведомствата по група „Изпълнителни и законодателни органи” са осигурени средства в размер на 55,5 млн. лв. Отчетените разходи за 2020 г. са в размер на 1 200,7 млн. лв., в т. ч.: на Сметната палата са 19,7 млн. лв. и на Народното събрание - 68,0 млн. лв.

С извършените разходи през 2020 г. са постигнати следните резултати:

- Своевременно отчитане и превеждане на приходите от данъци и осигурителни вноски към държавния бюджет, бюджетите на Националния осигурителен институт и Националната здравноосигурителна каса, както и на осигурителните вноски за допълнителното задължително пенсионно осигуряване;
- Предоставяне на услуги, техническа помощ, документи и информация на клиентите на НАП;
- Подобряване на бизнес средата, стимулиране на икономическата активност и намаляване дела на сивата икономика;
- Намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите;
- Подобряване на митническия контрол, повишаване на ефективността в борбата с митническите и валутни нарушения, засилване на дейността по противодействие на контрабандата и незаконния трафик на наркотични вещества, прекурсори и оръжия и технологии с двойна употреба;
- Ефективно прилагане на мерките по закрила на права върху интелектуалната собственост;
- Предприети са мерки за засилване и разширяване на въведения фискален контрол върху движението на стоки с висок фискален риск на територията на Република България;
- Ефективно събиране и превеждане на приходите от акцизи в държавния бюджет;
- Възстановяване на щетите от земетресението в Хърватия;
- Извършване на основен ремонт на имоти в чужбина на МВНР;
- Инициативата на Международния валутен фонд за предотвратяване и ограничаване на щетите от бедствия;
- Финансиране на проекти на Българското републиканско самоуправление в Унгария;

- Централната изборителна комисия - доставка на 9600 специализирани устройства за електронно машинно гласуване с инсталирани системен и приложен (реализиращ изборните процеси) софтуер, включително и на софтуера, който управлява специализираните хардуерни устройства в пълен комплект с изходния код, така че системният и приложният софтуер да имат възможност да се модифицират за всякакъв вид избори, предвидени в Изборния кодекс;
- Проектиране и изграждане на нова тръбопроводна връзка към гр. Перник за осъществяване на подаването на допълнителни количества вода към водоснабдителната система на града, както и необходимата съпътстваща инфраструктура;
- Осигуряване на необходимия финансов ресурс за работни заплати, социални осигуровки и средства за издръжка за нормалното функциониране на държавната администрация.

С разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. за група “Изпълнителни и законодателни органи” за **общинските бюджети** са предвидени общо средства в размер на 647,9 млн. лв. В централния бюджет бяха предвидени средствата за възнаграждения и осигурителни вноски от работодател за кметските наместници в размер на 27,5 млн. лв. и за възнаграждения на членовете на одитните комитети, съгласно чл. 18 от Закона за вътрешния одит в публичния сектор, в размер на 1,6 млн. лв. Отчетените разходи за годината са в размер на 730,7 млн. лв. или 112,8 % спрямо предвидените общо средства през 2020 г. за общините (по общинските бюджети и в централен бюджет). Отчетените *текущи разходи* по общинските бюджети за група „Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 706,1 млн. лв., което е 115,6 % спрямо общия размер на разчетените средства за 2020 г. Отчетените *капиталови разходи* в тази група са в размер на 24,6 млн. лв. или 66,7 % спрямо разчета. В *делегираните от държавата дейности* за текущи разходи са отчетени средства в размер на 334,4 млн. лв. при предвидени средства общо в размер на 342,8 млн. лв. или 97,6 % спрямо общия размер на разчетените средства със ЗДБРБ и в централен бюджет за 2020 г. През 2020 г. общините са *дофинансирали държавните дейности* със собствени приходи в размер на 126,3 млн. лв. В *местните дейности* за групата са отчетени текущи разходи в размер на 245,4 млн. лв., което представлява 98,5 % спрямо отчетените за 2020 г. средства. В тази група са отчетени възнагражденията на председателите на общинските съвети и на общинските съветници и издръжката на общинската администрация.

Европейски средства – изразходваните средства в група „Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 135,8 млн. лв. и са основно по следните оперативни и други програми на ЕС:

Оперативна програма „Региони в растеж” - тази програма е насочена към регионалното развитие и по-конкретно към постигане на целите на градската политика в България. Един от основните приоритети на оперативната програма е насочен към укрепване и развитие на полицентричната система в страната чрез специална насоченост към градското развитие на големите и средните градове, които влизат в нея. Чрез оперативна програма „Региони в растеж” се цели изпълнение на интегрирани проекти за постигане на взаимодействие и взаимно допълване между различните видове мерки, като основна инфраструктура за по-добра градска среда, енергийна ефективност, образователна, социална, спортна и културна инфраструктура и интегриран градски транспорт. Една от основните цели на програмата в това функционално направление е насочена към укрепване и повишаване на институционалния капацитет на Управляващия орган на оперативната програма. Търсеният резултат е осъществяване на безпрепятствено изпълнение, наблюдение, оценка, информация и контрол на програмата, осигурявайки по

този начин високо ниво на усвояване на фондовете от ЕС. Най-добрите практики от периода 2007-2013 г. продължават и през новия програмен период, като системата за обучение и квалификация на служителите на Управляващия орган, осигуряване на външно обучение за извършването на проверки на място, осигуряване на добри условия за работа и архивиране, както и на необходимото оборудване. За доброто изпълнение на оперативната програма се цели подсилена експертиза в специфични области, като обществени поръчки, държавни помощи и финансови инструменти. Друга цел на програмата е свързана с подобряване на административния капацитет на бенефициентите (министерства, ведомства и общини на големите и средните градове), за да могат ефективно да я прилагат. Изразходваните средства по Оперативна програма „Региони в растеж” за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 28,1 млн. лева. По **Оперативна програма „Регионално развитие” (програмен период 2007-2013 г.)** през 2020 г. са изразходвани 3,9 млн. лв.

Оперативна програма „Добро управление” – изразходваните средства за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 31,5 млн. лева. Една от основните цели на програмата е принос за изпълнението на стратегията на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж и за постигането на икономическо, социално и териториално сближаване. На национално ниво оперативна програма „Добро управление” е директно обвързана с постигането на целите за укрепване на институционалната среда за по-висока ефективност на публичните услуги за гражданите и бизнеса. Стратегията на оперативната програма се гради върху подобряване на функционирането на държавните институции, като подпомага следните фактори за растеж: Подобряване ефективността на публичните разходи и осигуряване на преразпределение на публичните разходи към дейности, повишаващи потенциала за растеж на икономиката; Адресиране на слабостите в бизнес-средата и подобряване на административната ефективност, включително на регионално и местно ниво. Част от дейностите по оперативната програма са насочени към силните, ефективни и прозрачни държавни и съдебни институции. Един от приоритетите на програмата в това функционално направление е свързан с модернизиране на публичната администрация чрез: по-нататъшното разгръщане на услугите в областта на електронното управление и разширяване на употребата на информационни и комуникационни технологии от страна на публичните администрации, включително за системите за събиране на данъци, както и по отношение на единните звена за контакт съгласно Директивата за услугите; опростяване на бизнес средата и намаляване на бюрокрацията чрез улесняване на процедурите и опростяване на регулаторни режими.

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж” – изразходваните средства по програмата през 2020 г. за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 28,2 млн. лв. Едни от основните цели на тази оперативна програма са осигуряване на достъп до качествено образование и изграждане на научен, изследователски и иновационен потенциал в Република България. Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж" е насочена към: създаване на условия за развитие на интелигентна икономика /развитие на научно-изследователския потенциал и качество на висшето образование/; достъп до и качество на ученето през целия живот; професионално образование и обучение. Това са основни дейности за преодоляване пропастта между научноизследователската и образователната системи, от една страна, и нуждите на бизнеса и пазара на труда, от друга страна. Чрез ресурса на оперативната програма се прилагат целенасочени мерки за развитие на капацитет за научноизследователската и развойната дейност в приоритетни области. Необходимо е да се увеличи значително финансирането на научните изследвания и развойните дейности, чрез мобилизиране на публични и частни инвестиции, със специален фокус върху върховите научни изследвания. Чрез оперативна програма "Наука и образование за

интелигентен растеж" се полагат специални усилия за сближаване на интересите на научните организации и бизнеса, както и активно да бъде подкрепяно и стимулирано тяхното сътрудничество. Един от основните приоритети е свързан със системна подкрепа на пазарно-ориентирани научноизследователски и развойни дейности, за да се подобри конкурентоспособността на българската научноизследователска система и на икономиката като цяло. Част от основните дейности в това функционално направление по Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж" са свързани с адекватни институционални мерки във висшите училища и научно-изследователските организации за създаване на подходяща среда за изследвания и за кариерно развитие на изследователите. Това включва: прозрачна и модерна рамка за кариерно развитие; висока мобилност, включително международни обучения и междусекторна мобилност в рамките на академичната им подготовка; инвестиране в интердисциплинарни и предприемачески умения, като защита правата върху интелектуалната собственост, разработване на бизнес планове и мениджърски умения, необходими за стартиране на предприятия.

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” - програмата финансира дейности за развитието на човешките ресурси в структурите на държавната администрация и гражданското общество. Стратегията на програмата е изградена на идеята, че преодоляването на предизвикателствата в обществения сектор като цяло не е възможно без наличието на добре функциониращи, ефективни и ефикасни публични институции. Необходимите реформи не могат да бъдат лесно проведени, ако институционалната рамка не създава нужните условия. Ето защо, както и през миналия програмен период, чрез ОП „Развитие на човешките ресурси” продължават инвестициите в капацитета на институциите, в т.ч. в сферата на социалното включване, здравеопазването, равните възможности и недискриминацията и условията на труд. Подкрепата за социалните иновации е важна част от стратегията на програмата за модернизиране на публичните политики. Те могат да бъдат приложени във всички области, попадащи в обхвата на програмата, в т.ч. за подобряване пригодността за заетост на работната сила, активното включване, улесняване достъпа до социални и здравни услуги, ранното детско развитие, удължаване на трудовия живот в добро здраве и др. Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” оказва подкрепа за транснационалното сътрудничество между организации от България и други държави - членки на ЕС. Изразходваните средства по *Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”* за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 13,4 млн. лева.

Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ – стратегията на програмата е тясно свързана с целта за растеж и заетост и приноса на България за постигането на трите взаимно допълващи се типа растеж според „Европа 2020: интелигентен растеж (изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации); устойчив растеж (насърчаване на по-екологична и по-конкурентоспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите); приобщаващ растеж (стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, която да доведе до социално и териториално сближаване). Дейностите по Оперативна програма "Иновации и конкурентоспособност" са свързани със засилването на дългосрочната конкурентоспособност на българските предприятия в ясен синхрон с европейската индустриална политика. В тази насока програмата има основна роля относно целенасоченото въздействие по отношение на иновационното представяне на България. Изразходваните средства по програмата за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 13,2 млн. лева.

Изразходваните средства в група „Изпълнителни и законодателни органи” по *др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС*, са в размер на 13,0 млн. лв.

Група Б: „Общи служби”

С разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. за група “Общи служби” на консолидирано ниво са планирани 192,9 млн. лв. (вкл. нетния прираст на държавния резерв), а отчетените разходи за групата са 192,6 млн. лв.

Отговорните администрации, ангажирани с изпълнението на функции, дейности и задачи в група „Общи служби” през 2020 г., са първостепенните разпоредители с бюджет - Министерския съвет, Министерството на финансите, Министерството на правосъдието, Министерството на икономиката, Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Министерството на младежта и спорта, Националният статистически институт, Държавната агенция „Държавен резерв и военновременни запаси” и Народното събрание.

С най-голям относителен дял в разходите за група „Общи служби” са разходите по системите **на министерствата и ведомствата** (вкл. Народното събрание) – отчетените разходи за годината са в размер на 174,5 млн. лв., което е 90,6 % от общо разходите за групата. Разходите в групата са за:

- изпълнението на Националната статистическа програма;
- осигуряване на правна сигурност на процесите, свързани с кредитирането и стимулиране на инвестициите, за привличане на чуждестранни инвестиции чрез организиране и участие в бизнес и инвестиционни форуми, информационни кампании и др.;
- натрупване, съхраняване и използване на държавните резерви и военновременните запаси на страната в съответствие с изискванията на националната сигурност, както и за създаване на задължителни запаси от нефт и нефтопродукти;
- финансиране на концесионната дейност;
- осъществяване на методическото ръководство и контрола на дейностите, свързани с гражданското състояние, гражданската регистрация и автоматизираните информационни фондове;
- осъществяване на дейностите по изпълнението на държавната политика за повишаване безопасността на движението по пътищата, в т. ч. организация на движението, развитие на транспортната инфраструктура, намаляване на пътнотранспортния травматизъм, състоянието на автомобилния парк, подготовката на водачите и др.;
- осъществяване на дейността на Централния регистър на особените залози /ЦРОЗ/ към Министерството на правосъдието. Основната мисия на ЦРОЗ е да осигурява правна сигурност на процесите, свързани с финансиране срещу обезпечение, като поддържа, води и съхранява единен публичен електронен регистър.

Разходите на Държавната агенция „Държавен резерв и военновременни запаси” през 2020 г. за попълване на държавния резерв са в размер на 142,1 млн. лв., а отчетеният нетен прираст на държавния резерв е 53,8 млн. лева. По бюджета на НСИ са отчетени 32,9 млн. лв. за изпълнението на Националната статистическа програма и осигуряване на дейностите по преброяването на населението и жилищния фонд на Република България през 2021 година.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Общи служби” са в размер на 17,1 млн. лв. (в т.ч. 12,4 млн. лв. текущи разходи). От тези средства 14,1 млн. лв. са по *др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС*, 1,7 млн. лв. са по *Оперативна програма „Добро управление”* и 1,2 млн. лв. са по *Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност”*.

Група В: „Наука”

Група „Наука” включва разходите за финансиране на науката и научните изследвания. С финансирането на тези дейности държавата има за цел развитието на българската наука в съответствие с националните интереси и общочовешките ценности.

Общата сума на изразходваните средства по тази група за 2020 г. е 323,5 млн. лв. Със ЗДБРБ за 2020 г. по група „Наука” за **министерствата и ведомствата** са предвидени средства в размер на 70,8 млн. лв., като отчетените разходи за годината възлизат на 52,9 млн. лева. От отчетените разходи в групата 46 млн. лв. са на Министерството на образованието и науката; 5,3 млн. лв. - Министерството на икономиката; 1,1 млн. лв. - Министерството на земеделието, храните и горите.

С отчетените средства са осигурени следните дейности:

- осъществяване на националната политика в областта на науката, технологичното развитие и иновациите; разработване и предлагане за утвърждаване на научни програми в съответствие с националните приоритети и приоритетите на Европейския съюз, както и програми и проекти с регионално значение (дирекция „Наука“ към Министерството на образованието и науката);
- научни изследвания, информационно обслужване, приложни и спомагателни дейности в областта на земеделието, животновъдството и хранително-вкусовата промишленост (Националната служба за съвети в земеделието);
- конкурсно-проектно финансиране на научните изследвания (Фонд „Научни изследвания” към Министерството на образованието и науката);
- участие на България в Европейската организация за ядрени изследвания (ЦЕРН) и в Международния център за научна и техническа информация (МОН);
- събиране, обработка и съхранение на научно-техническа информация и документация (Национален център за информация и документация към МОН).

Основна част от извършените разходи през 2020 г. за наука са **по бюджетите на ДВУ (20,3 млн. лв.) и БАН (152,0 млн. лв.)** и са свързани с осигуряването на дейността на ДВУ и поделенията в системата на БАН.

През 2020 г. по бюджета на Селскостопанската академия в група „Наука” са извършени разходи в размер на 44,8 млн. лв., като това са основно текущи разходи (43.9 млн. лв.).

Европейски средства - изразходваните средства в група „Наука” са в размер на 50,9 млн. лв. (в т.ч. 17,3 млн. лв. текущи разходи) и са основно по следните оперативни и други програми на ЕС:

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ – изразходваните средства по програмата през 2020 г. за група „Наука” са в размер на 32,9 млн. лв. Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж" е насочена към: създаване на условия за развитие на научно-изследователския потенциал и качество на висшето образование; достъп до и качество на ученето през целия живот; професионално образование и обучение. Чрез ресурса на оперативната програма се прилагат целенасочени мерки за развитие на капацитет за научноизследователската и развойната дейност в приоритетни области. Част от основните дейности в това функционално направление, по Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж", са свързани с институционални мерки във висшите училища и научно-изследователските организации за създаване на подходяща среда за изследвания и за кариерно развитие на изследователите.

Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ – 3,8 млн. лева.

Оперативна програма „Добро управление“ – 1,1 млн. лева.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС (8,9 млн. лв.).

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА на ССА и БАН (в качеството им на бенефициенти) – 3,88 млн. лв., като 3,87 млн. лв. са на ССА.

2.4.2 Отбрана и сигурност

Разходите по функцията „Отбрана и сигурност“ по консолидираната фискална програма са предназначени за обезпечаване на дейностите по осигуряването на националната сигурност и отбрана, поддържането на отбранителния потенциал на страната, опазването на обществения и правовия ред, издръжка на съдебната власт и администрацията на затворите и защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии. Отчетените разходи за 2020 г. за отбрана и сигурност са в размер на 4 912,4 млн. лв., което представлява 4,1 % от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2020 г.	КФП	ДБ	Соц. осигуряване	ДВУ	БАН	БНР	БНТ	ССА	Общини	ДМП	Европ. ср-ва	др. сметки /чужди ср-ва на общини/
II. ОТБРАНА И СИГУРНОСТ	4 912,4	4 688,0	0,1	0,2	0,1	0,02	0,001	0,3	122,7	10,2	90,8	0,1
A. ОТБРАНА	1 561,4	1 552,1		0,002					0,02	9,2	0,01	
Текущи нелихвени разходи	1 234,9	1 234,6		0,002					0,02	0,2		
Капиталови разходи	326,5	317,5								9,0	0,01	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина												
B. ПОЛИЦИЯ, ВЪТРЕШЕН РЕД И СИГУРНОСТ	2 156,3	2 051,5							24,5	0,2	80,0	
Текущи нелихвени разходи	2 059,1	2 000,6							21,1	0,2	37,2	
Капиталови разходи	96,8	50,9							3,4	0,03	42,4	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,4	0,001								0,03	0,4	
B. СЪДЕБНА ВЛАСТ	850,7	845,7								0,06	5,0	
Текущи нелихвени разходи	831,8	830,1								0,03	1,6	
Капиталови разходи	18,9	15,5									3,3	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,04									0,03	0,01	
Г. АДМИНИСТРАЦИЯ НА ЗАТВОРИТЕ	203,9	203,5								0,3	0,02	
Текущи нелихвени разходи	201,4	201,0								0,3	0,02	
Капиталови разходи	2,5	2,5								0,04		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина												
Д. ЗАЩИТА НА НАСЕЛЕНИЕТО, УПРАВЛЕНИЕ И ДЕЙНОСТИ ПРИ СТИХИЙНИ БЕДСТВИЯ И АВАРИИ	140,2	35,1	0,1	0,19	0,1	0,02	0,001	0,3	98,1	0,4	5,8	0,1
Текущи нелихвени разходи	48,1	4,7	0,1	0,01	0,1	0,02	0,001	0,1	41,5	0,4	1,2	0,1
Капиталови разходи	43,7	0,002		0,17	0,001			0,2	39,6		3,7	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,8										0,8	
Предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии	47,5	30,5		0,01					17,0			

Група А: „Отбрана”

Извършените разходи по консолидираната фискална програма за група „Отбрана” през 2020 г. са в размер на 1 561,4 млн. лв. От тях 1 552,1 млн. лв. са по бюджетите на **министерства и ведомства**, при разчетени със ЗДБРБ за 2020 г. разходи в размер на 1 396,1 млн. лв. Най-голям относителен дял имат разходите, отчетени по бюджета на МО – 1 550,3 млн. лв.

Отбранителната политика през 2020 г. продължи да се осъществява в съответствие с Конституцията, законите и утвърдените от Народното събрание и Министерския съвет национални стратегически документи в областта на сигурността и отбраната.

През 2020 г. продължи изпълнението на „Програмата за развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили на Република България 2020“ (Програма 2020) и основаващия се на нея „План за развитие на Въоръжените сили 2020“ (План 2020), както и на Пакет „Цели за способности на НАТО 2017“.

В изпълнение на целите и приоритетите на „Програма 2020“ и в съответствие със заложените дейности в „План 2020“, основните мероприятия във Въоръжените сили бяха насочени към реорганизация на структурите на тактическо ниво.

През годината усилията на Министерството на отбраната бяха фокусирани върху вземането и прилагането на оптимални управленски решения, насочени към: успешното изпълнение на мисиите и задачите на Въоръжените сили; изграждането и поддържането на необходимите отбранителни способности и попълване на техния дефицит; нарастването на разходите за отбрана съгласно Национален план за повишаване на разходите за отбрана на 2 на сто от БВП на Република България до 2024 г., одобрен с РМС № 3/04.01.2018 г.; технологичното превъоръжаване и модернизация, с фокус повишаване на националните отбранителни способности в контекста на колективната отбрана; изпълнението на приетия пакет Цели на способностите на НАТО; попълване на вакантните длъжности във Въоръжените сили, окомплектоването и подготовката на резерва и др.

В Министерството на отбраната успешно приключи Стратегическият преглед на отбраната, на базата на чиито резултати беше разработена новата „Програма за развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили на република България 2032“, приета с Решение на Народното събрание на 11.02.2021 г. (обн., ДВ, бр. 13 от 16.02.2021 г.). Програмата е с обхват от 12 години и е изцяло хармонизирана с планирането на отбраната в НАТО и ЕС и произтичащите в двата съюза процеси на стратегически размисъл.

В рамките на утвърдения бюджет на Министерството на отбраната за 2020 г. Въоръжените сили (ВС) изпълняваха задачите си по мисиите „Отбрана“, „Подкрепа на международния мир и сигурност” и „Принос към националната сигурност в мирно време“, произтичащи от конституционните им задължения.

В рамките на мисия „Отбрана“ основните усилия бяха насочени към поддържането и усвояването на плановете за бойна готовност, плановете за мобилизация и моделите за работа на оперативните групи на всички нива за осигуряване на устойчиво управление на щабовете и формированията при привеждането им в по-високи степени на бойна готовност, изпълнението на мероприятията по нарастване на готовността им и провеждането на мобилизация.

В Усилените сили за отговор на НАТО (eNRF) за 2020 г. Република България е декларирала готовност да участва с общо до 550 военнослужещи и два кораба. Военноморските сили се включиха двукратно в състава на Втората постоянна корабна група на НАТО (SNMG 2) с кораб (фрегата) за период от 43 дни и в състава на Втората постоянната притивоминна корабна група на НАТО (SNMCMG 2) с кораб (минен ловец и базов миночистач) за период от 42 дни.

В изпълнение на мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“ през 2020 г. формирования и отделни военнослужещи участваха в 9 различни мисии и операции зад граница. Общият брой военнослужещи, участвали в тях, беше до 506 за една ротация.

В рамките на мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“ Съвместното командване на силите осъществяваше оперативен контрол за изпълнението на задачите по ликвидиране на последствията от бедствия. Общо 82 формирования от Въоръжените сили проведоха 118 операции за оказване на помощ на населението и за пожарогасене, включително 10 полета за изпълнение на специални задачи. В тях участваха общо 966 военнослужещи и 289 единици техника. На територията на страната бяха разузнати, транспортирани и унищожени общо 392 невзривени боеприпаса.

Във връзка с усложнената епидемична обстановка в Министерството на отбраната беше разработен „План на операция за участие на въоръжените сили в мерките за предпазване, ограничаване и преодоляване последиците от разпространението и заразата с вируса COVID-19“. Планът регламентира провеждането на операция за подпомагане органите на държавната и местна власт за справяне с епидемията, намаляване на последствията от нея и отразява дейностите по подпомагане на Министерството на отбраната и местните власти в прилагането на протиепидемични мерки и ограничения на територията на страната, както и опазване на живата и здравето на военнослужещите, участващи в операцията.

Група Б: „Полиция, вътрешен ред и сигурност”

Отчетените разходи за група „Полиция, вътрешен ред и сигурност” по КФП са в размер на 2 156,3 млн. лв.

Със ЗДБРБ за 2020 г. по бюджетите **на министерствата и ведомствата** са утвърдени 1 921,5 млн. лева. По отчет разходите им са общо 2 051,5 млн. лв., в т.ч. на Министерството на вътрешните работи – 1 768,3 млн. лв., на Държавна агенция „Национална сигурност” – 124,0 млн. лв., на Националната служба за охрана – 44,2 млн. лв., на Държавна агенция „Разузнаване“ – 50,3 млн. лв., на Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства – 1,3 млн. лв., на Държавна агенция „Технически операции“ – 63,5 млн. лв.

В рамките на предоставените през годината средства, бе реализирано изпълнението на националните приоритети в областта на сигурността и вътрешния ред на страната, а именно – повишаване ефективността в процеса на противодействие на престъпността, защита на националната сигурност, опазване на обществения ред и борба с корупцията, охрана и контрол на държавната граница, осигуряване на държавен противопожарен контрол, пожарогасителна и аварийно-спасителна дейност, намаляване щетите за икономиката на страната от дейността на организирани престъпни групи и недопускане извършването на терористични действия.

Отчетените разходи по **общинските бюджети** за група „Полиция, вътрешен ред и сигурност” за 2020 г. са в размер на 24,5 млн. лв. Извършените текущи разходи за тази група са в размер на 21,1 млн. лв., което е 59,3 % от разчетите към закона. В *делегирани* от държавата дейности отчетените текущи разходи са в размер на 12,0 млн. лв. или 62,1 % спрямо плана и 109,1 % спрямо отчета за 2019 г. Тук се отчитат разходите за издръжка на местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, на центровете за социална превенция и консултативни кабинети, на детските педагогически стаи и районните полицейски инспектори, разходите за персонал на секретарите на местните комисии за борба с трафика на хора и на обществените възпитатели.

По отчетни данни за 2020 г. общините са до финансирани държавните дейности със собствени приходи в размер на 0,9 млн. лева.

В *местните дейности* отчетените текущи разходи са в размер на 8,2 млн. лв. или 51,0 % от плана. Изпълнението е 91,3 % спрямо отчета за 2019 г. Тук се отчитат разходите за звената „Общинска полиция“.

Отчетените капиталови разходи в тази група са в размер на 3,4 млн. лв., от които 1,8 млн. лв. за държавни дейности и 1,6 млн. лв. за местни дейности.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Полиция, вътрешен ред и сигурност“ са в размер на 80,0 млн. лв. (в т.ч. 42,4 млн. лв. капиталови разходи) и са основно по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС (69,3 млн. лв.).

Група В: „Съдебна власт“

Средствата в тази група са предназначени за осигуряване на дейността на органите на съдебната власт, както и за издръжка на Главна дирекция „Охрана“, Агенцията по вписванията, Националното бюро за правна помощ (второстепенни разпоредители с бюджет към министъра на правосъдието) и разходите по програма „Инвестиции на органите на съдебната власт“. Със ЗДБРБ за 2020 г. в тази група са предвидени разходи в размер на 868,6 млн. лв. (с резерва за непредвидени и неотложни разходи), от които 771,3 млн. лв. по бюджета на съдебната власт и 91,5 млн. лв. по бюджета на МП.

Средствата по бюджета на съдебната власт са предвидени за финансово осигуряване на основните политики, заложи в Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система. Финансирането на дейностите при изпълнението на бюджета са насочени за обезпечаване дейността на съдебната система, която да гарантира прилагането на законите, постигането на равен достъп до правосъдие и на европейски стандарти в областта на правната помощ, подобряване на управлението и организация на работата на съдебната власт, усъвършенстване на информационните технологии, развитие на информационна стратегия на правораздавателните органи.

Общият размер на отчетените разходи по група „Съдебна власт“ за 2020 г. е 850,7 млн. лв., от тях 753,5 млн. лв. по бюджета на съдебната власт и 92,2 млн. лв. по бюджета на МП.

Група Г: „Администрация на затворите“

В тази група са включени разходите за финансово осигуряване на основните дейности и задачи, възложени със Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ към МП, както и средства за развитие на пробационната дейност в изпълнение на Наказателния кодекс. Със ЗДБРБ за 2020 г. в тази група са предвидени разходи в размер на 192,9 млн. лева.

Общият размер на отчетените разходи на консолидирано ниво за група „Администрация на затворите“ през 2020 г. е 203,9 млн. лв., в т.ч. за текущи разходи – 201,4 млн. лв. и за капиталови разходи – 2,5 млн. лв. По бюджета на МП в групата са отчетените разходи в размер на 203,5 млн. лева.

Група Д: „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии“

Разходите за защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии са предназначени за осигуряване на дейностите по отбранително-мобилизационната подготовка, в изпълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, за изпълнение на разпоредбите на Закона за защита при бедствия, касаещи дейностите на държавните органи и общинската администрация по управлението

при кризи, стихийни бедствия и аварии, в т.ч. за изпълнението на мерки по предотвратяване на последствията от тях.

В група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии” и през 2020 г. най-голям дял заемат средствата за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последици от бедствия. Разчетените средства със ЗДБРБ за 2020 г. в групата са в размер на 172,2 млн. лв. (в т. ч. средствата от резерва за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия).

В хода на изпълнението на държавния бюджет, на основание чл. 109, ал. 3 и ал. 6 от Закона за публичните финанси и акт на Министерския съвет, по бюджетите на министерствата и ведомствата са осигурени допълнителни средства, като общо разходите по уточнен план за министерства и ведомства и самостоятелните бюджети са в размер на 25,2 млн. лв.

Съгласно ЗДБРБ за 2020 г., средствата по чл. 1, ал. 2, раздел II, т. 5.1. за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия са в размер на 80,0 млн. лева. Съгласно чл. 28, ал. 3, 4, 5 и 8 от ПМС № 381 от 2019 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2020 г. в резерва за непредвидени и/или неотложни разходи в частта му за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия са възстановени 1,2 млн. лв., от които 0,3 млн. лв. от министерствата и 0,9 млн. лв. от общините.

Към 31.12.2020 г. за сметка на резерва за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия с ПМС № 31/2020 г., ПМС № 40/2020 г., ПМС № 43/2020 г., ПМС №108/2020 г., ПМС № 207/2020г., ПМС № 250/2020 г. и ПМС № 352/2020 г. бяха одобрени допълнителни целеви разходи/трансфери в размер на 80,4 млн. лева. От тях 62,2 % са предоставени по бюджетите на общините и 37,8 % за министерства и ведомства.

През 2020 г. в група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии” на консолидирано ниво са отчетени разходи в размер на 140,2 млн. лв., от които разходите за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии са 47,5 млн. лв. От предоставените средства за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии, 30,5 млн. лв. са отчетени по бюджетите на министерствата и ведомствата.

Най-значителните събития през 2020 г., във връзка с които е одобрено целево финансиране, са:

- профилактични и противоепидемични действия и ефективен отговор на създадената епидемична ситуация с COVID-19 (март-декември 2020 г.)
- наводнения и проливни валежи на територията на общините: Симитли (6 февр. 2020 г.), Първомай (6 февр. 2020 г.), Тутракан (20 юни 2020 г.); Минерабни бани (Ха)(3 април 2020 г.), Смолян (12 авг 2020 г.), Симитли(29. ян. и 25 авг. 2020 г.) и др;
- авария на съоръжения и сгради в общините Белово(27 януари 2020 г.), Тутракан(20 юни 2020 г.), Г. Оряховица (5 февр, 2020 г.), Кочериново (20 ян. 2020 г.), Перник –пътен надлез (2020 г.)
- пожар на канализационен участък от главен колектор в гр. Тервел, община Тервел (14.03.2020 г.); жилищна сграда, бл. 9С, гр. Бухово, р-н "Кремиковци", гр. София (2019 г.) и община Септември (2018 г.)
- източване на нефтопродукти (химическа авария) от потънал кораб в акваторията на гр. Созопол (12 август 2018 г.);
- инцидент с дерайлиране на влак (15 май 2020 г.)

- усложнена зимна обстановка на територията на община Две Могили (5 февр. 2020 г.)
- активни свлачищни и срутищни процеси: доп. финансиране от 2019 г. на тласкателни водопроводи от помпена станция на с. Росица до НР на с. Вишовград, община Павликени и Укрепване на свлачище № PVN 24.06999.01 и свлачище № PVN 24.06999.02 - Регионален център за управление на отпадъци - гр. Плевен (30 ноември 2018 г.)
- буря и градушка в община Мъглиж и Сливен (6 ян. 2020 г.)

За преодоляване, овладяване и предотвратяване на последиците от наводнения са предоставени 43 % от всички одобрени средства. За предотвратяване и преодоляване на последици от бури, градушки са отпуснати 21 % от средствата, а за възстановяване на обекти в аварийно състояние – 13 %, за епидемии (COVID-19), епизоотии (широкомащабно разпространение на инфекциозни заболявания при един или повече животински видове на определена територия) са одобрени 10 % от средствата в бюджетния източник.

В рамките на предоставените през годината средства са реализирани и дейностите по осигуряването на готовността на централната администрация за работа във военно време. Предоставените средства по дейността са разходвани основно за поддържане в готовност за използване на системата за управление; поддържане на денонощно дежурство за оповестяване и преминаване от мирно във военно положение; поддържане на индивидуалните и колективни средства за защита; подготовка на ръководния състав за работа във военно време.

Отчетените разходи по **общинските бюджети** за група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии” са в размер на 98,1 млн. лв. (с 31,2 млн. лв. повече от разчетите по закон).

В група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии” в *делегираните от държавата дейности* отчетените текущи разходи (вкл. средствата от резерва за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия) за 2020 г. са в размер на 33,9 млн. лв. или 119,9 % спрямо плана и 112,1 % спрямо отчета за 2019 г. Тук се отчитат разходите за отбранително-мобилизационни дейности, за доброволни формирования, както и тези за превантивна дейност и за ликвидиране на последиците от стихийни бедствия и аварии.

По отчетни данни за 2020 г. общините са до финансирани държавните дейности със собствени приходи в размер на 2,4 млн. лева.

В частта за *местните дейности* за текущи разходи са отчетени средства в размер на 9,5 млн. лв. при 7,8 млн. лв. разчетени по закон. Тук се отчитат разходите за осигуряване дейностите по плана за защита при бедствия и за неотложни и непредвидени разходи, свързани със защитата на населението при ликвидиране на последици от стихийни бедствия и производствени аварии.

Отчетените капиталови разходи по общинските бюджети за тази група са в размер на 39,6 млн. лв. и са изразходвани основно за предотвратяване и за ликвидиране на последиците от бедствия и аварии.

Европейски средства - разходите в група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии” са в размер на 5,8 млн. лв., от които 4,5 млн. лв. са разходи на общините по *др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС*.

2.4.3 Образование

Бюджетните организации, на които е възложено изпълнението на политики в областта на образованието, са Министерството на образованието и науката, Министерството на културата, Министерството на младежта и спорта, Министерството на отбраната, Министерството на вътрешните работи и общините.

Общата сума на изразходваните средства по функция „Образование” за 2020 г. е 4 841,4 млн. лв., което представлява 4,1 % от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2020 г.	КФП	ДБ	ДВУ	Общини	ДМП	Европ. ср-ва
III. ОБРАЗОВАНИЕ	4 841,1	594,7	874,2	3 098,8	2,7	270,7
Текущи нелихвени разходи	4 460,9	520,1	800,9	2 988,2	2,4	149,2
Капиталови разходи	360,8	61,5	73,2	110,6	0,2	115,3
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	19,4	13,1	0,1		0,02	6,2

Със ЗДБРБ за 2020 г. са предвидени средства за функцията в размер на 4 823,5 млн. лв. Изпълнението на разходите за функцията на консолидирано ниво е в размер на 4 841,1 млн. лв. (100,4 % спрямо разчетите за 2020 г.). За функция „Образование” през 2020 г. са отчетени 4 460,9 млн. лв. текущи разходи и 360,8 млн. лв. капиталови разходи. Предоставените текущи трансфери за чужбина са в размер на 19,4 млн. лв.

През 2020 г. е запазен децентрализираният подход за финансиране на сектор „Образование“ при следване на единни принципи при разходването на средства, независимо от финансиращия орган. Със средствата, предвидени по централния бюджет и бюджета на Министерството на образованието и науката, е осигурено финансирането на основните приоритети и политики в тази област, независимо, че изплащането на средствата е извършено децентрализирано.

По **държавния бюджет** отчетените разходи във функция „Образование“ са в размер на 594,7 млн. лв. или 67,6 % спрямо утвърдените със ЗДБРБ за 2020 г. (880,2 млн. лв.). Останалата част от планираните разходи за образование е отчетена през 2020 г. като предоставени трансфери по други бюджети, които не са част от държавния бюджет, но са включени в КФП. Отчетените текущи разходи са в размер на 520,1 млн. лв., като от тях с най-голям относителен дял (78,5 %) са разходите за персонал. Отчетените капиталови разходи са в размер на 61,5 млн. лева. Предоставените текущи трансфери за чужбина са в размер на 13,1 млн. лева.

През 2020 г. е осигурено изпълнението на приоритета на правителството за удвояване на средствата за възнаграждения на педагогическите специалисти, като за тази цел са осигурени допълнително 360,0 млн. лв., в т.ч. за общини.

Отчетените разходи от ДВУ, в т. ч. Държавните висшите военни училища, за образование са в размер на 874,2 млн. лв.

Разходите по **общинските бюджети** за функцията са 3 098,8 млн. лв. или 103,9 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. Текущите разходи са в размер на 2 988,2 млн. лв., а капиталовите - 110,6 млн. лева.

За *делегираните от държавата дейности* извършените текущи разходи са в размер на 2 822,9 млн. лв. или със 132,1 млн. лв. повече от планираните. Превишението спрямо закона се дължи на финансирането по национални програми „Оптимизиране на

вътрешната структура на персонала“, „Осигуряване на съвременна образователна среда“, „Без свободен час“, „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование“, „Изграждане на училищна STEM среда (обучение чрез методите на науката, технологиите, инженерството и математиката)“ и други национални програми за развитие на образованието. Училищата и детските градини получават допълнителни средства за компенсиране транспортните разходи на педагогическия персонал, за работа с деца от уязвими групи, за стипендии на деца с изявени дарби, за диференцирано заплащане на труда на директорите, за безплатен транспорт на ученици до 16 г. възраст, за закупуване на познавателни книжки, учебници, достъп до електронно четими учебници, учебни комплекти и учебни помагала, за изплащане на стипендии за постигнати образователни резултати, както и средства за издръжка на паралелки за придобиване на квалификация по защитени специалности от професии и по специалности от професии, за които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда. В отговор на предизвикателствата пред системата предвид усложнената епидемична обстановка, са предоставени допълнителни средства за закупуване на преносими компютри за нуждите на училищата, както и за осигуряване на ефективни противоепидемични мерки за превенция и ограничаване разпространението на COVID-19.

В делегираните от държавата дейности се отчитат разходите за персонала в училищата и детските градини, издръжката на децата в подготвителните групи, всички разходи за издръжка на специални, неспециализирани, специализирани и професионални гимназии и на общежитията, разходи за ресурсно подпомагане и създаване на условия за приобщаващо образование, средства за дейности за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта на децата и учениците, както и други дейности по образованието.

По данни от отчета за 2020 г. общините са *дофинансирали* държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 33,7 млн. лева.

За капиталови разходи в делегираните от държавата дейности са отчетени 53,9 млн. лв. или с 0,6 млн. лв. повече спрямо предвидените по закон.

В *местните дейности* по функция „Образование“ отчетените текущи разходи са в размер на 146,8 млн. лв., което е с 33,2 млн. лв. по-малко от разчетените по закон и с 30,3 млн. лв. по-малко спрямо отчетените за 2019 г. Тук се включват разходите за издръжка на детски градини, включително храната на децата, разходите на столовете в училищата, разходите за персонал и текуща издръжка на центрове за подкрепа за личностно развитие и други дейности по образованието, финансирани от собствените приходи на общините.

Отчетените капиталови разходи за местни дейности са 41,5 млн. лв. или с 16,7 млн. лв. по-малко от предвидените по закон.

Европейски средства – изразходваните средства във функция „Образование“ за 2020 г. са в размер на 270,7 млн. лв., основно по следните оперативни и др. програми:

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ – изразходваните средства по програмата за функция „Образование“ за годината са в размер на 106,1 млн. лева. Основните цели на програмата са свързани с осигуряване на достъп до качествено образование и изграждане на научен, изследователски и иновационен потенциал в Република България. Дейностите по програмата са свързани и с продължаване на реформата във висшето образование, по-специално като се подобри съответствието между резултатите от него и нуждите на пазара на труда и като се засили сътрудничеството между институциите, ангажирани в сферата на образованието, научно-изследователските институти и предприятията. Усилията по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ са насочени към системна подкрепа на пазарно-

ориентирани научноизследователски и развойни дейности, за да се подобри конкурентоспособността на българската научноизследователска система и на икономиката като цяло. В системата на висшето образование дейностите по програмата са свързани с: нуждите от реструктуриране на системата; потребностите, свързани със съдържанието на образователния продукт; потребностите, свързани с доставчиците на образователната услуга; потребността от разширяване на обхвата на образователната услуга. Тези дейности ще допринесат за развитието на човешките ресурси в областта на изследванията и иновациите, и по този начин ще подпомогнат икономиката на знанието, най-вече чрез дейностите, свързани с развитието на изследователите, качеството на висшето образование и ученето през целия живот. Основните операции с най-голям бюджет по тази програма са следните: „Изграждане и развитие на центрове за върхови постижения“ с бюджет 200 млн. лв., „Изграждане и развитие на центрове за компетентност“ с бюджет 150 млн. лв. и „Развитие на способностите на учениците и повишаване на мотивацията им за учене чрез дейности, развиващи специфични знания и компетентности (Твоят час)“ – фаза I с бюджет 140 млн. лева. Общо от началото на програмния период до 2020 г. договорените средства са в размер на 1 183,4 млн. лв., което представлява 95 % от целия бюджет на оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ (1 240,4 млн. лв.), а общата стойност на платените средства от началото на програмния период е 661,6 млн. лв., което представлява 53 % от бюджет на програмата.

Оперативна програма „Региони в растеж“ – изразходваните средства по програмата, за функция „Образование“ за 2020 г., са в размер на 50,4 млн. лв. Един от основните приоритети на програмата в това функционално направление е свързан с регионалната образователна инфраструктура. Този приоритет е насочен към образователната инфраструктура от по-голямо териториално значение, която обслужва хора от различни общини предвид специфичния профил, свързан със специфични национални или регионални, социални или икономически потребности. В тази образователна инфраструктура влизат професионалните, специализираните, помощните, спортните училища, школите за култура и изкуства, както и висшите училища. Основните дейности по Оперативна програма „Региони в растеж“ са свързани с подобряване на условията за модерни образователни услуги. Тези дейности включват изграждане, реконструкция и обновяване на общински учебни заведения, като детски ясли и градини, общообразователни и специализирани училища (класни стаи, библиотеки, учебни лаборатории, спортни съоръжения, училищни общежития, връзка с интернет), както и подобряване на достъпа на лицата с увреждания до упоменатите по-горе сгради. Оперативната програма е насочена към модернизирването на образователната инфраструктура от местно значение, което ще позволи предоставянето на съвременни условия и модерни методи за обучение, ще подобри качеството на образованието и ще намали процента на преждевременно напусналите и отпадащите от училище. С планираните инвестиции се цели подобряване на достъпа до качествено и приобщаващо предучилищно и училищно образование за децата в неравностойно положение, в частност ромите. По приоритетна ос 3 „Регионална образователна инфраструктура“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ са сключени договори на стойност 220,3 млн. лв. безвъзмездна финансова помощ, което представлява 96,0 % от бюджета на тази приоритетната ос.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС (65,1 млн. лв.).

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА – 41,6 млн. лв., като това са средства основно за общините (в качеството им на бенефициенти).

2.4.4 Здравеопазване

С консолидираната фискална програма за 2020 г. разчетените разходи за функция „Здравеопазване“ (вкл. резерва за непредвидени и неотложни разходи) са 5 755,2 млн. лв., а изразходваните средства по функцията за годината са в размер на 6 377,8 млн. лв. (в т. ч. прекласифицирани средства от резерва за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии във функция II „Отбрана и сигурност“, гр. Д „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии“) или 110,8 % спрямо годишния разчет. Отчетените средства за функция „Здравеопазване“ представляват 5,4 % от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2020 г.	КФП	ДБ	НЗОК	Общини	Европ. ср-ва
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	6 377,8	1 356,7	4 541,9	232,7	246,6
Текущи нелихвени разходи	6 203,2	1 238,5	4 537,3	220,5	206,9
Капиталови разходи	174,5	118,2	4,6	12,2	39,5
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	0,2				0,2

За 2020 г. по бюджетите на министерствата и ведомствата разчетените средства по функция „Здравеопазване“ са в размер на 782,1 млн. лв. По уточнен план средствата са в размер на 1 378,5 млн. лв., като увеличението на средствата основно е във връзка с приетите от правителството мерки за борбата, предотвратяване разпространението на COVID-19 и лечението му, както и в резултат на получените през годината трансфери по договори, сключени с НЗОК за изпълнение на медицински дейности и болнична медицинска помощ.

Разходите по държавния бюджет за функция “Здравеопазване” през 2020 г. са насочени към финансиране на следните приоритети:

- ◆ Осигуряване на ваксини и лекарствени продукти в борбата с пандемията от COVID-19;
- ◆ Осигуряване на финансиране от НЗОК на изпълнителите на медицинска помощ, на дентална помощ и на медико-диагностични дейности за работа при неблагоприятни условия във връзка с обявената епидемична обстановка и лечението на COVID-19;
- ◆ Основни системи на общественото здравеопазване – центрове за спешна медицинска помощ; регионални инспекции, центрове за трансфузионна хематология и др. ;
- ◆ Национални здравни програми по стратегически здравни приоритети и социално значими заболявания;
- ◆ Осигуряване на медикаменти, консумативи и биопродукти по централна доставка;
- ◆ Диагностично-консултативна и лечебна дейност в лечебните заведения, в системата на МЗ, МТИТС, МС, МО, МВР и ММС.

Основните разходи за функция „Здравеопазване“ по държавния бюджет се осъществяват чрез бюджета на Министерството на здравеопазването.

Министерството на здравеопазването субсидира лечебните заведения за болнична помощ с държавно и общинско участие въз основа на договор за дейности, които са определени като държавна отговорност по критерии и ред, определени от министъра на здравеопазването, в съответствие с чл. 82 от Закона за здравето. Субсидиите за болнична помощ чрез бюджета на МЗ за 2020 г. по отчет са 271,6 млн. лева.

Чрез бюджета на Министерството на здравеопазването и през 2020 г. се осъществяват разходи по централни доставки за ваксини и тестове, в т.ч. за COVID-19, за лекарствен продукт за лечение на COVID-19 (Ремдесивир), за лекарствени продукти за пациенти със СПИН, туберкулоза и психически и поведенчески зависимости, като по отчет тези разходи са в размер на 333,4 млн. лева.

През 2020 г. чрез бюджета на Министерството на здравеопазването са финансирани общо 14 Национални програми, като отчетените разходи за тях са в размер на 6,4 млн. лева.

Просрочените задължения на лечебните заведения за болнична помощ (държавни и общински болници – търговски дружества) по данни на МЗ към 31.12.2020 г. възлизат на 114,9 млн. лв. От тях на:

- държавните и с преобладаващо държавно участие в капитала болници – 86,7 млн.лв.;
- общинските болници – 28,2 млн. лв.

Анализът на размера на задълженията към 31.12.2020 г. показва, намаление на просрочените задължения в лечебните заведения за болнична помощ с държавно и общинско участие, което е в размер на 7 процентни пункта спрямо отчетените просрочени задължения на държавните лечебни заведения към 31.12.2019 г.

През годината лечебните заведения за болнична помощ към МО, МС, МВР, МТИТС и ММС са изразходвали 271,8 млн. лв. за своята дейност, включително средствата за изпълнени клинични пътеки по договори за болнична помощ с НЗОК.

Разпределението на отчетените общи разходи за здравеопазване по министерства и ведомства за 2020 г. е следното:

◆ Министерство на здравеопазването -	1 094,2 млн. лв.
◆ Министерски съвет -	0,1 млн. лв.
◆ Министерство на отбраната -	208,3 млн. лв.
◆ Министерство на вътрешните работи -	48,1 млн. лв.
◆ Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията -	15,2 млн. лв.
◆ Министерство на младежта и спорта -	0,2 млн. лв.

По **общинските бюджети** за функция “Здравеопазване” са отчетени разходи в размер на 232,7 млн. лв. или 100,5 % спрямо предвидените по разчетите към ЗДБРБ за 2020 г.

Отчетените текущи разходи за тази функция са в размер на 220,5 млн. лв., което е с 5,5 млн. лв. повече или 102,6 % спрямо разчетените със закона и 108,6 % спрямо отчетените за 2019 г.

Отчетените капиталови разходи по функцията са в размер на 12,2 млн. лева.

Разпределението на разходите във функция “Здравеопазване” по общинските бюджети е, както следва:

◆ **за делегирани от държавата дейности:**

- *текущи разходи* - разчетените средства по закон са в размер на 170,0 млн. лв., а извършените разходи са 167,1 млн. лв. или 98,3 % от планираните. Изпълнението е 110,4% спрямо отчета за 2019 г. Тук се отчитат разходите за персонал в детските ясли и детските кухни, разходите за здравни кабинети в детските градини и училища, здравни медиатори, общинските съвети по наркотични вещества и превантивно информационни центрове, пътни разходи на правоимащи болни и средствата за командироване на експертите от ТЕЛК от друга община.

- *капиталови разходи* - отчетените средства за държавни дейности са в размер на 2,3 млн. лв.

По отчетни данни за 2020 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 7,1 млн. лева.

◆ **за местни дейности:**

- *текущи разходи* - отчетени са текущи разходи в размер на 46,3 млн. лв., което е 103,0 % спрямо разчетите към закона. Тук се включват разходите за издръжка на детските ясли и детските кухни и средствата по решение на общинския съвет за осъществяване на болнична помощ за дейности извън обхвата на задължителното здравно осигуряване или програми.

- *капиталови разходи* - отчетените разходи са в размер на 9,9 млн. лв.

Общият размер на извършените разходи за функцията **по бюджета на НЗОК** е 4 541,9 млн. лв., като с най-голям относителен дял са здравноосигурителните плащания в размер на 4 478,9 млн. лева.

Европейски средства – изразходваните средства във функция „Здравеопазване“ за 2020 г. са в размер на 246,6 млн. лв., основно по следните оперативни и др. програми:

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ - изразходените средства са в размер 182,7 млн. лв. Тази оперативна програма се превърна в една от водещите програми за минимизиране на отрицателните последици от епидемичното разпространение на COVID-19. В изключително кратки срокове бяха стартирани редица мерки, насочени към справяне с новите предизвикателства и приоритети. Тези мерки бяха насочени както към здравния персонал и служители в институциите, работещи на първа линия, така и към лица в риск от изпадане от пазара на труда или социално изключване. 16 630 лица, бяха обхванати по операция „Подкрепа на работещи в системата на здравеопазването в условия на заплахата за общественото здраве от COVID-19“.

По Оперативна програма „Региони в растеж“ са изразходени средства в размер 55,2 млн. лв. По приоритетна ос 4 „Регионална здравна инфраструктура“ е одобрен голям проект на обща стойност 163,5 млн. лв. с бенефициент Министерство на здравеопазването, чрез който се предвижда модернизация на системата за спешна медицинска помощ в България.

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ - 4,0 млн. лв.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС за 2020 г. са усвоени средства в размер на 5,4 млн. лева.

2.4.5 Социално осигуряване, подпомагане и грижи

Разходите в тази функция за 2020 г. са в размер на 16 952,9 млн. лв. или 14,3 % от БВП. Тук са включени разходите за пенсии, социални помощи и обезщетения и разходите за издръжка на службите за социалното осигуряване. Изпълнението на разходите във функцията спрямо годишните разчети е 107,0 %.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2020 г.	КФП	ДБ	Соц. осигуряване	ДВУ	Общини	ДМП	Евр. ср-ва
V. СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ	16 952,9	1 404,2	14 422,0	0,1	730,4	0,5	395,7
A. ПЕНСИИ	11 185,1		11 185,1				
Текущи нелихвени разходи	11 184,0		11 184,0				
Капиталови разходи	1,1		1,1				
Б. СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И ОБЕЗЩЕТЕНИЯ	3 286,1	1 181,3	2 104,8				
Текущи нелихвени разходи	3 286,1	1 181,3	2 104,8				
Капиталови разходи							
В. ПРОГРАМИ, ДЕЙНОСТИ И СЛУЖБИ ПО СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ЗАЕТОСТТА	2 481,7	222,9	1 132,0	0,1	730,4	0,5	395,7
Текущи нелихвени разходи	2 406,5	212,7	1 122,5	0,1	721,1	0,2	349,8
Капиталови разходи	75,2	10,2	9,5		9,3	0,3	45,9

Група А: „Пенсии”

В тази група се включват пенсиите, изплащани от бюджета на ДОО, и пенсиите, изплащани от УПФ. Изпълнението на разходите в групата спрямо годишните разчети е 105,3 %.

◆ *Пенсии по бюджета на държавното обществено осигуряване*

През 2020 г. продължи повишаването на изискуемия осигурителен стаж за отпускане на пенсия по чл. 68, ал.1-2 от КСО и на изискуемата възраст на всички видове пенсии за осигурителен стаж и възраст:

Необходимата възраст за придобиване право на пенсия по чл. 68, ал.1 от КСО се повиши с 2 месеца за жените и с 1 месец за мъжете - 64 години и 3 месеца за мъжете и 61 години и 6 месеца за жените;

Необходимият осигурителен стаж за придобиване право на пенсия по чл. 68, ал.2 от КСО се увеличи с 2 месеца и стана 38 години и 10 месеца за мъжете и 35 години и 10 месеца за жените;

Необходимата възраст за придобиване право за пенсия по чл. 68, ал.3 се повиши с 2 месеца до 66 години и 6 месеца и за двата пола.

Необходимата възраст за придобиване право на пенсия по чл. 69, от КСО се увеличи с 2 месеца до 53 години и 6 месеца и за двата пола.

За изплащане на пенсиите по бюджета на ДОО през 2020 г. са разходвани 11 137,3 млн. лв., което е с 1 276,8 млн. лв. повече от предходната година. Увеличението на разходите се дължи на: увеличението от 1 юли 2020 г. с 6,7 на сто (процент, определен по правилото на чл. 100 от КСО) на размерите на пенсиите за трудова дейност, на социалната пенсия за старост, както и на свързаните с нея размери на пенсии и добавки; увеличението на минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 1 от КСО от 219,43 лв. на 250 лв. от 1 юли 2020 г. (с 13,9 на сто); изплатени еднократни допълнителни суми в размер на 40 лв. към пенсиите на всички пенсионери, чиито изплащан размер на пенсията към месец април 2020 г. е до 363,00 лв. вкл., както и по 50 лв. към пенсиите на всички пенсионери, без оглед на размера на получаваната от тях пенсия, за месеците от август до декември включително.

В съответствие с Наредбата за прехвърляне на пенсионни права от и към пенсионните схеми на Европейския съюз, на Европейската централна банка и на

Европейската инвестиционна банка, през 2020 г. има извършени капиталови трансфери за прехвърляне на пенсионни права в размер на 1 123,4 хил. лв., съответстващи на средна прехвърлена сума от 59,1 хил. лв. за 19 лица.

- Средномесечният брой на пенсионерите за 2020 г. е 2 123 017, с 22 254 пенсионери по-малко (1,04 %) в сравнение с 2019 г.

- Средномесечният брой на пенсиите за 2020 г. е 2 138 389, с 23 624 пенсии по-малко (1,1 %) спрямо 2019 г. Причината за това намаление е отчетеният спад в броя на пенсионерите, който е в резултат както на по-стриктните условия за достъп до пенсия, така и на неблагоприятните демографски процеси във втората половина на 2020 г.

- Средният месечен размер на пенсията на един пенсионер за 2020 г. е 437,17 лв. (вкл. еднократните допълнителни суми към пенсиите за месеците април, август, септември, октомври, ноември и декември 2020 г., в т.ч. платените за минали години). Отчетният размер на пенсията без еднократните допълнителни суми за 2020 г. е 414,61 лв.

◆ *Пенсии по бюджета на Учителския пенсионен фонд*

Разходите за изплатени пенсии през 2020 г. от УПФ са в размер на 46,6 млн. лева.

- Броят на лицата, получаващи срочна пенсия в намален размер от УПФ за м. декември, е 1 792, със 162 пенсионери по-малко в сравнение със същия период на 2019 г. (8,3% намаление);

- Средният размер на срочната пенсията за осигурителен стаж и възраст в намален размер, получавана от УПФ за 2020 е 487,92 лв., който е с 12,96 на сто по-висок от средния размер на срочната пенсия за 2019 г.;

- Броят на лицата, получаващи добавка от УПФ за м. декември, е 30 467, като има увеличение от 1 689 добавки (5,9% ръст) спрямо предходната година;

- Средният размер на добавките от УПФ за 2020 е 90,14 лв., който е с 12,5 на сто по-висок от средния размер на добавките за 2019 г.;

- Броят на лицата, получаващи срочна пенсия в пълен размер от УПФ за м. декември, е 202, което е с 4 повече в сравнение с 2019 г. (2,0 % увеличение);

- Средният размер на срочната пенсия за осигурителен стаж и възраст в пълен размер от УПФ за 2020 г. е 401,28 лв., който е с 15,3 на сто по-висок от средния размер на пенсията през 2019 г.

Група Б: „Социални помощи и обезщетения”

Разходите в тази група включват помощите и плащанията към гражданите на основание Закона за социално подпомагане, Закона за хората с увреждания, Закона за личната помощ, Закона за семейни помощи за деца, Закона за закрила на детето, Закона за военноинвалидите и военнопострадалите, Закона за ветераните от войните, Закона за Министерството на вътрешните работи и Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България. Общата сума на разходите по тази група на консолидирано ниво възлиза на 3 286,1 млн. лв., което представлява изпълнение 82,0 % от годишните разчети.

Разходите по **държавния бюджет** са в размер на 1 181,3 млн. лв., отчетени както следва:

➤ По бюджета на МТСП за 2020 г. са изразходвани 1 174,0 млн. лв., които представляват:

- ◆ Изплатени помощи по Закона за семейни помощи за деца и за еднократна помощ за ученици, записани в осми клас по реда на чл. 12а от Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г., и за преодоляване на последиците – 505,1 млн. лв.;

- ◆ Изплатени помощи по Закона за социално подпомагане, в т. ч. месечни целеви помощи при обявено извънредно положение или обявена извънредна епидемична обстановка за семейства с деца до 14-годишна възраст. – 53,6 млн. лв.;
 - ◆ Целеви помощи за отопление по Наредба № РД 07-5 от 2008 г. – 140,2 млн. лв.;
 - ◆ Изплатени помощи по Закона за хората с увреждания– 462,1 млн. лв. Извън отчетените в тази група разходи, за предоставяне на услуги по механизма лична помощ са предоставени трансфери от Агенция за социално подпомагане на общините за услугите "Личен асистент, социален асистент, домашен помощник" в размер на 202,2 млн. лв.;
 - ◆ Реализиране на програми и мерки по Закона за закрила на детето в размер на 8,5 млн. лв., от които за помощи и обезщетения 6,9 млн. лв., а за възнаграждения на приемните семейства 1,5 млн. лв. и са отчетени като средства за персонал по бюджета на МТСП;
 - ◆ Помощи за диагностика и лечение на социално слаби лица – 3,7 млн. лв.;
 - ◆ За лекарства по Закона за ветераните от войните и по Закона за военноинвалидите и военнопострадалите, за дентална помощ по Закона за ветераните от войните, както и за еднократна помощ при смърт на ветеран от войните по Закона за ветераните от войните – 1,1 млн. лева.
- Отчетените разходи по бюджета на ММС са в размер на 6,2 млн. лв. - изплатени месечни премии на олимпийски медалисти, прекратили активна състезателна дейност и треньори, съгласно разпоредбите на Закона за физическото възпитание и спорта.
- Отчетените разходи по бюджета на МС в тази група са в размер на 0,1 млн. лв. - средства по бюджета на Министерския съвет за 2020 г. се предвиждат и съответно отчитат за изплащане на обезщетения по Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресирани лица.
- За обезщетения по чл. 233 и за материално подпомагане по чл. 226з от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и чл. 29, ал. 1 от Закона за убежището и бежанците са отчетени средства, както следва: по бюджета на Министерството на отбраната – 0,5 млн. лв.; по бюджета на МВР – 0,2 млн. лева.
- Отчетените разходи по бюджетите на МОСВ и МК общо за 2020 г. са в размер на 0,4 млн. лв.

Отчетените разходи за социални помощи и обезщетения по **бюджета на ДОО** са в размер на 2 015,2 млн. лв. Спрямо 2019 г. **изплатените обезщетения по КСО** са нараснали с 340,6 млн. лв., или ръст от 20,3 %.

Изплатените за годината обезщетения при безработица са в размер на 658,6 млн. лв., с 55,1 % (234,1 млн. лв.) повече от 2019 г.

Изплатените обезщетения за бременност и раждане през 2020 г. са в размер на 492,6 млн. лв., с 45,7 млн. лв. (10,2 %) повече спрямо 2019 г. Изплатените обезщетения за отглеждане на дете до 2-годишна възраст са в размер на 166,4 млн. лв., с 6,9 млн. лв. (4,0 %) по-малко спрямо 2019 г.

Изплатените обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване, гледане на болен член от семейството и карантина, и нетрудови злополуки са в размер на 672,0 млн. лв., със 75,3 млн. лв. (12,6 %) повече спрямо 2019 година.

Изплатените обезщетения за осиновяване на дете до 5-годишна възраст за 2020 г. са 3,4 млн. лв., като разходите за изплатените обезщетения към м. декември са с 0,01 млн. лв. повече в сравнение с изплатените за 2019 г.

Група В: „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта”

Общият размер на усвоените средства на консолидирана база по тази група за 2020 г. е 2 481,7 млн. лв., като основните системи, по които са извършени разходите, са държавния бюджет, бюджетите на общините, социалноосигурителните фондове и сметките за средства от ЕС.

Размерът на отчетените разходи по **държавния бюджет** е 222,9 млн. лв. От тях по бюджетите на министерствата и ведомствата са отчетени 216,7 млн. лв. и по централния бюджет 6,2 млн. лв. Планираните разходи със ЗДБРБ за 2020 г. за министерства и ведомства в групата възлизат на 223,1 млн. лв. В тази група разходи по бюджета на МТСП са планирани средствата за активните мерки на пазара на труда, с които се осигурява запазването и развитието на политиката по намаляване на безработицата, съхраняване и поддържане на работната сила. От тази група разходи се финансира и дейността на агенциите, второстепенни разпоредители към министъра на труда и социалната политика, които са ангажирани с изпълнението на социалната политика като: Агенцията по заетостта, Агенцията за социално подпомагане, Държавната агенция за закрила на детето и др., както и разходи за издръжка на дейността на Дома на ветераните на културата и изкуствата към Министерство на културата. Изразходваните средства за реализиране на активната политика по заетостта са в размер на 76,9 млн. лв., от които в тази група разходи са отчетени 40,2 млн. лв., а 36,7 млн. лв. представляват трансфери към министерства, ведомства и общини. Средствата за програми и дейности по социалното осигуряване и подпомагане, вкл. издръжка на ангажираните служби, са в размер на 171,1 млн. лв.

По **бюджетите на общините** с разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. в група „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта” са предвидени средства в размер на 418,5 млн. лв. Изпълнението е 730,4 млн. лв. (от които 9,3 млн. лв. са капиталови разходи), което представлява 174,5 % спрямо плана. Разходите по групата са предназначени за обезпечаване дейностите по социалното подпомагане и заетостта.

В *държавните дейности* са отчетени текущи разходи в размер на 579,9 млн. лв. или 199,3 % спрямо закона, а спрямо отчетените за 2019 г. имат увеличение с 13,9 %. Увеличението на предвидените средства спрямо закона е във връзка с предоставените на общините трансфери от Агенцията за социално подпомагане за изплащане на възнагражденията на асистентите по Закона за личната помощ, на предоставени от централния бюджет средства за изплащане от държавата на присъдена издръжка и за компенсации на безплатни или по-намалени цени за пътувания на определени категории правоимащи лица, както и извършени социални разходи по решения на общинските съвети.

Отчетените текущи разходи в държавните дейности са за персонал и издръжка на специализираните институции за предоставяне на социални услуги (домове за възрастни хора с увреждания, домове за стари хора и домове за деца) и на социалните услуги, предоставяни в общността (дневни центрове за лица с увреждания, центрове за социална рехабилитация и интеграция, за временно настаняване, за обществена подкрепа, за работа с деца на улицата, за настаняване от семеен тип и други, защитени, преходни и наблюдавани жилища, звена „Майка и бебе”, приюти). Отчетени са средства и за изплащане на възнагражденията на работещите по програмите за временна заетост към Агенция по заетостта, за изплащане от държавата на присъдена издръжка и за компенсации на безплатни или по намалени цени пътувания на определени категории правоимащи лица.

През 2020 г. общините са дофинансирани със собствени приходи разходи в размер на 5,2 млн. лева.

Отчетените текущи разходи за *местни дейности* са в размер на 136,1 млн. лв. или 116,0 % спрямо разчетените по закон и 116,7 % спрямо отчетените за 2019 г. В местните дейности по тази група се отчитат разходите за домашен социален патронаж, трапезарии, клубове на пенсионера, инвалида, както и средства по решения на общинските съвети за обезщетения, помощи с цел подпомагане на определени категории от населението за улесняване на достъпа им до предоставяните публични услуги.

Отчетените общо за групата капиталови разходи са в размер на 9,3 млн. лв., от които 4,3 млн. лв. за държавни дейности и 5,0 млн. лв. за местни дейности, в т.ч 1,8 млн. лв. , които са дофинансирани от общините.

Европейски средства – в група „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта” изразходваните средства са 395,7 млн. лв., основно по следните програми:

- **за програмен период 2007 – 2013 г.**

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” (19,3 млн. лв.). Програмата цели да се подобри качеството на живот на хората в България чрез подобряване на човешкия капитал, постигане на високи нива на заетост, повишаване на производителността, достъп до качествено образование и учене през целия живот и засилване на социалното включване. Финансират се дейности за развитие на пазара на труда, увеличаване на адаптивността на зетите, развитие на социалната икономика, транснационално и междурегионално сътрудничество. Специално внимание се отделя на засилването на активните и превантивните мерки на пазара на труда с цел преодоляване на препятствията при навлизане на пазара на труда и оставане там и с цел насърчаване на мобилността на търсещите работа лица, безработните и неактивните, по-възрастните работници, както и тези, изправени пред риск от безработица, и най-вече на младите хора. Основна част от дейностите по програмата са насочени към достъпа до заетост на младите хора чрез облекчаване прехода от образование към работа, включително чрез професионално ориентиране, подпомагане за завършване на образование, достъп до подходящо обучение и стажуване, както и на удължаване на трудовия живот на по-възрастните с акцент върху обучение и заетост, подобряване на условията на труд и опазване здравето на работниците и служителите. Важен приоритет е и осигуряването на пазар на труда, насърчаващ включването на хора в неравностойно положение или изправени пред риск от социално изключване. Бенефициенти на програмата са образователни институции, консултантски фирми, работодатели, браншови организации, социално-икономически партньори, неправителствени организации, центрове за информация и професионално обучение.

- **за програмен период 2014 – 2020 г.**

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” (310,4 млн. лв.). Основни цели на програмата в това функционално направление са целите в областта на трудовата заетост и борбата с бедността и социалното изключване. Стратегията на оперативната програма е свързана с по-висока и по-качествена заетост и намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване. Част от основните приоритети на оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” са свързани с борбата с безработицата сред уязвимите групи на пазара на труда, най-вече младежите и продължително безработните, както и постигането на по-висока заетост сред по-възрастните хора. Това се налага и с оглед смекчаване и преодоляване на негативните последици от икономическата криза върху цялостното развитие на пазара на труда в България. Стратегията на оперативната програма се основава и на идеята за изпреварващо предвиждане на потребностите на бизнеса и пазара на труда и осигуряването на

съответстващи на тях умения. Насърчаването на мобилността на работната сила – както географската, така и професионалната, също е част от стратегията на програмата за повишаване нивата на заетост и качеството на работните места, като мярка за повишаване гъвкавостта на българския пазар на труда. С изпълнение на мерките по програмата в това функционално направление се цели подобряване на съответствието между предлагането и търсенето на пазара на труда. Стратегията на програмата се фокусира и върху мерки, имащи за цел подобряване работата на институциите с оглед по-доброто прогнозиране на потребностите и развитието на пазара на труда – в сътрудничество с всички заинтересовани страни. Друга важна цел на програмата е свързана с необходимостта от постигане на значителен, осезаем и устойчив напредък в посока намаляването на високия риск от бедност и социално изключване, на които са изложени българските граждани. Безспорният приоритет в това направление е подкрепата за политиките за активно включване, съчетаващи комплекс от интегрирани мерки за улесняване достъпа до заетост на хората, отдалечени от пазара на труда. Програмата подкрепя и политиките за децата и семейството. В тази област стратегията на програмата е изградена на допускането, че подобряването на детското благосъстояние е фундаментът на всяка дългосрочна стратегия за социално включване.

През 2020 г. епидемичната обстановка в страната, вследствие на разпространяващия се коронавирус (COVID-19), очерта негативните ефекти върху социално-икономическото развитие и постави редица предизвикателства, пред развитието на пазара на труда в България като засегна голяма част от заетите лица и икономическите субекти. Общо, само в рамките на съфинансирането по ЕСФ, през 2020 г. в мерки за преодоляване на последствията от пандемията бяха включени 56 296 лица, като най-голям беше техният брой по операция "Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания – Компонент 3" – 33 616 лица. Други 16 630 лица бяха обхванати по операция „Подкрепа на работещи в системата на здравеопазването в условия на заплахата за общественото здраве от COVID-19”.

Към 31.12.2020 г. размерът на програмираните средства достигна почти 2,6 млрд. лв., което е малко над 100 % от бюджета на програмата. Стойността на стартиралите процедури в края на 2020 г. също надхвърли бюджета на програмата и достигна почти 2,9 млрд. лв., което е над 110 % от заделения за програмата ресурс. Броят на подписаните към края на 2020 г. договори е 3 671, с което общата им стойност достигна почти 2,4 млрд. лв. Следва да се отбележи, че се запазва niskият дял на прекратени договори, като общият им брой възлезе на 263, предимно по грантови схеми в рамките на приоритетна ос (ПО) 1. Общият размер на извършените плащания достигна 1,6 млрд. лв., което по същество представлява приблизително 63 % от бюджета на програмата.

По отношение на стартирала процедури и подписани договори отново най-сериозен е напредъкът в рамките на приоритетна ос 1 „Подобряване достъпа до заетост и качество на работните места“, по която броят на стартиралите процедури към края на отчетната година достигна 99, а подписаните договори са 2155, следвана от ПО 2 „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване“ с 1374 договора. Договореният ресурс по приоритетна ос 1 надхвърли 95 % от бюджета на оста, докато по ПО 4 „Транснационално сътрудничество“, по която процедурите стартираха по-късно, договореният ресурс към 31.12.2020 г. достигна вече 88 %, при средно ниво на договаряне за оперативната програма над 92 %.

Инициативата за младежка заетост е интегрирана част от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020 и основен компонент от политиката за прилагане на Гаранцията за младежта. В рамките на операцията се предоставя възможност на младежи до 29-годишна възраст за включване в стажуване или обучение по време на

работа при работодател, като целта е да се повиши тяхната конкурентоспособност, което да улесни прехода от образование към заетост, а и едновременно с това да натрупат ценен професионален опит, необходим за заемане на свободни работни места, заявени от работодатели. В процедурите „Младежка заетост“ и „Обучение и заетост за младите хора“ се прилагат традиционни мерки за развитие на работната сила и адаптиране на лицата спрямо изискванията на пазара на труда, а именно: стажуване, обучение на работното място, квалификация и субсидирана заетост. Интервенциите, изпълнявани по процедура „Готови за работа“, целят активизиране на неактивните младежи, чрез прилагане на иновативни модели на работа с целевите групи.

По процедурата „Младежка заетост“ през отчетния период са сключени 2 194 договора на стойност 20,5 млн. лв., като са включени 2 916 безработни младежи, от които в стажуване – 401 лица и в обучение – 2 515 лица. От стартирането (в началото на 2015 г.) до края на 2020 г. в схемата са включени в стажуване или обучение общо 23 698 младежи. Сключени са 15 804 договора с 9 243 работодатели на обща стойност 113,3 млн. лева. Броят на лицата, включени в стажуване или обучение по линия на ИМЗ за целия период на изпълнение на процедурата до края на 2020 г. е 22 453, като 11 636 от тях са на възраст до 24 години. Целевата стойност на този индикатор по схемата през 2020 г. е 22 020, което означава, е постигнат резултат над 100 %.

По проект „Обучения и заетост за младите хора“ бе осигурена директна заетост на 12 223 безработни младежи, регистрирани в бюрата по труда и бяха финансирани 734 договора с работодатели на стойност 37,5 млн. лв. По втория етап на схемата, освен директна заетост, бе предоставена възможност и за обучение с ваучери на безработните младежи. Подписани са 2 390 договора за осигуряване на заетост на стойност 37,3 млн. лв.

Оперативна програма „Региони в растеж (32,5 млн. лв.) – един от основните приоритети на програмата в това функционално направление е свързан с регионалната социална инфраструктура и е насочен към продължаване и доразвиване на процеса на деинституционализация на социалните услуги за децата и възрастните хора. Дейностите са насочени към осигуряване на заетост и социално включване в частта относно премахване на институционалния модел на грижа и развитие на интегрирани междусекторни услуги за социално включване: деинституционализация на грижата за деца чрез закриване на съществуващите специализирани институции и развитие на превантивни и алтернативни форми на грижа и услуги; премахване на институционалния модел на грижа за възрастните хора и хората с увреждания чрез развитие на услуги за дългосрочна грижа и междусекторни услуги; предоставяне на устойчиви, качествени и достъпни социални услуги в общността, отговарящи на индивидуалните потребности; развитие на мрежа от услуги в семейна или близка до семейната среда за деца, хора с увреждания и възрастни хора, зависими от грижите на професионалисти; развитие на иновативни междусекторни услуги за деца и семейства и други уязвими групи; развитие на интегрирани услуги за ранно детско развитие за деца от 0 до 7 г. възраст и техните семейства. Оперативна програма „Региони в растеж“ цели и подпомагане за насърчаване на активния живот на възрастните хора в България. Част от дейностите по оперативната програма в това функционално направление са свързани със стимулиране на икономическото развитие на районите чрез подобряване на достъпа до производствените зони и инфраструктурата им.

Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане от „Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица“ (30,4 млн. лв.) – Дейностите на този фонд са насочени към най-тежките и социално най-разрушителни форми на бедността и недоимъка на храна, към бездомността и материалните лишения, засягащи децата, като същевременно се оказва подкрепа за съпътстващи мерки, насочени към социалната реинтеграция на най-нуждаещите се лица. Основна цел на Фонда за

европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица е намаляването на бедността с крайна цел премахване на най-тежките форми на бедност. С подкрепата на Фонда се подпомагат националните програми, които предоставят нефинансова помощ на най-нуждаещите се лица за облекчаване на хранителния недоимък и тежките материални лишения с цел подпомагане на социалното приобщаване на най-нуждаещите се лица. Фондът също така оказва подкрепа на съпътстващи мерки, които допълват материалната подкрепа и допринасят за социалната реинтеграция на най-нуждаещите се лица. Одобрените операции по тази оперативна програма са следните: „Закупуване на хранителни продукти“, „Предоставяне на индивидуални пакети с хранителни продукти“, „Осигуряване на топъл обяд“ и „Техническа помощ“. Данните за финансовото изпълнение към 31.12.2020 г. са, както следва:

- Към 31.12.2020 г. е програмиран целия ресурс в размер на 241,5 млн. лв.

- Програмираните средства до 31.12.2020 г. по механизма REACT-EU са в размер на 12 млн. лв. (5% от бюджета на Оперативната програма на база РМС № 850 от 23.11.2020). През 2020 г. към бюджета на ОПХ ФЕПНЛ са добавени 39 млн. лв., съгласно РМС № 573 от 14.08.2020 г. за одобрение на индикативно разпределение по оперативни програми 2014-2020 г. на средствата от Европейския съюз в подкрепа на преодоляването на последиците от кризата, предизвикана от пандемията от COVID-19, и подготовка за екологично, цифрово и устойчиво възстановяване на икономиката (REACT-EU), изменено с РМС № 847 от 23.11.2020 г. и РМС № 892 от 04.12.2020 г.

Интервенциите, съфинансирани от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се, касаят в голяма степен постигането на целта на Стратегия Европа 2020. В изпълнение на тази цел и през 2020 г. програмата бе насочена към лицата, живеещи в най-висока степен на бедност и социална изолация и разпредели на 488 712 лица и членове на техните семейства 344 499 пакета с основни хранителни продукти. Успешното партньорство с общините създаде условия близо 40 000 лица през годината да имат пълноценен обяд, включващ супа, основно ястие и хляб.

2.4.6 Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда

Основната част от разходите във функцията са предназначени за поддържане и изграждане на техническата инфраструктура и предоставяне на публични услуги на населението, свързани с дейностите по опазване на чистотата, водоснабдяване и канализация, озеленяване и други дейности от обществен интерес.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2020 г.	КФП	ДБ	Общини	ДМП	ЕВРОП. СР/ВА	ПУДООС
VI. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	2 199,5	92,4	1 440,6	1,6	650,5	14,4
А. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО	1 081,6	36,3	693,0		352,3	
Текущи нелихвени разходи	392,0	32,2	334,9		24,8	
Капиталови разходи	688,5	4,1	358,1		326,3	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	1,1				1,1	
Б. ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	1 117,9	56,1	747,6	1,6	298,2	14,4
Текущи нелихвени разходи	751,3	47,4	654,6	1,6	36,1	11,5
Капиталови разходи	363,5	8,7	92,9		259,0	2,9
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	3,1				3,1	

Група А: „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство”

Със ЗДБРБ за 2020 г. по група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство” за **министерствата и ведомствата** са утвърдени средства в размер на 58,6 млн. лв. Одобрените средства са за реализиране на следните приоритетни политики на правителството, изпълнявани чрез МРРБ:

- ◆ Развитие на регионите в страната и намаляване на различията, ефективно и ефикасно използване на публичните финанси за подобряване качеството на жизнената среда и създаване на работни места;
- ◆ Подобряване на инфраструктурната свързаност на регионите – изграждане и модернизиране на пътната и ВиК инфраструктури;
- ◆ Подобряване на инвестиционния процес, чрез развитие на устройственото планиране, усъвършенстване на информационните системи на кадастъра и имотния регистър, стимулиране на публично-частното партньорство, подобряване качеството на превантивния и текущия контрол и прилагане на европейските стандарти.

Към 31.12.2020 г. в група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство” по бюджета на **Министерството на регионалното развитие и благоустройството** са отчетени общо разходи в размер на 36,3 млн. лв. С отчетените разходи по бюджета на МРРБ през 2020 г. са финансирани дейности по изграждането на приоритетни водоснабдителни обекти и управлението на ВиК инфраструктурата, дейности по създаване на условия за подобряване състоянието на съществуващия сграден фонд и проекти на техническата инфраструктура.

По **бюджетите на общините** разходите, отчетени в група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство”, са в размер на 693,0 млн. лв. Отчетените текущи разходи за тази група са в размер на 334,9 млн. лв., което е 107,4 % спрямо разчетените със закона (311,9 млн. лв.) и 95,9 % спрямо отчетените през 2019 г. Намалението спрямо предходната година се дължи основно на намалените разходи за издръжка – с над 14,0 млн. лв., докато отчетените разходи за персонал (заплати, други възнаграждения за персонала и осигурителни вноски) се увеличават спрямо отчета за 2019 г. със 7,2 млн. лв., главно в резултат от нарастването на минималната работна заплата от 01.01.2020 г.

Размерът на отчетените капиталови разходи за групата е 358,1 млн. лв., което е с 34,5 млн. лв. по-малко спрямо планираните и със 154,1 млн. лв. по-малко от отчетените през 2019 г., като най-голямо е намалението на разходите за основен ремонт и придобиване на дълготрайни материални активи. Основните причини за значителното намаление на отчетените капиталови разходи, както и на издръжката, посочена по-горе, са свързани с намалението на отчетените от общините приходи, както и с необходимостта от реструктуриране и намаляване на разходи, поради необходимостта от предприемане на редица мерки за преодоляване на икономическите последици от кризата с COVID-19. В общия размер на отчетените капиталови разходи с най-голям относителен дял от 63,9 % или 228,7 млн. лв. са разходите за основен ремонт, следвани от разходите за придобиване на дълготрайни материални активи – 126,2 млн. лв. (35,2 %). В групата се отчитат разходите, определени по решение на общинския съвет, свързани с изграждането, ремонта и поддържането на уличната мрежа и осветлението, водоснабдяване, канализация и други публични услуги, предоставяни на населението.

Европейски средства – през 2020 г. за група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство” изразходваните средства са 352,3 млн. лв., от които:

Оперативна програма „Околна среда” (от двата програмни периода) – 97,9 млн. лв. за групата, от които 9,4 млн. лв. са от предходния програмен период. Програмата, основни бенефициенти по която са общините, финансира дейности, свързани с опазване на водните ресурси, развитие на екологичната инфраструктура, подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води, подобряване управлението на отпадъците. Основен резултат е реализацията на мерки за събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчните води, също така вследствие от инвестициите в рехабилитация на съществуващата инфраструктура се повишава ефективността на водоснабдителните мрежи и се намаляват загубите на вода. Изпълнението по основните показатели по приоритетната ос към края на 2020 г. е следното: по индикатор С018 „Водоснабдяване: Допълнителен брой жители с достъп до подобро водоснабдяване“ са отчетени 99 547 бр. лица. Целевата стойност на индикатора беше актуализирана с одобреното изменение на програмата с Решение № С (2020) 4105 - 16/06/2020 на ЕК и беше увеличена на 1 800 000 души. Към края на м. декември 2020 г. са договорени проекти с обща целева стойност, възлизаща на 2 142 101 бр. лица. По показател С019 „Пречистване на отпадъчните води: Допълнителен брой жители с достъп до подобро пречистване на отпадъчните води“ се отчитат 292 542 е.ж. (еквивалент жители), увеличението в сравнение с предходния отчетен период е 143 829 е.ж. и се дължи на постигнатите стойности за проекти: „Пречиствателна станция за отпадъчни води на гр. Айтос“ - 21 365 е.ж., „Интегриран инвестиционен проект във водния сектор на агломерация Приморско-Китен“ - 55 000 е.ж., „Интегриран воден цикъл Плевен - Долна Митрополия“ - 4091 е.ж. (от общо 7 182 е.ж.) и „Проект за рехабилитация на водоснабдителната и канализационната мрежа с изграждане на ПСОВ за гр. Асеновград“ - 63 373 е.ж. Крайната целева стойност за изпълнение на индикатора е 1 900 000 е.ж. Необходимо е да се отбележи, че с изпълнението на всички проекти се прогнозира допълнителен брой от 2 238 995 е.ж. с достъп до подобро пречистване. Докладваните „Изградени/рехабилитирани/реконструирани ПСОВ“ са общо 10 бр. (Раднево, Банско, Тервел, Враца, Шумен, Видин, Асеновград, Айтос, Приморско и Варна – к.к. „Златни пясъци“). До момента в експлоатация са въведени още и пречиствателните станции на гр. Чирпан, гр. Елхово и гр. Добрич.

Оперативна програма „Региони в растеж” – 54,1 млн. лв. (в т. ч. 0,6 млн. лв. са от предходния програмен период) за групата. Един от основните принципи на програмата е прилагането на балансиран и интегриран териториален подход. Нуждата от този подход се обуславя от регионалните различия между българските и средното за регионите на ЕС ниво, както и от напредналия процес на моноцентрично развитие на София и големите градове, което в дългосрочен план ще доведе до сериозни дисбаланси между различните части на страната, неизползване на потенциала на територията и увеличена миграция към големите градски центрове и навън към други държави членки на ЕС. Преодоляването на регионалните дисбаланси изисква мобилизиране на сериозни институционални и организационни ресурси, насочени към оптимизирането на жилищната политика, градоустройствените планове и инфраструктурата. Сред основните задачи за демографското развитие на страната, които са подкрепени от *Оперативна програма „Региони в растеж”*, са: развитие на устойчиви, динамични и сплотени градски центрове, свързани помежду си и допринасящи за благосъстоянието на заобикалящите ги по-слабо урбанизирани територии; разработване на програма за решаване на проблема с „гетоизацията“ чрез създаване на градоустройствени планове в кварталите с концентрация на бедност, рехабилитация на тези квартали, осигуряване на техническа инфраструктура и др.; устойчиво подобряване на жилищните условия за ромите чрез гарантиране на изпълнението на планове за действие и програми за подобряване на жилищните условия

на ромите; подобряване на транспортната, търговската, социалната и други обслужващи инфраструктури.

Към момента има сключени най-много договори за „Изпълнение на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие 2014-2020“ по приоритетна ос 1 в размер на 1 492,6 млн. лв. или 97 % от оста.

Одобрен е голям проект по смисъла на чл.100 от Регламент 1303/2013 по ОП „Региони в растеж“, „Интегриран Столичен градски транспорт – фаза II“ с конкретен бенефициент Столична община за предоставяне на БФП в общ размер 107,3 млн. лева. По проекта се предвижда да бъдат реконструирани две трамвайни трасета, да бъдат доставени 13 броя нови трамвайни мотриси и да бъде надградена интелигентната система за управление на трафика..

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА на общините (в качеството им на бенефициенти) – 163,4 млн. лв.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 34,3 млн. лв.

Група Б: „Опазване на околната среда”

Със ЗДБРБ за 2020 г. за група „Опазване на околната среда” по държавния бюджет са утвърдени средства в размер на 108,9 млн. лв. и са отчетени разходи в размер на 56,1 млн. лв. (51,6 % изпълнение на закона).

По бюджета на Министерството на околната среда и водите за 2020 г. в това функционално направление са усвоени средства в размер на 44,1 млн. лв., насочени към постигане на следните цели:

- ◆ Създаване на подходяща правна и стратегическа рамка, която отговаря на съвременните предизвикателства;
- ◆ Подпомагане на изграждането на екологична инфраструктура;
- ◆ Прилагане механизмите за превенция и контрол за намаляване на общия натиск от различните източници и дейности върху околната среда;
- ◆ Създаване на условия за съхранена природа, икономически растеж и повишен жизнен стандарт на обществото;
- ◆ Осигуряване на достъп до актуална информация за състоянието на околната среда и провежданата екологична политика.

През 2020 г., чрез предоставяне на трансфери за общини Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) е финансирало изграждането на малки водоснабдителни обекти с цел осигуряване на оптимално количество и качество на питейната вода за населението, както и за канализационни мрежи и довеждащи колектори. Със средства по бюджета на ПУДООС са финансирани проекти в областта на управление на отпадъците за изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на отпадъците, както и за закриване и рекултивация на общинските депа за битови отпадъци, в т.ч. за финансиране на проекти на общините за рекултивация на общински депа, неотговарящи на нормативните изисквания и обект на изпълнение ва решение на Съда на Европейския съюз от 16 юли 2015 г. по дело C-145/14 във връзка с нарушение на чл. 14 от Директива 1999/31/ЕО на Съвета от 26 април 1999 г. относно депонирането на отпадъци, като са финансирани 32 депа на обща стойност 43 млн. лв. През бюджета на ПУДООС са финансирани дейности по преупаковане, транспорт, предаване за окончателно обезвреждане на 1 000 тона УОЗ - пестициди, опасни отпадъци и други препарати за растителна защита и почистване на складовете, в които се съхраняват“, като разходите възлизат на 6,9 млн. лв.

Към 31.12.2020 г. чрез бюджета на Министерството на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) в това функционално направление са усвоени средства в размер на 4,9 млн. лв.

През периода беше извършена усилена работата за постигане на стратегическата и оперативната цел на политиката, свързана с превенция и ограничаване разрастването на свлачищните процеси и на абразионните процеси по Черноморското крайбрежие чрез извършване на планиран мониторинг на свлачищните райони, изпълнение на инвестиционни проекти за укрепителни, отводнителни и брегозащитни съоръжения и строг предварителен контрол за инвестиционни намерения в свлачищни райони. Усилията бяха насочени основно към завършване на обект в кв. „Сарафово“, гр. Бургас за предотвратяване на свлачищните процеси и абразионните процеси в участък с дължина около 1 500 м, съгласувателни и координационни действия за стартиране на строително-монтажните работи на обект, свързан с укрепване на свлачище и брегоукрепване на северния бряг на гр. Царево, финансово подпомагане на общини в областта на геозащитната дейност и контрол на изпълнението на споразумения за трансфер на финансови средства за изработване на проектно-проучвателни разработки и реализиране на геозащитни обекти в общини Плевен, Сухиндол, Сливен, Балчик, Аксаково, Своге, Смолян, Белово, Враца, Неделино и др., както и мониторинг и оказване на експертна помощ при възникване на неблагоприятни геодинамични процеси. Заложената стратегическа цел и оперативната цел, свързана с ограничаване на свлачищата и абразионни процеси за отчетния период е напълно постигната.

Направени са 5 138 бр. хидрогеоложки, геодезически, инклинометрични и промерни измервания и инженерно-геоложки обследвания на застрашени и засегнати територии от свлачища на 50 общини, както и 119 бр. становища и оказване на техническа помощ на общински, областни администрации и други ведомства при възникване на неблагоприятни геодинамични процеси – от „Геозащита“ ЕООД – Варна и клоновете в Плевен и Перник са извършени инженерно-геоложки огледи, участия в комисии, експертни съвети и др., свързани с геозащитната дейност в около 50 общини. Извършени са дейности по регистриране на свлачищните райони и нанасяне на данни в Регистъра на свлачищата в Република България. Ревизирани са 43 бр. дренажни съоръжения в 15 свлачища на територията на общини Варна, Балчик и Аксаково, извършено обезопасяване на шахтите, водочерпене и отпушване на хоризонтални сондажни дренажи и изтичала, с което е осигурена нормалната им експлоатация;

Към 31.12.2020 г. по бюджета на Министерството на икономиката в това функционално направление са усвоени средства в размер на 4,8 млн. лв. за техническа ликвидация и консервация на обекти от миннодобивния отрасъл и за саниране на околната среда.

Основните разходи по КФП в група „Опазване на околната среда“ са извършени **по бюджетите на общините**, като за годината те възлизат на 747,6 млн. лв. Текущите разходи са в размер на 654,6 млн. лв., което е с 35,8 млн. лв. повече или 105,8 % спрямо планираните със закона за 2020 г. Увеличението на текущите разходи по отчет спрямо разчетените по закон се дължи основно на ръста на отчетените разходи за персонал и издръжка. Съпоставени спрямо отчета за 2019 г., текущите разходи за тази група бележат ръст от 37,4 млн. лв. или 106,1 %, формиращ се основно от увеличение на разходите за персонал с 10,8 млн. лв. и на разходите за издръжка с 25,4 млн. лв. Следва да се отчете, че влияние върху нарастването на средствата за заплати оказва повишението на минималната работна заплата от 560 лв. през 2019 г. на 610 лв. от 01.01.2020 г. В структурата на текущите разходи се запазва високия относителен дял от 77,0 % на разходите за издръжка в общия размер на отчетените текущи разходи, който е свързан с финансирането на дейностите по поддържането на чистотата, озеленяването и благоустрояването,

управление на дейностите по отпадъците и др., извършвани от фирми или общински предприятия. Размерът на отчетените капиталови разходи е 92,9 млн. лв., което е изпълнение в размер на 84,8 % от планираните със закона и с 3,6 млн. лв. повече от отчетените през 2019 г., дължащо се основно на увеличението на разходите за основен ремонт на дълготрайни материални активи с 1,1 млн. лв., за придобиване на земя с 1,1 млн. лв., както и на разходите за придобиване на нематериални дълготрайни активи с 0,9 млн. лв., отчетените разходи за придобиване на дълготрайни материални активи бележат намаление с 0,5 млн. лв. В групата се отчитат разходите, определени по решение на общинския съвет за дейностите по поддържане на чистота, озеленяване, пречистване на отпадъчни води, управление на отпадъците и други публични услуги с обществено значение.

Европейски средства – за група „Опазване на околната среда” изразходваните средства са 298,2 млн. лв., основно по **Оперативна програма „Околна среда”** (279,3 млн. лв., от които 9,1 млн. лв. са от предходния програмен период). Оперативната програма продължава надграждането на резултатите от програмен период 2007 – 2013 г. Основна част от мерките, които се финансират, са насочени към зоните от Натура 2000. Предвиден е финансов ресурс по отношение на предизвикателствата, свързани с подкрепа за устойчивото управление и възстановяването на мрежата Натура 2000, възстановяване и опазване на влажните зони и реките, изготвяне на планове за управление, изграждане на капацитет за органите, отговорни за Натура 2000, както и за повишаване на осведомеността сред различните заинтересовани страни и преустановяване на загубата на биологично разнообразие. Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ ще допринесе за осигуряване на условия за защита на най-ценните и застрашени видове и местообитания от мрежата Натура 2000 на територията на страната чрез изпълнение на дейности, заложи в Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000. Едни от основните дейности по програмата са свързани със секторите „води“ и „отпадъци“. Важни приоритети в сектор „води“ са изграждане на ВиК инфраструктура и доизграждане и/или оптимизиране на мрежите за мониторинг на водите. В сектор „отпадъци“ приоритетите са насочени към мерки за подобряване управлението на битовите отпадъци в съответствие с Националния план за управление на отпадъците. Част от финансовия ресурс по програмата е насочен към интервенции по превенция и управление на риска от наводнения и свлачища. В тази област се инвестират средства за: създаване на Национална система за управление на водите в реално време; мерки за въвеждане на решения за превенция и управление на риска от наводнения (в т.ч. екосистемно базирани решения); мерки за превенция и управление на риска от свлачища. Друг основен приоритет по оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ е подобряване качеството на атмосферния въздух (КАВ). В това направление се инвестират средства за: преглед и анализ на общинските програми за КАВ; подпомагане на компетентните органи при изготвянето/преработването, изпълнението и контрола на общинските програми и развитие и оптимизиране на системите за мониторинг на КАВ; мерки за намаляване на количествата фини прахови частици и азотни оксиди от основните източници на замърсяване.

За 2020 г. първоначално беше идентифициран риск от загуба по Кохезионния фонд – 37,15 млн. евро, а по Европейския фонд за регионално развитие – 10,40 млн. евро, общо за програмата 47,55 млн. евро. Усилията на УО за минимизиране на риска от загуба на средства по програмата през 2020 г. бяха насочени към ускоряване изпълнението на проектите, приключване на оценката и сключване на договори в кратки срокове. УО насърчава бенефициентите по програмата да подават регулярно искания за плащания, за да могат извършените разходи да бъдат верифицирани и възстановени максимално бързо. В резултат, бяха верифицирани и сертифицирани 16,41 млн. евро над прогнозната сума, а

остатък в размер на 31,14 млн. евро беше покрит с прилагане на изключение от правилото за отмяна на бюджетни ангажименти по чл.87 от Регламент (ЕС) №1303/2013 г. и през 2020 г. не беше допусната загуба на средства по програмата.

По Приоритетна ос 2 „Отпадъци“ се изпълнява един „голям проект“ по смисъла на чл. 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. с бенефициент Столична община за „Проектиране и изграждане на инсталация за комбинирано производство на енергия в София с оползотворяване на RDF – трета фаза на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община“. На 11.01.2021 г. е обявена обществената поръчка с предмет „Проектиране, вкл. авторски надзор и изграждане на инсталация за комбинирано производство на енергия в София с оползотворяване на RDF-гориво, в т.ч. подготовка, закупуване/доставка/монтаж (пускане в експлоатация) на необходимото оборудване, съоръжения и обзавеждане, както и надзор върху работата на инсталацията през периода за уведомяване за дефекти“.

Оперативна програма „Региони в растеж” – 6,4 млн. лв. за групата. Основни дейности по програмата за група „Опазване на околната среда” са свързани с приоритет „Устойчиво и интегрирано градско развитие“. Целта е преминаване към нисковъглеродна икономика, енергийна и ресурсна ефективност. През 2020 г. беше отворена за кандидатстване процедура „Енергийна ефективност в периферните райони – 3“ от Приоритетна ос 2: „Подкрепа за енергийна ефективност в опорни центрове в периферните райони“ с бюджет в размер на 30,0 млн. лв., насочена към общините на 28 града опорни центрове от 4-то ниво на националната полицентрична система. Дейностите по нея са свързани с повишаване на енергийната ефективност на публичната инфраструктура и на жилищния сектор. Процедурата е със срок за кандидатстване 21 април 2020 г. Подадени са 71 проектни предложения и са одобрени 48 проектни предложения (20 финансирани и 28 резервни проекта).

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 4,9 млн. лева.

2.4.7 Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело

Основната част от разходите по функция „Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело” са в група В. „Култура” и група Б. „Физическа култура и спорт”. В това функционално направление разходите са извършени от министерствата и ведомствата, БНТ, БНР, БТА, БАН и общините.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2020 г.	КФП	ДБ	БАН	БНР	БНТ	БТА	Общини	ДМП	ЕВРОП. СР/ВА
VII. КУЛТУРА, СПОРТ, ПОЧИВНИ ДЕЙНОСТИ И РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	869,8	319,5	3,2	48,2	72,5	7,2	384,2	0,1	35,0
А. ПОЧИВНИ ДЕЙНОСТИ	24,1	20,8	0,3	0,1	0,3		2,6		
Текущи нелихвени разходи	21,5	18,5	0,3	0,1	0,3		2,3		
Капиталови разходи	2,6	2,3					0,3		
Б. ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА И СПОРТ	178,5	74,1					101,0		3,4
Текущи нелихвени разходи	112,2	48,5					63,6		0,1
Капиталови разходи	66,3	25,6					37,4		3,4
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,004								0,004
В. КУЛТУРА	621,4	179,7	2,8	48,1	72,1	7,2	279,9	0,1	31,5
Текущи нелихвени разходи	548,2	175,3	2,7	46,7	56,3	7,1	255,5	0,1	4,4
Капиталови разходи	71,8	4,4	0,2	1,3	15,8	0,03	24,3		25,8
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	1,3							0,01	1,3
Г. РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	45,8	45,0					0,8		
Текущи нелихвени разходи	33,9	33,5					0,4		
Капиталови разходи	11,9	11,4					0,4		

Група А: „Почивни дейности”

Основната цел на публичните разходи и през 2020 г. за група „Почивни дейности” е подобряване условията за отдих на работещите. Предвидените със ЗДБРБ за 2020 г. разходи по **държавния бюджет** за тази група са в размер на 12,5 млн. лв. По отчет разходите за почивни дейности по държавния бюджет са в размер на 20,8 млн. лв., в т.ч. 18,5 млн. лв. текущи разходи. Разходите са за осигуряване на материално техническата база на почивните станции към НС, МС, МФ, МО, МОСВ, МЗХГ, МРРБ, БАН, БНТ, БНР и дейността на учебните и почивни бази на Прокуратурата, Върховния административен съд и Върховния касационен съд.

По **общинските бюджети** за дейностите в групата са усвоени 2,6 млн. лв., основно текущи разходи.

Група Б: „Физическа култура и спорт”

Отчетените разходи за група „Физическа култура и спорт” по бюджетите на **министерствата и ведомствата** за 2020 г. са в размер на 74,1 млн. лв. Отчетените разходи са по бюджета на Министерството на младежта и спорта и представляват 93,3 % от разходите по уточнен план (79,4 млн. лв.). Спрямо 2019 г. (57,0) разходите в групата са със 17,1 млн. лв. (30,0 %) повече.

Средствата по бюджета на ММС са усвоени за постигане на основните цели и приоритети на провежданите политики в областта на физическата култура и спорта:

- ◆ развитие на ученическият спорт и спорта за високи постижения, като средство за повишаване престижа на нацията;

- ◆ спорт в свободното време – фактор за човешкото развитие и повишаване на двигателната активност на гражданите и учащите с оглед постигане на по-високо ниво на здравния им статус и преустановяване на негативните тенденции в начина на живот на населението;
- ◆ създаване на условия и възможности за двигателна активност и практикуването на спорта от всички;
- ◆ реконструкция и модернизация на спортни обекти и съоръжения и привеждането им в съответствие с международните стандарти.

За периода по бюджетите на министерствата и ведомствата са отчетени текущи разходи в размер на 48,5 млн. лв. От отчетените текущи разходи с най-голям относителен дял са разходите за финансиране на спортни дейности 96,1, % (46,6 млн. лв.) – предоставени субсидии на юридически лица с нестопанска цел за подпомагане реализирането на дейности и проекти на спортни организации във връзка с развитието на физическото възпитание и спорта в страната. Средствата са изразходвани за реализиране на спортни дейности и проекти за развитие на спорта за учащи, спорта в свободното време и спорта за високи постижения.

➤ **За развитие на спорта за учащи и спорта в свободното време** са изразходени средства в размер на 3,4 млн. лв.:

- ◆ финансиране на програми за развитие на спорта в свободното време – програми „Научи се да караш ски“, „Научи се да плуваш“, „Тенисът – спорт за всички“, „Голфът – спорт без граници“, „Децата и спортния клуб“, „Децата и бадмингтона“, „Програма за развитие на детската лека атлетика в България“; програми и проекти на спортни организации за развитието на детския футбол; финансиране на проекти на спортни организации по програма „Спорт за децата в свободното време“ – 1,5 млн. лв.;
- ◆ подпомагане реализирането на проекти по програма „Спорт за деца в риск“ и по договори за спортна дейност на многоспортови федерации в областта на спорта за учащи – 0,2 млн. лв.;
- ◆ финансиране на проекти по „Програма за развитие на спорта за хора с увреждания“ – 1,1 млн. лв.;
- ◆ осигуряване на възможности за физическа активност, спортно-състезателна дейност и спортни резултати по „Програма за развитие на спорта за всички“ – финансово подпомагане на дейността на многоспортови федерации – 0,5 млн. лв.
- ◆ разходи за издръжка . 0,1 млн.лв.

➤ **За развитие на спорта за високи постижения** са изразходени 43,5 млн. лв.:

- ◆ реализиране на спортни дейности за развитие на спорта за високи постижения, по договори за финансово подпомагане на дейности на спортни федерации – 18,9 млн. лв.;
- ◆ подпомагане организирането и провеждането на световни и европейски първенства на територията на Република България, включени в международния спортен календар – 5,8 млн. лв.;
- ◆ финансиране на дейности по програма “Олимпийска подготовка, развитие на елитния спорт и развитие на олимпийския резерв” и други дейности в областта на олимпийската подготовка – 7,7 млн. лв.;
- ◆ финансово подпомагане дейността на спортните клубове за развитие на спорта – 8,5 млн. лв.;

- ◆ участие на българските делегации на Летните олимпийски и паралимпийски игри в Токио 2020 г., Младежки олимпийски игри Лозана 202., Европейски младежки олимпийски фестивали по олимпийски спортове и национални олимпийски фестивали – 1,1 млн. лв.;
- ◆ подпомагане и лечение на спортисти и други дейности по програма за развитие на спорта за високи постижения – 1,5 млн. лв.

Възстановени средства от спортни организации по договори за минал период от време – 0,2 млн. лв.

Разликата до общата сума на текущите разходи – 1,8 млн. лв., е усвоена за: награди на спортисти, медалисти и призьори от европейски и световни първенства, олимпийски игри и аналогични игри и първенства за хора с увреждания за постигнатите от тях спортни резултати и класирания, награди на треньори – 1,6 млн. лв.; разходи за персонал, издръжка и др. текущи разходи – 0,2 млн. лв.

За 2020 г. по бюджетите на министерствата и ведомствата в група “Физическа култура и спорт” са отчетени **капиталови разходи** в размер на 25,6 млн. лв. за: придобиване на дълготрайни активи и основен ремонт (изграждане и модернизация на спортни зали и др. – 26,1 млн. лв.) и капиталови трансфери (възстановени средства от проект на Сдружение „Български футболен съюз“ – минус 0,6 млн. лв.).

С реализираните дейности са постигнати основните цели по провежданите от ММС политики в областта на спорта за високи постижения, издигане на спортния престиж на нацията, за развитието на спорта за учащи и спорта в свободното време, и за приввеждането на спортните обекти и съоръжения във вид, отговарящ на съвременните международни стандарти.

По бюджетите на общините за група “Физическа култура и спорт” са усвоени средства в размер на 101,0 млн. лв., при планирани 72,4 млн. лв. В групата, за *делегираните от държавата дейности* са отчетени текущи разходи в размер на 2 млн. лв., които представляват предоставени целеви средства от централния бюджет на общините за подпомагане на физкултурата и спорта в общинските детски градини и училища, в изпълнение на ПМС № 166/2020 г. за одобряване на допълнителни разходи/трансфери за 2020 г. за изплащане на минимални диференцирани размери на паричните средства за физическа активност, физическо възпитание, спорт и спортно-туристическа дейност. По отчетни данни за 2020 г. общините са дофинансирани държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 0,1 млн. лева.

В *местните дейности* в групата са отчетени текущи разходи в размер на 61,6 млн. лв. или с 20,4 млн. лв. повече спрямо закона, което се дължи предимно на отчета на предоставените субсидии от общините на спортни клубове и организации. Спрямо отчетените за 2019 г., текущите разходи намаляват с 11 млн. лв. Тук се включват разходите за издръжка на детски и специализирани спортни школи, спортни бази за спорт за всички.

Отчетените общо капиталови разходи по групата са в размер на 37,4 млн. лв., които са основно за местни дейности.

Европейски средства – в групата са изразходвани 3,4 млн. лв., като това са основно средства, отпуснати от ДФЗ-РА за общините (в качеството им на бенефициенти).

Група В: „Култура”

Разходите за 2020 г. за група „Култура” по КФП са 621,4 млн. лв., отчетени основно по следните бюджетни системи: държавен бюджет, бюджетите на общините и бюджетите на БНТ и БНР. Основните цели на публичните разходи в областта на културата са насочени към създаване условия за устойчиво развитие на българската култура и изкуство,

опазване на културно-историческото наследство, популяризиране на достиженията на българските творци и повишаване конкурентоспособността на културния продукт.

Общо предвидените със ЗДБРБ за 2020 г. разходи за група „Култура“ по бюджетите на **министерствата и ведомствата** са в размер на 176,5 млн. лв., в т.ч. капиталови разходи – 8,6 млн. лв. Средствата са предназначени за финансиране на част от дейностите за култура на Министерство на културата, на Държавна агенция „Архиви“ към Министерски съвет, на Министерство на външните работи, Министерство на отбраната и Министерство на образованието и науката. Отчетените разходи са 179,7 млн. лв., в т.ч. капиталови разходи – 4,4 млн. лева.

Чрез бюджета на Министерството на културата се финансират основните системи в областта на културата, като отчетените разходи са в размер на 165,5 млн. лв. и включват управление, контрол и регулиране на дейностите по културата, които обхващат дейността на Националния институт за недвижимо културно наследство и Изпълнителна агенция „Национален филмов център“, дейности в областта на развитие на културата - „Национален фонд Култура“, дейности в областта на международно културно сътрудничество, осъществявани от българските културни институти в чужбина, дейности в областта на театралното изкуство, осъществявани от драматичните и куклени театри, дейности в областта на музикалното и танцовото изкуство, осъществявани от оперно-филхармонични дружества, опери и оркестри и ансамбли, дейности в областта на музейното дело, осъществявани от музеи и галерии, дейности в областта на българския книжен сектор, дейности в областта на популяризиране на българската култура и участия в международни фестивали и конкурси.

Отчетените разходи за култура в размер на 7,9 млн. лв. от Държавна агенция „Архиви“, второстепенен разпоредител с бюджет към Министерския съвет, са за дейностите по съхраняване и обработка на архивни документи.

За популяризиране на българската култура, осъществявана от културния институт към Министерство на външните работи, са отчетени разходи в размер на 0,3 млн. лева.

За съхраняване историята на образованието по бюджета на Министерство на образованието и науката са направени разходи в размер на 0,2 млн. лева.

Отчетените разходи по група „Култура“ по бюджета на Министерството на отбраната са в размер на 5,8 млн. лв. Средствата са използвани за Националния военно исторически музей, Ансамбъла на българската армия и Военния телевизионен канал.

Разходите по бюджета на **Българската академия на науките** по функция „Култура“, в размер на 2,8 млн. лв., са извършени за Института по експериментална морфология, патология и антропология с Националния природонаучен музей и Института за етнология и фолклористика с Етнографски музей.

Отчетените разходи на **Българската национална телевизия**, в размер на 72,1 млн. лв., са за подготовка, създаване и разпространение на национални, сателитната и регионални програми.

Отчетените разходи на **Българското национално радио**, в размер на 48,1 млн. лв., са използвани за подготовка, създаване и разпространение на национални и регионални програми, международна програма „Радио България“ и интернет радио.

Разходите на **Българската телеграфна агенция**, в размер на 7,2 млн. лв., са предназначени за финансиране на дейностите, които агенцията осъществява като национален независим информационен институт на Република България.

В група „Култура“ по **бюджетите на общините** са отчетени разходи в размер на 279,9 млн. лв., от които текущи 255,5 млн. лв. и капиталови 24,3 млн. лв. Изпълнението на общо разходите в групата спрямо предвидените разчети към ЗДБРБ за 2020 г. е 103,5 %. С най-голям дял в разходите в тази група по КФП са тези за общините.

Отчетените текущи разходи за *делегираните от държавата дейности* за 2020 г. са в размер на 138,6 млн. лв., което е с 2,6 млн. лв. повече от закона. Превишението на разходите е във връзка с предоставени целеви средства от централния бюджет за ремонт, възстановяване, изграждане и довършване на военни паметници, за финансиране на археологическите разкопки на комплекс „Перперикон”, както и на получени трансфери от Министерство на култура за одобрени творчески проекти, насочени към развиване на културния сектор.

В делегираните от държавата дейности се отчитат разходите за персонал и издръжка на библиотеките, музеите и художествените галерии с регионален характер и на читалищата. С най-голям относителен дял са отчетените субсидии за читалищата в размер на 80,1 млн. лв. или 58 % спрямо отчетените текущи разходи.

По отчетни данни за 2020 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 17,0 млн. лева.

В *местните дейности* от група „Култура” са отчетени текущи разходи в размер на 104,9 млн. лв., което представлява 99,1 % спрямо разчетените по закон и 80 % спрямо отчетените за 2019 г. Тук се включват разходите за общински театри, филхармонии, оркестри и ансамбли, музеи, художествени галерии с местен характер, градски библиотеки, обредни домове и зали, зоопаркове и други дейности по културата.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Култура“ са 31,5 млн. лв. От тези разходи 18,8 млн. лв. са по *Оперативна програма „Региони в растеж”* и 10,9 млн. лв. са по *др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС*.

Група Г: „Религиозно дело”

Съгласно чл. 28, ал. 2 от Закона за вероизповеданията разпределението на държавната субсидия се одобрява ежегодно със закона за държавния бюджет на Република България в зависимост от броя на самоопределилите се лица към съответното вероизповедание към общия брой преброени лица при последното преброяване на населението по данни на Националния статистически институт. Със ЗДБРБ за 2020 г. за група „Религиозно дело“ по КФП са предвидени 43,6 млн. лв., а са усвоени 45,8 млн. лв., изразходвани за текущи и капиталови разходи.

2.4.8 Икономически дейности и услуги

Тази функция отразява ангажименти по извършване на структурните реформи и взаимоотношенията на бюджета с реалния сектор. Основен механизъм на тези взаимоотношения са програмите по финансиране и субсидиране на отделните подотрасли, както и издръжката на администрациите, ангажирани в този процес.

ОТЧЕТ 2020 г.	КФП	ДБ	БАН	Общини	ДМП	ЕВРОП. СР/ВА	ФСЕС	ДПУСЯ
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ	7 178,4	3 272,4	1,6	532,2	0,2	1 596,1	1 772,9	2,9
А. МИННО ДЕЛО, ГОРИВА И ЕНЕРГИЯ	1 844,7	69,2			0,2	2,3	1 772,9	
Текущи нелихвени разходи	1 819,5	45,4			0,2	1,0	1 772,9	
Капиталови разходи	25,2	23,8			0,02	1,2	0,1	
Б. СЕЛСКО СТОПАНСТВО, ГОРСКО СТОПАНСТВО, ЛОВ И РИБОЛОВ	1 030,4	610,4		21,6		398,4		
Текущи нелихвени разходи	802,0	597,9		20,9		183,3		
Капиталови разходи	228,2	12,5		0,7		215,0		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,2					0,2		
В. ТРАНСПОРТ И СЪОБЩЕНИЯ	3 615,5	2 443,8		383,2		788,4		
Текущи нелихвени разходи	1 673,5	1 350,8		293,7		29,0		
Капиталови разходи	1 941,4	1 093,0		89,6		758,9		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,5					0,5		
Г. ПРОМИШЛЕНОСТ И СТРОИТЕЛСТВО	2,9	2,3				0,7		
Текущи нелихвени разходи	2,9	2,2				0,7		
Капиталови разходи	0,03	0,03						
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина								
Д. ТУРИЗЪМ	80,7	68,1		6,7		5,9		
Текущи нелихвени разходи	77,7	67,9		6,1		3,7		
Капиталови разходи	2,3	0,3		0,6		1,5		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,7					0,7		
Е. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ ПО ИКОНОМИКАТА	604,2	78,6	1,6	120,6		400,4		2,9
Текущи нелихвени разходи	429,0	67,1	1,3	113,0		244,7		2,9
Капиталови разходи	160,0	1,2	0,3	7,6		150,9		0,003
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	15,1	10,3				4,8		

Група А: „Минно дело, горива и енергия”

Със ЗДБРБ за 2020 г. в група „Минно дело, горива и енергия” по **държавния бюджет** са предвидени 71,8 млн. лв. (разходите по уточнен план са в размер на 69,3 млн. лв.). Одобрените средства са за реализиране на политиката на правителството за постигане на устойчиво и конкурентоспособно енергийно развитие.

За 2020 г. отчетените разходи по държавния бюджет в групата са в размер на 69,2 млн. лв., изразходени по бюджета на Министерството на енергетиката. Усвоените през годината средства са за реализиране на политиката в областта на енергетиката и са насочени към постигане на следните резултати:

- ◆ гарантиране на енергийната сигурност на страната чрез проучване на нови райони за снабдяване с горива, проучване на нови технологии, по-нататъшно разработване на местните ресурси и подобряване на инфраструктурата за достъп до нови източници на снабдяване, в т.ч. изграждане на междусистемни газови връзки на България със съседните страни и др.;
- ◆ пълна либерализация на пазарите на електроенергия и газ и интегрирането им в Общия европейски енергиен пазар;

- ◆ установяване на по-чисто и ефективно производство на енергия чрез по-рационално използване на изкопаемите и възобновяеми източници /ВИ/;
- ◆ минимизиране влиянието на производството, преноса и използването на енергия върху околната среда, подобряване управлението на естествените ресурси;
- ◆ развитие на нови икономически ефективни проекти, създаващи възможност за екологично нисковъглеродно производство на енергия, без предоставяне на държавни или корпоративни гаранции;
- ◆ ограничаване на външната зависимост от енергиен внос чрез диверсификация на енергийните доставки, енергоспестяване и насърчаване на използването на местни ресурси и енергия от ВИ;
- ◆ насърчаване на местното устойчиво развитие чрез подкрепа на енергоспестяването;
- ◆ качествено и сигурно задоволяване потребностите на обществото от енергия и енергийни ресурси, съобразено с изискванията за надеждност, безопасност и опазване на околната среда;
- ◆ дългосрочна енергийна сигурност на страната при ефективно използване на енергията и енергийните ресурси и устойчивост на енергийния сектор;
- ◆ запазване и развитие капацитета на ядрената енергетика, в т.ч. продължаване живота на блокове 5 и 6 на АЕЦ „Козлодуй“ и др.

Отчетените разходи на **Фонд "Сигурност на електроенергийната система"** са в размер на 1 772,9 млн. лв. С основната част от тях са платени средства за покриване на разходите, извършени от обществения доставчик (на ел. енергия), произтичащи от задълженията му по чл. 93а и 94 от Закона за енергетиката /ЗЕ/ и за предоставяне на премия на производител по чл. 162а от ЗЕ и производител с обект с обща мощност 1MW и над 1MW по Закона за енергията от възобновяеми източници, определени с решение на Комисията за енергийно и водно регулиране, включително за минали регулаторни периоди.

Група Б: „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов”

Със ЗДБРБ за 2020 г. за група „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов” по **държавния бюджет** са предвидени средства в размер на 582,7 млн. лв. От тези средства 530,5 млн. лв. са утвърдени по бюджетите на министерствата и ведомствата, като през годината са усвоени 610,4 млн. лв. Средствата са изразходвани чрез бюджетите на МЗХГ и ДФ „Земеделие“. През 2020 г. по бюджета на МЗХГ за тази група са отчетени общо 195,3 млн. лв. за изпълнение на следните приоритетни политики:

- ◆ борбата със заразни и паразитни болести;
- ◆ събиране и унищожаване на високо рискови отпадъци; закупуване на ваксини и диагностикуми; покупка на противорадови ракети за борба с градушките;
- ◆ охрана и възпроизводство на горите;
- ◆ издръжка на горската и ловна стража с оглед опазване на горите и дивеча;
- ◆ опазване, възстановяване и подобряване на почвеното плодородие и екологичните функции на почвената покривка;
- ◆ развитието на лозаровинарския сектор в страната, съгласно изискванията на ЕС; опазване селекцията в животновъдството с оглед подобряване породата им; контрол на зърното и фуража;
- ◆ опазване и възпроизводство на рибата и аквакултурите, опазване и обогатяване на рибните ресурси в страната;

- ◆ изпитване, изследване и сертифициране на земеделската и горска техника;
- ◆ сортоизпитване, сертифициране и контрол на посевния и посадъчен материал;
- ◆ опазване на страната от проникването и разпространяването на вредители по растенията и растителните продукти;
- ◆ за субсидиране цената на водата за поливни нужди.

Средствата изразходвани през 2020 г. за реализиране на **национални политики в сектора чрез бюджета на Държавен фонд „Земеделие”**, са в размер на 415,0 млн. лв., в т. ч. за развитие на селските райони – 20,0 млн. лв., за селскостопански пазарни механизми – 5,3 млн. лв., за директни плащания и мерки за специфично подпомагане – 1,7 млн. лв., за държавни помощи, национални доплащания и САПАРД – 361,4 млн. лв., за рибарство и аквакултури – 0,4 млн. лв. Най - голяма част от средствата са изразходени за осъществяване на държавно подпомагане под формата на държавни помощи (212,6 млн. лв.), следвани от преходна национална помощ за тютюн (75,7 млн. лв.) и преходна национална помощ за животни (57,7 млн. лв.). Одобрените схеми за преходна национална помощ са предварително съгласувани с Европейската комисия (ЕК). Целта им е да приближи нивото на подкрепа на българските производители с останалите държави-членки и да повиши конкурентоспособността им. Схемите се определят от МЗХГ съобразно водената политика след одобрена нотификация от ЕК. Подпомагането по схемите за преходна национална помощ се извършва според разпоредбите на Наредба № 3 от 2015 г. за условията и реда за прилагане на схемите за директни плащания, като право на подпомагане по схемата за тютюн имат земеделски стопани, които са отглеждали тютюн, през която и да е година от референтния период 2007 - 2009 г., изкупен и премиран по реда на Закона за тютюна и тютюневите изделия.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов” са 398,4 млн. лв., включително разходите за национално съфинансиране. Основната част от тези разходи (358,0 млн. лв.) са извършени чрез *Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие”* за финансиране на мерки и програми, финансирани чрез Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския фонд за рибарство и Европейския фонд за гарантиране на земеделието.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 39,5 млн. лева.

По **общинските бюджети** в групата са изразходвани 21,6 млн. лв. Тези разходи са основно текущи и са за *местни дейности*, като с най-големи относителни дялове са разходите за персонал – 10,4 млн. лв. (49,8 %) и за издръжка – 10,3 млн. лв. (49,3 %) от всички текущи разходи. Отчетените капиталови разходи са в размер на 0,7 млн. лв. и съставляват 41,4 % от разчетените по закон 1,7 млн. лв., като спрямо отчетените за 2019 г. те бележат намаление в размер на 0,1 млн. лв. В групата се отчитат разходите, определени по решение на общинския съвет, свързани с охрана на земеделски имоти, горски площи, управление и регулиране на дейностите по горско стопанство, лов и риболов и други дейности по селско и горско стопанство.

Група В: „Транспорт и съобщения”

Със ЗДБРБ за 2020 г. за група „Транспорт и съобщения” по **държавния бюджет** са предвидени 3 017,2 млн. лв., от които за министерства и ведомства са утвърдени средства в размер на 1 411,1 млн. лв. Одобрените средства са за реализиране на следните приоритетни политики:

- ◆ Развитие, поддържане, модернизация и изграждане на пътната и железопътната инфраструктура, свързана с подобряване на транспортната достъпност;
- ◆ Организация и управление на транспорта, осигуряване на безопасност, сигурност и екологосъобразност;
- ◆ Развитие на съобщенията и информационните технологии.

В хода на изпълнението на държавния бюджет, на основание чл. 109, чл. 110 и чл. 112 от Закона за публичните финанси, на бюджетните организации по група „Транспорт и съобщения“ са осигурени допълнителни средства в размер до 602,8 млн. лв.

Към 31.12.2020 г. отчетените разходи по държавния бюджет в група „Транспорт и съобщения“ са в размер на 2 443,8 млн. лв. (в т. ч. прекласифицирани средства от резерва за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии във функция II „Отбрана и сигурност“, гр. Д „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии“), от които по бюджетите на министерства и ведомства 1 995,3 млн. лв.

През 2020 г. по бюджета на МТИТС в група „Транспорт и съобщения“ са усвоени средства в размер на 220,6 млн. лв. Стратегическите цели на транспортната политика през 2020 г. са повишаване на ефективността и конкурентоспособността на транспортния сектор, подобряване на транспортната свързаност и достъпност (вътрешна и външна) и ограничаване на отрицателните ефекти от развитие на транспортния сектор. Усилията на МТИТС бяха насочени към постигането на следните приоритети:

- ◆ Ефективно поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура;
- ◆ Подобряване на управлението на транспортната система;
- ◆ Развитие на интермодален транспорт;
- ◆ Подобряване на условията за прилагане на принципите на либерализация на транспортния пазар;
- ◆ Намаляване на потреблението на горива и повишаване на енергийната ефективност на транспорта;
- ◆ Подобряване на свързаността на българската транспортна система с единното европейско транспортно пространство;
- ◆ Осигуряване на качествен и достъпен транспорт във всички райони на страната;
- ◆ Ограничаване на негативното въздействие на транспорта върху околната среда и здравето на хората;
- ◆ Повишаване на сигурността и безопасността на транспортната система;
- ◆ Осигуряване на условия за свободна, лоялна и ефективна конкуренция както на пазара на електронните съобщения, така и на пазара на пощенските услуги, като част от единния вътрешен пазар в ЕС;
- ◆ Развитие на надеждна и сигурна високоскоростна електронна съобщителна инфраструктура;
- ◆ Преодоляване на изоставането в изграждането и развитието на електронната съобщителна инфраструктура в слабо населени и отдалечени райони, чрез подобряване на възможностите за публична интервенция и усъвършенстване на правилата за държавни помощи;
- ◆ Създаване на условия за предоставяне на съвременни, ефективни и качествени пощенски услуги, включително развитие на услугите по доставка на стоки, закупени онлайн, като пощенски пратки.

През 2020 г. чрез бюджета на МТИТС са предоставени субсидии за „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД за изпълнението на обществена превозна услуга – превоз на пътници на територията на Република България с железопътен транспорт в размер на 174,2 млн. лв. В изпълнение на задължението за компенсиране на несправедливата

финансова тежест от изпълнението на универсалната пощенска услуга през 2020 г. на „Български пощи“ ЕАД са изплатени 32,8 млн. лв. През 2020 г. за компенсирани на извършването на услугата от общ икономически интерес по разпространение на периодични печатни издания (вестници и списания) с отстъпки на едро и дребно, директно или на абонаментна основа, на „Български пощи“ ЕАД са изплатени 21,1 млн. лв., одобрени с ПМС №114 от 28 май 2020 г.

През 2020 г. МТИТС става бенефициент по ОПИК 2014 – 2020 г. за изпълнение на договор за подкрепа за малки и средни предприятия, извършващи автобусни превози, за преодоляване на икономическите последици от COVID-19. Като бенефициент МТИТС има активна роля при разпределянето на средствата към крайните ползватели (автобусните фирми). Конкретна цел на процедурата е осигуряването на оперативен капитал за българските микро, малки и средни предприятия, извършващи автобусни превози, за справяне с последиците от пандемията COVID-19.

След преглед на подадените проектни предложения са сключени договори за безвъзмездна финансова помощ в размер на 29 млн. лв. с 580 одобрени за финансиране автобусни превозвачи.

През 2020 г. по бюджета на Агенция „Пътна инфраструктура“ (АПИ), второстепенен разпоредител с бюджет към министъра на регионалното развитие и благоустройството, по група „Транспорт и съобщения“ са отчетени средства в размер на 1 730,3 млн. лв. Изпълняваните дейности от АПИ бяха насочени към постигането на следните цели:

- ◆ осигуряване на съпоставимо с европейската практика високо ниво на автотранспортна достъпност и мобилност за територията на Република България;
- ◆ поддържане и развитие на републиканската пътна инфраструктура в съответствие със съвременните изисквания на автомобилния транспорт;
- ◆ модернизация и обновяване на републиканската пътна мрежа.

През отчетния период освен утвърдените средства със ЗДБРБ за 2020 г. по бюджета на МРРБ, респективно АПИ, са предоставени допълнителни разходи за приоритетни дейности. С ПМС № 229/2020 са одобрени разходи в размер 379,0 млн. лв. за Модернизация на път I-1 (79) "Видин - Ботевград" от км 33+400 до км 102+060 (км 99+193 - километраж по проект) разделен на пет участъка; Участък 1 - Път I-1 „п.в. Макреш – п.в. Бела“ от км 33+400 до км 47+000; Участък 2 - Път I-1 „п.в. Бела - Ружинци“ от км 47+000 до км 58+128,47; Участък 3 - Път I-1 Ружинци -п.в. Белотинци от км 61+750 до км 73+520; Участък 4 - п.в. Белотинци - п.в. Вiniще от км 73+520 до км 85+520; Участък 5 п.в. Вiniще - Обход на гр. Монтана от км 85+520 до км 102+060.

Допълнително текущо през годината са осигурени средства, както следва:

- С ПМС № 172/2020 г. са одобрени допълнителни разходи в размер до 90 млн. лв. за финансиране на дейността на „Национално ТОЛ управление“ в АПИ.

- С ПМС № 164/2020 г. са одобрени допълнителни разходи по бюджета на Министерство на регионалното развитие и благоустройството за 2020 г. в размер на 94,4 млн. лв. за изпълнение на проекти: АМ „Хемус“, участък от км.310+940 до км. 327+260 от п.в. Буховци до п.в. „Белокопитово“ – 81,4 млн. лв. и „Обходен път на гр. Бургас от км. 230+700 на път I-9 Сарафово – Бургас до км. 493+550 на път I-6 Ветрен-Бургас и локални платна“ – 13 млн. лв.

С изразходваните средства чрез бюджета на АПИ през 2020 г. е извършено ефективно и качествено зимно поддържане, основен ремонт, рехабилитация и модернизация на пътищата от републиканската пътна мрежа.

Усвоените средства за придобиване на ДМА, чрез бюджета на АПИ, са разходвани основно за ново строителство на републиканска пътна инфраструктура, разходи за придобиване на земя, както и за основен ремонт на дълготрайни материални активи.

Чрез бюджета на **Комисията за регулиране на съобщенията** през 2020 г. са усвоени средства в размер на 12,8 млн. лв. за изпълнение на секторната политика в областта на далекосъобщенията чрез финансиране на дейности, свързани с регулирането и контролирането на далекосъобщителния, радиочестотния спектър и услуги на информационното общество.

През 2020 г. чрез бюджета на **Държавна комисия по сигурността на информацията** в това функционално направление за финансово обезпечаване дейността на Специалната куриерска служба са изразходвани средства в размер на 4,9 млн. лв.

Чрез бюджета на **Държавна агенция "Електронно управление"** през 2020 г. са усвоени средства в размер на 27,6 млн. лв. за финансово обезпечаване на дейностите в областта на електронното управление, електронните удостоверителни услуги, електронната идентификация, мрежовата и информационна сигурност, както и за поддържане на информационните системи и центрове.

Отчетените разходи **по общинските бюджети** за група „Транспорт и съобщения“ са в размер на 383,2 млн. лв., от които 293,7 млн. лв. текущи и 89,6 млн. лв. капиталови разходи. Отчетените текущи разходи за *делегираните от държавата дейности* са в размер на 42,8 млн. лв., от които 2,1 млн. лв. - за издръжка на фериботен комплекс – Белослав и 40,7 млн. лв. - предоставени субсидии от централния бюджет на общините за превоз на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони. В *местните дейности* от групата са отчетени текущи разходи в размер на 250,9 млн. лв., които са с 47,5 млн. лв. повече спрямо планираните по закон - основните ръстове са в издръжката и субсидиите за нефинансови предприятия. Съпоставени с отчета за 2019 г., общо текущите разходи са с 40,6 млн. лв. повече. Това увеличение се дължи основно на отчетените за 2020 г. с 48,1 млн. лв. повече общо субсидии за нефинансови предприятия, от които 35,6 млн. лв. повече са отчетени в местните дейности субсидии - съответно за вътрешноградски и междуградски превози, които общините отпускат по решение на общинския съвет. Отчетеният общ размер на разходите за тази група - 383,2 млн. лв. бележи намаление от 15,1 млн. лв. спрямо отчета за 2019 г, дължащо се основно на намалението на отчетените текущи трансфери за домакинствата в размер на 15,2 млн. лв. и на капиталовите разходи в размер на 55,7 млн. лв.

Отчетените капиталови разходи общо са в размер на 89,6 млн. лв. В сравнение с планираните по закон те са със 71,1 млн. лв. по-малко, като най-значително е неизпълнението на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи с почти 69,0 млн. лв. по-малко от разчетените. Спрямо отчета за 2019 г., отчетените общо капиталови разходи са с 55,7 млн. лв. по-малко, като и тук най-голямо е намалението на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи – с 24,8 млн. лв. В тази група се отчитат разходите за поддържане, основен ремонт и изграждане на четвъртокласната пътна мрежа на общините и прилежащата към нея инфраструктура.

Европейски средства – в група „Транспорт и съобщения“ изразходваните средства са в размер на 788,4 млн. лв. (в т.ч. капиталови разходи 758,9 млн. лв.), основно по следните оперативни и др. програми:

Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ (381,5 млн. лв.) - програмата финансира мащабни инфраструктурни проекти. Инвестициите в това функционално направление са концентрирани основно върху завършване на приоритетните железопътни и пътни направления и насърчаване на мултимодалния транспорт – изграждане на интермодални терминали и подобряване на връзките на пристанищата и летищата с пътната и железопътната мрежа. С постепенното завършване на модернизацията на направленията на Транс-европейската транспортна мрежа ще се постигне по-добра интеграция на националната мрежа в тази на ЕС, както и подобряване

на връзките със съседните страни. Основните инвестиции са насочени по направления с напреднала степен на изпълнение, в основни линии, финансирани по оперативна програма „Транспорт“ (2007-2013), целящи в максимална степен приключване на модернизацията им или тяхното доизграждане. В рамките на оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014-2020 продължава финансирането на инвестиции във внедряване на интелигентни системи за управление на трафика, подобряване на безопасността и сигурността на транспорта. Продължава и изпълнението на проекти за развитие на транспортната система, които допринасят за ефективната свързаност на транспортната мрежа и премахването на участъци с недостатъчен капацитет в нея, намаляване на задръстванията, на нивата на шум и замърсяване, подобряване на безопасността и насърчаване употребата на екологосъобразни видове транспорт. През програмния период 2014 – 2020 г. по ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014-2020 са предвидени за реализиране няколко големи инфраструктурни проекта, като по-значимите от тях са следните: „Автомагистрала „Струма“ - Лот 3.1, Лот 3.3 и тунел Железница“ – обща стойност на проекта 764,8 млн. лева, „Изграждане на АМ „Калотина-София“, лот 1 „Западна дъга на Софийски околовръстен път /СОП/“, фаза 2“ – обща стойност на проекта 115,7 млн. лева, „Проект за разширение на метрото в София: Линия 3, Етап I - участък бул. „Владимир Вазов ЦГЧ – ул. Житница“ – обща стойност на проекта 935,5 млн. лева и „Проект за разширение на метрото в гр. София, Линия 3, Етап II - участък „ул. Житница– жк Овча купел – Околовръстен път“ – обща стойност на проекта 242,2 млн. лева, „Рехабилитация на железопътната линия Пловдив – Бургас, Фаза 2“ – обща стойност на проекта 810 млн. лева, „Модернизация на железопътната линия София - Пловдив: жп участък Елин Пелин – Костенец“ – обща стойност на проекта 1 301,3 млн. лева и „Автомагистрала Струма - Лот 3.2“.

Напредъкът по големите проекти за 2020 г., финансирани по програмата, може да се обобщи както следва:

Железопътен транспорт

- Физическото изпълнение на проект „Пловдив – Бургас, Фаза 2“ е 27%. Всички основни договори по проекта са сключени, като се очаква дейностите по тях да бъдат завършени до края на 2023 г. В рамките на проекта ще бъде възложено и изпълнението на 24 пътни надлези/подлези.
- През 2020 г. бяха сключени и всички основни договори за изпълнението на проект „Модернизация на жп линия София – Пловдив: жп участък Елин Пелин – Костенец“, като и по трите обособени позиции проектирането е в ход. С петото изменение на ОПТТИ, се предвижда част от проекта да бъде изпълнен със средства от Програма „Транспортна свързаност“ 2021 – 2027 г.
- Значителен напредък бе постигнат при реконструкцията на шестте гарови комплекса - Искър, Подуяне, Казичене, Карнобат, Стара Загора и Нова Загора. На 22.12.2020 г. бе открит реконструираният гаров комплекс Подуяне. Гаров комплекс Карнобат е изпълнен на 99%. За гара Казичене са изпълнени 98%, за Искър 75%, за Стара Загора – 15%. През 2020 г. бе сключен и договорът за проектиране и изпълнение на СМР за реконструкция на гаров комплекс Нова Загора.

Пътен транспорт

- През отчетната година напреднаха строителните дейности при изпълнението на Лот 3.1 на АМ „Струма“. Към края на 2020 г. физическият напредък за участък „Благоевград – Крупник“ е 74%.
- Строителството на тунел „Железница“ също се изпълнява с добри темпове, като бяха завършени около 50% от заложените дейности. Очаква се всички СМР по тунел „Железница“ да приключат до края на 2022 г.

- Предвижда се проектът за изграждане на АМ „Струма, Лот 3.2” да бъде завършен в следващия програмен период 2021-2027 г., като в рамките на настоящата програма ще бъдат изпълнени подготвителни дейности, както и екологични и консервационни мерки за смекчаване на негативното въздействие върху съществуващия път Е-79.

Метро

Етап I на линия 3 от Софийското метро, включващ 8 метростанции и 8 км трасе в участъка „бул. Владимир Вазов – ЦГЧ - ул. Житница“ бе пуснат в експлоатация през м. август 2020 г. като за първи път в страната са внедрени автоматични перонни преградни врати. В рамките на проекта беше изградено метродепо „Земляне“, което ще обслужва целия 3-ти лъч на метрото, бе извършена и доставката на 20 бр. метросъстава. Работи се усилено за финализирането и на Етап II – участък „ул. Житница – ж.к. Овча купел – Околовръстен път“ на линия 3, като се планира пускане в експлоатация на 24 април 2021 г., след успешно приключване на необходимите тестове и пробни изпитания. С новите 4 станции метрото ще превозва първоначално още около 25-30 000 пътника, а прогнозно в перспектива тяхната бройка ще нарасне на 45 000 пътници дневно.

Оперативна програма „Региони в растеж” (141,4 млн. лв., в т. ч. 0,1 млн. лв. са от предходния програмен период) - Един от основните приоритети на тази оперативна програма е свързан с регионалната пътна инфраструктура. Дейностите са свързани с инвестиции в мрежата от първокласни, второкласни и третокласни пътища, за да се подобри свързаността и достъпността на второстепенните и третостепенните възли в трансевропейските мрежи за товари и пътници. Инвестициите ще допринесат за изпълнението на Стратегията за развитие на пътна инфраструктура в Република България 2014-2020 г. Едни от основните цели за развитие на пътна инфраструктура са: свързаност (принципът на свързаността означава най-вече приоритетен подход към рехабилитацията и подобряването на пътищата); достъпност (отнася се до ролята на пътищата за подобряване на достъпа до крайградските и периферните райони). Друг основен приоритет на програмата в това функционално направление е свързан с ограничаване на отрицателното въздействие на транспорта върху околната среда и човешкото здраве. Важна цел на оперативна програма „Региони в растеж”, за развитие на транспортната система на Република България до 2020 г., е постигането на високо равнище на безопасност и сигурност на транспорта. Този приоритет е в съответствие с насоките на транспортната политика на ЕС за осигуряване на безопасността на видовете транспорт и опазването на живота и здравето на ползвателите на транспорта. През 2020 година отворена за кандидатстване е процедура BG16RFOP001-7.001 „Регионални пътища“ по приоритетна ос 7 „Регионална пътна инфраструктура“ с конкретен бенефициент Агенция „Пътна инфраструктура“ (АПИ) за финансиране на допълнителни пътни отсечки, включени в списъка за финансиране на 24-те обекта на конкретния бенефициент - АПИ. През отчетния период са одобрени 6 проектни предложения.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС – 75,0 млн. лв.

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА на общините (в качеството им на бенефициенти) – 135,0 млн. лева.

Група Г: „Промисленост и строителство”

Със ЗДБРБ за 2020 г. по група „Промисленост и строителство” са утвърдени средства в размер на 2,1 млн. лв. Одобрените средства са за реализиране на политиката на

правителството, насочена към постигане на устойчиво икономическо развитие и конкурентоспособност на българската икономика.

По бюджетите на **министерствата и ведомствата** в групата са отчетени разходи в размер на 2,3 млн. лв., които са изразходвани основно за издръжка - 2,2 млн. лв., като са насочени към насърчаване на малкия и средния бизнес.

Ангажираните с изпълнението на държавната политика в областта на промишлеността и строителството през 2020 г. и отговорни за постигнатите резултати са Министерството на икономиката и Изпълнителната агенция за насърчаване на малките и средните предприятия като второстепенен разпоредител с бюджет към министъра на икономиката.

Група Д: „Туризм“

По група „Туризм“ със ЗДБРБ за 2020 г. на консолидирано ниво са предвидени 39,9 млн. лв. Тези средства са за реализиране на част от политиката на правителството, насочена към постигане на устойчивост в развитието на туризма и ефективност на външноикономическото сътрудничество.

Със ЗДБРБ за 2020 г. по група „Туризм“ за **министерствата и ведомствата** са предвидени средства в размер на 16,3 млн. лв. Допълнително текущо през годината са осигурени още средства, като общо утвърдените средства за 2020 г. са в размер на 71,3 млн. лв.

Извършените през 2020 г. разходи по тази група за **министерствата и ведомствата** са в размер на 68,1 млн. лв. и са насочени към постигане на следните резултати:

- ◆ преодоляване на негативните последици от пандемията от COVID-19 върху туристическия сектор;
- ◆ финансиране изпълнението на маркетинговата стратегия за реклама на българския туризъм на международния туристически пазар ;
- ◆ популяризирането и въвеждането на нови туристически продукти;
- ◆ подготовката и разпространението на рекламни материали и мултимедийни продукти, както и провеждане на PR мероприятия;
- ◆ реклама в чуждестранни и български медии, в т.ч. чрез организиране на журналистически турове в страната и др.;
- ◆ провеждане на ефективна реклама в страната и чужбина на туристическите райони, съобразно тяхната специфика;
- ◆ организиране на международни туристически борси, панаири и изложения;
- ◆ концесионна дейност - отдаване на морските плажове на концесия и под наем и последващ контрол по изпълнението по договорите.

Основната цел на публичните разходи през 2020 г. за група „Туризм“ е преодоляване на негативните последици от пандемията от COVID-19 върху туристическия сектор и повишаване на конкурентоспособността на българския туризъм.

Отговорното министерство, което е ангажирано с изпълнението на държавната политика в областта на туризма през 2020 г. е Министерството на туризма.

За група „Туризм“ по **общинските бюджети** са отчетени разходи в размер на 6,7 млн. лв., представляващи основно текущи разходи. Изпълнението спрямо разчета е 78,5 %, а спрямо отчетените разходи за 2019 г. е 83,0 %. Съпоставени с предходната година най-голям спад отбелязват разходите за издръжка (71,1 % от отчетените през 2019 г. разходи), докато разходите за персонал (заплати, други възнаграждения за персонала и осигурителни вноски) се запазват почти на нивото на отчетените през 2019 г. (98,7 % от отчетените през предходната година). Капиталовите разходи по отчет бележат

увеличение от 0,1 млн. лв. спрямо отчета им за 2019 г., като този ръст се дължи основно на разходите за основен ремонт и за придобиване на дълготрайни материални активи. В тази група се отчитат разходите за издръжка на туристическите бази, специализирани спортно-туристически школи, за развитието и популяризирането на туризма, изграждане на инфраструктура към туристически обекти и други.

Европейски средства – в група „Туризм“ изразходваните средства са в размер на 5,9 млн. лв., от които по **ОП „Иновации и конкурентоспособност“** - 3,2 млн. лв. и **разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС** - 2,7 млн. лв.).

Група Е: „Други дейности по икономиката“

Целта на публичните разходи в областта на другите дейности по икономиката е финансовото осигуряване на извършваната от министерствата и ведомствата издателска дейност, издръжката на обекти, предназначени за представителни и социални нужди - почивни бази, оздравителни комплекси и др., осъществяването на дейностите в областта на метрологията и техническия надзор, на приватизацията и следприватизационния надзор, на патентната дейност, на дейностите по акредитиране на лаборатории и органи, на дейности, свързани с политиката в областта на обществените поръчки и др.

Разчетените със ЗДБРБ за 2020 г. разходи в група „Други дейности по икономиката“ по **държавния бюджет** са в размер на 216,1 млн. лв., от които за министерства и ведомства (вкл. НС) са утвърдени 41,2 млн. лв. Тези средства са за реализиране на една от политиките на правителството, свързана с устойчивото развитие и конкурентоспособност на българската икономика.

За отчетния период разходите за групата по държавния бюджет са в размер на 78,6 млн. лв., от които по централния бюджет 35,6 млн. лв. и по бюджетите на министерствата и ведомствата (вкл. НС) – 43,0 млн. лева.

През 2020 г. с изразходваните средства по бюджетите на министерства и ведомства в групата са финансирани следните дейности:

- ◆ издръжка на обекти, предназначени за представителни и социални нужди - почивни бази, оздравителни комплекси и др.;
- ◆ издръжка на списание „Бюджет“ и други дейности (в т.ч. отпечатване на ценни книжа) към МФ, на вестник „Българска армия“ към МО и др.;
- ◆ издръжка на редакция „Педагогически издания“ към МОН;
- ◆ подобряване на бизнес климата чрез ефективен контрол на регулативните режими (осъществяване на дейности в областта на метрологията и техническия надзор, в областта на акредитирането на лаборатории и органи, в областта на обществените поръчки и др.); стимулиране на износа, повишаване на икономическата активност и съответно заетостта в страната; финансирани са дейности, свързани с подобряване на бизнес средата, условията за инвестиции, иновации, високите технологии и предприемаческата активност.
- ◆ осигуряване закрила на индустриалната собственост;
- ◆ организиране и осъществяване процеса на приватизация в случаите, предвидени в Закона за приватизация и следприватизационен контрол и на следприватизационния контрол по договорите за приватизация, както и уреждане на начина за определяне и публично оповестяване на държавната политика в областта на публичните предприятия, въвеждането на стандарти за добро корпоративно управление на публичните предприятия и задълженията за оповестяване и прозрачност на дейността на публичните предприятия и органите им за управление, предвидени в Закона за публичните предприятия.

Отговорните институции (в т.ч. министерства и ведомства), които са ангажирани с изпълнението на държавната политика в областта на други дейности по икономиката през 2020 г. са Народно събрание, МС, МФ, МО, МОН, МИ, бюджетни организации, чиито ръководители са второстепенни разпоредители с бюджет към министъра на икономиката (Държавна агенция за метрологичен и технически надзор, Български институт по метрология, Агенцията за публичните предприятия и контрол, Патентно ведомство, Изпълнителна агенция „Българска служба за акредитация“), Българска академия на науките, Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“ и други.

Разходите за група „Други дейности по икономиката“, отчетени **по общинските бюджети**, са в размер на 120,6 млн. лв. (основно в местните дейности). Отчетените разходи са 98,6 % спрямо закона за 2020 г. и 100,5 % спрямо отчетените за 2019 г. В *делегираните от държавата дейности* в тази група в текущи разходи са отчетени средствата, предоставени на общините за одобряване на допълнителни трансфери за 2020 г. по бюджетите на общините за покриване на част от транспортните разходи за доставка на хляб и основни хранителни продукти в планински и малки селища с население до 500 жители (без курортите) по реда на чл. 14 от ПМС № 381 от 2019 г. Текущите разходи по отчет за *местните дейности* са в размер на 112,2 млн. лв., което е с 1,4 млн. лв. повече от разчетените със закона, а спрямо отчета за 2019 г. увеличението им е с 0,6 млн. лв. и се дължи предимно на увеличението на разходите за персонал (с 2,4 млн. лева.).

Размерът на отчетените капиталови разходи е 7,6 млн. лв. и е с 3,9 млн. лв. по-малко от планираните по закон, като се запазват на нивото на отчетените през 2019 година.

В тази група се отчитат разходите за изграждане и поддържане на общински пазари и тържища, помощни стопанства, приюти за безстопанствени животни и други разходи по решение на общинския съвет.

Европейски средства – изразходваните средства в групата са в размер на 400,4 млн. лв., основно по следните оперативни и др. програми:

Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ – 375,2 млн. лв. Главна цел на програмата е развитие на динамична икономика, конкурентоспособна на европейския и световен пазар. За реализирането на основната цел програмите финансират дейности, свързани с насърчаване на иновациите и повишаване на ефективността на предприятията, подобряване на бизнес средата и други.

Чрез възможностите, които предоставя Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 г. за финансиране с финансови инструменти в областта на предприемачеството, се стимулира създаването на нови предприятия, успешното реализиране на нови бизнес идеи, успешното и ускоряващо развитие на съществуващи предприемачески фирми, водещи до икономическа стабилизация и растеж, респективно до създаването на нови работни места, като се компенсира частично идентифицирания в предварителната оценка на прилагането на финансовите инструменти недостиг от финансиране за малки и средни предприятия. Оперативната програма концентрира ресурси за подкрепа за намаляване на енергийната интензивност на предприятията (извън търговия и услуги) - повишаване на енергийната ефективност, както в производството, така и в сградния фонд, като специално внимание е насочено към преработващата промишленост, където ефектът от инвестициите се очаква да бъде най-осезаем. Очакваният принос на тези подкрепени действия се изразява в повишаването на иновационната дейност на предприятията вследствие на създадените възможности за взаимосътрудничество, обмен и споделяне на идеи и ресурси. Целева група са български предприятия в сътрудничество с други български или европейски предприятия, висши училища и/или изследователски организации, български новосъздадени предприятия на базата на интелектуална собственост, трансферирана от български или европейски висши училища/изследователски организации, обединения от предприятия, чиято цел е създаване

на нови продукти и услуги. Подкрепата за иновации в предприятията, вкл. разработване и внедряване на нови продукти, процеси и бизнес модели, е свързана с инвестиционна подкрепа, консултантски и помощни услуги за разработване и внедряване на иновации в тези предприятия. Очакваният принос се изразява основно в нарастване на дела на предприятията, които самостоятелно разработват, внедряват и разпространяват иновации, в резултат на което ще се повиши иновационният им капацитет и конкурентоспособност.

През 2019 г. по тази оперативна програма стартира „голям проект“ по смисъла на чл. 100 от Регламент 1303/2013 – „Изграждане на междусистемна газова връзка Гърция – България“. Общият размер на допустимите разходи е в размер на 559,3 млн. лв., от които 76,3 млн. лева БФП. Проведени са обществените поръчки и са избрани изпълнители. В края на октомври 2019 г. ICGV е стартирано строителството на газопровода. Изпълняват се дейностите по строителен надзор, археология и други дейности свързани със строителството. Договорът за производство и доставка на тръби е активиран в началото на ноември 2019 г. и изпълнен съгласно графика до края на 2020 г. Извършена е доставката на всички партии тръби на строителната площадка. Договорът за строителство е активиран края на октомври 2019 г., като всички договорни дейности - проектиране, възлагане и строителство са в процес на изпълнение. Крайна дата на изпълнение е 28.04.2021 г., но поради непредвидените обстоятелства свързани с COVID се очаква да приключи с известно забавяне – през втората половина на 2021.

Оперативна програма „Добро управление“ – изразходваните средства през 2020 г. за група „Други дейности по икономиката“ са в размер на 9,4 млн. лв. В това функционално направление програмата е насочена към дейности за опростяване на регулациите и намаляване на административната тежест.

През 2019 г. за група „Други дейности по икономиката“ са изразходвани средства в размер на 4,1 млн. лв. *по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС.*

2.4.9 Разходи, неklasифицирани в другите функции

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2020 г.	КФП	ДБ	Соц. осигуряване	ДВУ	БАН	ССА	БНТ	БНР	Общини
IX. РАЗХОДИ, НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДРУГИТЕ ФУНКЦИИ	623,9	585,3	1,1	0,1	0,0001	0,08	0,1	0,03	37,1
Лихвени разходи	623,9	585,3	1,1	0,1	0,0001	0,08	0,1	0,03	37,1

В тази функция се отчитат лихвените плащания по вътрешния и външния дълг и други разходи за лихви. Предвидените разходи за лихви през 2020 г. на консолидирано ниво са в размер на 724,9 млн. лв. Отчетените лихвени плащания за годината са в размер на 623,9 млн. лв. или 86,1 % от предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2020 г.

2.5 Изпълнение на показателите в частта на финансирането по консолидираната фискална програма за 2020 г.

2.5.1 Външно финансиране

Нетният размер на външното финансиране по КФП за 2020 г. възлиза на 5 218,1 млн. лв. при предвидено в актуализирания разчет по ЗДБРБ за 2020 г. нетно външно финансиране в размер на 5 783,2 млн. лева.

Операции с ДЦК, емитирани на международните капиталови пазари (МКП)

Към края на отчетния период по показателя операции с ДЦК, емитирани на МКП са отчетени постъпления по централен бюджет в общ размер на 4 826,7 млн. лв., в резултат на успешния пласмент на емитирани на 23 септември 2020 г. облигации на МКП в общ размер на 2 500,0 млн. евро /в т.ч. 10-годишни в обем 1 250,0 млн. евро номинална стойност и 30-годишни – 1 250,0 млн. евро/.

Усвоявания по външни заеми и държавни инвестиционни заеми (ДИЗ)

Размерът на усвояванията по външни заеми и ДИЗ по КФП за 2020 г. е 781,6 млн. лева.

Усвоените средства по държавни заеми по централния бюджет са в размер на 782,3 млн. лв., от които – 300,0 млн. евро (586,7 млн. лв.) – по Финансов договор между Република България и Европейската инвестиционна банка за финансиране на проект „България – съфинансиране по Фондовете на ЕС 2014 – 2020 г. (СПЗ)“ и 100,0 млн. евро (195,6 млн. лв.) – по Рамково споразумение за заем, между Банката за развитие на Съвета на Европа и Република България, Механизъм за съфинансиране на проекти, изпълнявани със средства от ЕС по оперативните програми, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове за програмния период 2014-2020 година.

По ДИЗ, управлявани от министерства и ведомства и ДИЗ с краен бенефициент – търговско дружество за отчетния период няма усвоени средства. През месец юли 2020 г. МРРБ е извършило възстановяване по сметка на Световна банка на неусвоена остатъчна сума по „Проект за развитие на общинската инфраструктура“, в размер на 1,8 млн. лева.

По бюджетите на общините усвоените външни заеми са в размер на 1,1 млн. лв. и са отчетени от община Варна по сключен договор с ЕБВР за финансиране на разходи по проекти „Интегриран градски транспорт на Варна – втора фаза“; „Естетизация и модернизация на градската среда в гр. Варна“ и „Зона за платено улично паркиране и поставяне на зарядни станции за електрически автомобили в гр. Варна”.

Погашения по външни заеми

През 2020 г. размерът на погашенията по външни заеми е 392,5 млн. лв. Извършените погашения са, както следва:

По външни държавни заеми по централния бюджет, в съответствие с договорените погасителни планове, изплатените погашения за 2020 г. са в размер на 200,0 млн. лв. От тях най-голям е дела на погашенията към МБВР – 95,3 млн. лв., следват плащанията по заеми с кредитори от Дойче банк – 59,6 млн. лв., ЕИБ – 35,3 млн. лв. и 9,8 млн. лв. към БРСЕ.

По ДИЗ, управлявани от министерствата и ведомствата през 2020 г., изплатените погашения са в размер на 129,5 млн. лв., съгласно договорените амортизационни схеми при годишно разчетени 130,6 млн. лв. или 99,1 % от разчета за 2020 година.

По ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество са отчетени погашения в размер на 19,7 млн. лв., предвид погасителните планове към договорните споразумения при годишно разчетени 21,1 млн. лв. или 93,0 % от разчета за 2020 година.

През 2020 г. не са използвани средства, предвидени за покриване на риска от активиране на държавни гаранции.

По бюджетите на общините изплатените главници по външни заеми са в размер на 43,4 млн. лв., като те са извършени от пет общини по сключени от тях през предходни години договори за заеми – Столична община – 36,1 млн. лв., Бургас – 2,0 млн. лв., Варна – 1,9 млн. лв.; Пловдив - 3,1 млн. лв. и Ловеч – 0,3 млн. лв. Най-голям размер на погашенията са отчетени от Столична община, по заеми за финансиране на изграждането и удължаването на метрото, за финансиране на инженерната инфраструктура, за дейности по подобряване на качеството на въздуха, за изграждане на интегрална система за отпадъци, както и за рехабилитация на общински улици в гр. София.

Вземания от чужбина (+)

На 12 май 2020 г. в изпълнение на сключеното на 17.09.2014 г. Споразумение между Правителството на Република България и Правителството на Ислямска република Афганистан в централния бюджет в частта на финансирането са постъпили 0,9 млн. лв., представляващи изплатена договорена дванадесета вноска в размер на 499 900,00 щ. д. за погасяване на афганистанските задължения. Във връзка с Инициативата на държавите от Г-20, подкрепена от Парижкия клуб за временно спиране обслужването на дълговете на страните с нисък доход, с оглед преодоляване на пандемията от COVID-19 и свързаните с това здравни, социални и икономически последици, на 22.03.21 г. между правителствата на Република България и Ислямска република Афганистан беше подписано Споразумение за изменение на Споразумението между правителството на Република България и правителството на Ислямска република Афганистан от 17.09.2014 г. за уреждане на афганистанския дълг към Република България (Споразумение за изменение). Споразумението за изменение бе утвърдено от Министерския съвет с РМС № 291 от 01.04.2021 г. и предвижда разсрочване на вноските по дълга, дължими на 31 октомври 2020 г. и на 30 април 2021 г. и изплащането на цялото остатъчно задължение по договорен погасителен план на 6 (шест) полугодишни вноски до 30 април 2024 г. включително.

Наличности (нето) в левова равностойност по валутни сметки в чужбина

Нетното изменение на наличностите в левова равностойност по валутни сметки в чужбина е намаление на наличностите в размер на 1,4 млн. лева.

2.5.2 Вътрешно финансиране

Нетният размер на вътрешното финансиране за годината е отрицателен и възлиза на 1 686,9 млн. лв. и включва заеми от банки и други лица в страната (нето), операции с държавни (общински) ценни книжа (нето), покупко-продажба на ДОБЦК, нетно изменение на депозитите, друго финансиране (в т.ч. нетния размер на финансовите операции по прилагане на Обща селскостопанска политика (ОСП) и Обща рибарска политика (ОРП), възмездно финансиране (нето) и придобиване на дялове, акции и съучастия (нето).

Заеми от банки и други лица в страната – нето

Нетният размер на показателя за годината е 56,0 млн. лв. и отразява основно получените краткосрочни и дългосрочни заеми по общинските бюджети от банки и други лица в страната, както и извършените погашения към тези кредитори.

Получените по бюджетите на общините през 2020 г. *заеми от банки в страната* са в размер на 75,4 млн. лв., а погашенията към същите са за 50,2 млн. лв. или нетната сума е положителна и е в размер на 25,2 млн. лв. В сравнение с предходната година, размерът на получените и погасените средства по заеми от банки през 2020 г. е намалял, а средствата от заемите са използвани за финансиране на инвестиционни обекти (вкл. за финансиране на проекти по програми на ЕС), както и за финансиране на временен недостиг на средства по бюджетите на общините.

От *други лица в страната* общините са получили заеми в размер на 131,0 млн. лв., а направените погашения от бюджета са 101,6 млн. лв. Най-голяма част в тази група кредитори има „ФЛАГ“ ЕАД, като получените заеми от общините през 2020 г. от този фонд са 114,0 млн. лв., а погасените заеми към него – 99,7 млн. лв. В сравнение с 2019 г. получените през 2020 г. заеми от ФЛАГ са се увеличили. Със заемите от фонда се финансира изпълнението на европейски проекти, като една част от тях са ползвани за финансиране на допустимите разходи, а другата част на заемите от ФЛАГ са свързани с финансиране на собственото участие на общините в проектите. Друг кредитор от тази група е Фонд „Енергийна ефективност“, с който общините сключват договори за заеми за финансиране на проекти по саниране на сгради, общинска собственост и въвеждане на мерки за енергийна ефективност.

Операции с държавни ценни книжа (нето)

На консолидирана база отчетеното изпълнение на показателя е в размер на 172,6 млн. лв. Изпълнението е, както следва:

- по централния бюджет към 31 декември 2020 г. е реализирано положително нетно вътрешно финансиране на бюджета с ДЦК в размер на 184,9 млн. лв. Общият размер на постъпления от емисии на ДЦК е 1 197,7 млн. лв. или са емитирани 1 200,0 млн. лв. ДЦК на обща номинална стойност, както следва: петгодишни облигации в обем 600 млн. лв. номинална стойност и облигации с матуритет десет години и 6 месеца с номинална стойност 600 млн. лв. Извършени са погашения по ДЦК в размер на 1 012,8 млн. лв., в т.ч. през януари 2020 г. МФ погаси емисия 7-годишни ДЦК от 2013 г. в обем от 165 млн. евро (322,7 млн. лв.); през февруари 2020 г. изплати емисия 5-годишни ДЦК от 2015 г. в размер на 400 млн. лв. номинална стойност. и през юли 2020 г. - емисия 10-годишни ДЦК от 2010 г. в обем на 290,1 млн. лева.

- по бюджетите на общините – нетната стойност на операциите с ценни книжа, отчетени по общинските бюджети за 2020 г., е отрицателна в размер на 12,3 млн. лева. През годината общините не са получавали средства от нови облигационни заеми, а погашенията по облигационни заеми са извършени от общините Варна, Сливен, Шумен, Пещера, Дупница, Кюстендил, Смолян и Поморие.

Покупко-продажба на държавни и общински ценни книжа

Нетният размер на средствата по консолидираната фискална програма за 2020 г., отчетени в резултат на покупко-продажбата на държавни и общински ценни книжа, е 106,0 млн. лв. През 2020 г. получените погашения от Учителския пенсионен фонд от ДЦК са в размер на 84,0 млн. лв., а на фонд „ГВРС“ възлизат на 22,0 млн. лв. През годината не са изразходвани средства за закупуване на ДЦК.

За 2020 г. по общинските бюджети не са отчетени операции по покупко-продажбата на държавни и общински ценни книжа.

Възмездно финансиране (нето)

Нетният размер на възмездното финансиране (вкл. предоставените заеми към крайни бенефициенти по ДИЗ (нето) за 2020 г. е 47,4 млн. лв. и отразява предоставените и възстановени кредити и временна финансова помощ, възстановени средства и погашения по активирани гаранции, както и предоставените и възстановени заеми към крайни бенефициенти по държавни инвестиционни заеми.

Положителното нетно салдо на предоставените кредити за 2020 г. е в размер на 36,2 млн. лв., от които 8,1 млн. лв. са предоставени през годината кредити, а 44,3 млн. лв. – погашения по отпуснати заеми.

Към 31.12.2020 г. по линия на предоставените лихвени заеми по краткосрочните и инвестиционните схеми за подпомагане на селското стопанство, предоставени от Държавен фонд „Земеделие“ пряко или чрез рефинансиране от търговски банки, с които фондът има сключени договори, са изплатени 6,2 млн. лв. Кредитите се отпускат чрез прилагането на кредитните схеми на ДФ „Земеделие“ и схемите за държавните помощи на Фонда за създаване и придобиване на дълготрайни материални активи в земеделието и селските райони посредством облекчаване на достъпа до кредитен ресурс и предоставяне на капиталови субсидии и субсидии за лихви. Средствата са за реализация на проекти в следните направления - „Растениевъдство”, „Животновъдство” и „Техническо обезпечаване” с цел стимулиране на инвестиционния процес в областта на селското стопанство, повишаване на конкурентоспособността и качеството на произведената селскостопанска продукция. Съгласно указанията за прилагане на кредитните схеми, краткосрочните кредити са със срок на погасяване до 12 месеца, а инвестиционните от 12 до 114 месеца в зависимост от вида на инвестицията. Възстановените главници по предоставени заеми от ДФ „Земеделие“ за годината са 42,9 млн. лева.

Нетното изпълнение на операциите по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество за 2020 г. е положително в размер на 19,7 млн. лв. и представлява възстановени суми по предоставени ДИЗ на крайни бенефициенти.

Нетният размер на предоставената временна финансова помощ за годината е отрицателна стойност от 7,8 млн. лв., като предоставените средства са в размер на 49,9 млн. лв. От тях по-голяма част представлява предоставената чрез сметката за европейски средства на НФ временна финансова помощ, подлежаща на възстановяване в размер на 38,7 млн. лв. на небюджетни организации, главно на „Метрополитен“ ЕАД. Възстановената временна финансова помощ през 2020 г. е в размер на 42,2 млн. лв., от които по сметката за европейски средства на НФ са постъпили 31,3 млн. лв. основно възстановени средства от „Метрополитен“ ЕАД, предоставени в предходни години под формата на временна безлихвена финансова помощ.

Придобиване на дялове, акции и съучастия (нето)

Нетният размер на средствата, изразходвани за придобиване на дялове, акции и съучастия през отчетната година е отрицателен в размер на 2 021,1 млн. лева.

През 2020 г. за уреждане на задължения по съществуващи дялови участия и увеличаване на дяловото участие на държавата са предоставени средства в следните основни направления:

- *Дялово участие на Република България в Международния валутен фонд*

Във връзка с приключването на годишната преоценка на наличностите по сметките на Международния валутен фонд (МВФ) в национална валута при БНБ за 2020 г. Министерството на финансите преведе на МВФ сумата 92 697,93 лева.

- *Дялови участия в организации от групата на Световната банка*

През 2020 г. бяха направени разходи за уреждане на задължения по съществуващото дялово участие на Република България в Международната банка за възстановяване и развитие в размер на 2,8 млн. лв. за инкасиране на издадени левови полици с цел покриване на административни разходи на Банката в местна валута (лева).

Изразходваните средства за придобиване на дялове, акции и съучастия по бюджетите на министерствата и ведомствата през 2020 г. са в размер на 2 016,1 млн. лв., от които 840 млн. лв. за допълнителна капитализация на Българската банка за развитие с цел предоставяне на финансови инструменти и гаранционни схеми за подпомагане на бизнеса и физическите лица, засегнати тежко от пандемията COVID-19; 22,3 млн. лв. представляват увеличаване капитала на "БУЛБИО - НЦЗПБ" ЕООД за финансиране на инвестиционни проекти, свързани с производството на ваксини и биопрепарати за профилактика, диагностика и лечение на инфекциозни заболявания в условията на пандемията от COVID-19. За учредяване на „Български ВиК холдинг“ ЕАД със 100% собственост на МРРБ бяха изразходени 1 000 млн. лв., за увеличаване на капитала на "Студентски столове и общежития" – ЕАД – 32 млн. лв. За увеличаване акционерното участие на държавата в капитала на „София Тех Парк“ АД, гр. София бе внесена парична вноска от страна на държавата в размер 20,0 млн. лв., за увеличение на капитала на "Академика 2011" ЕАД – 5 млн. лв. и за придобиване на акции при увеличаване капитала на "Фонд мениджър на финансови инструменти в България" ЕАД -0,4 млн. лв. За увеличаване на капитала на няколко болници чрез бюджета на МЗ бяха изразходени 96,4 млн. лева.

Изразходваните средства за придобиване на дялове, акции и съучастия по общинските бюджети (нето) през 2020 г. са в размер на (- 2,1) млн. лева.

Финансови операции по прилагане на Общата селскостопанска политика на ЕС

Нетните операции по прилагане на Общата селскостопанска политика на ЕС към 31.12.2020 г. са в отрицателен размер на 135,9 млн. лв., в т.ч. плащания за сметка на ЕС в размер на 1 861,6 млн. лв. и възстановени средства от ЕС в размер на 1 725,7 млн. лева.

Финансовото подпомагане на селското стопанство със средства от ЕС се осъществява в следните направления: директни плащания и пазарна подкрепа.

Схемите за директни плащания са основната форма за субсидиране на аграрното производство със средства от ЕС, като у нас се прилага схемата за единно плащане на площ (СЕПП). Средствата за тези схеми се предоставят от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ). През 2020 г. изплатените средства за отчетния период възлизат на 1 576,1 млн. лв. или 97,9 % изпълнение спрямо планираните разчети. Сумата на възстановените от ЕС средства за 2020 г. е 1 518,5 млн. лева.

През изминалата година средствата от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), които бяха насочени към преките плащания, са в размер на 253,0 млн. лв., а размерът на възстановените от ЕС средства е 180,4 млн. лева.

Предвидените средства за пазарна подкрепа включват средства, които биха се получавали при интервенция в сектори като зърнени култури, месо, мляко, плодове и зеленчуци; експортни субсидии в повечето сектори; помощи за повишаване консумацията на някои продукти; и подкрепа на организации на производители на плодове и зеленчуци.

В тези сектори средствата за пазарна подкрепа се отпускат в зависимост от пазарната ситуация и след решение от страна на Европейската комисия. Размерът на усвоените средства в края на годината е 20,8 млн. лв., при възстановени от ЕС – 18,3 млн. лева.

През 2020 г. са усвоени 11,7 млн. лв. за реструктуриране, при възстановени от ЕС 8,5 млн. лева.

2.5.3 Приватизация

Общият размер на постъпленията от приватизация за 2020 г. на консолидирана база възлиза на 1,4 млн. лв., като 1,1 млн. лв. са средства, постъпили по държавния бюджет, а останалите средства са от приватизация на общински предприятия. През 2020 г. в централния бюджет са постъпили 1,1 млн. лв., от които 0,9 млн. лв. представляват възстановени средства от „КТБ“ АД (н.) за продажбата на 100% от капитала на „Техноекспортстрой“ ЕАД (купувач „АТ Инженеринг 2000“ ООД).

2.5.4 Средства, акумулирани по сметка на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система

Общият паричен ресурс към 31.12.2020 г. по сметка на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система в Българска народна банка е в размер на **3 292,8 млн. лв.**, от който 3 283,0 млн. лв. са депозирани в отделна сметка. Общата наличност от 3 292,8 млн. лв. включва:

- наличност на 01.01.2020 г. – **3 104,1 млн. лв.**, от които: депозирани в отделна сметка - 3 104,0 млн. лв. и по текуща банкова сметка – 0,1 млн. лева.

- трансфери от/за централния бюджет в нетен размер на **188,7 млн. лв.**, от тях:

- ✓ Съгласно разпоредбата на чл. 11 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система – **106,2 млн. лв.**, включващи:

1,3 млн. лв. – парични постъпления от приватизация, отчетени по държавния бюджет за 2019 г. (чл. 11, ал. 1, т. 1 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система);

102,2 млн. лв. - приходи от концесии, отчетени по държавния бюджет за 2019 г. (чл. 11, ал. 1, т. 3 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система);

2,7 млн. лв. - приходи от други източници, определени със закон или с акт на Министерския съвет - средства от глоби, имуществени санкции и неустойки, свързани с приватизационния процес по реда на чл. 8, ал. 8, т. 2 и ал. 9 от Закона за приватизация и следприватизационен контрол (чл. 11, ал. 1, т. 4 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система).

- ✓ Съгласно разпоредбата на чл. 129, ал. 12 от Кодекса за социално осигуряване и чл. 1, ал. 4 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система – увеличение от **114,1 млн. лв.**

- ✓ Съгласно разпоредбата на чл. 129, ал. 15 от Кодекса за социално осигуряване и чл. 22, ал. 2 и ал. 3 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система – намаление от **36,1 млн. лв.**

Отчетът за касовото изпълнение на фонда за периода 01.01.2020 г. – 31.12.2020 г. е представен в следната таблица:

Показатели	Сума (хил. лв.)
1	2
I. ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	0,0
II. РАЗХОДИ	0,0
III. БЮДЖЕТНИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ (ТРАНСФЕРИ) - (+/-)	188 675,1
1. Бюджетно взаимоотношение с централния бюджет (+/-)	188 675,1
1.1. По чл.11, ал.1 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система, от тях:	106 222,5
- парични постъпления от приватизация, отчетени по държавния бюджет за 2019 г. (чл. 11, ал. 1, т. 1 от закона)	1 336,7
- приходи от концесии, отчетени по държавния бюджет за 2019 г. (чл. 11, ал. 1, т. 3 от закона)	102 230,8
- приходи от други източници, определени със закон или с акт на Министерския съвет - средства от глоби, имуществени санкции и неустойки, свързани с приватизационния процес по реда на чл. 8, ал. 8, т. 2 и ал. 9 от Закона за приватизация и следприватизационен контрол (чл. 11, ал. 1, т. 4 от закона)	2 655,0
1.2. По чл. 129, ал. 12 от КСО и чл. 1, ал. 4 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система	114 058,7
1.3. По чл. 129, ал. 15 от КСО и чл. 22, ал. 2 и ал. 3 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система	-31 606,1
IV. БЮДЖЕТНО САЛДО (I+II+III)	188 675,1
V. ОПЕРАЦИИ В ЧАСТТА НА ФИНАНСИРАНЕТО - НЕТО	-188 675,1
в т. ч.	
1. Депозити и средства по сметки - нето (+/-)	-188 675,1
1.1. Наличност в началото на годината в БНБ (+)	3 104 140,7
1.2. Наличност в края на годината в БНБ (-)	-3 292 815,8

**III. ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТИ НА ОБЩИНИТЕ, НА
СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИТЕ ФОНДОВЕ И БЮДЖЕТИ ПО ЧЛ. 13, АЛ. 3 и
АЛ. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ**

1. Държавен бюджет

✓ **Основни параметри на изпълнението на държавния бюджет за 2020 г.**

Изпълнението на основните показатели на държавния бюджет на база на отчета за касовото изпълнение към 31.12.2020 г., съпоставено с предходната година и програмата, е както следва:

Изпълнение на държавния бюджет за 2019 г. и 2020 г. и изпълнение на параметрите по ЗДБРБ за 2020 г.

(млн. лв.)

ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	ОТЧЕТ 2019 г.	ЗДБРБ 2020 г. ³⁸	ОТЧЕТ 2020 г.	Отчет 2020 към ЗДБРБ	Отчет 2020 към 2019
К. 1	К. 2	К. 3	К. 4	К. 5= К.4:К.3	К. 6= К.4:К.2
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	26 006,2	25 145,8	25 854,0	102,8%	99,4%
Данъчни приходи	23 692,8	23 026,0	23 770,1	103,2%	100,3%
Неданъчни приходи	2 217,6	2 119,8	2 065,2	97,4%	93,1%
Помощи и дарения	95,8	0,0	18,7		
РАЗХОДИ, ТРАНСФЕРИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС	26 923,7	30 333,0	29 986,8	98,9%	111,4%
Разходи	14 477,6	15 267,1	13 755,7	90,1%	95,0%
Текущи нелихвени разходи	9 485,1	11 232,0	11 090,6	98,7%	116,9%
Капиталови разходи	4 361,1	3 315,0	2 042,5	61,6%	46,8%
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	20,1	28,5	37,3	130,8%	185,4%
Лихвени разходи	611,3	691,6	585,3	84,6%	95,7%
Трансфери	11 252,9	13 668,5	14 935,7	109,3%	132,7%
Вноска в бюджета на ЕС	1 193,1	1 397,4	1 295,5	92,7%	108,6%
ДЕФИЦИТ (-)/ИЗЛИШЪК (+)	-917,6	-5 187,2	-4 132,8		

Разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. предвиждат **приходите, помощите и даренията** по държавния бюджет да са в размер на 25 145,8 млн. лв., като отчетените касови постъпления за 2020 г. са 25 854,0 млн. лв. или изпълнението на приходната част на държавния бюджет е 102,8 % спрямо разчета.

Постъпленията от **данъци** по държавния бюджет за 2020 г. са в размер на 23 770,1 млн. лв., което представлява изпълнение от 103,2 % на планираните нива за 2020 г. В сравнение с 2019 г. постъпленията в групата са близки по размер, като нарастват със 77,3 млн. лв. (0,3 %). Постъпленията от **косвени данъци** за 2020 г. възлизат на 16 722,4 млн. лв. или 102,5 % спрямо предвидените в ЗДБРБ за 2020 г. Съпоставени с 2019 г., косвените данъци намаляват с 0,7 % (125,3 млн. лв.). Приходите от **преки данъци** за 2020 г. са в размер на 6 898,7 млн. лв. или 105,1 % спрямо разчета за годината, като съпоставени с

³⁸ С оглед съпоставимост на показателите по държавния бюджет в програмата за 2020 г.:

- i) разчетите в позицията „Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи” са отнесени в съответните разходни позиции според основното предназначение на планираните средства;
- ii) Нетният прираст на държавния резерв е отнесен в позицията „Капиталови разходи”.

предходната година се увеличават с 204,6 млн. лв. (3,1 %). В частта на преките данъци постъпленията от ДДФЛ бяха по-слабо засегнати от негативните ефекти от пандемията, в резултат на предприетите от правителството мерки за минимизиране на отрицателните последици за бизнеса и заетостта, като към края на годината се отчита ръст спрямо 2019 г. от 4,6 % или 184,9 млн. лева. Постъпленията от **други данъци** са в размер на 148,9 млн. лв. или 104,8 % спрямо разчета за годината, като най-голям дял (43,0 %) заемат постъпленията от окончателния данък върху залози за хазартни игри и хазартни съоръжения.

Неданъчните приходи по държавния бюджет за 2020 г. са в размер на 2 065,2 млн. лева. Постъпленията представляват 97,4 % от планираните за годината, като по-голямата част от неданъчните приходи по държавния бюджет се формира по бюджетите на министерствата и ведомствата. Според характера на приходите с най-голям принос са постъпленията от държавни и съдебни такси – 1 210,4 млн. лв., следвани от постъпления от глоби, санкции и наказателни лихви - 267,2 млн. лв., приходите и доходи от собственост – 265,7 млн. лв. и 209,9 млн. лв. други неданъчни приходи.

Постъпилите **помощи и дарения** по държавния бюджет през 2020 г. са в размер на 18,7 млн. лв. и са по бюджетите на министерствата и ведомствата.

Разходите по държавния бюджет (вкл. трансферите за др. бюджети и вноската в бюджета на ЕС) за 2020 г. са в размер на 29 986,8 млн. лв., което представлява 98,9 % изпълнение на актуализираните разчети в ЗДБРБ за 2020 г. При съпоставяне на разходите по държавния бюджет през 2020 г. с предходната година се наблюдава ръст от 3 063,1 млн. лева (11,4 %).

Нелихвените разходи по държавния бюджет (без трансферите за др. бюджети и вноската в ЕС), извършени през 2020 г., са в размер 13 170,4 млн. лв., което представлява 90,4 % от предвидените в ЗИД на ЗДБРБ за 2020 г. средства. Съпоставено с данните за 2019 г. нелихвените разходи са с 5,0 % (695,9 млн. лв.) по-ниски. Текущите нелихвени разходи представляват 98,7 % от планираните с актуализирания разчет за годината и са в размер на 11 090,6 млн. лева. Капиталовите разходи и нетният прираст на държавния резерв са в размер на 2 042,5 млн. лв. или 61,6 % спрямо актуализирания разчет за годината. Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина са в размер на 37,3 млн. лв. при планирани с разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. 28,5 млн. лева.

Лихвените плащания по държавния бюджет за 2020 г. са в общ размер на 585,3 млн. лв. или 84,6 % от предвидените за годината. По-голямата част от тези разходи са лихви по външни заеми, които за отчетния период са в размер на 422,4 млн. лв. (97,5 % от годишния разчет), в т.ч. 394,6 млн. лв. по централния бюджет. Разходите за лихви по ДИЗ, управлявани от министерства и ведомства, са в размер на 27,8 млн. лв. (в т.ч. 3,3 млн. лв. са лихвените плащания по заеми с краен бенефициент търговско дружество). Лихвите по вътрешни заеми по държавния бюджет за 2020 г. са в размер на 162,9 млн. лв. (63,0 % от годишния разчет) и представляват основно лихви по емисии на ДЦК на вътрешния пазар.

Вноската на България в общия бюджет на ЕС, изплатена за 2020 г. от централния бюджет, възлиза на 1 295,5 млн. лв., което е в съответствие с действащото през годината законодателство³⁹ в областта на собствените ресурси на ЕС.

³⁹ Решение на Съвета 2014/335/ЕС, Евратом относно системата на собствените ресурси на Европейския съюз, Регламент (ЕС, Евратом) № 608/2014 на Съвета от 26 май 2014 година за определяне на мерки за прилагане на системата на собствените ресурси на ЕС и Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 на Съвета от 26 май 2014 година относно методите и процедурата за предоставяне на традиционните собствени ресурси, собствените ресурси на база ДДС и на база БНД и относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства, изменен с Регламент (ЕС, Евратом) 2016/804 на Съвета от 17 май 2016 година.

Предоставените **трансфери/субсидии и временни безлихвени заеми** от държавния бюджет за други бюджети (нето) са в размер на 14 935,7 млн. лв. или 109,3 % от планираните в ЗДБРБ за 2020 г.

- **нетните трансфери/субсидии и временни безлихвени заеми, предоставени и възстановени от общините**, са в размер на 5 468,9 млн. лв., в т.ч. *бюджетните взаимоотношения на общините с централния бюджет* за 2020 г. възлизат на 5 077,5 млн. лв., в т.ч. обща субсидия за делегирани от държавата дейности 3 905,3 млн. лв., общо трансфери за местни дейности 350,3 млн. лв., целеви субсидии за капиталови разходи в размер на 173,0 млн. лв., получени от общини други целеви трансфери от ЦБ – 647,0 млн. лв., възстановени трансфери (субсидии) за ЦБ в размер на 5,2 млн. лв. и временни безлихвени заеми (нето) – 7,2 млн. лв.

- на **здравните и социалноосигурителните фондове** – 7 789,3 млн. лв., което представлява 106,0 % спрямо годишния разчет;

- на **други автономни бюджети (ДВУ, БАН, ССА, БНТ, БНР и БТА)** – 898,0 млн. лева;

- на **сметките за средства от ЕС и ДМП** – 726,6 млн. лв., в т. ч. общият нетен размер на трансферите от ЦБ е 490,5 млн. лв. - за Национален фонд са предоставени 312,5 млн. лв. и за Държавен фонд „Земеделие” – Разплащателна агенция – 178,0 млн. лева.

Бюджетното салдо по държавния бюджет за 2020 г. е отрицателно в размер на 4 132,8 млн. лева.

1.1 Бюджет на Народното събрание

Към 31.12.2020 г. по бюджета на Народното събрание са отчетени 1,1 млн. лв. приходи, при предвидени със ЗДБРБ за 2020 г. – 1,5 млн. лв., което представлява изпълнение за 2020 от 76,0 %. С най-голям относителен дял (62,0 %) са приходите от продажба на услуги, стоки и продукция, които са в размер на 0,7 млн. лв.

Отчетените разходи към 31.12.2020 г. по бюджета на Народното събрание са в размер на 72,6 млн. лв., което представлява 89,9 % спрямо утвърдените със ЗДБРБ за 2020 г. средства за разходи – 80,8 млн. лв. Разходите за персонал са 42,8 млн. лв., което е 91,2 % от годишния разчет. Разходите за издръжка по отчетни данни са в размер на 16,0 млн. лв. и представляват 70,8 % от утвърдените средства по закон. Капиталовите разходи, извършени през 2020 г., са в размер на 13,9 млн. лв.

1.2 Бюджет на съдебната власт

Със ЗДБРБ за 2020 г. са предвидени общо приходи по бюджета на съдебната власт в размер на 116,0 млн. лв., от тях 100,0 млн. лв. са приходи от съдебни такси. За 2020 г. са отчетени приходи в размер на 98,3 млн. лв. (84,7 % от планираните), от които 81,8 млн. лв. - приходи от съдебни такси. За сравнение, през 2019 г. са отчетени общо неданъчни приходи в размер на 109,7 млн. лв., от които 91,8 млн. лв. - приходи от съдебни такси.

Разходите по бюджета на съдебната власт за 2020 г. са в размер на 760,4 млн. лв. или 98,6 % от планираните за годината 771,3 млн. лв. За сравнение, през 2019 г. са отчетени разходи в размер 693,7 млн. лв., които представляват 98,5 % от определените с годишния закон 704,3 млн. лв. За 2020 г. с най-голям относителен дял в разходите са тези за персонал – 91,1 % (692,5 млн. лв.). Отчетените средства за издръжка са 56,2 млн. лв. при разчетени 76,1 млн. лв., а капиталовите разходи са 11,7 млн. лв. при планирани 24,4 млн. лева.

2. Бюджети на общините

През 2020 г. постъпилите по бюджетите на общините **приходи, помощи и дарения** са в размер на 2 380,4 млн. лв., което е със 159,7 млн. по-малко спрямо разчетените за 2020 г. постъпления в размер на 2 540,1 или 93,7 % изпълнение на разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. В сравнение с 2019 г. събраните през 2020 г. приходи по бюджетите на общините са с 31,2 млн. лв. по-малко, или 98,7%. Данъчните приходи възлизат на 1 069,8 млн. лв., 98,5 % от годишния разчет и формират 44,9 % от общия размер на постъпленията. Съпоставени с 2019 г. те нарастват с 28,9 млн. лв. (2,8 %). Данъчните приходи на общините включват постъпления от патентен данък и данък върху таксиметров превоз на пътници (14,9 млн. лв.), данък върху недвижимите имоти (339,5 млн. лв.), данък върху превозните средства (366,9 млн. лв.), данък при придобиване на имущество по дарения и възмезден начин (337,0 млн. лв.), туристически данък (11,3 млн. лв.), данък върху наследствата (0,3 млн. лв.) и други данъци (0,04 млн. лв.). Изпълнението на данъчните приходи като цяло е малко по-добро спрямо предходната година, но следва да се отбележи значителния спад в изпълнението на туристическия данък, както и на патентния и данъка върху таксиметров превоз на пътници, върху които в значителна степен повлияха ограничителните мерки, приети във връзка с Covid19-пандемията. Спрямо разчетите по КФП за 2020 г. по-високо ниво на изпълнение се отчита при данъка при придобиване на имущество по дарение и възмезден начин – 109,6 % и при данъка върху наследствата, който е с незначителен обем.

Преобладаваща част (54,1 %) от приходите, помощите и даренията на общините заемат неданъчните постъпления, които за 2020 г. са 1 288,7 млн. лв. и представляват 90,4 на сто от предвидените за годината разчети. Съпоставени с 2019 г. те намаляват с 57,5 млн. лв. (4,3 %). От тях с най-голям относителен дял (63,7 %) са постъпленията от общински такси, които са в размер на 820,6 млн. лв., 93,8 % изпълнение на годишните разчети и намаляват с 19,4 млн. лв. (2,3 %) спрямо предходната година. С най-голям относителен дял в постъпленията от общински такси (77,6 %) е таксата за битови отпадъци. През 2020 г. по общинските бюджети са постъпили 636,8 млн. лв. приходи от такса за битови отпадъци, което представлява 101,3 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. и с 23,9 млн. лв. (3,9 %) повече спрямо 2019 г. Приходите и доходите от общинска собственост през 2020 г. са в размер на 263,0 млн. лв., 82,5 % от разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. и формират 20,4 % от неданъчните приходи, постъпили по общинските бюджети за годината. Съпоставени с 2019 г., те намаляват с 34,0 млн. лв. или 11,4 %. При всички приходи от тази група се наблюдава спад и в сравнение с годишните разчети по КФП за 2020 г., и спрямо предходната 2019 г., което е свързано от една страна, с предприетите мерки със Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г., и от друга страна, с намалената икономическа активност като последица от Covid19-пандемията. Същото се отнася и за приходите от продажба на нефинансови активи, които се изпълняват значително под разчета по КФП за 2020 г. – 62,3 %, като бележат спад и спрямо предходната 2019 г. – с 23,6 %. От неданъчните приходи с най-добро изпълнение се открояват другите неданъчни приходи, които са в размер на 47,0 млн. лв. при разчет по КФП за 2020 г. – 24,2 млн. лв. или 193,9 % спрямо разчета и 183,6 % спрямо предходната 2019 година. Приходите от концесии възлизат на 47,9 млн. лв., 100,3 % спрямо годишния разчет, като съпоставени с 2019 г. нарастват с 2,5 %. Постъпленията от глоби, санкции и наказателни лихви възлизат на 68,4 млн. лв., 82,7 % от годишния разчет за 2020 г. и бележат спад спрямо предходната 2019 г. с 13,4 %.

През 2020 г. по общинските бюджети са постъпили 21,9 млн. лв. приходи от помощи и дарения, което представлява 77,5 % от разчетените за годината 28,2 млн. лв. и 89,1 % от отчетените през 2019 г.

Извършените **разходи** по общинските бюджети през 2020 г. са в размер на 7 309,5 млн. лв., което представлява 108,7 % спрямо разчетените за годината 6 722,9 млн. лева. В сравнение с 2019 г. разходите се увеличават с 288,9 млн. лв. (4,1 %).

Нелихвените разходи са в размер на 7 290,6 млн. лв., което представлява 109,0 % спрямо годишния разчет. Текущите нелихвени разходи са в размер на 6 466,2 млн. лв. (112,6 % спрямо разчета за годината) и бележат увеличение спрямо отчетените за предходната година с 503,1 млн. лв. или с 8,4 %, което се дължи основно на нарастването на разходите за персонал. В структурата на отчетените за 2020 г. текущи нелихвени разходи с най-голям относителен дял са разходите за персонал – 64,1 % (4 144,6 млн. лв.), следвани от тези за издръжка (текуща издръжка, разходи за членски внос, участия в нетърговски организации и дейности и платени данъци, такси и административни санкции) – 28,8 % (1 860,6 млн. лв.), разходите за субсидии – 4,2 % (268,8 млн. лв.) и текущите трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата (вкл. стипендии) – 2,7 % (173,9 млн. лв.). В структурата на текущите нелихвени разходи с най-висок процент на изпълнение спрямо разчетите по КФП за 2020 г. са разходите за субсидии 194,5 %. Високият процент на преизпълнение на този параграф се дължи на предоставените допълнителни средства на общините от централния бюджет за вътрешноградски и междуселищни превози, както и определяните по решение на общинския съвет средства за предоставяне на субсидии за извършването на тези превози.

В разходите за текуща издръжка с най-висок относителен дял са отчетените разходи за външни услуги – 886,8 млн. лв. (48,0 %), следват средствата за материали, горива и енергия – 473,4 млн. лв. (25,6 %), за текущ ремонт – 256,0 млн. лв. (13,8 %), за храна – 127,5 млн. лв. (6,9 %) и др. разходи с по-малък относителен дял.

Отчетените към 31.12.2020 г. капиталови разходи по бюджетите на общините са в размер на 824,4 млн. лв., което представлява 87,2 % от разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. и 79,4 % от отчетените през 2019 г. Намалението на отчетените общо капиталови разходи за 2020 г. е в размер на 213,4 млн. лв. съответно спрямо отчета им за 2019 г. и 121,5 млн. лв. спрямо разчетените по закона за 2020 г., което основно се дължи на забавяне на темпа на инвестициите в резултат на негативните тенденции в икономиката, предизвикани от кризата с пандемията от COVID-19.

С най-голям относителен дял от отчетените капиталови разходи – 47,5 % (391,4 млн. лв.) са разходите за основен ремонт на дълготрайни материални активи, следвани от разходите за придобиване на дълготрайни материални активи – 45,9 % (378,0 млн. лв.), като се запазва поредността на позициите им в общия обем на капиталовите разходи от отчета за 2019 г. От отчетените през 2020 г. от общините капиталови разходи 84,5 % (696,6 млн. лв.) са за местни дейности. За делегираните от държавата дейности са отчетени 106,0 млн. лв. или 12,9 %, а за дофинансиране от собствени приходи са отчетени 21,8 млн. лв. или 2,6 %.

Лихвените плащания са в размер на 37,1 млн. лв. (111,6 % спрямо планираните за 2020 година). Лихвите по вътрешни заеми са в размер на 18,3 млн. лв. и са отчетени както следва: лихви по облигационни заеми - 2,7 млн. лв., по заеми от банки в страната - 5,8 млн. лв., по други заеми от страната - 5,8 млн. лв., а отчетните други разходи за лихви (за забавено изпълнение по сключени договори, лихви по финансов лизинг и търговски кредити и др.) са 3,9 млн. лв. Отчетените лихви по външни заеми от общинските бюджети за 2020 г. са в размер на 18,9 млн. лева.

Нетните трансфери/субсидии, получени от общините през 2020 г., са в размер на 5 360,2 млн. лева.

Бюджетните взаимоотношения на общините с централния бюджет за 2020 г.

възлизат на 5 070,3 млн. лв., в т. ч.:

- обща субсидия за делегирани от държавата дейности – 3 905,3 млн. лв.
- общо трансфери за местни дейности – 350,2 млн. лв.
- целева субсидия за капиталови разходи – 173,0 млн. лв.
- други целеви трансфери от ЦБ – 647,0 млн. лв.
- възстановени трансфери (субсидии) в ЦБ – (-5,2) млн. лв.

Спрямо утвърдените в ЗДБРБ за 2020 г. бюджетни взаимоотношения на общините с ЦБ – 4 202,5 млн. лв., отчетът показва увеличение от 867,8 млн. лв. или с 20,6 %, което произтича от увеличение на общата субсидия за делегирани от държавата дейности с 252,1 млн. лв., намаление на целевата субсидия за капиталови разходи с 26,1 млн. лв. (намалението е трансформация на целевата субсидия за капиталови разходи по §§31-13 в целеви трансфери по §§31-18 във връзка с чл. 87 от ЗДБРБ за 2020 г.), предоставените целеви трансфери от ЦБ по §§31-18 и §§31-28 – 647,0 млн. лв. и възстановените в ЦБ трансфери в размер на 5,2 млн. лева. Увеличенията се дължат основно на направените корекции на бюджетните взаимоотношения на общините с ЦБ през 2020 г., с които са им предоставени допълнително средства над предвидените по чл. 50 от ЗДБРБ за 2020 г.

Общият размер на допълнителните средства през 2020 г. е 873,0 млн. лв., предоставени както следва:

1. Като обща субсидия за делегирани от държавата дейности – увеличение с 252,1 млн. лв. Средствата са предоставени в изпълнение на разпоредбите на Закона за публичните финанси и на Постановление №381 от 2019 г. на Министерския съвет за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2020 г., както и в изпълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, Закона за закрила на детето, Закона за закрила и развитие на културата, Закона за физическото възпитание и спорта, Закона за социалното подпомагане, Закона за защита при бедствия, както и подзаконовата уредба, приета на основание на тези закони. Основните направления на разпределение на средствата са за промяна на натуралните показатели за финансиране на делегираните от държавата дейности във функциите „Образование“ и „Здравеопазване“, промяна на местата в институциите за социална грижа и подкрепа, за познавателни книжки, учебници и учебни комплекти на децата в общинските детски градини и училищата от 1-ви до 7-ми клас в общинските училища, за възстановяване на транспортните разходи или на разходите на наем на педагогическите специалисти, за работа с деца и ученици от уязвими групи, за постигнати резултати от труда на директорите на общински институции от системата на предучилищното и училищното образование, за национални програми в областта на средното образование, за изплащане на стипендии на деца с изявени дарби, за физическо възпитание и спорт. Във връзка с предприетите противоепидемични мерки срещу пандемията от КОВИД-19 и последиците от нея бяха предоставени средства за закупуване на преносими компютри за училищата, за достъп до електронно четими учебници, за осигуряване на ефективни противоепидемични мерки за превенция и ограничаване разпространението на КОВИД-19 в училищата и в центровете за специална образователна подкрепа, както и за пакет от нови социално-икономически мерки на правителството за периода август-декември, във връзка с който считано от 01.08.2020 г. бяха увеличени някои стандарти във функциите „Здравеопазване“ и „Социално подпомагане“.

2. Като целева субсидия за капиталови разходи – намаление в размер на 26,1 млн. лева. Намалението е във връзка с чл. 87 от ЗДБРБ за 2020 г. и е относно трансформация на целевата субсидия за капиталови разходи, определена с чл. 50 от ЗДБРБ за 2020 г., в целеви трансфери по §31-18 за извършване на неотложни текущи ремонти в общините.

3. Като получени от общините целеви трансфери от ЦБ – 647,0 млн. лв. Средствата са преведени в изпълнение на Закона за публичните финанси и на ПМС №381 от 2019 г. на Министерския съвет за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2020 г., в изпълнение на постановления на Министерския съвет (от 2020 г.) за предоставяне на допълнителни средства по бюджетите на някои общини (ПМС №33, ПМС №102, ПМС №117, ПМС №132, ПМС №141, ПМС №160, ПМС №170, ПМС №181, ПМС №208, ПМС №227, ПМС №360, ПМС №382, ПМС №400 и ПМС №413), в изпълнение на решения на Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към Министерския съвет в случаите на стихийни бедствия и аварии, както и във връзка с чл. 87 от ЗДБРБ за 2020 г. относно трансформацията на целевата субсидия за капиталови разходи в целеви трансфери. С ПМС № 382 бяха предоставени също така и средства на общините за възстановяване на направени от тях разходи за превенция разпространението на КОВИД-19.

Като трансфери за други целеви разходи от ЦБ са предоставени на общините средства и за вътрешноградски и междуселищни превози, компенсация на безплатния превоз на учениците до 16-годишна възраст, компенсация на безплатните и по намалени цени пътувания и други.

Отчетените от общините трансфери между бюджети нето за 2020 г. са в размер на 393,5 млн. лв., от които получени от министерства и между общини 439,3 млн. лв. и 31,3 млн. лв. от МТСП по програми за временна заетост, и 77,1 млн. лв. предоставени от общините;

Отчетените от общините трансфери между бюджети и сметки за средства от Европейския съюз нето за 2020 г. са в размер на -176,5 млн. лв., от които 104,6 млн. лв. получени и 281,1 млн. лв., предоставени от общините;

Отчетените от общините трансфери от/за държавни предприятия и други лица, включени в КФП за 2020 г. са в размер на 72,6 млн. лв., получени от общините;

За 2020 г. общините са получили трансфери от сметки за чужди средства в размер на 0,3 млн. лева.

В края на 2020 г. общините отчитат отрицателен нетен размер на **временните безлихвени заеми** (-21,2) млн. лв., от които:

- „Получени/предоставени временни безлихвени заеми от/за централния бюджет /ЦБ/“. Нетният размер през годината на тези заеми е 7,2 млн. лв. Тук са отчетени получените и погасени от общините безлихвени заеми към ЦБ за финансиране на временни касови разрыви по бюджетите им, за рефинансиране на непогасени безлихвени заеми, както и заеми за целите на изпълнение на плановете за финансово оздравяване. През 2020 г. общините са получили 139,4 млн. лв. и са погасили същия размер безлихвени заеми от ЦБ за финансиране на разходи за окончателни плащания по одобрени проекти по Програмата за развитие на селските райони (по ПМС № 215/2018 г. и ПМС № 59/2011 г.);

- „Временни безлихвени заеми между бюджети и сметки за средствата от ЕС“. Тук са отчетени операциите по заемообразното прехвърляне от общините на средства между бюджетните им сметки и сметките им за европейски средства с цел авансово финансиране на проекти по програми на ЕС (заеми в рамките на съответната община между нейните сметки). Нетният размер за 2020 г. на тези операции е отрицателен и в размер на (-21,6) млн. лв.

- „Временни безлихвени заеми от/за държавни предприятия и други сметки, включени в консолидираната фискална програма. Отчетеният нетен размер е (-6,9) млн. лв., в т.ч. получените и възстановените през 2020 г. заемни средства към ПУДООС е (-4,4)

млн. лв., а на получените и възстановените от бюджета безлихвени заеми от сметки за чужди средства е в размер на (-2,5) млн. лв.

Външното финансиране по бюджетите на общините включва усвоявания и погашения по договори за общински заеми с чуждестранни кредитори, като нетният му размер е (-42,3) млн. лв. През 2020 г. получените външни заеми са 1,1 млн. лв. и са отчетени от община Варна по сключен договор с ЕБВР за финансиране на разходи по проекти „Интегриран градски транспорт на Варна – втора фаза“; „Естетизация и модернизация на градската среда в гр. Варна“ и „Зона за платено улично паркиране и поставяне на зарядни станции за електрически автомобили в гр. Варна“. Общо стойността на договорения през 2018 г. заем е 10,1 млн. EUR или 19,9 млн. лв., като от 2018 г. до края на 2020 г. получените от общината средства са в размер на 8,3 млн. EUR или 16,3 млн. лв.;

Изплатените главници по външни заеми за годината са в размер на 43,4 млн. лв., като те са извършени от пет общини – Столична община – 36,1 млн. лв., Бургас – 2,0 млн. лв., Варна – 1,9 млн. лв.; Пловдив – 3,1 млн. лв. и Ловеч – 0,3 млн. лв. Най-голям размер на погашенията са отчетени от Столична община, по заеми за финансиране на изграждането и удължаването на метрото, за финансиране на инженерната инфраструктура, за дейности по подобряване на качеството на въздуха, за изграждане на интегрална система за отпадъци, както и за рехабилитация на общински улици в гр. София.

В края на 2020 г. **вътрешното финансиране** по бюджетите на общините е в размер на (-368,0) млн. лв. и включва нетния размер на операциите по заеми от банки и други лица в страната; операции с общински ценни книжа; събрани средства и извършени плащания за сметка на други бюджети, сметки и фондове; нетно изменение на депозитите и средства по сметки; приватизация; предоставени кредити и временна финансова помощ; придобиване на дялове, акции и съучастия и друго финансиране.

Получените по бюджетите на общините през 2020 г. заеми от банки в страната са в размер на 75,4 млн. лв., а погашенията към същите са за 50,2 млн. лв. или нетната сума е положителна и е в размер на 25,2 млн. лв.

От други лица в страната общините са получили заеми в размер на 131,0 млн. лв., а направените погашения са 101,6 млн. лв. Най-голям дял в тази група кредитори има „ФЛАГ“ ЕАД, като получените заеми от общините през 2020 г. от този фонд са 114,0 млн. лв., а погасените главници към него – 99,7 млн. лева. В сравнение с 2019 г. получените през 2020 г. заеми от ФЛАГ са се увеличили. Със заемите от фонда се финансира изпълнението на европейски проекти, като една част от тях са ползвани за финансиране на допустимите разходи, а другата част на заемите от „ФЛАГ“ ЕАД са свързани с финансиране на собственото участие на общините в проектите. Друг кредитор от тази група е Фонд „Енергийна ефективност“, с който общините сключват договори за заеми за финансиране на проекти по саниране на сгради, общинска собственост и въвеждане на мерки за енергийна ефективност.

През 2020 г. общините не са получавали средства от нови облигационни заеми, а погашенията по емитирани през предходни години общински ценни книжа са извършени от 8 общини и са в размер на 12,3 млн. лв. (Варна, Сливен, Шумен, Пещера, Дупница, Кюстендил, Смолян и Поморие).

Нетният размер на предоставената/възстановена временна финансова помощ от/на общините през 2020 г. е (-1,6) млн. лева. Тук се отчетени предимно операциите по предоставянето и възстановяването на средства под формата на временни безлихвени заеми на небюджетни организации.

Отчетеният от общините нетен размер на предоставените кредити за 2020 г. е в

размер на (-0,4) млн. лв.

През годината общините са изразходвали 2,3 млн. лв. за придобиване на дялове и акции, а отчетените постъпления от продажбите на дялове, акции, съучастия и ликвидационни дялове са 0,3 млн. лева.

Нетният размер на събраните средства и извършени плащания от общините за сметка на други бюджети, сметки и фондове е в размер на 27,6 млн. лева.

Другото финансиране /нето/ по общинските бюджети към 31.12.2020 г. е (-34,7) млн. лв., като съществена част от него представлява отчетеното превеждане /резервиране/ на суми по реда на чл. 60 и чл. 64 от Закона за управление на отпадъците по сметката за чужди средства на съответната РИОСВ. Нетният размер за 2020 г. на задълженията и погашенията по финансов лизинг и търговски кредити, като форми на дълг, е в размер на (-0,7) млн. лева.

Постъпленията от приватизация в общинските бюджети през 2020 г. са 0,4 млн. лв.

Бюджетните наличности (банкова и касова) в края на 2020 г. са в размер на 1 390,7 млн. лв. (с 399,1 млн. лв. повече спрямо 2019 г.). Големият размер се дължи на предоставените на общини в края на 2020 г. средства, които са останали като преходен остатък по бюджетите им. Наличностите в края на 2020 г. по левови и валутни сметки са 1 335,2 млн. лв.; средствата по депозитни сметки са 55,2 млн. лв., а касовите наличности са в размер на 0,3 млн. лв. От общият размер на наличностите 899,0 млн. лв. (64,6 %) са в местните дейности. Останалите 491,6 млн. лв. (35,4 %) са отчетени в делегираните от държавата дейности.

По отчетни данни към 31.12.2020 г. **просрочените задължения** по бюджетите на общините са в размер на 127,8 млн. лв. и са формирани от 129 общини (48,7 % от общия брой). Спрямо края на 2019 г. се отчита намаление с 43,9 млн. лева.

В делегираните от държавата дейности просрочените задължения са 1,6 млн. лв. и са отчетени от 32 общини, като спрямо края на 2019 г. са намалели с 2,0 млн. лева.

В местните дейности просрочените задължения към края на 2020 г. са в размер на 126,2 млн. лв. и са отчетени от 123 общини. В сравнение с края на 2019 г. просрочените задължения в тези дейности намаляват с 41,9 млн. лева.

Основните причини за отчетените просрочени задължения по общинските бюджети са: ниският размер на изпълняваните собствени приходи, както и ниският приходен капацитет в някои общини; наличие и обслужване на просрочени задължения от предходни години, които утежняват изпълнението на бюджета през текущата година; възникнали разходи в резултат на изпълнение на дейности по различни оперативни програми и проекти, които не са признати, както и наложени финансови корекции; извършени неотложни разходи по поддържане и ремонт на остарялата материално-техническа база, пътна, техническа и ВиК инфраструктура.

Просрочените вземания по бюджетите на общините към 31.12.2020 г. са в размер на 315,8 млн. лв. и са отчетени от 249 общини. В сравнение с края на 2019 г. просрочените вземания са нараснали с 25,9 млн. лв. С най-голям относителен дял са просрочените публични общински вземания - 180,9 млн. лв. или 57,3 на сто от общия размер на просрочените вземания. В много общини са предприети мерки за събиране на дължимите вземания – разпратени са предупредителни писма и покани за доброволно плащане, сключени са допълнителни споразумения за разсрочени плащания и други.

3. Бюджети на социалноосигурителните фондове

3.1 Бюджет на държавното обществено осигуряване

Общата сума на приходите по бюджета на държавното обществено осигуряване (ДОО) за 2020 г. възлиза на 8 072,0 млн. лв., което представлява 104,7 % спрямо заложените в актуализирания Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2020 г. (ЗБДОО) 7 713,2 млн. лева. Най-голям е дялът на приходите от осигурителни вноски (97,7 % от общите приходи), които за отчетния период са в размер на 7 882,7 млн. лв. Изпълнението на приходите от осигурителни вноски спрямо заложените в ЗБДОО за 2020 г. е 103,4 %. Съпоставени с 2019 г., приходите от осигурителни вноски по бюджета на ДОО нарастват с 322,8 млн. лв. (4,3 %).

Факторите, които оказват влияние върху състоянието на приходите през 2020 г., са следните:

- ◆ увеличението на минималната работна заплата за страната от 560 на 610 лв.;
- ◆ увеличението с 10 % от 1.01.2020 г. на възнагражденията в бюджетния сектор;
- ◆ увеличението на възнагражденията на учители и непедagogическия персонал;
- ◆ увеличението с 30 % от 01.08.2020 г. на възнагражденията на персонала на органи и администрации, които са натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последствията от COVID 19, в т.ч. за служители на първа линия;
- ◆ запазване равнищата на минималните осигурителни доходи по основните икономически дейности и квалификационни групи професии от 2019 г., с изключение на позициите, които са под новия размер на минималната работна заплата за 2020 г. (610 лв.), които бяха приравнени на нея. Това доведе до средно нарастване на минималните осигурителни доходи през 2020 г. с около 5,4 на сто спрямо 2019 година;
- ◆ запазване размера на осигурителната вноска за фонд „Пенсии“ и фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“, както и размерите и съотношенията на осигурителните вноски за фонд „Общо заболяване и майчинство“ и фонд „Безработица“ на нивата от 2019 г.;
- ◆ увеличението на възнагражденията в частния сектор;
- ◆ намалението на броя на заетите.

Отчетените неданъчни приходи за 2020 г. по бюджета на ДОО възлизат на 189,4 млн. лв., като преобладават приходите, постъпили по чл. 4б, чл. 4в, чл. 69б от КСО (прехвърлени/възстановени акумулирани средства от осигурителни вноски от избор за промяна на осигуряване от универсален пенсионен фонд във фонд „Пенсии“, съответно фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“ на ДОО и от професионален пенсионен фонд във фонд „Пенсии“ на ДОО). Приходите от глоби, санкции и наказателни лихви са в размер на 21,4 млн. лева.

Размерът на извършените разходи за 2020 г. по бюджета на ДОО е 14 285,7 млн. лв., което представлява 106,2 % от предвидените в ЗБДОО за 2020 г. средства. Спрямо предходната година общо разходите по бюджета на ДОО са с 2 629,2 млн. лв. (22,6 %) повече. От структурна гледна точка с най-голям относителен дял в общите разходи са разходите за пенсии, обезщетенията и помощи, изплащани на основание Кодекса за социално осигуряване, както разходите по мярката „60/40“, които възлизат на общо 14 150,6 млн. лв. или 99,1 % от общия размер на разходите за годината.

Отчетените разходи за пенсии по бюджета на ДОО за 2020 г. са в размер на 11 137,3 млн. лв., което е с 1 276,8 млн. лв. повече спрямо 2019 г. През 2020 г. бяха реализирани следните мерки в сферата на пенсионната политика - от 1 юли 2020 г. бяха осъвременени всички пенсии, отпуснати до 31 декември 2019 г., с 6,7 % и беше увеличен размерът на минималната пенсия от 219,43 лв. на 250 лв. През април 2020 г. бяха изплатени добавки от 40 лв. на пенсионерите с размер на пенсии заедно с добавките и

компенсациите към тях до границата на бедност – 363 лв., като необходимите средства за тях в размер на 50,9 млн. лв. бяха осигурени за сметка на реструктуриране на разходите и трансферите по централния бюджет за 2020 г. Освен средствата за осъвременяване на пенсиите, за общото увеличение на разходите за пенсии допринесе и одобреното от правителството, като социално-икономическа мярка в отговор на епидемичната криза, изплащане по 50 лв. на всеки пенсионер в периода август - декември 2020 г., като изплатените средства за тази цел са в размер на 530,6 млн. лева.

Отчетените разходи за **краткосрочни обезщетения и помощи по КСО** са в размер на 2 015,2 млн. лева. Спрямо миналата година изплатените обезщетения по КСО са с 340,6 млн. лв. (20,3 %) повече. Основните причини за ръста в изплатените обезщетения са допълнителния разход за изплатени парични обезщетения за безработица, възникнал поради по-големия от планирания за годината брой регистрирани безработни лица, на които са изплатени парични обезщетения за безработица, както и изплащането на парични обезщетения за временна неработоспособност на лица, заразили се с COVID-19 и на лица, карантинирани поради близък контакт със заразен с COVID-19.

3.2 Бюджет на Учителски пенсионен фонд

Отчетените **приходи** по бюджета на Учителския пенсионен фонд (УПФ) за 2020 г. са в размер на 83,2 млн. лв. или изпълнението им възлиза на 103,2 % от предвидените за 2020 г. Постъпленията от осигурителни вноски през 2020 г. са в размер на 73,7 млн. лв. или 117,9 % спрямо отчетените през 2019 г. Отчетените неданъчни приходи за 2020 г. са в размер на 9,4 млн. лв. или изпълнението им възлиза на 102,9 %, като отчетените приходи почти изцяло са от лихви по ДЦК от портфейла на УПФ.

Общите **разходи** по бюджета на УПФ за 2020 г. са в размер на 46,65 млн. лв. или 97,9 % от планираните. От тях са изплатени пенсии и добавки от УПФ в размер на 46,64 млн. лв. и 0,016 млн. лв. са изразходвани за други финансови услуги.

През 2020 г. по бюджета на УПФ са получени погашения по падежирали ДЦК в размер на 84,0 млн. лв., като не са придобивани ДЦК от нови емисии.

3.3 Бюджет на фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите”

Приходите по бюджета на фонд ”Гарантирани вземания на работниците и служителите” (ФГВРС) за 2020 г. са в размер на 3,83 млн. лв., което е 109,4 % спрямо предвидените в бюджета на фонда за 2020 г. Основната част от тях (99,8 %) са приходи от лихви от ДЦК, които са в размер на 3,82 млн. лв. Приходите от вноски са 0,008 млн. лв. и представляват вноски от работодатели за минали периоди.

Общите **разходи** по бюджета на ФГВРС за 2020 г. са в размер на 6,6 млн. лв. при предвидени 4,2 млн. лева. От изразходваната сума за гарантирани вземания на работниците и служителите са платени 6,4 млн. лв.

През 2020 г. по сметките на ФГВРС са получени погашения по ДЦК в размер на 22,0 млн. лв., като няма закупените ДЦК от нови емисии.

3.4 Бюджет на Националната здравноосигурителна каса

Общият размер на събраните **приходи** по бюджета на НЗОК за 2020 г. възлиза на 3 071,2 млн. лв., което представлява 98,2 % спрямо предвидените със Закона за бюджета на НЗОК (ЗБНЗОК) за 2020 г. – 3 127,7 млн. лева. Постъпленията от здравноосигурителни вноски са в размер на 3 051,9 млн. лв., 98,2 % изпълнение на утвърдените със ЗБНЗОК за

2020 г. средства в размер на 3 107,1 млн. лева. Събраните неданъчни приходи за 2020 г. са 19,2 млн. лв., 93,4 % спрямо заложените в ЗБНЗОК за 2020 г., като основната част от тях са приходи от глоби, санкции и наказателни лихви.

Полученият трансфер от МЗ за финансиране на разходите за лекарствени продукти – ваксини и дейности по прилагането им за здравните дейности по чл. 82, ал. 2, т. 3 от Закона за здравето (ЗЗ); за дейности за здравнонеосигурени лица, включващи: комплексно диспансерно (амбулаторно) наблюдение при пациенти с кожно-венерически и психиатрични заболявания; интензивно лечение; дейности по чл. 82, ал. 1, т. 2 от ЗЗ и за сумите по чл. 37, ал. 6 от Закона за здравното осигуряване и за медицински изделия, помощни средства, приспособления и съоръжения за хората с увреждания извън обхвата на задължителното здравно осигуряване е в размер на 83,4 млн. лв., което представлява 100,0 % спрямо заложените със ЗБНЗОК за 2020 г. средства.

В изпълнение на Постановление № 362 на Министерския съвет от 10.12.2020 г. за одобряване на допълнителен трансфер по бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2020 г. и при спазване на изискванията на разпоредбата на чл.48, ал.4 от Закона за публичните финанси към 31.12.2020 г. е предоставен допълнителен трансфер от централния бюджет за покриване на неизпълнението на приходите в размер на 43,4 млн. лв.

Общият размер на трансферите за здравно осигуряване на лицата, които се осигуряват за сметка на държавния бюджет, за 2020 г. е 1 578,8 млн. лв., като това включва и допълнителния трансфер за покриване на неизпълнението на приходите.

Отчетените **разходи** за 2020 г. са в размер на 4 626,1 млн. лв. и представляват 97,6 % от предвидените в ЗБНЗОК за 2020 г. 4 739,2 млн. лв. Най-голям относителен дял (96,8 %) заемат здравноосигурителните плащания, които възлизат на 4 478,9 млн. лв. и представлява 97,5 % от предвидените със ЗБНЗОК (вкл. резерва, в т.ч. за непредвидени и неотложни разходи) за 2020 г. Разпределението по отделни видове здравноосигурителни плащания е, както следва:

- ✓ *първична извънболнична медицинска помощ* – 277,6 млн. лева;
- ✓ *специализирана извънболнична медицинска помощ* – 277,0 млн. лева;
- ✓ *дентална помощ* – 211,0 млн. лева;
- ✓ *медико-диагностична дейност* – 107,7 млн. лева;
- ✓ *лекарствени продукти, медицински изделия и диетични храни за домашно лечение на територията на страната* – 779,0 млн. лева;
- ✓ *лекарствени продукти за лечение на злокачествени заболявания в условията на болнична медицинска помощ* – 467,2 млн. лева;
- ✓ *медицински изделия, прилагани в болничната помощ* – 87,7 млн. лева;
- ✓ *болнична медицинска помощ* – 2 162,0 млн. лева;
- ✓ *други здравноосигурителни плащания* – 109,7 млн. лева.

Като здравноосигурителни плащания следва да се третират и преведените 106,9 млн. лв. трансфери по договори за извършване на медицински услуги към първостепенни разпоредители с бюджет, в структурата на които има лечебни заведения по чл. 5 от Закона за лечебните заведения. Заедно с преведените трансфери усвоените средства за здравноосигурителни плащания възлизат на 4 585,8 млн. лв.

За 2020 г. са отчетени плащания в размер на 83,1 млн. лв. от предоставения трансфер от Министерството на здравеопазването за дейности за здравнонеосигурени лица, лекарствени продукти и за потребителска такса.

Отчетените административни разходи на НЗОК за 2020 г., които включват разходите за персонал, за текуща издръжка и платени лихви, са в размер на 59,5 млн. лева.

Относителният дял на усвоените средства за административни разходи е 1,3 на сто от отчетените общи разходи за годината. Разходите за придобиване на дълготрайни активи и основен ремонт са в размер на 4,6 млн. лева.

4. Бюджети по чл. 13, ал. 3 на Закона за публичните финанси и бюджет на Селскостопанска академия

4.1 Държавни висши училища

Приходите и помощите на ДВУ за 2020 г. възлизат на 354,9 млн. лв., което е повече с 2,7 млн. лв. (0,8 %) спрямо отчетените през 2019 г. Спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. изпълнението е 104,9 %. Основна част от тях – 351,6 млн. лв. са неданъчните приходи, а 3,3 млн. лв. са получени помощи.

Неданъчните приходи нарастват спрямо 2019 г. с 2,8 млн. лв. или 0,8 %. Преобладаващата част от тях (327,6 млн. лв.) представляват нетни приходи от продажба на услуги, стоки и продукция и се формират от семестриални такси за обучение на студентите, докторантите и специализантите, както и от приходите по договори за научно–изследователска дейност, проекти на държавните висши училища и др. Тези постъпления представляват 92,3 % от реализираните общо приходи за годината.

Приходите от наеми на имущество и земя, реализирани от ДВУ, възлизат на 28,6 млн. лв. и представляват 8,0 % от реализираните общи приходи за 2020 година.

Получените помощи от ДВУ през 2020 г. са в размер на 3,3 млн. лв., в т.ч. 2,1 млн. лв. от страната и 1,2 млн. лв. от чужбина.

Разходите по бюджетите на ДВУ за 2020 г. възлизат на 894,9 млн. лв., което представлява 100,3 % спрямо предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. Сравнени с 2019 г., разходите на ДВУ бележат увеличение с 26,7 млн. лв. (3,1 %). От общата сума на разходите 629,5 млн. лв. (70,3 %) са разходите за персонал, като спрямо 2019 г. нарастват с 5,2 %. Втори по големина дял заемат разходите за издръжка – 130,5 млн. лв. (14,6 %), следвани от капиталовите разходи 78,6 млн. лв. (8,8 % от всички разходи) и разходите за стипендии – 55,4 млн. лв. (6,2 %).

Към 31.12.2020 г. **просрочените задължения** на *държавните висши училища, финансирани от Министерството на образованието и науката* са в размер общо 5,8 млн. лв., като най-голям дял на задълженията има СУ „Св. Климент Охридски“.

Отчетените **задължения към доставчици** към 31 декември 2020 г. са в размер на 9,4 млн. лв. при предвидени със ЗДБРБ за 2020 г. – 15,0 млн. лв.

Към 31.12.2020 г. отчетените **просрочени вземания** са в размер 3,9 млн.лв., основно просрочени вземания от клиенти и наеми. Просрочените вземания от клиенти са 2,2 млн. лв. и са начислени суми за неизплатени задължения по издадени фактури за обучения, нощувки и вземания от чуждестранни и български студенти. Просрочените вземания от наеми, лихви и консумативи са 1,4 млн. лв. и представляват начислени суми за неизплатени задължения за наеми и консумативи от наематели. Дължимите лихви се изчисляват към датата на плащането. Неизправните наематели са уведомени с писма за дължимите от тях суми и са заведени съдебни иски с част от фирмите за принудително събиране на наемите и консумативите и прекратяване на договорите. Другите просрочени вземания са 0,3 млн. лв. и са начислени суми за неизвършени ремонти по договори, които се изискват по съдебен ред.

Към 31.12.2020 г. *държавните висши военни училища (ДВВУ), финансирани от Министерството на отбраната* нямат отчетени **просрочени задължения**.

Отчетените за 2020 г. **задължения към доставчици** са в размер на 0,2 млн. лв. и са под определените със ЗДБРБ за 2020 г. допустими максимални размери на тези задължения (1,0 млн. лв.).

Към 31.12.2020 г. отчетените **просрочени вземания** на *ДВВУ* са в размер 0,2 млн. лв., основно дългосрочни вземания, за които са предприети съответните законови мерки за събирането им, като са заведени съдебни дела и са издадени изпълнителни листове за събирането им, а за текущите вземания са изпратени уведомления до контрагентите.

4.2 Българска академия на науките

Отчетените **приходи и помощи** в системата на БАН към 31.12.2020 г. са в размер на 27,0 млн. лв. или 86,3 % от заложените 31,2 млн. лв. към ЗДБРБ за 2020 г. По-голямата част е от реализирани приходи от продажба на услуги, стоки и продукция (85,9 %), и постъпват по линия на международни програми, проекти и по договори за научни разработки. Основна част от реализираните собствени приходи на поделенията в системата на БАН са в резултат от участието в международни проекти за научни разработки. Голяма част от тези приходи са свързани с конкретни договорни задължения и не могат да се използват за общоакадемични нужди.

Извършените **разходи** по бюджета на БАН за 2020 г. са в размер на 156,9 млн. лв. и представляват 107,3 % спрямо предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. Най-голям дял заемат разходите за персонал (75,8 %), следвани от средствата за издръжка – 17,4 % и за капиталови разходи – 5,5 на сто.

За 2020 г. БАН няма **просрочени задължения**.

Съгласно чл. 54, ал. 1 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2020 г., допустимият максимален размер на **задълженията към доставчици** за БАН е определен в размер на 2,8 млн. лв.

4.3 Селскостопанска академия

Приходите и помощите на ССА за 2020 г. възлизат на 15,5 млн. лв., което е 96,8 % от разчетените със ЗДБРБ за 2020 г. По-голямата част е от реализирани приходи от продажба на услуги, стоки и продукция (89,2 %). Спрямо предходната година приходите на ССА са намалели с 0,3 млн. лв. (1,6 %).

Разходите по бюджетите на ССА за 2020 г. възлизат на 45,1 млн. лв.

За 2020 г. са отчетени 44,1 млн. лв. текущи разходи. Разходите за персонал са в размер на 31,7 млн. лв. и представляват 71,9 % от текущите разходи.

Отчетените разходи за издръжка на ССА са в размер на 12,3 млн. лв., 27,8 % от текущите разходи.

Отчетените капиталови разходи са в размер на 1,0 млн. лева.

Просрочените задължения на ССА към 31.12.2020 г. са в размер на 1,8 млн. лв.

Натрупаните задължения се дължат на ниската изкупна цена на произведената селскостопанска продукция – зърно, царевича, слънчоглед и др. и на голямата конкуренция на пазара от фирми, внасящи продукция от ЕС на дъмпингови цени.

Произведените семена за посев от институтите на ССА трудно намират реализация, тъй като на пазара се предлагат вносни хибриди на ниска цена. Налага се произведените семена да се преокачествят и да се продадат на по-ниски цени като стокова продукция.

Просрочените вземания на ССА към 31.12.2020 г. са в размер на 1,4 млн. лв. и са от клиенти.

С цел събиране на вземанията са изпратени уведомителни писма до клиентите. Заведени са съдебни и изпълнителни дела. По много от делата има влезли в сила решения и изпълнителни листове. Въпреки това сумите не са събрани до сега, тъй като клиентите не са открити на посочените от тях адреси. Особено внимание се обръща на събирането на големите вземания и на тези, при които има опасност за изтичане на давностните срокове.

4.4 Българско национално радио

По бюджета на Българското национално радио (БНР) за 2020 г. са отчетени **приходи** общо в размер на 1,3 млн. лв., което представлява 63,5 % от заложените приходи в разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. – 2,1 млн. лв. Спрямо 2019 г. неданъчните приходи са с 0,5 млн. лв. по-малко или намаление от 27,3 %.

По-ниският процент изпълнение на приходите се дължи на отчетени по-ниски постъпления от рекламна дейност, технически услуги, концертна дейност и др. в резултат на въведеното извънредно положение в страната и предприетите мерки за предотвратяване на разпространението на COVID-19.

Отчетените приходи са постъпления от продажби на услуги, стоки и продукция /реклама, спонсорство, технически услуги, съвместни проекти, приходи от концертна дейност, издателска и лицензионна дейност и др./, наеми на имущество и др.

Отчетените по бюджета на БНР **разходи** са в размер на 48,2 млн. лв., което представлява 96,9 % от предвидените разходи в разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. Българското национално радио съставя, изпълнява, приключва и отчита бюджет съгласно чл. 70, ал. 1 от Закона за радиото и телевизията (ЗРТ).

За периода са отчетени 46,9 млн. лв. *текущи нелихвени разходи* за осъществяването на основната дейност на БНР. Разходите за персонал са в размер на 29,7 млн. лв. и представляват 63,4 % от текущите разходи.

Отчетените разходи за издръжка на БНР са в размер на 17,1 млн. лв., 36,5 % от текущите разходи.

Отчетените *капиталови разходи* са в размер на 1,3 млн. лв. Средствата са усвоени за реализирането на основните цели и дейности на БНР по подготовката, създаването и разпространението на национални и регионални програми съгласно разпоредбите на Закона за радиото и телевизията. В разпределението на разходите по бюджета на БНР е включен преходния остатък за 2019 г. (съгл. чл. 70, ал. 6 от ЗРТ) в размер на 0,3 млн. лв. Общият обем на излъчената от БНР програма е 97 356 часа и представлява 100,0 % изпълнение на планирания обем радиoproграма /часове/ за 2020 г.

Общо утвърдените **бюджетни взаимоотношения на БНР с централния бюджет** за 2020 г. са в размер на 47,0 млн. лв. съгласно чл. 48, т. 1 от ЗДБРБ за 2020 г. За отчетния период е усвоена сума в размер на 47,0 млн. лв. или 100,0% от размера на определените със ЗДБРБ за 2020 г. бюджетни взаимоотношения на БНР с централния бюджет.

Към 31.12.2020 г. **просрочените задължения** на БНР са в размер на 1,6 млн. лв. и представляват просрочени задължения към доставчици 1,0 млн. лв. (НУРТС България за услугата по разпространението на радиoproграмите) и просрочени задължения за данъци, вноски, такси и административни санкции 0,6 млн. лв. (Столична община за такси смет за минали периоди и лихви).

При утвърден допустим максимален размер на задължения 2,0 млн. лв. съгласно чл. 54, ал. 1 от ЗДБРБ за 2020 г., задълженията на БНР към доставчици са в размер на 1,8 млн. лв. Постигнато е намаление спрямо 2019 г. от 51 % в резултат от предприетите действия по стабилизиране на финансовото състояние на БНР.

Просрочени вземания на БНР са в размер на 0,2 млн. лв. и представляват просрочени вземания от клиенти и други вземания (вземания за излъчена, но неплатена реклама, наем и консумативи, технически услуги, несъбрани суми по спонсорски договор, вземане по предоставен аванс за командировка по договор за възстановен разход – предоставени аванси за строителство, услуга и командировка).

4.5 Българска национална телевизия

По бюджета на БНТ за 2020 г. са отчетени **приходи** в размер на 5,5 млн. лв., което представлява 73,7 % от разчетените към ЗДБРБ за 2020 г. приходи от 7,5 млн. лв. Спрямо

2019 г. отчетените *неданъчните приходи* са с 0,5 млн. лв. по-малко. По-ниският процент изпълнение на приходите се дължи на отчетени по-ниски постъпления от рекламна дейност, спонсорство и продажба на телевизионно време в резултат на въведеното извънредно положение в страната и предприетите мерки за предотвратяване на разпространението на COVID-19. Негативно влияние върху изпълнението на приходите оказва и отлагането на големи международни прояви - Олимпийски игри в Токио 2020 г., Европейско първенство по футбол 2020 г., песенния конкурс Евровизия 2020 г. и др. Съгласно разпоредбите на Закона за радиото и телевизията в приход на бюджета на БНТ постъпват собствени приходи от реклама, спонсорство, дарения, лихви и др. приходи, свързани с дейността на националната телевизия.

Българската национална телевизия съставя, изпълнява, приключва и отчита бюджет съгласно чл. 70, ал. 1 от Закона за радиото и телевизията.

Отчетените по бюджета на БНТ за 2020 г. **разходи** са в размер на 72,6 млн. лв., което представлява 91,9 % от предвидените в разчета към ЗДБРБ за 2020 г.

За 2020 г. са отчетени 56,6 млн. лв. *текущи нелихвени разходи*, 0,1 млн. лв. *разходи за лихви* и 15,8 млн. лв. *капиталови разходи*.

За отчетния период разходите за персонал са в размер на 31,0 млн. лв. и представляват 54,8 % от текущите нелихвени разходи. Отчетените разходи за издръжка на БНТ са в размер на 25,6 млн. лв.

По бюджета на БНТ, в частта на финансирането са отчетени задължения по търговски кредит в размер на 2,4 млн. лв. (задължения за отстъпени права за излъчване на чужди програми) и погашения по търговски кредит в размер на 6,1 млн. лв. (погашения на задължения по договори от предходната година за такси за разпространение на програмите – 2,9 млн. лв. и за отстъпени права за излъчване на чужди програми и придобиване на транспортни средства – 3,2 млн. лв.).

В разпределението на разходите по бюджета на обществената медия е включен преходния остатък за 2019 г. (съгл. чл. 70, ал. 6 от ЗРТ) в размер на 0,7 млн. лв.

За отчетния период средствата са усвоени за реализирането на основните цели и дейности на БНТ по подготовката, създаването и разпространението на телевизионни програми съгласно разпоредбите на Закона за радиото и телевизията.

Обемът на излъчената от БНТ програма е 35 136 часа и представлява 100,0 % изпълнение на планирания обем телевизионна програма /часове/ за 2020 г.

Общо утвърдените **бюджетни взаимоотношения на БНТ с централния бюджет** за 2020 г. са в размер на 70,9 млн. лв. съгласно чл. 48, т. 2 от ЗДБРБ за 2020 г. За отчетния период е усвоена сума в размер на 70,9 млн. лв. или 100,0% от размера на определените със ЗДБРБ за 2020 г. бюджетни взаимоотношения на БНТ с централния бюджет.

Към 31.12.2020 г. **просрочените задължения** на БНТ са в размер на 31,8 млн. лв. и представляват:

- задължения към доставчици в страната – 29,8 млн. лв. за разпространение на телевизионни програми, отстъпени права за излъчване на български програми, доставка на телевизионно оборудване, материали, техника и консумативи, и за спортни права за излъчване на български първенства и други събития. Основната част от неразплатената сума са задължения към „НУРТС ДИДЖИТЪЛ“ ЕАД (26,0 млн. лв.) и „БТК“ ЕАД (3,7 млн. лв.) по договори за разпространение на програмите на БНТ;

- задължения по договори с външни продукции – 0,1 млн. лв.;

- задължения към доставчици от чужбина – 1,9 млн. лв. Задълженията представляват неразплатени суми за спортни права (1,6 млн. лв.) и задължения за отстъпени права за излъчване на чужди филми и програми (0,3 млн. лв.).

При утвърден допустим максимален размер на задължения 10,0 млн. лв. съгласно чл. 54, ал. 1 от ЗДБРБ за 2020 г., **задълженията на БНТ към доставчици** са в размер на 29,8 млн. лв. и представляват задължения за разпространение на телевизионни програми,

отстъпени права за излъчване на български програми, доставка на телевизионно оборудване, материали, техника и консумативи, и за спортни права за излъчване на български първенства и други събития.

Към 31.12.2020 г. **просрочените вземания** на БНТ са в размер на 1,8 млн. лв., в т.ч.: 1,7 млн. лв. просрочени вземания от клиенти и 0,1 млн. лв. просрочени вземания от концесии и наеми.

4.6 Българска телеграфна агенция

Общият размер на **приходите** за 2020 г. на Българската телеграфна агенция е 1,1 млн. лв. или 74,2 % от предвидените за годината 1,6 млн. лв. Основните приходи са осъществени от продажби на информационни продукти и услуги.

Неизпълнението на приходите се дължи основно на фалита на голям разпространител на печатни издания през 2020 г. и последвала неплатежеспособност на голяма част от периодичния печат в страната. Вследствие на пандемията от COVID-19 и обявеното извънредно положение голяма част от клиентите на БТА са спрели да покриват задълженията си или са прекратили абонаментите си. Със забраната за организиране на масови мероприятия са отменени всички пресконференции в пресклубовете на агенцията в страната.

Отчетените общи **разходи** за 2020 г. по бюджета на БТА са в размер на 7,2 млн. лв., което е 97,5 % от годишния разчет. Изразходваните средства са свързани с основната дейност на агенцията, както и подсигуряване на допълнителни технически средства в помещенията, устройства за усилване на връзката и сигнала, с които да започне организирането на мероприятията онлайн, както и да бъде подсигурано качествено им пряко излъчване

С най-голям относителен дял от общите разходи (80,4 %) са разходите за персонал – 5,8 млн. лева. Разходите за издръжка за 2020 г. са в размер на 1,3 млн. лв.

Общо утвърдените със ЗДБРБ за 2020 г. **бюджетни взаимоотношения на БТА с централния бюджет** са в размер на 5,8 млн. лв. Отчетените трансфери са в размер на 6,1 млн. лв. или 105,1 % спрямо средствата, определени за БТА със ЗДБРБ за 2020 година.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2020 г. е утвърден максимален размер на задълженията към доставчици от 0,020 млн. лв., като към 31.12.2020 г. БТА отчита 0,019 млн. лв. **задължения към доставчици**. Задълженията към доставчици са, както следва: задължения към доставчици от страната – 0,016 млн. лв. - за вода, горива, ел. енергия, услуги, материали и др. и задължения към доставчици от чужбина – 0,003 млн. лв.

Към 31.12.2020 г. в **просрочените вземания** на БТА са в размер общо на 0,044 млн. лв., които представляват предоставени услуги по договори.

5. Сметки за средствата от Европейския съюз на бюджетни организации

5.1 Сметка за средствата от Европейския съюз на Национален фонд към Министерство на финансите

Дирекция „Национален фонд“ е Сертифициращ орган и орган, отговорен за получаване на средствата от Структурните фондове и Кохезионния фонд (СКФ) на Европейския съюз (ЕС) през програмния период 2007–2013 г. съгласно Решение на Министерския съвет № 988/27.12.2005 г., както и по двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на ЕС (ПТСВГ), финансирани от Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП), съгласно Решение на Министерския съвет № 523 от 31.07.2007 г. Също така, съгласно Решение на Министерския съвет № 792/19.12.2013 г. НФ е определен за Сертифициращ орган и орган, отговорен за получаване на средствата по програмите, финансирани със средствата от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР),

Европейския социален фонд (ЕСФ), Кохезионния фонд (КФ), Инициативата за младежка заетост (ИМЗ) и Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица (ФЕПНЛ), както и по ПТСВГ, финансирани от (ИПП II) с Решение на Министерския съвет № 156 от 21.03.2014 г.

Дирекцията изпълнява функциите на централен съкровищен орган по програма ФАР и Преходния финансов инструмент (ПФИ), Разплащателен орган по КФ (Регламент 1164/94)/ИСПА и на Компетентен орган по програма САПАРД.

Дирекция „Национален фонд“ е определена за разплащателен орган по Българо-швейцарската програма за сътрудничество за намаляване на икономическите и социалните неравенства в рамките на разширения Европейски съюз (БШПС). Също така изпълнява функциите на централен съкровищен орган за средствата и сертификацията на разходите по Норвежкия финансов механизъм (НФМ) 2009-2014 г. и Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП) 2009-2014 г., както и за новият програмен период 2014–2021 г.

В съответствие с годишните закони за държавния бюджет средствата от помощта и съответното национално съфинансиране по СКФ на ЕС за програмните периоди 2007–2013 г. и 2014–2020 г., предприсъединителните инструменти, ПФИ, ПТСВГ на ЕС за периоди 2007–2013 г. и 2014–2020 г., БШПС, НФМ и ФМ на ЕИП 2009–2014 г. и 2014–2021 г. се осигуряват чрез сметка за средства от ЕС на Национален фонд към Министъра на финансите.

Изпълнението на проектите по програмите, съфинансирани със средства от ЕС, се извършва от Изпълнителните агенции/Управляващите органи/Програмните оператори/Междинните органи. За целите на касовата отчетност всички активи, пасиви, съответно приходи и разходи на Изпълнителните агенции/Управляващите органи /Програмни оператори/Междинните органи се консолидират в сметката за средства от ЕС на Националния фонд към министъра на финансите, независимо че са организационно и юридически част от структурата на други министерства и ведомства.

По сметките на НФ през 2020 г. са постъпили приходи (нето) в размер на 1 961,4 млн. лева по програмите, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд (включително Инициативата за младежка заетост), Кохезионния фонд и Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица (ФЕПНЛ) на ЕС за финансовата рамка 2014–2020 г., Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП) 2009–2014 г. и 2014–2021 г., Норвежкия финансов механизъм (НФМ) 2009–2014 г. и 2014–2021 г., двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на ЕС (ПТСВГ) за периода 2014–2020 г. и Българо-швейцарската програма за сътрудничество (БШПС), като в тази сума са включени и отразените (нето) в отчетността на НФ операции по постъпването по банковите бюджетни сметки на Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) на чуждото финансиране по ПТСВГ и изплатените средства от получения ресурс към бенефициенти извън страната.

Извършените разходи (нето) за периода с натрупване чрез сметките на НФ възлизат на 724,5 млн. лева. По видове разходи изпълнението е както следва: 59,86 % от общата стойност са капиталови трансфери, 39,17 % са субсидии, 0,96 % са предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина и 0,005 % - издръжка.

Трансферите (нето), временните безлихвени заеми (нето) и временна възмездна финансова помощ за разглеждания период са на стойност 1 641,7 млн. лв. (включват предоставените трансфери към бенефициенти по Оперативните програми (ОП) на ЕС - програмен период 2014 – 2020 г., ПТСВГ за периода 2014 – 2020 г., ФМ на ЕИП 2014–2021 г., НФМ 2014–2021 г. и БШПС, както и възстановени трансфери от бенефициенти-

бюджетни организации за неусвоени суми по приключили проекти, за недопустими разходи или други надплащания. В консолидираната отчетност на НФ са отразени и трансфери (нето) към бенефициенти – бюджетни организации, които са за сметка на средства, предоставени от държавите-партньори по ПТCSVГ.

Във връзка с изпълнение на ОП - програмен период 2014 – 2020 г., ЕИП и НФМ 2014–2021 г. и ПТCSVГ 2014 – 2020 г. по сметките на НФ са получени трансфери от централния бюджет на стойност 312,5 млн. лева.

Общата сума от други приходи (включително корективи за касови постъпления), постъпили по сметките на НФ, са в размер на 1,3 млн. лева.

Наличностите по сметката за средства от ЕС на НФ към 31.12.2020 г. възлизат на 3 003,8 млн. лв. (в отчета на НФ са включени и наличностите на Фонда мениджър на финансови инструменти в България (Фонд на фондовете), които са на стойност 179,3 млн. лв.), като в БНБ наличните средства са в размер на 3 003,7 млн. лв., а в търговските банки (УниКредит Булбанк АД и Банка ДСК ЕАД) са в размер на 0,09 млн. лева.

Структурни и Кохезионен фондове (СКФ) 2007 – 2013 г.

Възстановените средства към ЕК за периода са на стойност 29,0 млн. лева,

През отчетния период са постъпили (нето) възстановени суми от бенефициенти по сметките на Национален фонд на стойност на 9,7 млн. лева.

През отчетния период е възстановено авансово финансиране, предоставено по реда на ДДС6/2011 г. на бюджетни организации на стойност на 1,2 млн. лева.

Европейски фонд за регионално развитие, Европейски социален фонд (включително Инициативата за младежка заетост), Кохезионния фонд и ФЕПНЛ на Европейския съюз за финансова рамка 2014 – 2020 г.

Общо получените средства (нето) от ЕК за периода са в размер на 1 921,3 млн. лв., включващи възстановени средства от ЕК, както и авансите (бруто) за 2020 г. и са разпределени както следва:

- ОП „Иновации и конкурентоспособност” – 222,9 млн. лв.;
- ОП „Добро управление” – 79,7 млн. лв.;
- ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура” – 366,1 млн. лв.;
- ОП „Околна среда 2014 – 2020 г.“ – 408,9 млн. лв.;
- ОП „Развитие на човешките ресурси 2014 - 2020 г.” – 299,7 млн. лв.;
- Инициативата за младежка заетост – 20,0 млн. лв.;
- ОП „Региони в растеж“ – 306,1 млн. лв.;
- ОП за храни и/или основно материално подпомагане от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица в България за периода 2014 – 2020 г. – 49,1 млн. лв. и
- ОП „Наука и образование за интелигентен растеж” – 168,8 млн. лева.

Направените разходи (нето) по Оперативни програми и трансферите (нето) към бюджетни организации и операции с активи към края на годината са на стойност 2 106,1 млн. лв., като разпределението по Оперативни програми е следното:

- ОП „Развитие на човешките ресурси 2014 - 2020 г.” – 381,8 млн. лв.;
- Инициативата за младежка заетост – 33,4 млн. лв.;

• ОП за храни и/или основно материално подпомагане от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица в България за периода 2014 – 2020 г. – 35,8 млн. лева;

- ОП „Иновации и конкурентоспособност” – 395,5 млн. лв.;
- ОП „Добро управление” – 73,2 млн. лв.;
- ОП „Региони в растеж“ – 321,3 млн. лв.;
- ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура” – 304,9 млн. лв.;
- ОП „Наука и образование за интелигентен растеж” – 207,2 млн. лв. и
- ОП „Околна среда 2014 – 2020 г.“ – 353,0 млн. лв.

Предоставеното авансово финансиране по реда на ДДС 6/ 2011 г. към бюджетни организации за годината е на стойност 292,1 млн. лева, а възстановените средства – 94,9 млн. лева.

В сумата на предоставеното авансово финансиране по реда на ДДС6/2011 г. е включена и предоставена възмездна финансова помощ (нето) в размер на 7,3 млн. лева на ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура”.

След разрешение от ЕК част от средствата по оперативни програми бяха насочени за борба с разпространението на корона вируса и преодоляване на последиците от него. Съвместно с УО по отделните оперативни програми бяха идентифицирани потенциалните ресурси, програми и мерки, които бяха мобилизирани за непосредствен отговор на задълбочаващата се криза. Въз основа на информацията за вътрешното разпределение на ресурса по програми и необходимия допълнителен бюджет за финансиране на конкретни мерки, бяха определени трансфери на средства от и към определени оперативни програми, позволяващи финансиране на необходимите предвид ситуацията мерки.

Финансовият пакет към края на 2020 г. в размер на над 2,3 млрд. лева, с който се финансират мерки от социално-икономически характер за подкрепа на непосредствено засегнатите от кризата лица и предприятия. За източници служат вътрешен ресурс от недоговорени и спестени от текущи операции средства (ОП „Региони в растеж“), както и прехвърляне на средства към оперативни програми „Развитие на човешките ресурси“ и „Иновации и конкурентоспособност“. Прехвърлянето на средства между оперативните програми и насочването им към специфични мерки за минимизиране на отрицателните последици от епидемичното разпространение на COVID-19 стартира с Решение на Министерския съвет № 256 от 14.04.2020 г., като последва и изменение и на самите програми.

В допълнение на мерките, с Решение на МС № 573 от 14.08.2020 г., изменено с Решение на МС № 847 от 23.11.2020 г. и Решение на МС № 892 от 04.12.2020 г., се одобри индикативно финансово разпределение по оперативни програми 2014 – 2020 г. на средствата за България от Европейския съюз в подкрепа на преодоляването на последиците от кризата, предизвикана от пандемията от COVID-19, и подготовка за екологично, цифрово и устойчиво възстановяване на икономиката (REACT-EU). Част от мерките за минимизиране на отрицателните последици от епидемичното разпространение на COVID-19 вече са в процес на реализация.

Спрямо заложените разходи и трансфери в план-сметката на НФ изпълнението за 2020 г. е над 94 процента.

Програма ФАР и Преходен финансов инструмент

През отчетния период са възстановени суми от бенефициенти по сметките на Национален фонд на стойност 0,02 млн. лева.

Програма САПАРД

През периода са извършени възстановявания от бенефициенти по дългове на стойност 0,1 млн. лева.

Двустранни програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на Европейския съюз 2007 – 2013 г. и 2014 – 2020 г.

Получените средства към 31.12.2020 г. са на стойност 17,1 млн. лв., представляващи възстановени разходи от ЕК и постъпили средства за съфинансиране от страните-партньори, както разпределени към администратори в чужбина за сметка на средствата, получени от страната-партньор.

Сумата на разходите и трансферите (нето) към бюджетни организации в страната, които са направени през същия период по двустранните програми са на обща стойност 19,9 млн. лв., включително за плащания към бенефициенти в страната, извършени за сметка на полученото финансиране от страната-партньор по тези програми.

Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежки финансов механизъм за периода 2009-2014 г. и 2014-2021 г.

Възстановените към Офиса от НФ средства общо по ЕИП и НФМ за периода са на стойност 0,3 млн. лева, а получените са в размер на 22,1 млн. лева.

Сумата на разходите и трансферите (нето) към 31.12.2020 г. с натрупване са на обща стойност 23,8 млн. лева.

Българо-швейцарска програма за сътрудничество за намаляване на икономическите и социални неравенства в рамките на разширения Европейски съюз

Получените средства по програмата за периода са в размер на 30,3 млн. лева.

Извършените изходящи трансфери към бенефициенти-бюджетни организации за годината са в размер на 32,9 млн. лева.

5.2 Сметки за средствата от Европейския съюз, администрирани от Разплащателната агенция към Държавен фонд “Земеделие”

Приходи

За 2020 г. планираните приходи по утвърдените актуализирани годишни разчети на сметката за средства от Европейския съюз на Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие” са в размер на 403,0 млн. лева. Към 31.12.2020 г. постъпленията са в размер на 408,5 млн. лв., което представлява 101,4 % спрямо годишния план, при 100,1 % изпълнение на годишния план за предходната година. Приходната част е формирана от помощи и дарения от чужбина, приходи от наказателни лихви и коректив на касови постъпления, разпределени както следва:

- Текущи помощи и дарения от Европейския съюз

Общият размер на получените приходи, отчетени в „Текущи помощи и дарения от Европейския съюз“ за 2020 г. е 52,2 млн. лв. при планирани за годината средства в размер на 45,5 млн. лева.

Получените текущи приходи от възстановяване на средства от Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) по линия на ПРСР, без директни плащания, към 31.12.2020 г. са 41,3 млн. лв., което е 120,0 % спрямо

планираните за годината 34,4 млн. лева. За сравнение, изпълнението на плана за 2019 г. е 116,4 процента.

Получените текущи приходи от възстановяване на средства по линия на схемите „Училищен плод“ и „Училищно мляко“ от Европейски фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) към 31.12.2020 г. са 7,0 млн. лв., което представлява 97,2 % от планираните за годината 7,2 млн. лева. За сравнение, за предходната година възстановените суми по това направление са 100,0 % спрямо годишния план.

През 2020 г. са получени 3,9 млн. лв. текущи приходи от възстановяване от Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР), което представлява изпълнение от 100,0 % на годишния план. За предходната година изпълнението е било 100,0 %.

- Капиталови помощи и дарения от Европейския съюз

Общият размер на получените приходи, отчетени в „Капиталови помощи и дарения от Европейския съюз“ към 31.12.2020 г. е 362,6 млн. лв. при планирани за годината 357,5 млн. лева.

Получените капиталови приходи от ЕЗФРСР по линия на ПРСР без директни плащания за 2020 г. са 344,2 млн. лв., което е 101,9 % спрямо годишния план (337,8 млн. лв.). За сравнение, през 2019 г. са получени 354,5 млн. лева.

През 2020 г. са получени капиталови приходи в размер на 18,4 млн. лв. от фонд ЕФМДР при планирани за годината 19,7 млн. лв., което е 93,4 % изпълнение на плана за годината. За сравнение, изпълнението на годишния план за 2019 г. е 100,0 процента.

- Приходи от наказателни лихви

През 2020 г. са отчетени приходи от получени наказателни лихви, свързани с вземания за възстановяване на средства от ЕК в размер на 0,3 млн. лева.

- Коректив на касови постъпления

Към 31.12.2020 г. отчетеният коректив на касови постъпления възлиза на -6,5 млн. лева. Той е формиран от принудително събрани суми от НАП, за които не е извършен превод на средства по сметката на ДФЗ-РА.

Разходи

Общият размер на планираните за 2020 г. разходи по утвърдените актуализирани годишни разчети на сметката за средства от Европейския съюз на Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“ е 809,5 млн. лева.

Уточненият план на субсидиите за текуща дейност и капиталовите трансфери за 2020 г. е 434,2 млн. лева. Изпълнението към 31.12.2020 г. възлиза на 69,1 % от годишния план и е в размер на 300,1 млн. лева.

Разпределението на разходите е както следва:

- Субсидии и други текущи трансфери за нефинансови предприятия

За 2020 г. са планирани средства в размер на 138,6 млн. лв. за субсидии и други текущи трансфери за нефинансови предприятия. Отчетените средства представляват 79,0 % от планираните за годината и са в размер на 109,5 млн. лева. За предходната година изпълнението е 136,8 млн. лева.

Изпълнението по дейности е както следва:

- национално съфинансиране към ЕЗФРСР за директни плащания – 73,9 млн. лв., изпълнение 95,5 % на планираните за годината 77,4 млн. лева;

- текущи субсидии по Програмата за морско дело и рибарство – 1,9 млн. лв., изпълнение от 29,2 % на планираните за годината 6,5 млн. лева;

- текущи субсидии по Програмата за развитие на селските райони – 13,3 млн. лв., изпълнение от 42,9 % на планираните за годината 31,0 млн. лева;

- текущи субсидии за пазарни мерки – 20,4 млн. лв., изпълнение от 86,4 % на планираните за 2020 г. 23,6 млн. лева.

- Субсидии и други текущи трансфери за юридически лица с нестопанска цел

За 2020 г. за субсидии и други текущи трансфери за юридически лица с нестопанска цел са планирани 23,1 млн. лева. През годината са отчетени разходи в размер на 12,2 млн. лв. при 12,2 млн. лв. за 2019 година.

Разпределението по дейности е както следва:

- национално съфинансиране към ЕЗФРСР за директни плащания – 0,1 млн. лева;
- текущи субсидии по ПМДР – 2,1 млн. лв. при планирани 3,0 млн. лева;
- текущи субсидии по Програмата за развитие на селските райони – 9,9 млн. лв., изпълнение 49,5 % на планираните 20,0 млн. лева;
- текущи субсидии за пазарни мерки – няма усвоени средства при планирани за годината 0,1 млн. лева.

- Капиталови трансфери за нефинансови предприятия

За 2020 г. за капиталови трансфери за нефинансови предприятия са планирани 250,8 млн. лева. Към 31.12.2020 г. са отчетени 169,8 млн. лв., което е 67,7 % изпълнение на годишния план. Изпълнението за предходната година е 182,9 млн. лева.

Разпределението по дейности е както следва:

- капиталови трансфери по Програмата за морско дело и рибарство (ПМДР) – 12,2 млн. лв., което е 96,0 % изпълнение на годишния план (12,7 млн. лева);
- капиталови трансфери по ПРСР – 155,5 млн. лв., 66,0 % изпълнение на годишния план (235,7 млн. лв.);
- капиталови трансфери за пазарни мерки – 2,1 млн. лв. при планирани в разчетите за годината 2,3 млн. лева.

- Капиталови трансфери за организации с нестопанска цел

За 2020 г. са планирани капиталови трансфери за организации с нестопанска цел в размер на 21,7 млн. лева. Към 31.12.2020 г. са отчетени капиталови трансфери в размер на 8,7 млн. лв., 40,3 % изпълнение на годишния план, при отчетени 30,8 млн. лв. за предходната година.

Разпределението по дейности е както следва:

- капиталови трансфери по Програмата за морско дело и рибарство (ПМДР) – няма усвоени средства при планирани за годината 2,0 млн. лв.;
- капиталови трансфери по ПРСР – 8,7 млн. лв., 44,4 % изпълнение на годишния план (19,6 млн. лв.).

Планираните разходи в размер 375,3 млн. лв., в т.ч.: за заплати и възнаграждения на персонала 9,3 млн. лв., задължителни осигурителни вноски от работодатели 2,7 млн. лв., издръжка 3,3 млн. лв. и придобиване на ДМА 360,0 млн. лв., подлежат на отчитане в § 63-00 „Трансфери между сметки за средствата от ЕС“.

Трансфери

В частта на трансферите, в касовия отчет на ДФЗ-РА към 31.12.2020 г. са отразени следните касови потоци:

- ***Трансфери между ЦБ и сметки за средства от Европейския съюз***

Планираната сума на трансфера от ЦБ е в размер 213,9 млн. лева. Отчетената стойност е 178,0 млн. лв., съответстваща на получения в края на 2020 г. трансфер от ЦБ за компенсиране на средствата, изплатени от РА за сметка на национално съфинансиране към фондовете ЕФГЗ, ЕЗФРСР, ЕФМДР и ЕФР.

- Трансфери между бюджети и сметки за средства от Европейския съюз

Получените трансфери от бюджетни сметки на бюджетни организации и общини са формирани при възстановяване на суми по вземания по ПРСР, ОПРСР, ПМДР и директни плащания. За 2020 г. техният размер е 4,0 млн. лева.

Предоставените през 2020 г. трансфери във връзка с чл.14 от Закона за подпомагане на земеделските производители възлизат на 0,6 млн. лева.

- Трансфери между сметки за средства от Европейския съюз

Предоставените трансфери са формирани от изплатените субсидии и възстановените суми от публични бенефициенти. Към края на 2020 г. са отчетени 308,6 млн. лв., в т.ч.:

- по Програмата за развитие на селските райони – 297,6 млн. лева;
- национално съфинансиране към директни плащания: 0,2 млн. лева;
- по Програмата за морско дело и рибарство: 10,7 млн. лева;
- училищни схеми: 0,03 млн. лева.

За 2019 г. са предоставени трансфери в размер на 289,7 млн. лева.

Финансиране

- Събрани средства и извършени плащания за сметка на други бюджети

Към 31.12.2020 г. сумата за събрани средства и извършени плащания за сметка на други бюджети възлиза нето на 0,1 млн. лева.

- Друго финансиране

Към 31.12.2020 г. извършените плащания, възстановените суми, разчетът с централния бюджет и операциите с чужди средства, включени в отчетността в „Друго финансиране“ възлизат общо на 18,7 млн. лв., при планирани 192,5 млн. лева.

През 2020 г. са отчетени плащания в общ размер 1 861,6 млн. лв., представляващи 96,7 % от годишните разчети, които са 1 926,1 млн. лева. През 2019 г. плащанията, отчитани като финансиране са били 1 807,6 млн. лева.

Отчетените плащания са по следните направления:

- 1 576,1 млн. лв. за директни плащания за сметка на ЕФГЗ, представляващи 97,9 % от планираните 1 609,2 млн. лева;
- 253,0 млн. лв. средства от ЕЗФРСР, прехвърлени към директни плащания, което е 94,5 % от планираните 267,8 млн. лева.;
- 20,8 млн. лв. за пазарни мерки при разчет за плащания в размер 25,3 млн. лв. изпълнение 82,2 %;
- 11,7 млн. лв. за реструктуриране, изпълнение 49,4 % от планираните плащания в размер 23,7 млн. лв.

Възстановените суми от Европейския съюз към 31.12.2020 г. възлизат общо на 1 725,7 млн. лв., представляващи 99,4 % от планираните 1 735,6 млн. лева. Степента на изпълнение за 2019 г. е била 99,9 %.

Възстановени са суми по следните направления:

- 1 518,5 млн. лв. за директни плащания от ЕФГЗ, 100 % изпълнение на планираните 1 518,2 млн. лева;
- 180,4 млн. лв. от ЕЗФРСР, прехвърлени към директни плащания, 100 % изпълнение на заложените 180,4 млн. лева;
- 18,3 млн. лв. за пазарни мерки от ЕФГЗ при планирани 25,6 млн. лв., изпълнение на годишните разчети: 71,5 %;
- 8,5 млн. лв. за реструктуриране от ЕФГЗ при планирани 11,4 млн. лв., изпълнение 74,6 процента.

Операциите с чужди средства към 31.12.2020 г. възлизат (нето) на -0,1 млн. лева.

Предоставените суми (нето) по разчети с ЦБ за финансиране на плащания при недостиг на средства по сметки към края на 2020 г. възлизат на 154,6 млн. лв. при планирани 383,1 млн. лева.

5.3 Сметки за средствата от ЕС на общините

По сметките за средства от ЕС на общините за 2020 г. са отчетени приходи, помощи и дарения в размер на 68,7 млн. лева. Съпоставени с 2019 г. посъпленията нарастват с 31,1 млн. лв., в т.ч. 14,3 млн. лв. на отчетени за 2020 г. приходи и 16,8 млн. лв. при помощите и даренията.

Отчетените за годината разходи в размер на 1 209,8 млн. лв. са повече със 139,8 млн. лв. от отчетените през предходната година 1 070,1 млн. лв. Това се дължи на увеличението на капиталовите разходи със 107,6 млн. лв. и на текущите разходи с 32,2 млн. лева.

В структурата на разходите през 2020 г. отчетените капиталови разходи са 921,4 млн. лв. (76,2 %), а текущите разходи са 288,4 млн. лв. (23,8 %). Това потвърждава тезата, че местните власти използват възможностите на европейските програми поради ограничените собствени ресурси за капиталови разходи.

По функции за 2020 г. най-много са отчетените разходи по функция „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда“ – 522,1 млн. лв. (43,2 %). Следват отчетените разходи по функция „Икономически дейности и услуги“ – 266,4 млн. лв. (22,0 %) и функция „Социално осигуряване, подпомагане и грижи“ – 201,3 млн. лв. или 16,6 % от общо разходи.

В разходите най-голям е дялът на отчетените по програми, администрирани от Националния фонд – 62,6 %, следват отчетените разходи администрирани от Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“ – 31,9 %, разходите в други европейски средства – 5,4 % и разходите в други международни програми – 0,1 %.

За 2020 г. по сметките за средства от ЕС общините са отчели временни безлихвени заеми (нето) в размер на 14,8 млн. лева.

Размерът на трансферите по сметките за средства от ЕС за 2020 г. е 1 128,8 млн. лв., което е намаление със 127,3 млн. лв. спрямо 2019 година.

Бюджетното салдо по СЕС към 31.12.2020 г. е положително в размер на 2,5 млн. лева.

Наличностите по сметки в края на годината са 460,2 млн. лв., което е с 23,4 млн. лв. по-малко от реализираните в края на 2019 година.

6. Бюджети по чл. 13, ал. 4 на Закона за публичните финанси

6.1 Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда

С разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. са одобрени *приходи* на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) в размер на 7,9 млн.

лв. Отчетените неданъчни приходи на предприятието за годината са в размер на 9,1 млн. лв. или изпълнението им възлиза на 115,5 % спрямо разчетените стойности. ПУДООС отчита приходи от държавни такси в размер на 3,6 млн. лв. при разчет 3,7 млн. лв. или изпълнението възлиза на 97,7 %. Постъпилите приходи от глоби, санкции и наказателни лихви по бюджета на ПУДООС са в размер на 1,5 млн. лева.

За отчетния период по бюджета на ПУДООС са отчетени приходи от продажба на квоти на парникови газове от авиационна дейност в размер на 2,6 млн. лв., като по уточнен план са 2,6 млн. лв., в т.ч. по Споразумение с Република Малта е отчетен приход от продажба на предписани емисионни единици в размер на 0,6 млн. лв.

Към 31.12.2020 г. ПУДООС отчита **разходи** в размер на 14,4 млн. лв., като те са разпределени както следва: капиталови трансфери - 2,6 млн. лв.; персонал - 2,4 млн. лв.; за издръжка - 8,6 млн. лв.; 0,5 млн. лв. за разходи за субсидии и 0,3 млн. лв. разходи за придобиване на ДМА и основен ремонт. В сравнение с предходната година, разходите на ПУДООС са нараснали повече от два пъти, тъй като е разплатен договор за преопаковане, транспортиране и обезвреждане в лицензирани съоръжения на съхраняваните пестициди и препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност, съхранявани в складове, оценени като високо рискови за човешкото здраве и околната среда, в изпълнение на Решение на УС на ПУДООС.

Към края на 2020 г. нетният размер на **трансферите**, отчетени от ПУДООС е положителен - 7,3 млн. лв. Нетният размер на **временните безлихвени заеми** за 2020 г. е 2,5 млн. лв.

Към 31.12.2020 г. Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда няма просрочени вземания и задължения.

6.2 Фонд „Сигурност на електроенергийната система“

Събраните към 31.12.2020 г. **приходи** във Фонда са в размер на 1 773,0 млн. лева. Изпълнението им спрямо разчетените за 2020 г. приходи е 96,9 %. Постъпленията от отделните приходи са, както следва:

- Глоби, санкции и наказателни лихви - 0,8 млн. лв.;
- Други неданъчни приходи - 896,9 млн. лв., в т.ч. от 5 %-ни вноски и от цена „задължение към обществото“, като изпълнението им спрямо включените в КФП 948,1 млн. лв. е 94,6 %.
- Приходите, получени от търговете за продажба на квоти по чл. 57, ал. 1 от Закона за ограничаване изменението на климата са 875,3 млн. лв., като изпълнението им спрямо включените в КФП 880,0 млн. лв. е 99,5 %.

Отчетените към 31.12.2020 г. **разходи** на Фонда са в размер на 1 772,9 млн. лв., като изпълнението им спрямо разчетените за 2020 г. 1 829,1 млн. лв. е 96,9 %. В сравнение с предходната година разходите на фонда са по-малко с 326,1 млн. лв., което се дължи на намаляване на приходите на фонда за 2020 г. спрямо 2019 г., в т.ч. на приходите от цена "задължение към обществото", в резултат на определената от КЕВР по-ниска средна пазарна цена на електроенергията за 2020 г. спрямо тази за 2019 г. Намалението на приходите на фонда води до намаление на извършваните от фонда разходи. Основно са намалени разходите за покриване на извършените разходи от обществения доставчик, произтичащи от задълженията му по чл. 93а и 94 от Закона за енергетиката /ЗЕ/, определени с решение на Комисията за енергийно и водно регулиране /КЕВР/, вкл. за минали регулаторни периоди и на разходите за предоставяне на премия на производителите по чл. 162а от ЗЕ и производител с обект на обща инсталирана мощност 1 MW и над 1 MW по Закона за енергия от възобновяеми източници /ЗЕВИ/, определена с решение на КЕВР, вкл. за минали регулаторни периоди.

С най-голям относителен дял (99.9 %) от отчетените разходи са тези за покриване на разходите извършени от обществения доставчик, произтичащи от задълженията му по чл. 93а и 94 от ЗЕ и за предоставяне на премия на производител по чл. 162а от ЗЕ и производител с обект с обща мощност 1 MW и над 1 MW по ЗЕВИ, включително за минали регулаторни периоди. Изпълнението на тези разходи, които са в размер на 1 771,6 млн. лв., възлиза на 97,0 % спрямо разчетените за 2020 г. 1 826,0 млн. лв.

Отчетените разходи за издръжка на фонда (в т. ч. персонал, издръжка и капиталови разходи) са в размер на 1,3 млн. лв. и са изпълнени на 40,9 % спрямо разчетите за 2020 г.

6.3 Държавно предприятие „Научно-производствен център“

Държавно предприятие „Научно-производствен център“ (ДП „НПЦ“) е юридическо лице със статут на държавно предприятие по чл. 62, ал. 3 от Търговския закон. Предприятието осъществява научно-приложна, приложна, експериментално-производствена и други дейности, подпомагащи дейността на Селскостопанска академия.

Отчетените *приходи* за 2020 г. от ДП „НПЦ“ са в размер на 1,6 млн. лв., и представляват приходи и доходи от собственост. Изпълнението на приходите е 63,5 % от годишния им разчет за 2020 г.

Отчетените *разходи* на ДП „НПЦ“ за 2020 г. са в размер на 2,5 млн. лв. или усвояването им е 103,3% спрямо годишния разчет за 2020 г. От тях 1,5 млн. лв. са разходи за персонал (83,5% от разчетените разходи за персонал) и 0,9 млн. лв. са отчетените разходи за издръжка и други текущи разходи.

6.4 Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“

Създаването на Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“ (ДП „УСЯ“) е регламентирано с разпоредбите на чл. 139а и чл. 139б, съгласно Закона за изменение и допълнение на Закона за водите, обнародван в ДВ бр.55/03.07.2018 г.). Предприятието е със статут на държавно предприятие по смисъла на чл.62, ал.3 от Търговския закон и с предмет на дейност: комплексно управление на язовири – публична и частна държавна собственост.

Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“ няма планирани собствени *приходи* по бюджета си за 2020 г. Към 31.12.2020 г. по бюджета на ДП „УСЯ“ са отчетени 0,005 млн. лв. приходи и доходи от собственост, както и внесен ДДС.

Към 31.12.2020 г. ДП „УСЯ“ е отчетело *разходи* в размер на 2,9 млн. лв., при разчетени със ЗДБРБ за 2020 г.- 22,4 млн. лв., или изпълнението спрямо разчетените по закон е 13 %. Разходите са в следствие на извършената основна дейност по комплексното управление и стопанисване на приетите язовири

Отчетените разходи са основно за: персонал – 2,2 млн. лв. или 75 % от всички отчетени разходи (57,5 % спрямо разчетените със ЗДБРБ за 2020 г.); издръжка, платени данъци, такси и административни санкции и членски внос към международни организации – 0,7 млн. лв. и капиталови разходи в размер на 0,003 млн. лв. През 2020 г. ДП „УСЯ“ изостана в усвояването на разчетените разходи по всички показатели по бюджета си. Отчетените разходи за персонал към 31.12.2020 г. са по-малко от разчетените със ЗДБРБ за 2020 г., като това се дължи на факта, че първоначално заложените със ЗДБРБ щ. бр и по уточнен план за ДП „УСЯ“ в годишен размер са 131, а към 31.12.2020 г. по отчетни данни са назначени 99 щ. бр. Утвърдените разходи за персонал на ДПУСЯ за 2020 г. бяха в размер на 3,8 млн. лв., които бяха предвидени за 131 щ. бр., а по-малката щатна численост по отчет е причина и за по-малко отчетените разходи за персонал в годишен аспект.

Към 31.12.2020 г. е налице голямо изоставане в усвояването на разходите и предоставянето на по-малки трансфери от МИ за ДПУСЯ и поради факта, че към края на 2020 г. броят на приетите от ДПУСЯ язовири показва сериозно забавяне спрямо първоначално направените разчети за броя на язовирите, които следваше да се приемат от предприятието през 2020 г. Утвърдените разходи за издръжка за 2020 г. са били направени на база разчети за приети от предприятието язовири от 1000 - 1200 бр., а към 31.12.2020 г. общият брой на приетите от предприятието инфраструктурни обекти (язовири) е 376, от които: в ТП гр. Ямбол – 121 бр. язовири, в ТП гр. Враца - 48 бр. язовири, в ТП гр. Благоевград - 107 бр. язовири, в ТП гр. Варна- 31 бр. язовири, в ТП гр. Пловдив - 4 бр. язовири, в в ТП Велико Търново - 11 бр. язовири, в ТП Бургас - 49 бр. язовири и в ТП Хасково – 5 бр. язовири. Броят на приетите от ДПУСЯ язовири през 2020 г. се забави спрямо първоначално направените разчети за броя на язовирите, които следваше да бъдат приети от предприятието през 2020 г., като по информация от предприятието, забавата е обусловена както от готовността на общините и областните управи за предаване, така и от технологичното време за документални и административни процедури, съпътстващи тези процеси. Това от своя страна доведе и до по-малка необходимост от разходи за поддръжката им. Предвид неизвестността по отношение на техническото състояние на предстоящите за приемане язовири, както и на взетите мерки, свързани с извънредната епидемична обстановка, броят на приетите язовири остана значително по – малък от първоначално предвижданите и в тази връзка се реализира икономия на разходите за издръжка по бюджета на ДПУСЯ в годишен аспект. Към 31.12.2020 г. Държавно предприятие “Управление и стопанисване на язовири“ няма просрочени вземания и просрочени задължения.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Салдото по консолидираната фискална програма за 2020 г. е отрицателно в размер на 3 532,7 млн. лв. (3,0 % от БВП), като спрямо заложената цел с актуализираните разчети към ЗДБРБ за 2020 г. бюджетното салдо по КФП отчита номинално подобрене с над 1,7 млрд. лева. За това допринасят, от една страна, добрите параметри по изпълнението на приходите, и от друга, по-ниските от планираните разходи и вноска на Република България в общия бюджет на ЕС.

Изпълнението на бюджета през кризисната 2020 г. премина през няколко ясно изразени периода – период до обявяване на извънредно положение на територията на цялата страна на 13 март, период на строги карантинни мерки след въвеждането на извънредното положение, период на постепенно възстановяване на икономическата активност след премахването на част от наложените ограничения и втора силна вълна на пандемията в края на годината. На фона на тази динамична среда неколкостранно се наложи промяна на бюджетната рамка по приходите и разходите. Фискалната цел за годината бе променена от балансирано бюджетно салдо по КФП (одобрена с разчетите на ЗДБРБ за 2020 г. в края на 2019 г.), на дефицит в размер на 4,4 на сто от прогнозния БВП (одобрена заедно с АСБП за периода 2021-2023 г. в началото на декември 2020 г.).

Изпълнението на годишните разчети за **приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма за 2020 г. е 101,9 на сто**. Съпоставени с предходната година, приходите, помощите и даренията по КФП нарастват номинално с 0,3 млрд. лв. (0,6 %), като приходите от данъци нарастват с близо 0,6 млрд. лв. (1,6 %), а приходите от социални и здравноосигурителни вноски отчитат ръст от близо 0,5 млрд. лв. (4,4 %). Данъчните приходи (вкл. приходите от осигурителни вноски) превишават плана за годината с 0,8 млрд. лв. Забавяне се отчита основно при приходите от ДДС от внос, акцизи и другите данъци по ЗКПО, докато преките данъци, приходите от ДДС от сделки в страната и ВОП, приходите от осигурителни вноски са по-слабо засегнати и отчитат номинален ръст спрямо предходната година. След периода на изразен спад при постъпленията в групата на косвените данъци през второто тримесечие последваха месеци на постепенно възстановяване, като в годишен план постъпленията в групата се доближиха до отчетените през 2019 г. В частта на преките данъци, постъпленията от ДДФЛ бяха по-слабо засегнати от негативните ефекти от пандемията, като те отчитат ръст спрямо 2019 г. Положителен ефект върху постъпленията от тези данъци оказаха редица фактори, в т.ч. увеличението на възнагражденията в бюджетния сектор и сектор образование от началото на 2020 г., изплатените допълнителни възнаграждения на здравните работници и служителите на администрациите на първа линия в борбата с пандемията, приложената веднага след избухването на пандемията мярка за субсидирана заетост, придобила популярност като „60/40“, която спомогна голяма част от работодателите да задържат своите служители и работници и други. Добро е изпълнението и при приходите от осигурителни вноски, за което влияние оказват някои от факторите, отразили се положително и върху постъпленията от ДДФЛ. Приходите от корпоративни данъци също са по-слабо засегнати от кризата и са номинално близки до отчетените за предходната година.

Параметрите по разходите са близки до планираните с разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. Съпоставени с актуализираните годишните разчети, **общо разходите и вноската в бюджета на ЕС по консолидираната фискална програма представляват 98,2 на сто спрямо плана**. Сравнено с предходната година, се отчита номинален ръст на разходите в размер на 2,6 млрд. лв., като това се дължи основно на допълнителните разходи по

социално-икономически мерки за минимизиране на ефектите от кризата, в т.ч. плащанията по мярка 60/40, плащанията към заетите на първа линия в борбата с пандемията, вкл. разходите за закупуване на медикаменти и ваксини, изплащането на месечни добавки в размер на 50 лева към пенсиите на всички пенсионери за месеците от август до декември включително, плащанията към бизнеса и земеделските стопани, както и на увеличението на възнагражденията в бюджетния сектор и в сферата на образованието от началото на 2020 г., увеличението на пенсиите от 1 юли 2020 г. и други. Номинално нарастване, съпоставено с предходната година, има при социалните плащания, разходите за персонал, разходите за субсидии и други, където са отчетени основната част от разходите, свързани със социално-икономическите мерки за борба с пандемията. При съпоставката с предходната година следва също да се отчете и базов ефект в 2019 г. от еднократни разходи за реализиране на проект за закупуване на нов тип боен самолет за ВВС.

Представени накратко, някои от основните бюджетни показатели и макроикономически индикатори за 2020 г. са, както следва:

◆ През 2020 г. брутният вътрешен продукт на България спадна с 4,2 %. От страна на търсенето най-силно засегнати от кризата, породена от COVID-19, бяха инвестициите и износьт. В номинално изражение БВП достигна 118 605 млн. лв., което представлява спад от 1 % спрямо 2019 г.

◆ Коефициентът на безработица за 2020 г. (15+ г.) достигна 5,1 %.

◆ Балансът по текущата сметка премина от излишък през 2019 г. в дефицит от 400 млн. евро или 0,7 % от БВП през 2020 г.

◆ Параметрите по изпълнението на консолидираната фискална програма и параметрите за сектор „Държавно управление“ за 2020 г. отговарят на изискванията на фискалните правила съгласно разпоредбите на Закона за публичните финанси при хипотезата за наличие на извънредни обстоятелства извън контрола на правителството, породени от пандемията.

◆ Оценката в априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга е, че през 2020 г. салдото на сектор „Държавно управление“ е отрицателно в размер на 3,4 % от БВП, като страната ни е на трето място сред страните с най-нисък дефицит за 2020 г. след Дания и Швеция. По отношение на дълга България е трета след Естония и Люксембург, с най-нисък дълг на сектор „Държавно управление“ в ЕС за 2020 г. – 25,0 % от БВП.

◆ Салдото по КФП за 2020 г. е отрицателно в размер на 3 532,7 млн. лв., което представлява 3,0 % от БВП. Съпоставено с разчетите към ЗДБРБ за 2020 г. (ДВ, бр. 104/2020 г.) се отчита номинално подобрене на бюджетното салдо с над 1,7 млрд. лева.

◆ Изпълнението на приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма спрямо годишните разчети за 2020 г. е 101,9 %, а по държавния бюджет – 102,8 %.

◆ Общите разходи (вкл. вноската на България в общия бюджет на ЕС) по КФП за годината представляват 98,2 % от разчетите към ЗДБРБ за 2020 г., а по държавния бюджет разходите, трансферите и вноската за бюджета на ЕС представляват 98,9 % от планираните за годината.

◆ Предвидените законови ограничения по отношение на държавния дълг за 2020 г. са спазени, като номиналният размер на държавния дълг към 31.12.2020 г. е 27,5 млрд. лв., или под прага на предвиденото в ЗДБРБ дългово ограничение от 31,5 млрд. лева.

◆ Общият размер на касовите постъпления от ЕС (от Структурните и Кохезионния фондове, от ЕЗФРСР и ЕФР, от средства за директни плащания към земеделските производители и плащания по пазарни мерки и др.) за 2020 г. е 4 307,9 млн. лв. Нетните постъпления от ЕС за 2020 г. (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската в общия бюджет на ЕС) са положителни в размер на 3 012,4 млн. лева.

◆ Размерът на фискалния резерв към 31.12.2020 г. е 8,6 млрд. лв., в т.ч. 8,5 млрд. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 0,1 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други. Фискалният резерв към края на годината е над определения в чл. 66 на ЗДБРБ за 2020 г. минимален размер от 4,5 млрд. лева.

ПРИЛОЖЕНИЯ:

1. Отчет за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2020 г.
2. Отчет на консолидираната фискална програма за 2020 г.
3. Преглед на изпълнението на утвърдените разходи по области на политики и бюджетни програми в ЗДБРБ за 2020 г. на МС и министерствата, прилагащи програмен формат на бюджет, с акцент върху постигнатите резултати.